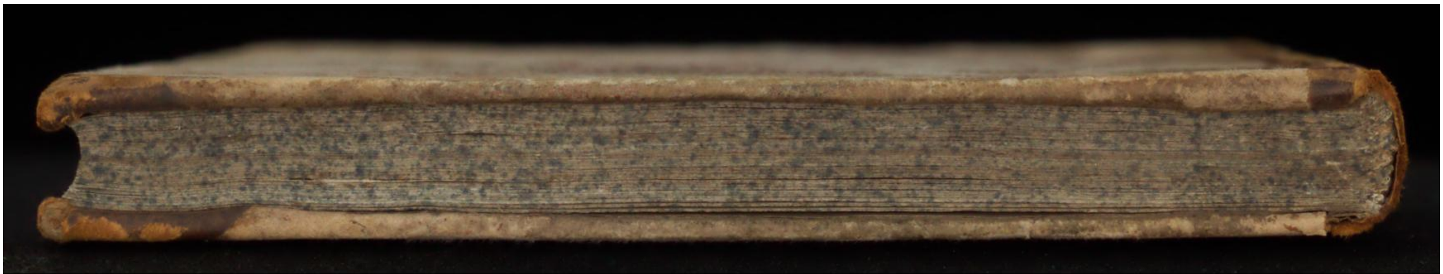
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

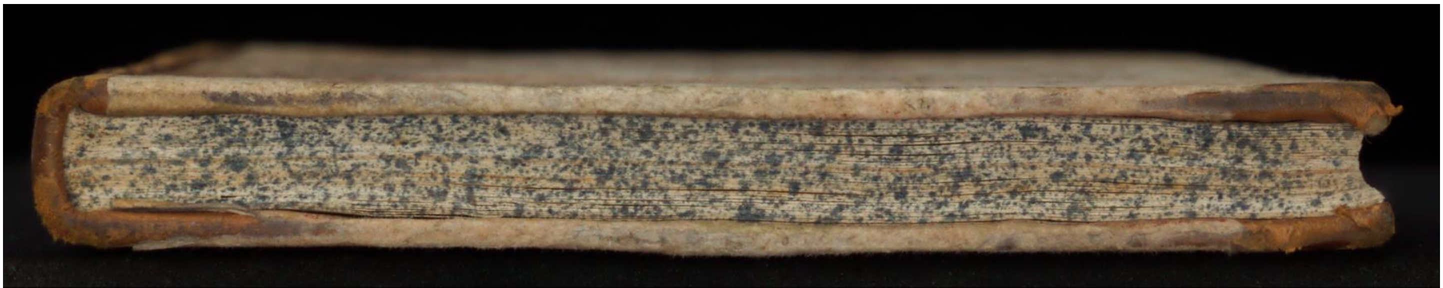

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

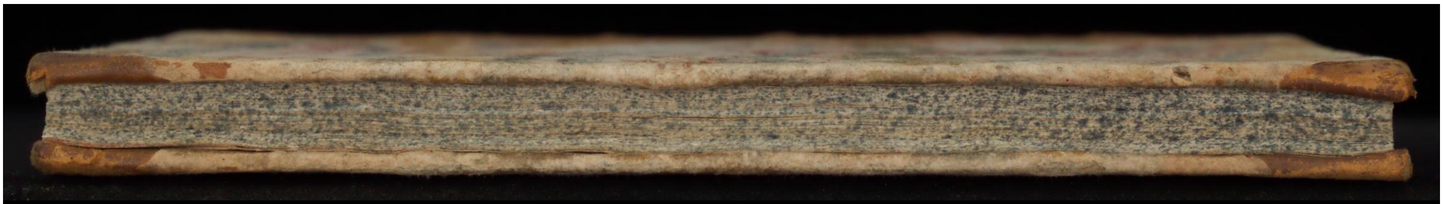
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

10 f

De Bruyn 1842 8 C

~~D. K. 18~~

227 E 13

NK 210

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Reuerendi fris Baptiſtae mantuani Carmelitae de patientia aurei libri tres.

808

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK 'S GRAVENHAGE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Helias Capreolus brixianus. Joãni taberio. S.

NIſi vana ſit Pythagorꝫ palingeneſia Maronē nobis alteꝝ hęc
etas rediuiuū produxit Baptiſtā hunc Mantuanū. qui ꝟtute
poetica ſynchronos oēs. ex antiquis etiā ꝯplures a ſe lōge reliquit Cete
rū vetuſtatis reuerētia. opeꝝ multitudie. elegātiaqꝫ Uirgilius ſit extra a
leā oīm quaſi pōtifex maximꝰ Jlle tñ res humanas. hic noſter diuinas
cecinit. nullo ꝑſertim inuitatus mecœnate. ſui tantū ipſiꝰ. nō alienꝰ. in
uitator Jn calamitatibꝰ q̄ꝫ grauis ⁊ magnificꝰ Jn genia pthenice ne-
mo nō putet ſecreta illū colloquia. quaſi Numam aut Moſen potius
alteꝝ cęlitus habuiſſe Jdem diſciplinaꝝ oīm ſcientiſſimꝰ. vitę ſeuerita
te moꝝūqꝫ ſanctimoīa vniuerſę religiōīs carmelitanę rector patrū decre
to ꝯſtitutus ē. Qd̄ ſ. L. Sylla apicem felicitatis ſuę Metelli piū ami-
ciciā reputauit quāto nos Taberi amātiſſime iuſtius inuicem gratula
ri poſſumus tāti hoīs ꝓcipuā beniuolentiā ꝯſecuti. Qua nihil equidem
gratius ꝓcioſiuſqꝫ in rebus nr̄is duxerim Scis tu quotiēs nos impēdē
tium belloꝝ tempeſtatē ꝯquerētis qua ꝟboꝝ ſerenitate ꝑſenꝫ ꝯfirmarit
O magnū amicicię numē. Excogitauit homo diuinus quo pacto etiā
ꝯſolaretur abſentes Petrus neuolarius digniſſimus tali ꝓceptore diſci
pulus Jnter carmelitas theologus ꝯcionator eloquētia. moribꝰ doctri
naqꝫ admirabilis. aureū illius de patiētia libellū ad nos Brixiā nuper
attulit. oīs moleſtię ꝑſentaneū medicamentum. quem quū legimus hoc
Uirgilianū fortiter exhibemus Quo fata trahūt. retrahūtqꝫ ſequamur
Quicq̄d erit ſupanda oīs fortuna ferendo eſt Te ergo Taberi ſuauiſſi
me. qui degis in muſaꝝ ꝯtubernio. natura ⁊ arte ad ea quę humanitatē
exornāt. accōmodatior opus ipſum. etiā ſi ſub inuito forte autore. publi
co tñ vſui exponendū cures. obſecro. Rem Baſpari quoqꝫ brunello op-
tatiſſimā qui vt eſt acri in politicis ingenio. grauiſſimo ꝯſilio. litteratu
ra nō mediocri. ita eruditiſſimū quenqꝫ fouet Baptiſtāqꝫ in primis vt
diuū fauorabiliter obſeruat Omniūqꝫ deniqꝫ amicoꝝ deſiderio: imo ſtu
dioſis oībus ſatiſfeceris Spero em̄ per hoc audebūt ad ingruentis for
tunę nunq̄ꝫ ꝑpetuo bonę iniurias Horatio libēter ꝯcinere. Quo circa
viuite fortes fortiaqꝫ aduerſis opponite pectora rebꝰ Uale. Brixie. iiij.
Nonas Decembres. M. cccc. xcviij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Indices librorum.

Reuerendi Fratris Baptiſtę Mantuani Carmelitę Theologi ad Carolū Antoniū Fantuciū patricium Bononienſem. Iſagoges ad patientiam Liber primus. et ¶ Capitulum primum

De morbi cognitione	ca. ij
De duplici morbo hois	ca. iij
De differentijs quibuſdā humanoꝝ defectuū	ca. iiij.
Quid ſit morbus corpis ⁊ aię	ca. v.
Cur tanta diligētia in curādis corpoꝝ morbis	ca. vi.
De morboꝝ ſpūalium origine	ca. vij.
De animi ꝑturbationibus	ca. viij
Unde ſecuta ſit rebellio appetitus	ca. ix
De varijs hoim diſpoſitionibꝰ ad peccandū	ca. x.
Unde tanta in hoībus diuerſitas	ca. xi
De vi appetitus	ca. xij
Quomodo appetitus ligetur	ca. xiij
Quid valeat habitus	ca. xiiij.
Quod paucoꝝ eſt appetitū ſupare	ca. xv
Quod motui coeloꝝ aſſimilatur motus appetitus	ca. xvi.
Quod duplici hois naturę duo ſpūs pfecti ſunt	ca. xvij
Quod miſeri ſunt qui peccant	ca. xviij
De tribus ſtulticię gradibus	ca. xix.
Quod terrena voluptas breui dilabitur. argumentum ab imperatorum exemplis	ca. xx.
Teſtimonia ex ſacra ſcriptura idem probantia	ca. xxi.
De hois excellentia	ca. xxij.
Quę ſit ſumma hois miſeria	ca. xxiij.
De delectatiōe. ⁊ an ſit peccatū	ca. xxiiij.
Redargutio quorundā theologoꝝ de delectatiōe loquētiū	ca. xxv
Quid ſit virtꝰ. ⁊ vitiū. ⁊ in quo ſita ſint	ca. xxvi.
De qbꝰ deinceps agendū. ⁊ quantū valeat ex arte certare	ca. xxvij
Quę ſunt arma ſpūalia hoi cū diabolo pugnaturo	ca. xxviij.
Quo fine ſanitas quęrenda eſt	ca. xxix
Quomodo querenda eſt ſanitas	ca. xxx.
De patientia	ca. xxxi.
De gradibus patientię	ca. xxxij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Reuerēdi Fratris Baptiſtę Mātuani Carmelitę Iſagoges ad patientiā Liber Secundus.

Quod patientia via eſt ſcōꝝ ad coelum — Capittulū primū
Rationes philoſophoꝝ cur corpꝰ humanū ſcm̄ ſit fragile — ca.ij.
De quattuoꝛ coꝛpoꝛis humoꝛibus. — ca.iij.
Quomodo ꝯplexiones diſtribuantᷣ a deo — ca.iiij.
De anime libertate — ca.v.
An diſtributio ꝯplexionū procedat a foꝛma vł a caſu. ⁊ ꝙ Ariſtoteles foꝛtunam male deſcripſit — ca.vi.
In ꝗ ꝯſiſtat felicitas ī hac vita ꝯtra peripateticos ⁊ ſtoycos. — ca.vij
De ſynterеſi.ratione.et ꝯſcientia — ca.viij
Qđ ſine dei cuſtodia fruſtra laboꝛat humana pꝛudētia — ca.ix.
Cur bonis mala eueniāt philoſophoꝝ opinio — ca.x.
Sex cauſę flagelloꝝ noſtroꝛum — ca.xi.
Secunda cauſa flagelloꝛum — ca.xij.
Tercia cauſa flagelloꝛum — ca.xiij
Quarta cauſa flagelloꝛum — ca.xiiij.
Quinta cauſa flagelloꝛum — ca.xv.
Sexta cauſa flagelloꝛum — ca.xvi
Qđ ꝟtꝰ ꝗ bonū viꝝ facit.incrementū accipit ab aduerſis — ca.xvij
Qđ ꝓſperitas ſit inimica ꝟtuti cū declaratiōe dextrę ⁊ ſiniſtrę ꝑtis in coelo ꝑ Ariſtotele ꝯtra pythagoram — ca.xviij
Qđ aduerſitas tollit moꝛtis metū — ca.xix
Qđ aduerſitas facit ſeipſum cognoſcere — ca.xx.
Qđ aduerſitas ꝯfert auxilium virtuti — ca.xxi.
De vitanda nemeſi.⁊ qđ ſit ſcđm Ariſtutelē — ca.xxij
De generibus filiationis:cū declaratiōe dicti euāgelici:dedit eis poteſtatem filios dei fieri — ca.xxiij
Quod donoꝛum dei conſideratio iuuat patientiam.cum ꝯmendatiōe familię bentiuoloꝛuꝫ — ca.xxiiij
Qđ alienaꝝ calamitatū aīaduerſio ad patiaꝫ plīmū faciat — ca.xxv.
Amicoꝛum obſequia.⁊ religioſoꝛum oꝛationes ⁊ cōſilia patientię ſunt adminicula — ca.xxvi
De Carmelitarum antiquiſſima oꝛigine — ca.xxvij.
Teſtimoniū ex Plinio qđ natura hūana ſit ęrūnoſa — ca.xxviij.
Ratio multiplicādoꝝ moꝛboꝝ ac vitioꝝ — ca.xxix.
De moꝛbis humani coꝛpoꝛis — ca.xxx.
De quibuſdā alijs humani generis infoꝛtunijs — ca.xxxi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Qd̓ hō naturaliter ęrūnoſus ſit teſtimoniū ex Plinio ca.xxxij
Qd̓ nō eſt rephenſibilis autoꝛ.ex multa autoꝝ ꝛ maxime gentiliū cita-
tione.ꝛ cur hō nudus naſcatur ca.xxxiij.
Cur deus floccipēdat corpꝰ ꝛ rationes naturales ca.xxxiiij
Tota natura nō conſiſtit in aīa ca.xxxv
Quę ſunt mortis cauſę:ↄtra phōs ꝛ mathematicos ce.xxxvi
Cauſa breuis vitę ꝛ mortis Et de annis antiqꝝ patrū ca. xxxvij
De annis hoīm ante diluuiū.ↄtra Pliniū ca.xxxviij
Uitam humanam non eſſe breuiatam ca.xxxix.
Aegritudo preſeruat a multis flagitijs ca.xl.
Ex aduerſitatibus naſcit̄ iucūditas ſpiritualis ca.xli.
Debuit eſſe naturaꝝ varietas ad oſtēdendā dei ſapiam ca.xlij
Mūdus eſt qd̓dam ſpectaculū nobis a deo exhibitū quo inuitamur ad
patiēter ferendas oēs aduerſitates ca.xliij
Compatione reꝝ naturaliū pbat meliorē eſſe vitā ſanctā cum aduerſis:
q̄ȝ vitam felicem cum vitijs ca.xliiij
Tolerātia aduerſitatū facit breuiorē tranſitū ad paradiſuȝ ca.xlv.

¶ Reuerēdi Fratris Baptiſtę Mantuani Carmelitę Theologi Iſagoges ad ſapientiā. Liber Tercius

Quattuoꝛ ꝟtutes plurimū valere ad tolerantiā Ca. pmū
De fidei fundamento ꝛ natura ca.ij
Quod fides p aureum virgilij ramū figurat̄.ꝛ q̄dam de natura prophe-
tię enarrata ca.iij.
Fides eſt principiū inęunde cū deo amicicię ca.iiij.
De fidei ꝓgenie ſpe ꝛ caritate ca.v.
Qd̓ potius dicenda ē ſpes in caritatē trāſire q̄ȝ in rem ca.vi.
De noībus eorum qui a fide deficiūt ca.vij.
De cauſis fidei ca.viij
De vi ꝛ natura miraculoꝝ ca.ix
De errore Auicennę et aliorum qui dicunt omnia miracula fieri na-
turaliter. ca.x.
An ſit vbiqȝ Chriſti lex pmulgata ca.xi.
Religionē Chriſtianā nō eſſe a ſtellis:vt errant aſtrologi:ſed eſſe breuiſ-
ſimā ad coelū viam a deo inuētam ꝛ traditā ca.xij.
De Georgio Nouarienſi Bononię cōbuſto:cum quibuſdā diſputatio-
nibus de fide chriſtiana ca.xiij
De ſpe et charitate. ca.xiiij
De longanimitate ca.xv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Anacephaleoſis dictoꝝ. ⁊ ꝙ nõ recte dr a theologis: voluntas añcedẽs et conſequens in deo ca.xvi
Qđ ⁊ quare deus odio habebat ocioſos ca.xvij
De quattuoꝛ nouiſſimis. ⁊ pꝛimo de moꝛte: cum declaratione dicti Empedoclis de lite ⁊ amicicia ca.xviij
An moꝛs coꝛpoꝛis ſit naturalis ca.xix.
Opiniones varię de moꝛte ca.xx.
De multiplici genere moꝛtis coꝛpoꝛalis. ⁊ non eſſe tempus merendi poſt moꝛtem ca.xxi
De multiplici gñe moꝛtis ſpũal': cũ excuſatiõe Platonis ca.xxij.
De loco damnatoꝝ: qui dicitur infernus ca.xxiij
Opinio antiquoꝝ gentiliũ de inferno ca.xxiiij
Ratiõe naturali pſuadet oẽm ĩmundiciã eſſe apđ inferos ca.xxv.
De beatitudine cęleſtis paradiſi. ⁊ pꝛimo quantum attinet ad partem intellectiuam ca.xxvi
De beatitudine ptis ſenſitiuę ca.xxvij
Quod naturaliter Uirtus eſt honoꝛanda. pꝛobatur ex cõſuetudinibus antiquoꝛum ca.xxviij:
De iudicio. ⁊ ꝙ aſtronomi ⁊ doctoꝛes etiã catholici qui tps iudicij pdixerũt manifeſte deluſi ſunt ca.xxix.
Futurum eſſe diem iudicij ca.xxx
De Helia prẽ carmelitaꝝ añ diem iudicij pmittendo ca.xxxi.
De ſacra ſcriptura. ⁊ pmũ cur ſit adeo ſuadibilis ca.xxxij
Contra philoſophos dicentes credere nos ſcripturę ſacrę pꝛopter conſuetudinem ca.xxxiij.
De multiplici ſenſu ſacrę ſcripturę ca.xxxiiij
Quod ⁊ cur ſcriptura ſacra arcę ꝯparatur ca.xxxv
De ſanctoꝛum mutatione ca.xxxvi:
De aſſidua dei depꝛecatione ca.xxxvij

¶ Finis huius Tabule.

¶ Venerandus Frater Baptiſta Mantuanus Carmelita Franciſco Fantucio. S.P.D.

CArolus Antonius vir clariſſimus pater tuus ꝙ eſſet bonarū artium ſtudioſus hoīm litteratoꝝ cōgreſſibus vtebatur aſſidue ⁊ ex familiaribus eoꝝ colloquijs ſe inuenire dicebat vnicum podagrę ſuę remedium Ibam ego eo tp̄e frequēter ad eum. et q̄a erat in monaſteriū noſtrū beneaīatus ⁊ ꝙ me (vt ſcis) pręcipuo diligebat affectu Ipſe aūt vt erat ingeniū claro ac vegeto: lingua diſerta ac eloquēti mox vt ꝯſideramus: aliquē ex ſcriptura ſacra cuiꝰ lectiōe mirifice oblectabat̄: locū afferebat: quo diutius (ſic em̄ aiebat) mutuo ſermōe frueretur. ⁊ ęgritudinis ſuę tortura minus angeretur Ego domū reuerſus ſi quid aptius dixiſſe memineram: arrepto calamo ꝯfeſtim an notabam memor dicti euangelici: colligite fragmēta ne pereant. cupidus etiā vt ſicut ipſi ea quę dixeramꝰ adiumenti non nihil attulerant: ita ſi in ſcriptis redigerentur ac legi poſſent etiā alijs ęgrotantibus eſſent aliq̄n ſubſidio. huiuſmodi ergo ratiocinatiōes a me recognitas ⁊ vt edantur in librū tribus diuiſum voluminibꝰ modo redactas tibi reſtituo inq̄ quod em̄ erat patri donatū. debetur ⁊ filio. ⁊ ei maxīe filio: qui nō diuitiaꝝ tantum. vt maior pars hoīm: ſed qui etiā ſicut tu: paternaꝝ virtutum hęredem ſe conſtituat: vt videatur a parētibus in eum nedum ſcd̄m carnem verum etiam ſcd̄m ſpiritū deducta cognatio. Accipe igitur libellū hūc. ⁊ euꝫ ſucceſſiuis tēporibꝰ aliquādo relegito vt vitę huiꝰ moleſtias ęquanimius feras. ⁊ accendaris alterius vitę maiore deſiderio. quo ⁊ ad euitandum mortis metum. ⁊ ad huius mortalitatis incōmoda ꝑferenda nullum eſt pręſentius maiuſue remedium. Viue igitur per quā diutiſſime. ⁊ ſic viue/ vt ſemper videare patris vitam ⁊ mores ęmulari: cui ad politicam fœlicitatem peripateticoꝝ id ſolum deerat: quod et Metillo legimus defuiſſe: proſperam ſcꝫ corporis valitudinē. Sed hęc certe minus eſt deploranda iactura: ea potiſſimum ratione: ꝙ quantum adimit politicę: tantum addit vere fœlicitati: ad quam nobis aditum patefaciat gratia domini noſtri Ieſu chriſti. Vale:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Venerãdi Fratris Baptiſte Mãtuani Carmelitę Theologi ad Carolum Antonium Fantucium pa= tricium bonoñ. Iſagoges ad patientiam. Liber pri= mus. et Capitulum primum=

Quoniam opportunis ac frequẽtib⁹ beneficijs huic no
ſtro bononiẽſi cœnobio magnifice ac religioſe collatis
iam pridem tibi nos deuinxiſti Carole Antoni vir reli
gioſe: vereor ne ſi te lõgo ꝛ graui podagrę morbo labo/
rãtem ꝯſolatus nõ fuero: de grauiſſimo ingratitudĩs
vitio poſſim accuſari Nam ſi iuxta doctoris ꝛ ſaluatoris noſtri Chriſti
ſalutare ꝯſilium tenemur ijs etiam qui nos oderũt benefacere quantum
queſo ijs debem⁹: qui nos nõ ſolũ amãt: verꝫ etiam quottidianis elemo
ſinis alere: ꝛ ꝯtinuo patrocinio fouere nõ ceſſant: Chriſtus qui nobis et
vitę et ſalutis eſt autor ſicut in alijs oĩbus ſtudioſis actionibus: ſic etiaꝫ
in hoc exemplar eſt optimũ. Ipſe nãqꝫ. q̃diu nobiſcũ in hoc luctuoſo pe
regrinatiõis exilio ſub ſeruili ſpecie ꝟſatus eſt. eos a quib⁹ plurimũ ama
batur: nõ dilexit tantũ: verꝫ etiam docẽdo illuſtrauit: obſecrãdo attraxit
increpãdo correxit: exhortãdo animauit: miraculis firmauit: beneficijs
illexit. ꝛ omni deniqꝫ officio curę paſtoralis cuſtodiuit ꝛ fouit: ꝛ quoniã
apud ęgrotãtes magni momẽti eſſe ac plurimũ valere cõſolantiũ verba
cognoſcebat: cum ſponte ad paſſionem ꝛ ad locum paſſiõis accederet di
ſcipuloꝵ animis ſubita tempeſtate ꝯſternãdis medicinã inſtituẽs Pe/
tro dixit ꝛ tu aliqñ ꝯuerſus ꝯfirma frẽs tuos Magna certe ẽ accõmo/
dati ad rem ſermõis energia: ꝛ ad firmãdos aĩos: affectuſqꝫ regẽdos ad
ſedãdos etiã corpoꝵ dolores ęgritudinumqꝫ moleſtias grauis elocutio
plurimũ valet. ꝓptea apl'icę diſcipline documentũ eſt. ꝛ autor ẽ Iacob⁹
apl's ad ęgrotãtes debere p̄ſbyteros vocari. ꝛ veraꝫ religionem in vidu
arum ac pupilloꝵ viſitatione ꝯſiſtere. Sed vt ad chriſti veſtigia reuerta
mur. cũ ꝓpter iudeoꝵ ſeuiciã relicta hieroſolyma trans iordanẽ paulu/
lum diuertiſſet: audiſſetqꝫ lazaꝵ amicum grauiter ęgrotare: vitę ſuę ra/
tione poſthabita: vadamus inquit aplis ꝛ iuuemus eũ Tantã igit̃ chri
ſti ieſu ſaluatoris noſtri humanitatẽ ꝛ clementiã ſi quis (vt dignum eſt)
tota mẽtis acie cõtemplet̃: tãte beniuolẽtię ſuauitatẽ nõ mirabit̃ ſolum
verũetiam ad talis p̄ceptoris imitationẽ accẽſus totum ſe in officia cha
ritatis effundet: mĩme tamẽ mirum eſt ſi ab illo in huiõi amoris vinca
mur officis: nam ipſe oĩm noſtrum eſt pater: nos ãt ſumus inuicem fra/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tres:ac multo maior eſt vt experimur aſſidue ꝛ natura ipſa ↄfitetur patrum in filios:q̄ꝫ fratrum in fratres pietatis affectio Quoniam igitur ipſe p̄cepit:diſcite a me:ſi tacuero nec te languētem ingraueſcēte iam ſenio ↄſolari:ac leuare tentauero:quomodo ab illo didiciſſe videbor.cuiꝰ vita ſanctitas:cuius natura benignitas:cuius doctrina charitas fuit: Aſſimilarer ꝑfecto nō ſine magno ꝟtutis ꝛ ↄſcientię damno ſacerdoti aut leuitę illi.qui ab hieruſalem in hiericho deſcēdens ꝑcuſſum a' latronibus hominem ꝛ ſemiuiuū relictum ſine miſericordia:ſine humanitate ſine cura p̄teriȷt. Malo igitur Samaritanū imitari qui lamētabili caſu motus vinū ac oleum plagis īfudit ꝛ prolata pecunia ſtabulario ſuo infirmum ↄmendauit. Tentabo itaqꝫ pro virium mearum portiūcula Uir optime te adiuuare.ꝛ artis meę remedia quātum deus dederit:tuis vulneribus applicare:phaleratum autem ꝛ ambitioſum ſermonē explodentes humilimis ac familiariſſimis colloquȷs datatim vtemur.ne forte ſermonis inſolentia ꝛ ſuꝑbo dicendi faſtu magis offenſus accipias pro ↄſolatione faſtidium. Sed iam vnum cōſolationis noſtrę caput afferamus:a cōmunioribus exordientes:ſicut Ariſtotele teſte doctrinę ratio poſtulare videtur.

¶ De morbi cognitione. ¶ Capitulū.ȷȷ.

Sanitatis exordium morbi cognitio eſt. Nam tum demum et ęgrotans curari deſiderat.ꝛ medicus ſanare poteſt cum ꝛ ille ſe infirmum ꝛ iſte genus infirmitatis intelligit. Et omnem opationem quam aliquis appetitus ſiue naturę.ſiue volūtatis exercet ab aliqua cognitione p̄uenire neceſſe eſt ꝑſpicuum hoc in nobis qui quicquid volumus an̄ cognoueramus:in pecudibus quoqꝫ illę etenim neqꝫ pabulum neqꝫ coitum appetūt:niſi rerum huiuſmodi aliqua vel tenui notione pulſentur.quę vero ſine cognitione vidētur operari: vt arbores:hęc a cognoſcēte aliquo neceſſarium eſt in opus dirigi.ideo a peripateticis dicitur opus naturę intelligētię opus eſſe. Philoſophi em̄ naturas rerū cognitiōe priuatas volūt ab intelligētȷs quę voluendis cœlorum orbibus a deo p̄fecte ſunt in opera dirigi.ꝛ aliena prudentia.ne operando peccēt gubernari Quo fit vt res inſenſibiles quales herbę ſunt ꝛ arbores ꝛ id genus alia.tāto minus in ꝓcerādis fœtibus ſuis errent:quāto ꝑſpicacioris naturę innūtur ingenio Nos autē prudentię noſtrę quę tenuis eſt innitētes in opatione plerūqꝫ decipimur: eſt igit̄ operi ſꝑ p̄cuia cognitio:cognitiōe namqꝫ volūtas:voluntate corpus excitatur Tūc etiam cum quid agimus qd̄ nec appetebamus neqꝫ cognitiōe fueramꝰ aſſecuti vt cū agricolę ignorātes Theſaurū effodiunt quod fieri dr̄ a fortuna

id quoqꝫ nō ſine p̄cognitione contingit:p̄cognitione inqꝫ non fodiētis.
ſed cuiuſpiam alterius puta Dei vel Angeli:a quo neſciēs foſſor mouet
ꝛ regit:duplex igit vt plurimū cognitio neceſſaria eſt ad curam.ꝛ medi-
ci ſcꝫ ꝛ egroti. Propterea decē leproſis qui ſe infirmos cognoſcētes.gra
tia curationis ad Chriſtū venerant:dictum fuiſſe legimus. Ite oſtendi
te vos ſacerdotibus:vt infirmantiū cognitioni iungeret cognitio medi
cātis Sicut igitur hi qui curādis corpibus p̄ſunt:radicem morbi ꝛ cau
ſas infirmitatis priuſquā manus adhibeāt.altius inueſtigant:ſic nos q̄
qꝫ qui a deo curandis aīabus p̄fecti ſumus.ſpiritualiū langorꝝ cauſas et
naturas ſcire non vtile tm̄:ſed etiā neceſſarium

¶De duplici morbo hominis ¶Ca.iij.

ET quemadmodū ex duplici ſubſtātia corpe ſcꝫ ꝛ anima conſtat
homo ita duplex eſt hominis morb⁹ animi videlicꝫ ꝛ corporis.
duo quoqꝫ et medicorum ꝛ medicinarum genera ſunt. Unum
quo exterior.alterum quo interior homo curetur Atqꝫ ita infirmitati
noſtrę naturęqꝫ defectui ꝓuidentia diuina quia nihil odit eorū que fe
cit:multiplex ſtuduit adhibere remedium Plerumqꝫ fit vt animi i cor
pus ꝛ item corporis in animum redūdet infirmitas:tanta eſt em̄ corpo
ris ꝛ animę neceſſitudo:vt ſua omnia bona ac mala:velint nolint:inui-
cem ꝯmunicent:propterea neqꝫ ſine animo corpus:neqꝫ ſine corpore a-
nimus bene ualet in vita. Rei euidentia probationē excludit:quis enim
nō viderit egrotāte corpe animum egreſcere.ꝛ animo male habēte male
affici corpus:ꝛ p̄cipue faciem Nam cum in capite aīalis omniū inſtru
menta ſint ſenſuū/omnis animi ꝛ corporis affectus in eo promulgātur
facies ira excādeſcit:metu palleſcit verecūdia erubeſcit triſticia obſcurat
gaudio ſerenat. Neqꝫ id in homīe ſolum ſed in brutis accidit Canes ri-
ctu.equi auriculis. feles oculis aīm oſtendūt.hinc d'r ab Ouidio.heu q̄ꝫ
difficile eſt crimē non ꝓdere vultu Medici q̄ꝫ inter ea q̄ ad ꝯſeruandā
corpis ſanitatē ꝑtinēt animi accidētia ꝯnumerāt:ꝙ viderint has duas
hoīs ꝑtes oīa bona ꝛ mala more amicorꝝ habere ꝯmunia:cū morbo a-
nimi corpus egrotat:animū curato.ꝛ cū membrorꝝ ꝛ carnis vitio patit
animus:corpus ſanato Itaqꝫ videndū eſt priuſquā ad curā veniamus e
corpe ne:an ex aīo naſcat infirmitas A cauſis em̄ incipiendū:vt arboris
interitus non ex ramis ſed ex radice petendus eſt

¶De q̄buſdā differētijs hūanorꝝ defectuū ¶Ca.iiij.

SPiritualiū ꝛ corporaliū egritudinū in hoc eſt natura ꝯtraria:
vnuſquiſqꝫ cum corpore egrotat.ꝛ ſi non nunq̄ꝫ morbi ſpeciem

neſcit:ſe tamē ęgrotare perpēdit:qui vero aīo lauguet vt cum ſupbię tu
more inſoleſcit:⁊aut inuidię liuore ꝯtabeſcit:vt plurimū ęgrotare ſe non
videt. Item corporis morbū in alio minus dep̄hendimꝰ:at animi viciū
in alijs magis q̄ꝫ in nobiſmetipſis perſpicimꝰ.hinc illud Horatij.cum
tua peruideas oculis mala lippus inunctis:Cur in amicoꝝ vitijs tā cer
nis acutū:⁊ illud item Perſij Ut nemo in ſe ſe tētat deſcendere:nemo.
Sed pręcedēti ſpectat̄ mātica tergo.⁊ a Chriſto rep̄hendit̄ hypocrita
qui feſtucā in oculo frīs videns in oculo ſuo trabē nō percipit. Ampliꝰ
humanoꝝ defectuū quidā incurabiles vt claudicatio.ſterilitas.originalꝭ
cœcitas.hi morbi ꝓprie vitia noīantur Quidā vero nobis in vita acci-
dūt:morbiq̄ꝫ dicūtur Et hi quoq̄ꝫ duplices:quidā tociꝰ corporis vt fe-
bris ac phthiſis:quidā partis vt ſurditas ac cœcitas:eſt ⁊ quidā morbꝰ
leuis qui rebus agēdis nō eſt impedimēto:ut imbecillis ⁊ occulta febri
cula.quę q: minus a patiēte percipitur.a medicis neutralitas dr̄.Eſt ⁊
grauis qui a iurecōſultis ſonticus appellat̄.vt febris ꝓhibēs hoīem in
iudicio ꝯparere.Cū multis corporibus vitia ꝯnaſcunt̄.vt cœcitas ſteri
litas debilitas oris paruitas.⁊ huiꝰ gn̄is multa:morboꝝ ſpūalium nul
lus ꝑpetuus:nam cū aīo ſicut nulla v̄tus ſic nullū naſcitur vitium.libet
eñ hic a Platone diſſentire.qui cū ſcientiaꝝ habitibꝰ venire aīas puta
uit in corpora placet magis ī Ariſtotelis venire diatribā.cui placet ani
mas cū viuificādis corporibus ſociātur.ſimiles eſſe tabulę purę in qua
nihil eſt pictū.nihil figuratū.magna igitur immo mirabilis inter recen
tia corpora diſparitas eſt.⁊ ꝯpoſitionū varitas īenarrabilis.inter aīas
vero mox vt creatę ſunt.nullū diſcrimē eſt.pares oriūtur.ſine vitijs ⁊ v̄
tutibꝰ labūtur in corpora Nec veꝝ qd̄ pythagorici fabulātur.eas ex cor
pore in corpus trāſmigare.⁊ hoīm regeneratōem fieri.quam gręci palin
geneſian vocant:⁊ corpora ſortiri p̄teritis moribꝰ ac precedētibus meri
tis accōmodata Sunt tñ a natura etiā tum quum infundūtur animis
noſtris vires q̄dam potētięq̄ꝫ.vt vis videndi atq̄ꝫ audiēdi .quę ad ope-
randū corporeis egeāt inſtrumētis.hę nimiruꝫ ſicut ⁊ opifices ſcd̄m in
ſtrumēti diſpoſitionē operātur.verum hęc in aīo diuerſitas nō eſt:ſꝫ in
corpore intellectus vero ⁊ ſi nullo corꝑis inſtrumēto eget ad operandū
potentijs tñ vt fantaſię ⁊ ęſtimatiuę ꝯiugatus eſt.quaꝝ opatio certam
corꝑis partem ⁊ certam illius partis diſpoſitionē, expoſcit.intellectum
igitur in operādo ab ipſa fantaſia.fantanſia ab inſtrumēto ſuo corꝑeo:
qd̄ in cerebro ſitum eſt.depēdere nō dubiū.At inſtrumēti diſpoſitio nō
vnum ſemꝑ habet temperamētum. ſed cœli ⁊ aeris.ciboꝝ etiam ⁊ alioꝝ
quę ad diętam pertinēt.qualitatē inſequit̄. Propterea corꝑibꝰ nō vno
ſemꝑ modo affectis ac diſpoſitis.nō vno ſemꝑ mō imaginamur;recor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

damur.intelligim⁹ ſapimus.appetim⁹:non eaſdem ſemꝑ voluptates ſe
quimur:non eadem placent exercitia:nõ ijſdem ſtudijs oblectamur.nõ
eadem inſomnia cernimus:pro quorum etiam varietate vt docet hippo
crates in libro de ſomnijs.periti medicorum ſciunt de humorum domi
nio coniectari:redundãte eñ ſanguine letiores.felle in ardeſcẽte acrio
res:pituita excreſcente pigriores:atra bile regnãte meticuloſi ⁊ triſtioẽs
efficimur:accipit ergo anima neqꝫ id dubium corporum affectiões.⁊ ſi
bi ꝯiuncte carnis ac circumſtantiũ elementoꝝ leſa ꝯtagio neſcit in votis
ſeruare ꝯſtantiã .Qđ in brutis ⁊ volucribus manifeſtius cernit̃:iuxta
illud Maronis noſtri de ſerenitate loquẽtis

Haud equidem credo quia ſit diuinitus illis
Ingenium:aut rerum fato prudentia maior:
Uerum vbi tempeſtas ⁊ coeli mobilis humor
Mutauere vias.⁊ Juppiter humidus auſtris
Denſet erant que rara modo.⁊ que denſa relaxat
Uertũtur ſpecies animoꝝ.⁊ pectora motus
Nunc alios:alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt:hinc ille auium concentus in agris
Hinc lete pecudes.⁊ ouantes gutture corui

Manifeſtum hoc etiam in ſenſu guſtus ⁊ viſus:naꝫ ꝓpter bilis ad mix
tionẽ palato infirmi mel amareſcit.⁊ oculis egris odioſa eſt lux:q̃ iucũ
da eſt ſanis Corporum morbi ſunt anime plerũqꝫ ſalutares:tunc enim
maxime deum recolimus cũ in obſeſſa carne regnat infirmitas ⁊ multis
ſanctoꝝ ad animi ſalutem vt Paulo ap̄lo carnis flagella fuere principi
um.At animi morbus corpa non ſolum iuuat:verumetiam ledit ac de
ſtruit.vide luxurie deditos vt palleãt ⁊ maceſcãt:vide inuidos.vt mace
rentur ⁊ tabeſcãt.vide auaros:vt flaceſcãt. ⁊ areãt.vide gule deditos.vt
pigri ſomnolẽti valitudinarij ſint:ac maloꝝ humoꝝ pleni.quos greco
vocabulo medici vocãt Chacochymos:morbos etiam ſpũales hoc ẽ ma
los mores nõ ſicut corporeos in ꝯmunes toti ãnime:⁊ vni ꝑti ꝓprios
diuidimus:nõ habet eñ aĩa vt corpus ꝑtes.quaꝝ vna ſine alijs ĩfirme
tur:ſed cum aĩa egrotat:tota egrota eſt videt̃ tamẽ aliquãdo nõ tota ſed
ſcđm ꝑtem egrotare.cũ ſcꝫ ad vni⁹ ꝟtutis op⁹ eſt ſtrenua ad aliaꝝ ꝟtu
tum exercitia lenta ⁊ ĩpedita:ſꝫ tñ etiã tũc in toto appetitu venenũ ẽ cui
q̃dẽ fieri p̄t ꝑ alios malos mores vitioꝝ acceſſio Jnt̃ corpis ⁊ aĩ morbos
ẽ etiã diſcrimẽ h̄ aliud.nã q2 medic⁹ aĩaꝝ ẽ de⁹.cui⁹ opatiões ⁊ opa ſũt
ꝑfcã.aĩe morb⁹ ĩcurabilis ẽ nullis.vñ Seneca inq̃t nunqꝫ ſera ẽ ad bo
nos mores via.corpis ꝟo morbo(vt ſupradictũ eſt).iccirco in curabiles
plurimi:quia natura q̃ corporalis medicine magiſtra eſt .dei comparas

tione.res manca eſt.medicoꝝ etiã naturaliũ nõ nunq̃ꝫ conatus inualidꝰ
qꝛ teſte hippocrate.vita breuis.ars ꝟo lõga.experimentũ fallax

Quid ſit morbus corꝑis et aĩe ¶Ca.v.

Morbũ corꝑis a labeone ſic definiri recitat .A.gellius in quarto
noctiũ atticaꝝ libro.capite ſecũdo.q ſit habitꝰ cuiuſqꝫ corꝑis cõ
tra naturã.vſum eiꝰ reddens deteriorẽ.ꝑhabitũ aũt non corꝑis
cultũ intelligit:ſcd̃m q̃ꝫ acceptionẽ habitũ militarẽ habitũ ſcenicũ habi
tũ religioſum dicimꝰ.Sed habitũ d̃t qualitatẽ noxiã nature ꝯtrariam
craſim corꝑis vitiantẽ:altiꝰ imbibitã:vt nequeat ſubito dimoueri. qua
ꝑpeditũ corpus.aĩe nõ eſt vt ꝓus obtẽperãs.ꝓptẽa d̃t vſum eiꝰ reddẽs
deteriorem.Scd̃m Platonẽ.Uirtꝰ eſt animi ſanitas.egritudo vitiuꝫ
Uirtꝰ bona ẽ ꝯſuetudo vel qualitas ex bona ꝯſuetudĩe derelicta.vt vici
um ꝟo mala.Sicut cũ pulſa ĩfirmitate bonoꝝ ciboꝝ vſu.frequẽti malo
rũ abſtinẽtia.corpꝰ in priſtinũ vigorẽ ſenſim reuertiꝛ ⁊ eiſdem q̇bus fit
valitudoꝰ ſeruaꝛ valitudo ſeruaꝛ.ſic animꝰ malaꝝ oꝑationũ fuga bonaꝝ
exercitio ꝟtutẽ in ſe gignit.roborat.auget.⁊ ꝯſeruat.relictis igiꝛ corpoꝝ
morbis de ſpũalibus egritudinibꝰ deinceps agendũ Neqꝫ eni vt poda-
gre morbũ incurabilẽ ſanemus ſꝫ vt maloꝝ tolerantiã qua ꝯtra huiꝰ vi-
te mortalis abſinthiũ nullum eſt efficacius antidutum inducamus pre
ſens charitatis munus aſſumptum eſt

Cur tanta diligentia ſit in curãdis corporum morbis. ¶Ca.vj.

Sed cũ tot ſint corꝑis ⁊ aĩ male valitudĩes:q̃ medicis ac medica
mẽtis indigeãt:cur fit vt oẽs ſpreto aĩo ſolis curandis corꝑibus
inhiemus:⁊ illi tm̃ in ꝑcio ſint medici.qui mederi corꝑibus vel
ſciũt vel ſcire ꝓfitenꝛ Plinius naturał hiſtorie.xix.de medicia ſic inq̇t.
hec ꝑmũ inuẽtores ſuos coelo dicauit.⁊ hodie multifariã ab oraculis pe
titur ab aliq̇bꝰ ſcriptoribꝰ pene infiniti celebrãtur qui eã artẽ aut inuene
rũt aut auxerũt.aut illuſtrarũt Magi illi q̃ꝝ tãta apud ꝑſas ⁊ egyptios
fuit autoritas.cũ religiõe ⁊ aſtronomia medicinã etiã ꝓfitebantur. De
Apolline ꝑmo eiꝰ inuẽtore Naſo ſcribit Inuẽtum medicina meũ ẽ.opi
ferqꝫ ꝑ orbez dicor.⁊ herbaꝝ ſubiecta potẽtia nobis.his addiꝛ Orpheꝰ
Muſeus Heliſeus.⁊ vt aliq̇ volũt chiron cẽtaurus q̇ de herbis ſcripſe
rũt.⁊ medicine operã dederũt.Pythagoras etiã ſamius.⁊ democritꝰ ab
derites medendi rõnem magno ſtudio q̃ſierũt.Machaon ⁊ podalirius
ob medicie peritiã cũ aliis ducibꝰ ex creta ad troianã expeditionez voca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ti ſunt.hippocrati cũ peſtilẽtiaꝫ pullulare incipientẽ repreſſiſſet.decre-
ti ſunt honores.q̄s herculi decreuerat olim gręcia heraliſtratꝰ Chryſip
pi diſcipulus ex Ariſtotel' filia genitꝰ Antiocho rege ſanato centũ talẽ-
tis donatꝰ eſt Teſte liuio cũ romana vrbs peſte laboraret ĩſpectis libris
ſibyllinis decẽ legati a ſenatu miſſi ex epidauro deũ Aeſculapiũ in ſpecie
ſerpẽtis romã adduxerũt Mithridates ſua ętate regũ maximꝰ oĩs an̄-
ceſſores(vt fama ẽ)medẽdi diligẽtia ſupauit Cõmentatões eiꝰ ⁊ exẽpla
ria Põpeius magnꝰ in latinã linguã a leneo liberto ſuo trãſferri iuſſit.
Claruit in ea arte Aeſclepiades pruſiẽſis qui(vt aiuũt)eloquẽtię tñ ma
gis q̄ꝫ medicãdi fretꝰ auxilio nouã exploſa veteri medicinã ĩuenit Anto
nio muſę Cęſar auguſtus ꝙ fuiſſꝫ ab eo graui morbo liberatꝰ:ſtatuã ęre
am iuxta ęſcalapiũ locari mãdauit Enax rex arabũ medicinę ⁊ ipſe curi
oſiſſimꝰ de herbis ⁊ lapidibꝰ ad Neronẽ ſcripſit. Supuenit ⁊ Dioſco
rides vir militaris in herbaria arte mirabilis Tpe Antonini floruit Gal
lenus vir quidẽ doctiſſimꝰ. ⁊ ea ętate ĩ medicina ſingularis ſecutꝰ eſt cũ
raſis poenꝰ ⁊ ipſe illuſtribꝰ medicis ãnumeratꝰ fuerũt ⁊ alij innũerabi-
les retroactis tpibꝰ medendi mgri.ſed noſtrę ętati magis ꝓpinq̄ Petrꝰ
aponẽſis patauinꝰ vir rex ſcia admirãdus At oĩm neotericoꝝ ditiſſimꝰ
neſcio an doctiſſimꝰ Thadeus florẽtinꝰ fuit qui cũ a ꝓ̇ncipibꝰ italię vo
cabat̄ quinquagĩta aureos in mercedẽ diurnã paciſci ꝯſueuerat.ab ho-
norio ſummo põtifice ſemel vocatꝰ nõ prius acceſſit q̄ꝫ centũ aureos ſi-
bi in diẽ ſtatutos ĩtellexit Vñ liberatꝰ põtifex decẽ milia aureoꝝ illi cõ
donauit Juniores ĩnumeros.ne tibi ſim oneroſus:ſilẽtio ꝑtereo Hęc ãt
memorare ſuaſit hũanę curioſitatis admiratio ꝙ eis ꝑmia honoreſq̄ꝫ de-
cernat q̇ corꝑibus opitularij ſciat.eis ꝟo qui aĩas ſanãt.ne mĩmaꝫ quidẽ
mercedẽ inſtituat Credo tñ ita factũ vt moribꝰ ꝑcam.ſubtili ⁊ occulta ſa
gacitate naturę.natura eñ corporea vitę ſtudioſa.videns hoĩ ex ꝑte cor
poris mortẽ impẽdere.corpꝰ tñ fulcire conata ẽ pigmentis ⁊ medicis
relicta aĩę incorporeę cura deo incorporeo.Cui ſentẽtię plurimũ ꝯſonat
qđ deus paruã ĩmo mĩmam ⁊ aliqñ nullã corꝑis.aĩaꝝ vero tantã ratio
nem habere ſe oſtẽdit ut ipſemet corpꝰ ſuũ pro animaꝝ ſalute tradiderit
⁊ certe plures deus medicos ⁊ medelas animabus q̄ꝫ natura corporibꝰ
adinuenit Patriarchę. Prophetę:noui ac veteris teſtamenti doctores
nimirum medici ſunt animaꝝ.religioſi noſtri temporis omnes ⁊ hi pręſertim qui declamant in eccleſijs. ⁊ qui confeſſionibus fidelium audien
dis pręſunt animoꝝ medici ſunt hi practicoꝝ illi rhetoricorum medico
rum loco ſuccedũt. prophetaꝝ vaticinia doctoꝝ conſulta leges quoq̄ꝫ tã
hũanę q̄ꝫ diuinę ſꝫ diuinę ꝑcipue. ⁊ oĩs deniq̄ꝫ phĩa de moribꝰ ſunt aĩoꝝ
medicamẽta ſalubria:quibꝰ animę nõ a morte ſed a miſeria ſempiterna

preſeruātur.quę tāto peior quanto lōgior morte iudicatur Ut igit̄ omnium ſupradictorꝫ cōcludatur affinitas.corpori corporea debetur medicina.corporalis medicus.⁊ medico premiū corporale .animę vero quia ſpūs eſt ſpiritualis medicus.⁊ medico premiū ſpūale ꝓponitur Sic oportet nos pſuaſos eſſe.qm̄ id ⁊ rationi ⁊ doctrinę apoſtolicę cōſentaneum eſt.⁊ ꝙ iacto hoc fundamēto facilius patiētię ſtructura conſurgit. huic etiam ſicut mortem corpori ſic immortalitatē animę natura denūciat.cum ſcꝫ eam vt naturalis opis minime egētem relinquit in cuſtoditum:at deus curam eius aſſumit nō vt quo antedixi.mortem effugiet cui ſuapte natura nunq̄ꝫ addicta eſt.ſed vt miſeriam ſempiternā cui peccando ſe ſubijcit.euadat Sed iam ad veſtigandam ſpiritualium morborum pergamus originem

¶ De morborꝫ ſpiritualiū origine ¶ Ca.vij.

Spiritualium infirmitatum q̄bus pene totū genus humanum opprimit̄ tibi.ſi aduerteris.radicem ⁊ fundamētum breuibus explicabo vt cognito morbi loco.ſciam⁹ vbi oportet applicare remediū.In hoc peripateticorꝫ.⁊ theologorum ſcholę ꝯſentiunt.duas eſſe principales animę partes.per quas vident̄ homies duas.⁊ has quidem contrarias naturas aſſecuti.rationalem ſcꝫ ⁊ ſenſitiuam Iſta cum belluis nobis cōmunis eſt.illa vero ꝓpria eſt hominis forma.p̄maqꝫ p̄fectio rationalis in duas ſecatur ptes.Intellectum ſcꝫ ⁊ volūtatem Intellectus eſt ōnia cognoſcere.Uolūtatis vero intellecta.ſi bona videant̄ appetere.ſin autem mala nocētiaqꝫ ſint vel appareāt:quo ad ei⁹ fieri poteſt propulſare.vel fugere.ſenſitiua duas item continet vires vnam qua ea q̄ ſenſui occurrūt aut obijciūtur dignoſci alterā qua occurrentia obiectaqꝫ prius cognita vel tenere ſatagit.vel declinare prima vis eſt ea qua ſentimus.qua videmus.qua audim⁹.qua palpam⁹.qua olfacim⁹.qua ⁊ guſtam⁹:nam quaſi quidam fonticulus in quinqꝫ ſenſuū exteriorū riuulos ꝟtus iſta defluxit.exteriorum inq̄ꝫ.nam vt philoſophis placet totidem ſunt interiores ſenſus.qui intra cranei forulos cerebriqꝫ cauernulas vt viſum ē Auicēnę.⁊ Alberto magno.ac cęteris medicorꝫ ac phōrꝫ qui de corpis humani anatomia ſcripſere.diſcretas habēt ſedes ꝓprias qꝫ māſiunculas q̄ ſpirituū aīaliū vię ſpecierūqꝫ receptacula noiantur ſed ex ijs phantaſiā ꝯmemoraſſe ſufficiat qn̄ ipſa id officiū i pte ſenſitiua ſortita ē.qd̄ intellect⁹ obtinet in rationali.altera vis ſeu ꝟtus bifariam q̄ꝫ diuidit̄ in ꝯcupiſcibilē ſcꝫ ⁊ iraſcibilē.Cōcupiſcibilis in ea fertur q̄ voluptatem afferre.pſenſum ⁊ phantaſiā iudicātur.in ea vero quę triſtia apparent ita ſe habet.vt ea vel abigat:ſi facultas adſit.vel procul ab eis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſe ſeq̃z maxime proripiat.iraſcibilis ad ſubſidium iſti ꝯiuncta eſt.quoti
ens em̄ ꝯcupiſcibili quidpiam impedimēti ſe ingerit iraſcibilis magno
impetu arcurrēs illud totis viribus conatur auertere.hic diligēter ad/
uerte huc mētis aciem tota attētione conuerte Jam tibi oſtenſurus ſum
maloꝝ omnium fomitem ſcelerumq̃z radicem. vnde omnis noſtra deſcē
dit iniquitas Uidebis acerrimū hoſtem ꝟtutis :videbis id quod mem/
brorum legem paulus appellat Lex membroꝝ eſt virtutis ꝯcupiſcibil'
impetus.qui grece OPMH dicitur.hic ſemꝑ in id ſolum qđ delectat nul
la honeſtatis.nulla ꝟtutis.nulla dei habita ratiōe tanq̃z magnes ad po
lū mira naturę lege ꝯuertitur Hi duo appetit⁹ in eadem aīa quaſi duę
in eodem axe rotę ſeſſori ꝛ equo cōparari poſſunt Uolūtas recta ſeſſorē
appetit⁹ equus:ſicut em̄ equus anteq̃z dometur eſt freni ꝛ ſeſſoris impa
tiens.ſic appetit⁹ niſi prius lōga diligētiq̃z cura cœrceatur volūtatem
aſpernat⁹ in diuerſa cū indignatiōe ſe proripit domabilis eſt.ſed longa
opus eſt diligētia.magnis calcaribus.fortiſſimiſq̃z capiſtris.ꝛ frenis v
tendū eſt Rem mirā audi.quā velim ſepius adhibita diligētia contem
pleris.Quicquid leges tam ſacrę q̃z ciuiles.tam veteres q̃z noue.tā pu
blicę q̃z priuatę.ſeu in pœnā ꝯminantur.ſeu pollicētur in pręmiū.ſeor/
ſum tendit vt huius cōtumaciſſimi appetitus ceruicoſam duriciem et
caput obſtipum cōtundat ꝛ ſubigat.facilius xerxem Themiſtocles Da
rium Alexāder Gallos Ceſar Bellerophon Chimerā Hercules Hydrā
Theſeus minotaurū Ariſteus proteum Cadmus draconem.q̃z hāc im
maniſſimā feram debellauit.immo cum illa debellarint.ipſi ab iſta op/
pugnati ſunt ꝛ expugnati.propterea dictū eſt a ſapiēte Melior eſt pati
ens viro forti.ꝛ qui animo dominat᷑ ſuo.expugnatore vrbium.non aliā
ob cauſam veteres eremitę viri ſanctiſſimi quales in noua lege fuerunt
Paulus Antonius Hilarion.ꝛ in veteri Helias Heliſeus.ꝛ cęteri fi/
lij prophetaꝝ carmeli accolę ordinis noſtri pꝛīcipes ꝛ autores vrbes et
hominum ꝯſortia fugiebant.in ieiunijs ꝛ in diuinarum rerum contem
platione degebāt.non aliam in quā ob cauſam.niſi vt hūc rebellem ꝛ cō/
tumacem appetitū emolliret.legiq̃z ſubijceret.ꝯtinua hęc intra nos pu
gna.ꝛ vt Auguſtinus inquit.rara victoria.

¶ De animi perturbationib⁹. Ca.viij.

NEc ꝑtereundū hoc loco partem hanc animę quam ſenſitiuā di
cimus nunq̃z quieſcere.ſed inſtar maris ſempꝛ ęſtuare.ꝛ aſſidu/
is perturbationibus agitari Sicut em̄ mare duodecim ventis
quos Plinius in libro de naturali hiſtoria ꝯnumerat.vexari nō deſinit
hoc eſt vt ab oriente in occidentem.ꝛ ab occidēte rurſum in oriētem ve/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

niamus ſubſolano.vulturno.euronoto Auſtro.libanoto Aphrico.fauo
nio.Cauro.Trſcea Septẽtrione Aquilone Cęcia. Jta memorata pars
aię totidem ꝑturbatiõibus quas Egidius romanus libro ꝓmo de regi
mine principiũ refert in magnos fluctus intumeſcit ⁊ fremit. Sunt aũt
hę ꝑturbatiões Amor.deſideriũ.odiuꝫ.abomiatio.delectatio.dolor ſeu
triſticia Jſta eñ ad aim.ille ſ̃o referũtur ad corpus. Spes deſpatio au
dacia.timor.ira.ſegnicies:quam ipſe Egidius.⁊ aliȷ̃ Neoterici vocant
manſuetudinẽ paſſionem.ad eius mãſuetudinis differẽtiam:quę cũ ſit
mediocritas quędã inter iram ⁊ ſegniciem.non paſſio.ſꝫ virtus eſt ⁊ ap
pellatur Primus ſenariꝰ ad ꝯcupiſcibilem. Secũdus ꝑtinet ad iraſci/
bilem Sed quẽadmodum ꝑter iam dictos generales ventos. aliȷ̃ qui/
dam peculiares ſunt. vt Sciron apud atheniẽſes paulum a Cauro de
flectens.ſic dictus ꝙ ſpiret a ſaxis:quę Sciron latro a Theſeo interfec
tus quondam inhabitabat.⁊ Circuis apud prouĩciã narbonẽſem naues
in italiam recto curſu deferẽs.ita preter iam dictas ꝑturbatiões alie q̃/
dam numerantur ab Ariſtotele in libro ſecũdo rhetoricoꝝ videlꝫ Zelus
Gratia Nemeſis. Miſericordia Inuidia Erubeſcentia.his appetitus
ſicut mare:natura ſua inſtabilis ſemꝑ ꝑturbatur ⁊ fluctuat.hinc mun/
di turbines excitantur.hinc diſcordię hinc tumultus hinc bella.hinc ex
cidia vrbium ⁊ hoĩm interituꝰ oriuntur.his laqueis his retibus animę
noſtrę captiuantur.his plagis includũtur ſimul hoc viſco fallũtur.hoc
veneno ponãtur.his ſordibꝰ inquinãtur.his deliramẽtis illudũtur.hoc
luto inuoluũtur.his illitę maculis amittũt dei pr̃is imaginẽ.hi ſcopu/
li nauigãtibꝰ ad cœlũ paſſim obiȷ̃ciuntur. hę ſunt nr̃e ſyrtes vbi hęrent
noſtra nauigia hęc caphᴀrea ſaxa.hęc mendax ⁊ inſidioſa lux in ipſo Ca/
phareo hic Euripus:vbi ſaltem ſepties in die periclitat̃ iuſtus.hęc ſcyl
la.hęc Charybdis.hę ſymplegades.quaꝝ concurſibꝰ dep̃henſę aię cęle/
ſtis pr̃ię curſum amittũt hęc torpedo q̃ mẽtibꝰ nr̃is torporẽ ac ſtuporẽ
immittit.⁊ ad bonũ opus reddit ĩmobiles.hęc illa mirãdę ṽtutis Eche
neis.q̃ armatas claſſes ⁊ magno ventoꝝ impetu cõcitas mirãtibꝰ nau
tis infrenat ⁊ ſiſtit.hę ſirenes.quę vocũ lenocinio ⁊ blandiẽtibꝰ cãtilena
rum illecebris captos in feras amiſſa humanitate trãſmutant.hęc Me
duſa aſpectu tam noxia vt videntes ꝯuertat in ſaxa.hę ſalmacis aquę vi
ros effeminãt.hęc deniqꝫ eſt illa teterrima peſtis q̃ noſtra hac tẽpeſtate
ꝑ totum terraꝝ orbem contagia ſuę atrocitatis effũdit hęc tibi volui cõ
memorare ⁊ quaſi oculis ſubiȷ̃cere:vt viſis hoſtium tuorũ caſtris.ſcias
quantum tibi immineat periculum.⁊ qua virtute pugnandum.⁊ quibꝰ
ad victoriam opus eſt copiȷ̃s.

¶ Unde ſecuta ſit rebellio appetitꝰ   Ca.ix.

ET ne querelę aut calumnię locus relinquatur ꝙ īter has com
pugnātium virium ꝯflictationes a deo conſtituta ſit humana
fragilitas a theologis ſapiēter occurritur Aiunt eñi ꝛ ſentētię
huius autoꝛ ꝑmus eſt Moſes hominem a deo per gratiaꝫ ita foꝛmatū
vt q̄ꝫdiu diuinę legi ſubiectus eſſꝫ nec moꝛtis neceſſitatē incurreret nec
vllam rebellionem ab inferioꝛi creatura pateretur haberetqꝫ non extra
ſolum:ſed intra ſe quietem.tranquillitatem.ꝛ pacem:adeo vt ꝛ intellec-
tus ſine phantaſmatibus clare intelligere:ꝛ ratio ſine membꝛoꝛuꝫ ꝛ ap
petitus diſcoꝛdia libere ꝛ expedite poſſet operari. At ſoluta in deum pa
trem obedientia:homo multiplici eſt in animo ꝛ coꝛpoꝛe pœna multca
tus In corpus enim cum infinitis langoꝛum aculeis mors immiſſa eſt
Quam ſententiam poetę gentilium quaſi diuinantes in ſeparato pꝛo-
methei fabula depinxerunt. In regnum vero animi duę grauiſſimę ſe-
ditiones exoꝛte ſunt. Una per quam intelligentię libertati damnum in
flictum eſt vt ſcilicet intelligere nō poſſit niſi vt Ariſtoteles inquit phā
taſmata ſpeculetur.cui ſeruituti ante peccatum nō erat addicta Altera
per quam voluntas illa eximia ſupꝛemaqꝫ potentia qua ſola pꝛomereri
commererіqꝫ.ꝛ boni maliqꝫ pꝛo arbitrio eſſe poſſumꝰ.contranitētis ap
petitus ęmulationem incurrit Et plerumqꝫ teſte ſcriptura.ſolet vſu e-
uenire diuino etiam iudicio compꝛobatum oſtenditur.vt ne quis fece-
rit:eadem patiatur. Sic ſauli poſtq̄ꝫ deo rebellauit. Dauid aduerſatus
eſt. Ipſi quoqꝫ dauid Abſolon. Salomoni quidam Adadregia ſtirpe
natus:q̇ diu exularat in ęgypto item Razon.ꝛ Jeroboam.qui poſt moꝛ
tem Salomonis ſuper decem tribus imperauit .natura igitur vitiata
peccato ꝛ appetitus vinculo in vindictam ſoluto.bellum hoc aſſiduum
ꝛ repuguantiam carnis incurrimus.hic itaqꝫ locus eſt cui medicina q̄-
ritur.cui ſunt applicanda fomenta ꝟtutis.cui patiētię craſis inducēda
vt aīo benemouēti ſubdita ſit.ꝛ obtemperās ac idonea rationi.

De varijs hominum diſpoſitionibus ad peccandum Capitulū.x.

QUemadmodum teſte Chꝛiſto in euangelio ſpadonuꝫ tria ſunt
genera:vnum eoꝛum qui natura frigidi ſunt:alterum eoꝛum q̇
ferro ac manu fiunt Tercium cum quis ꝛ ſi natura eſt pꝛonus
in venerem.virtutis tamen beneficio fultus caſtimoniam ſeruat:vt de
Socrate legimus.qui cum iuxta metopoſcopi iudiciū ex totius cuꝛpis
filo atqꝫ habitu iudicātis eſſꝫ natura violētus atqꝫ venereus:ea vitia ſic

diligentia profligauerat. vt nemo eſſet ea tempeſtate ꝯtinentior. ⁊ ſanc-
tior Jta fere in oi̅ ꝟtutis ac vicij genere cõtingit, Sunt em̅ vt exẽpli grã
de iracũdis loquar. qui nature impetu fere nullo moueant̃ ad iram. vt ij
qui ſegnes imbelles ignauiq; naſcũtur. de quib⁹ illud ſatyrici: ſʒ leua in
ꝑte mamille. Nil ſalit arcadico iuueni. Sunt qui et ſibile ꝯcitant̃. no-
cendi tñ inſtrumẽtis carẽt. vt facti ꝑferrum eunuchi: qui licet ſalacita-
tem ſentiãt. ſicut in vita Apollonij Tyanei legimus apud philoſtratũ.
tñ non habẽt vnde veneris ꝯſequant̃ affectum. Sũt qui ⁊ impetuʒ ⁊ in
ſtrumentũ habẽtes. rationis lege quaſi quadam animi diuiniate regun-
tur. hec igitur cum ita ſe habeãt in ſolo fere genere tercio ꝟtus eſt poſita
qd̕ ex arboribus ꝑſuaderi p̄t Arbor em̅ que natura recta eſt nulla indiget
ad rectitudinẽ induſtria. que ꝟo ita praua naſcit̃. vt dirigi nullo mõ poſ
ſit omnẽ a ſe artem facit alienã. At que inflecti p̄t ac dirigi. laborem ar-
tificis nõ fruſtratur. Atq; hec de actionib⁹ quas trãſeuntes vocãt. ⁊ in
ſtrumẽtis egent. quicũq; legis dicta memineris. immanẽtibus em̅ q̄ or
ganis nõ vtuntur vt volũtatis oꝑatiõib⁹. nulla obſtat quin peccare poſ
ſint membroꝝ inopia. de his dcm̅ eſt a Chriſto. Qui viderit mulierẽ ad
ꝯcupiſcendã eam iam moechatus eſt in corde ſuo. de alijs vero intelligi
tur illud ſapie dictum Qui potuit trãſgredi ⁊ nõ eſt trãſgreſſus Et coꝝ
quidem qui repugnãtie ſtimuluʒ patiũtur gradus ſunt pene in infinitũ
abeũtes Eſt nãq; que tenui diligẽtia ſupetur. eſt q̄ maiorẽ conatũ cõtra
nitẽtes rõnis poſtulet. eſt qui tãto impetu arcem rationis impugnet. vt
vix humana reſiſtat infirmitas. ⁊ hi ſunt vt plurimuʒ quibus ingens ẽ
animus. ⁊ natura feruẽs multis adiuta ſpiritibus qualis in hectore. in
Achille. in Hercule. ⁊ in alijs qui ſemidei a noſtris. a grecis ꝟo dn̄r he-
roes. hi ſunt forti atq; elato animo viri. qui magna ſemper aggrediũtur
quorum vt ſplendida facinora. ſic ⁊ enormes caſus audiũtur. mediocri-
tatem fugiẽtes aut preclaris facinorib⁹ ſe illuſtrant. aut famoſis ſceleri
bus ſe inquinãt. Fuit ex horum numero Dauid fuit Salomon pater ⁊
filius ambo modo religiõe. modo vicijs excellẽtes. ⁊ ex noſtris Paulus
apoſtolus qui ⁊ eccleſiam chriſti molitus eſt extinguere. ⁊ ad chriſtuʒ cõ
uerſus de ſtimulo carnis cõqueritur ⁊ colaphizari ſe d̕t. a Sathana Ad
dam ⁊ beatiſſimum patrem Hieronimum. qui in vaſta ſolitudine con-
ſtitutus ſibi videbatur choris intereſſe puellaꝝ. ⁊ vt ipſe inquit frigeſcẽ-
te corpore ſola libidinũ incẽdia bulliebant Eſt in manibus omniũ liber
ꝯfeſſionum Auguſtini. in quo mulierum amore non tentatum ſolum:
ſʒ ⁊ ſupatũ ſe in genue ꝯfitetur. erat in ijs natura potẽs ⁊ fertili terre ꝑ
q; ſimillima. q̄ vna eadẽq; foecũditate niſi ꝓhibeatur a villico. ⁊ malas
herbas ⁊ bonas paſſim ⁊ ꝓmiſcue gignit. manifeſtũ id ⁊ in equis q̇ eiſdẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

viribus quibus pñt velociter currere:agiliter ſaltare:bellatorē ferre pñt
et dñm ferire.⁊ ſeſſorem excutere.⁊ obuios cōculcare ;

¶ Unde tanta in hoīb⁹ diuerſitas. Ca.xi.

QUod ſi queras vnde tanta ſit in hoibus naturaꝝ varietas vt ſpecie nō nulli differre videātur.qđ de aīabus hoīm platonici concedunt.vt eñ reperies qui natura timidi ſint.tardi.ſomnolenti.inertes.pigri.ſegnes.ignaui.ita videas qui naſcantur animoſi ſtrenui vigiles.induſtrij.vegeti.cordati.excitati.inuenies etiam quoſdā natura pios.religioſos.iuſtos.ꝯtinentes.modeſtos.benignos . Item quoſdam impios.irreligioſos.iniquos.auaros. procaces.inuerecūdos .imanes Bene diſpoſiti a natura.hoc autē licet oculo ad oculum intueri.minori diligētia ꝓficiūt.at ꝗbus nouercali odio natura difficilis fuerit.ſolent oīa faciendo nihil ꝓficere. ⁊ operaꝫ ac impēſas vt plurimū perdere Nec Cherilus malus Alexādri poeta.nec Menius ⁊ Bauius minus q̄ꝫ Homerus ⁊ Uirgili⁹ ꝑdiſcēdę poeticę ſtudiū impēdiſſe putādi ſunt ſed min⁹ habuiſſe fauoris a natura.ꝓptēa illi ſunt ignobiles . Iſti inter hieronicas honorātur: Plotin⁹ in p̄io de ꝓuidētia libro capite quarto tria tāgit q̄ putat nobis inuitis ad bonitatē ac maliciā plurimū cōferre primū eſt inclinatio illa qua etiā ante p̄ſentem vitam cœpit aīa vergere in corpus ⁊ carnis optare cōſortium. Aliud eſt corp⁹ ſic affectū.vt animam ad talia ꝓuocet.⁊ ſtatim ab inicio incautaꝫ. ⁊ deinceps gradatim aſſuefactā. Tercium eſt ſubitus ſenſibiliū occurſus ꝑ ſenſus in aīam. ſic aut ſic afficiēs eam horum trium duo tanq̄ꝫ vera ſuſcipim⁹:primū āt reijcimus qm̄ cum catholicis aīas ante hāc vitā fuiſſe nō putam⁹. Inſeq̄ videnꝰ ⁊ nationes ſua aitia Uñ ⁊ latini ſupcilioſi ac elati dicūtur. Uani ligures.leues galli.iactabūdi hiſpani. Mendaces greci. pœni fœdifragi Citaꝰ a Paulo aplō Epimenidis poetę greci vulgat⁹ ille de cretēſibus Uerſus .κρητεσ αει ψευσται κακα θηρια γαστερεσ αργοι Cretenſes ſemp mēdaces.malę beſtę.ventres pigri.ſi q̄ras igiꝰ. vnde tāta ſit in natura varietas diſcrepātia in moribus ī vita diuerſitas nolo me modo coarctare ad inextricabiles hui⁹ ꝑplexę queſtiōis anguſtias dicam tamē trāſeunter ⁊ ſummatim:affirmaboq̄ꝫ referre multum quo ſemine q̄s ꝓgenitus ſit.quo vētre ſit fotus embrix.quibus horis natus infans.quibus cibis ⁊ exercitijs educatus.q̄bus cū alitus:q̄bus diſciplinis ībutus:ſub qua cœli ꝑte nutritus: Nō eñ oīm ęque nationuꝫ corpa ſunt ad ſapiē ac intelligētię ꝑceptionē idonea. Uñ Socratē vel vt alij volūt Thaletem dicē ſolitum accepim us.ꝓpter tria ſe maximas deo grās habere q̄ſcꝫ mas nō fœmina.homo nō beſtia.grecus nō barba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſus natus eſſet:erant em̄ greci natura apti magis ad philophiā:ꝙ pro
pter aeris ⁊ coeli temperie ⁊ corpora ſortiti eſſent ab excellētys contrarie
tatum vt philoſophi aiunt remotiora Seres em̄ ⁊ qui extrema mundi
climata inhabitāt.tm̄ ab eoꝝ cōplexione qui clima quintum incolūt.e-
longātur.vt cōplexio quę vni genti ſalubris eſt.plerumqꝫ alteri mortē
conſciſcat.Et vt corporum diſpoſitionibꝰ.ſic moribꝰ,legimꝰ ſententijs
differūt ⁊ ingenijs.his de cauſis atheniēſis in genioſiores:thebani ro-
buſtiores habiti ſunt:ꝙ videlicet illi in puriore:iſti in craſſiore aere ver-
ſarentur.Tātus eſt corpis influxus in aīam.vt platonici qui demōes
⁊ angelos volūt eſſe corporeos putent eos pro corpoꝝ varietate varijs
rebus oblectari:eos qui de coeleſti ſubſtātia corpꝰ habēt.figuris ⁊ can-
tibus allici:qui ex igne.fumo ⁊ odoribꝰ ſacrificioꝝ.qui ṽo ex aere dicūt
ſeſe corporibꝰ nr̄is inſinuare ſolitos.⁊ humani corpis humorē exſugere
Affirmat Herodotꝰ libro hiſtoriaꝝ tercio:ſe ex genere ſcytharū ſapiētes
audiuiſſe neminem ꝑter vnum anacharſim.qui vt Cicero in q̄ſtionibus
Tuſculanis inq̄t.ſapiētię fuit admirāde.Hec igiṫ quę ad bene beateqꝫ
viuēdum tanti momēti ſunt nō noſtrę ſunt facultatis ſed aliūde ſuppe-
ditanṫ.licet em̄ bene mori noſtri ſit arbitrij:tamē bene naſci ⁊ bene edu-
cari noſtrę nō eſt poteſtatis.Proptea cum de ſalute agiṫ non vitę ꝑnci-
piū:ſed finis inſpiciṫ Satis ergo fuerit nobis ꝑtātem cū difficultate re
linqui.diuinū adiutoriū nulli negari.patere viam oībꝰ a vicijs ad ṽtutē
a ṽtute ad gloriam.ꝙ ſi quibuſdā maiori cum labore.certe etiam maiori
cum mercede.he ꝑticulares cauſe q̄ rebelliones appetitus augēt ac mi-
nuūt intellectę ac recitatę ſunt a philoſophis.⁊ cōis illa cauſa.hoc ē pe
ccatum origīs a ꝑmi parētis in obediētia natum a ſolis theologis alle-
gaṫ quę ꝑ̄dc̄is adiuncta tātę molis eſt in omnibus ⁊ omnes ad peccatū
incuruet.hinc illud apoſtolicum.ſi dixerimus quia peccatum non ha-
bemus.noſmetipſos ſeducimus.⁊ veritas in nobis non eſt.Sed iam
ad appetitum redeamus

¶De vi appetitus. ¶Ca.xij.

Appetitus ergo ꝑ inobediētiam ꝑmi homis abſolutus in lege
rōnis ꝑ̄uaricari cepit ⁊ inſanire.de cuiꝰ clandeſtinis īſidijs ⁊
incurſionibꝰ aptis Jacobꝰ ita loquiṫ.vnuſquiſqꝫ ṽo tentaṫ a ↄcupiſcen
tia ſua abſtractꝰ ⁊ illectꝰ in eo ꝙ abſtractꝰ dr̄ violētiam exꝑ̄mit in eo qđ
illectus adiūgit.fraudulentiā ſignificat.Paulus āt ad Romanos ſcri-
bens appetitum his ṽbis accuſat ⁊ taxat Nam velle adiacet mihi perfi
cere autem bonum nō inuenio.nō enim quod volo bonum hoc facio.ſed
quod nolo:malum hoc ago.ſi autem quod nolo illud facio iam non ego

operoꝛ illud: ſed quod habitat in me peccatū. ſic apoſtolus Erāt in Pau
lo ſicut ⁊ in nobis duo fere homies ſpūalis ſcȝ ⁊ carnalis Verba autem
ſupradicta ſpūalis ſunt hoīs de carnalis tryānide cōquerentis. ⁊ carna-
lem hominem hoc eſt appetitum peccatum vocat. quia videlicet ſemꝑ
nos ad peccatum flectat ⁊ inducat Spūalem homiem ipſe Paulus dr
interioꝛem. cum Paulo infra ſubiūgit Condelectoꝛ eīn legi dei ſcd'm in
terioꝛem homiem. Et de carnali ſubinfert. Video aliam legem in mem
bꝛis meis repugnātem legi mētis meę. mox homo ſpūalis in Paulo vi
dens ſe nō poſſe penitus carnali reſiſtere. quaſi indignabūdus in hęc v̾-
ba ꝓrūpit. Infelix ego homo: quis me liberabit de coꝛꝑe moꝛtis huius.
paucis interiectis ita ꝯcludit. Igit̄ ego ipſe mente ſeruio legi dei. carne
āt legi peccati hoc idem ⁊ Chꝛiſtus inq̇t Spūs quidē ꝓmptus eſt. caro
autem infirma. Spūs quippe mens eſt in qua p̄ſidet volūtas conſenta
nea rōni ⁊ parata ſemꝑ niſi retrahat̄ ab appetitu parē diuinę legi Caro
autem hoc eſt appetitus carnalis infirmꝰ ea de cauſa ē appellatꝰ. q̄ vo-
lūtatem ſꝑ ꝑpediens omnē opam nrām reddit infirmam. Vel qꝛ nos
ꝓpter carnis legem rōnis conatibus reſiſtentē ſimus ad oē p̄clarum
facinus infirmi Nec tamē minus infirma caro nūcupabitur etiā tum
cū appetitus bonis operibus aſſuefactus adheſerit rōni. nam vis ea q̄
qm̄ imperiū volūtatis exequitur. executiua nūcupatur coꝛpoꝛeis inſtru
metis alligata. nec opi ⁊ ꝑfectiōe. nec opanti velocitate p̄t voluntatē ad
ęquare: ex deo igitur ⁊ ex volūtate efficacia eſt. at tarditas ⁊ deterioꝛ agē
di ꝯdicio ex carne. nō aliter quā in claudo ꝓgreſſiōis obliq̇tas ex curui-
tate cruris ē ſȝ eundi facultas ex aīa. hoc ꝑpēdens in ſcd'o ethicoꝝ dixit
Ariſtoteles in ꝯtinētes ſil'es eſſe paralyticis quēadmodū em̄ ꝑalyticꝰ
moꝛboſa qualitate vim motiuā īpediente. quoꝛſum nō vult manū vertit
ſic incōtinēs ſi aliqn̄ vel bonitate naturę vel diuina inſpiratōe motus.
aſpirare velit ad v̾tutez ꝯtinue ꝓteruiētis appetitus impulſu de vię re-
gię rcitudine in dextrā aut in ſiniſtrā. hoc eſt de mediocritate v̾tutis in
id quod plus aut minus eſt. deturbat

¶ Quomodo appetitus ligetur Ca. xiiij

Contra hāc teterrimā peſtē qd' aliud melius dari p̄t antidotum
q̄ȝ qd' Paulꝰ oñdit dicēs. Caſtigo coꝛpꝰ meū ⁊ in ſeruitutē redi
go. ne cū aliys p̄dicaueri ipſe repꝛobꝰ efficiar. pugnant ergo inter ſe hęc
duo ſꝑ ⁊ ea pugnę lex ē. vt victo ipet. ⁊ q̄ libuerit trahat rē miram intel
lige quam ſi ſaperent et ſibi recte conſulerent homines. foꝛtaſſe vitam
cautius inſtituerent. nec ſe ipſos inconſulte ac impꝛouide viuendo tot
vicioꝝ cathenis alligarent. Vſus ⁊ conſuetudo ea ſunt quę appetitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ligāt ⁊ obſtringūt.ꝯſuetudo ꝟo que cathena eſt adamāte ſolidior ꝑ exer
citium vſumqꝫ ꝯtexitur:actiōes aſſidue annuli ſunt.ſi appetitus ad id
qd ꝯcupiſcit: volūtatis aſtenſum ſemel traxerit. vnum cathene annulū
ꝯplicauit.ſi centies eam ſeduxerit:iam ex centū orbiculis cathena cōtex
ta collum victe volūtatis innodat.⁊ captiuam ducēs illudere ⁊ inſulta
re non ceſſat.hinc Horatius in eplis.Animum rege:qui niſi paret Im
perat:hunc frenis.hunc tu compeſce cathena.animum autem vocat im
petum appetitus.

¶Quid valeat habitus. Ca.xiiij.

Cathena hec a philoſophis qui rer naturas ſubtiliter inſpexe
rūt.habitus appellat̄ Is ꝯtinuis ⁊ ſequētibꝰ malis actionibus
ſic pedetentim ⁊ ſenſim nobis adheret ⁊ ſubrepit:vt in naturaꝫ
tranſire videatur:ſicut lignum a natura rectum poſtqꝫ diu flexuram paſ
ſum fuerit curuitate dimoueri nō pt̄.nec ligno minꝰ tenaciter adheret
ea figura:qꝫ ſi ab origine curuatura veniſſet Scitum eſt illud memora
bile lycurgi exemplū:qui volēs ppl'o quātum ꝯſuetudo poſſit oſtēdere:
duos catulos vnuꝫ in ſiluis.alter domi in popina educari fecit.mox cō
uocatis turbis tale ſpetaculū exhibuit Catulos adduci iuſſit.⁊ ꝓpoſito
hinc lepore.hinc cacabo.ſolui eos mandauit.qui popine aſſuetus erat.
ad cacabum repētino curſu ſe proripuit:qui ꝟo in ſyluis coaluerat.mira
pedum leuitate fugientē leporem inſecutus eſt Uidet̄ ergo habitus na
tura fortiores vtpote quam ſubigūt domāt ⁊ immutāt.⁊ vnuſquiſqꝫ ha
bitum habēs niſi diligentiā adhibeat:in ꝯtrarium ſecūdum eum ſemꝑ
operatur.operatur āt habituatus facile prompte ꝑfecte ⁊ cū delectatione
qui vero ſine habitu eſt.⁊ ſi bene oꝑari pt̄.neqꝫ em̄ id negauerim nō eque
expeditus ⁊ promptus venit ad operandū.nec tāta inerit oꝑationi vo
luptas ꝑfectio facilitas. Uñ illud Ariſtotelis in ethicis:citharedi eſt
citharā ꝓpulſare.ſtudioſi bene pulſare Ineſt ergo habitui vt theologor
clariſſimi ſentiūt ⁊ ꝑſertim Io. Scotus in ꝓmū ſententiar di.xvij.q.ij
vis actiua.qua cū anime ꝟtute cui infuerit.habituatus valet ad melius
⁊ laudabilius oꝑandū.De vi ꝯſuetudis quid a Ualerio dicatur hic refe
ram.Cretēſis inquit cū acerbiſſima execratiōe aduerſus eos.quos vehe
mēter oderūt vti volūt.vt mala ꝯſuetudie delectētur.optāt:modeſtoqꝫ
voti genere efficaciſſimū vltionis euentū reperiūt:inutiliter em̄ aliquid
ꝯcupiſcere ⁊ in eo ꝑſeuerāter morari exitio ea vicina eſt dulcedo At ſi vo
lūtas mea diligētia ſtudioqꝫ excitata coeperit appetitui dominari.⁊ eiꝰ
feritatem mollire tollēdo.breui ſi ꝑſeuerauerit ⁊ victoria vti ſciuerit nec
vires remiſerit.victrix euadet.⁊ in altiſſimam ꝟtutis arcē cum victorie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſignis euolabit Ad hoc Paulus ad Romanos hortatur: dicens Ergo frēs debitores ſumus nō carni. vt ſcđm carnem viuamus Si eñi ſcđm carnem vixeritis moriemini Si aūt ſpiritu facta carnis mortificaueritis. viuetis Uita ſcȝ immortali ac ſempiterna. que ſola vera eſt vita et ab omni mortis ꝯtagione ſemota

¶ Qđ paucorꝫ eſt appetitum ſuperare Ca. xv.

SEd pauci admodum ſunt qui carnis imbecillitate deuicta felicitate tante victorie potiantur. ea namqȝ eſt voluntati cum appetitu concordia. ea familiaritas. ea neceſſitudo. vt pene nunqȝ ſciat eius plene repugnare blanditijs Docuit hoc cum ſumma totius humani generis in ꝯmoditate atqȝ iactura ꝓtoplaſtus homo. qui cū modo eſſet ab opifice deo ꝯditus. ⁊ in pfecta membrorꝫ corporis ⁊ anime virium integritate formatus. pmonitus etiam quid euenturuȝ eſſet delinquēti. male ſuadenti foemine ne(vt Auguſtinus inquit)eam quā habebat in delicijs. ꝯtriſtaret. aſſenſus eſt. ex illo tpe coepit verum eſſe qđ a moſe dicit. chi Jezer Jeb Adam Raha Mincabrab. id eſt qđ latine pluribꝰ vbis explicat: ſenſus ⁊ cogitatio cordis humani prona eſt ad malū a iuuētute ſua: viciū hoc in ramos radice diffuſuȝ indies magis magiſqȝ ꝯualuit. ⁊ ſeneſcēte natura quottidie reuireſcit Adam rōnis typus ē. appetitꝰ Eua. cū rōem dico ſupiorem aīe ptem q̄ ⁊ voluntatē ⁊ intelligentiā includit intelligo volūtas libera eſt. facilem tñ pſuadet. ⁊ paulo momento huc vel illuc ipellit. appetitus vo libertate carēs ſp obſtinate ⁊ irreuocabiliter triſticiā fugit. ⁊ ſequit voluntatē irreuocabiliter inqȝ ſi eū ſpectes nunqȝ eñ ſeipſum ipſe reuocat aut cohibet. ſed ſi ſupiorem ptutē cui ſubijcitur aīaduertis reuocari pt. vt diximus.

¶ Qđ motui celorꝫ aſſimilat motꝰ appetitꝰ Ca. xvi.

POrro opere pciū eſt in his aīe potētijs intueri ſile quiddā motui coelorꝫ queādmodū eñ noue ſphere qđ eſt pmum mobile impetu firmamēti ⁊ planetarꝫ orbes quottidie ab ortu ad occaſum rapiūt qui diurnus motus appellatur. ⁊ tñ dū corſum ferūtur motu qdaȝ alio ſic ꝯtranitūtur vt quibuſdā tpm ſpacijs totū ȝodiacū retrogrado curſu metiātur Sic ⁊ appetitꝰ quatūuis a rōne regatur. ſp tñ diuerticula q̄rens aliquantulū refugit. ⁊ quaſi bos plauſtro ſubiugatus ⁊ bubulci ſtimulo pūctus ad carpendū gramem collū intorquet

¶ Quod duplici hominis natura duo ſpiritus preſecti ſunt Capitulū. xvij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

HUic duplici hoīs naturę duo (theologi volūt) a deo demones deſtinātur. vnus qui cū ipſe bonus ſit ad bonū. alter q̇ iuxta ſuā nequiciā nos ꝯtat ad malū: qui appetitui fauet genius dr̄ ab antiquis genius āt ab ingenio dr̄ qḋ naturā ſignificat vnicuiqꝫ inſitā. ⁊ genius ꝙ in geniū hoc eſt naturā ſecūdet: appellat̄. Fuerūt etiā phōꝝ quidā qui dixerit ſingulis reꝝ naturis ⁊ ſpēbus ſingulos āgelos attributos qui ꝯſeruādis eis curā impenderēt Euclides etiā ſocraticus duos oībꝰ hoībus genios appoſitos dixit. qui ⁊ lares vocātur bonū ſcꝫ ⁊ maluꝫ. in cuius ſententiā luciꝰ florus venit. cū dixit. bruto poſtera die ⁊ in prelio morituro ꝑ noctē apparuiſſe atram quandā imaginē. ⁊ q̄ eſſet interrogatā tuꝰ malus geniꝰ ſum reſpōdiſſe. nō enī addidiſſet malꝰ. niſi alterū bonū geniuꝫ exiſtimaſſet. hi ⁊ penates dicebant̄. qui qm̄ ꝓ eoꝝ ſeu hoīm ſeu locoꝝ quibꝰ p̄ſunt. cuſtodia. cū alijs laribꝰ pugnāt. ⁊ aliqn̄ ſuꝑantur dictū eſt a Uirgilio de Aenea Ilium in italiam portās victoſqꝫ penates hęc q̄q̄ꝫ gentilia ſint. attigi. ꝙ nō ſunt ſi bonum iudicem inueniāt. multum a noſtris dogmatibꝰ diſſidentia. at de his alias Sed quorſum iſta nūc Nempe vt oſtenderē non mirum eſſe paucos ad illam victoriā peruenire. de qua dictū eſt. ⁊ tamē neceſſe eſt vt in paucoꝝ hoc eſt bonoꝝ catalogo ꝯputemur. ⁊ ab illa infirmitate ſubtrthamur: de qua ſcriptū eſt a ſapiētie ſtultoꝝ infinitus eſt numerus

¶ Quod miſeri ſunt qui peccant. ¶ Ca. xviij.

QUi ad tantam ſcelerum immanitatē ꝯfirmato iam peccādi habitu deſcenderūt. vt nec rōnem audire. nec coelum iam ſuſpicē poſſint: hi ſunt de q̇bꝰ dr̄ ab apoſtolo. excecauit enī eos malicia eorum Eoſdem Ariſtoteles taxat cū inquit in ethicis/ oēm malum eſſe ignorantē: malus enī habitus quaſi quedā tenebroſa caligo de vitiorum palude ſe attollēs lōge amplius q̄ꝫ ꝑturbatio ſeu paſſio mentem excecat ⁊ ignorātię nocte lumē rōnis abſcōdit. licebit hoc experimēto cognoſcē ſi ſtatuātur duo. vnus intēperans. alter incontinēs. intemperantē dicimus q̇ ſine vlla repugnātia rōis libidinibꝰ ⁊ voluptatibꝰ immergit̄. incontinēs ꝟo eſt qui poſt aliquā pugnam appetitꝰ ⁊ rōis. a fluctu ꝑturbatiōis opprimit̄. Queratur vter eoꝝ grauius crimen putet adulteriū reſpondebit incōtinens graue ſibi videri. ⁊ ꝓpterea ſe conari ab eo tanq̄ꝫ a turpiſſimo ac foediſſimo animi morbo declinare. Intemperans ꝟo cōtemnet forſitan ⁊ ridens reſpondebit illud quod in ſepulchro ſardanapuli recitatur inſcriptum. Hęc habeo que edi: queqꝫ exſaturata libido hauſit. Cognoſce quantum ignorantię ſecum ferat mala conſuetudo Quis ignorantem non dicat eum qui dicit malum bonum, vel qui graue ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

lum putet eſſe leuiſſimum. Nonne qui trabem dicit eſſe feſtucam hebe/
tes habet oculos: ꝛ qui ictum gladij culicis aculeum fuiſſe credat: tardi
oris eſt ſenſus.

¶ De tribus ſtulticię gradibus ¶ Ca. xix.

TRes huiꝰ ſtulticię gradus eſſe ꝑ tres illos mortuos quos Chriſtus
ſuſcitauit oſtenſum eſt. primus qui in domo ſua ſuſcitatus eſt hos
ſignificat qui malis cogitatiõibus allecti veneno peccati intra cõ
ſciētiam admiſſo. ad extrinſecum opus vel verecūdię freno vel alia qua/
vis cauſa prepediti nõ exeunt Secūdus qui extra ciuitatis portaꝫ vitę
reſtitutus eſt. illos oſtendit qui cogitationem in opus dixerūt. tāto infe
liciores effecti. quāto magis voti compotes extitere Tercius qui in mo/
numēto foetens ꝛ quatriduanę mortis detentꝰ ergaſtulo. iam amicos
in vitę deſpationem adduxerat. illos ſignat. qui cogitationem in opus ꝛ
opus in ꝯſuetudinem habitumqꝫ verterūt. quorum vita plena flagitijs
coelo infernoqꝫ deteſtabilis eſt. illud obſcuꝝ ꝛ illaudabile genꝰ hoim dū
fas ꝛ iura ſubuertit. dum neqꝫ modū neqꝫ modeſtiā ſeruat. dum omnis
diſcipline ſeueritatem abijcit quāquā multis preſit. lateqꝫ dominetur. vicio
tamē ac diabolo ſeruit dicente Paulo ad Romanos. ſerui eſtis eius cui
obediſtis. ꝛ quanqꝫ leui extrinſecus pelle niteat intrinſecus tamen rude
ribus oppletum. tabidum ꝛ intolerabili ſanie putrefactum eſt Quanqꝫ
ſibi multiſqꝫ placeat. deo tamen ꝛ angelis bonis inuiſum infenſumqꝫ et
eſt ꝛ eſſe debet: vtpote quod ſimile ſit ſepulchris dealbatis. quod vitioꝝ
ſentina. latrina ſcelerum. ꝛ totius immūdicie cloaca dici poſſit Propte
rea Paulus ad Romanos capite vi. Non ergo inquit regnet peccatuꝫ
in veſtro mortali corpore. vt obediatis concupiſcentijs eius. ſed neqꝫ ex/
hibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato. ꝛ Dauid huius ſpiri
tualis morbi foetorem non ſuſtinens clamabat Putruerunt ꝛ corruptę
ſunt cicatrices meę a facie inſipientię meę

¶ Quod terrena voluptas breui dilabitur. argumē/ tum ab imperatorum exemplis.

¶ Capitu. xx.

ADde quod ea quibus peccatores plurimuꝫ fidunt ꝛ quę perdite amant
breui amiſſuri ſunt nam quę ſubſunt fortunę ludibrio: non eſt eoꝝ
diuturna poſſeſſio: ſubijciamus exemplū eoꝝ quę apud homines dij
fuerūt: quę in vita ꝯſecuti ſunt quicquid ꝑmittit trena felicitas de īpatoribus

loquoꝛ quibꝰ quattuoꝛ hęc diuitię. potētia. hōnoꝛ ⁊ voluptas. q̄ prę ce-
teris oībꝰ moꝛtales mirātur affatim ſuppetebāt Juliꝰ Cęſar omitto q̄t
curis q̄t laboꝛibꝰ . q̄t ꝑiculis ⁊ diſpēdijs ꝑuenit ad regnū. id em̄ impoſſi
bile relatu eſt. nec dū plenis velis impio nauigabat. ⁊ ecce ꝯiuratiōis tē
peſtas exoꝛitur. qua ſic oppſſus ē. vt tribꝰ ⁊ vigīti plagis ꝯfoſſus obie-
rit C. Caligula poſtq̄ʒ triēnio ⁊ decē mēſibꝰ imꝑitauit trucidatur a ſuis
claudius āno iꝑerij . xiiij. venenatᷣ Nero Juuenis adhoc ⁊ in ętatis flo-
re ꝯſtitutꝰ q̄ ardēte Roma Troie aloſum decātarat. ſe ipm̄ ſuo pugione
ꝯfodit Galba ſenex iꝑerij mēſe ſeptio in vꝛbe ad lacū curij trucidatᷣ ⁊ eiꝰ
caput. qđ toti oꝛbi legē dixerat a Gregario milite āputatuʒ ad calones
⁊ lixas ē ꝓiectū Otho nonageſimo q̄nto iꝑerij die ſeipm̄ pugiōe ꝯfodit
Uitellius cū ſumma ignomia ex ędibꝰ tractatꝰ luto ⁊ ſtercoꝛe ꝯſperſus
mucrone gladij mēto ſuppoſito ne prę pudoꝛe faciē inclinaret ad ſcalas
geōnias ductꝰ minutatim excarnificatᷣ Domitianꝰ exoptio prē peſſimꝰ
filius chꝛiſtianoꝝ ꝑſecutoꝛ ſeuiſſimꝰ anno iꝑerij ſui decimoquito necatᷣ
a ſuis tāto infelicioꝛ. quāto eiꝰ potētia diuturnioꝛ. ꝓlōgatio em̄ tam ſę-
uę tyrānidis quid fuit aliud q̄ʒ coaceruatio diuinę indignatōis Anto-
nimus ꝯmodꝰ oībꝰ (vt aiūt) incōmodꝰ duodecio iꝑerij āno ſtrāgulatur
Helius q illiberalis eſſet ⁊ ſoꝛdibꝰ iꝑerij mēſe ſexto palā occiditur An-
tonius Caracalla ſeptio iꝑerij ſui āno dum leuādę veſicę grā deſcēdiſſet
ex equo a ꝑthis opꝑmitur Heliogabalꝰ hō flagicioſiſſimꝰ quarto iꝑerij
āno tumultu militū enecatur Deciꝰ chꝛiſtianoꝝ inimicꝰ iꝑerij āno ſcđo
a barbaris ē occiſus cadauere eiꝰ nuſq̄ʒ reperto Ualerianꝰ qui cū gallie
no regnauit captꝰ a pacoꝛo ꝑthoꝝ rege nō occiſus ſtatim ſʒ ad diuturnā
moꝛtē reſeruatꝰ . erat em̄ ei equū aſcēdēti ſcabellū pędū: qđ aliter đꝛ ſup
pedaneū ſʒ quid ꝑgo tyrānoꝝ cędes recēſere. verſu illo ſatyrico ꝯcluden
dū Ad generꝝ cereris ſine cęde ⁊ ſanguine pauci: deſcendūt reges ⁊ ſicca
moꝛte Tyrāni Hic citari poſſet Antimachus poeta gręcꝰ. qui cū dolo-
rem ſuū quē e moꝛte chariſſimę ꝯiugis Lyſidices ꝯcępat emolire vellʒ
elegiā ſcripſit in qua calamitates oēs heroū altiꝰ repetēs nūerauit. ſʒ ad
pn̄s iſta ſufficiāt. hęc āt dicta ſunt vt memīeri breue ⁊ īterciſum eſſe oē
qđ in hac vita nos allicit. longū ⁊ ꝑenne omne qđ cruciat. nā vt poeta
inquit nulla ē ſyncera voluptas. ⁊ dulcedini ſꝑ amaritudo ꝑmixta ē qđ
Homeus poeta clariſſimꝰ innuit cū đt Jn limine Jouis duo dolia po
ſita Unū mellis. alteꝝ fellis plenū ⁊ ſingulis aīabꝰ e Cœlo in coꝛꝑa deſ
cendētibus ex vtroq̄ʒ dolio poꝛtionē dari.

¶ Teſtimonia ex ſacra ſcriptura idem probantia. Ca. xxj.

His atteſtatur qđ in pſalmo đr vidi impiū ſup exaltatū₇ excelſum ſup cedros libani.₇ trāſiui ecce nō erat.₇ iterū viri ſanguinū ₇ doloſi nō dimidiabūt deos ſuos.₇ ſi aliqñ proſpero negociorū curſu letant̄.ſi peccare nō deſinūt verificat̄ in eis qđ Claudian⁹ inqt Tollūtur in altū.vt lapſum grauiore ruāt.₇ in pſalmo đr Tu ꝟo de⁹ deduces eos in puteū interit⁹ Audire nō pigeat qđ in alio pſalmo ſciſſimus Dauid de hoc peſſimo hoīm gñe ſit locut⁹.₇ quib⁹ eos ꝟbis inſectetur. Sic em̄ inquit:qđ gloriaris in malicia q̄ potēs es iniqtate.tota die iniuſticiā cogitauit Lingua tua.ſicut nouacula acuta feciſti dolū.Dilexiſti maliciā ſup bonitatē₇ iniqtatē magis loq̄ q̄ȝ eqtatē.dilexiſti ꝟba pcipitati ōis linguā doloſā Proptēa de⁹ ſubuertet te in finē,euellet te.₇ relegabit ac trāſmigrare te faciet a tabernaculo tuo ₇ radicē tuā de terra viuentiū Uidebūt iuſti ₇ timebūt ₇ ſup eū ridebūt.₇ dicēt Ecce hō qui nō poſuit deū adiutorē ſuū.Sȝ ſperauit in multitudīe diuitiarū ſuarū ₇ pualuit in vanitate ſua Hacten⁹ Dauid:alibi q̄ȝ đt Inimici āt dei mox vt honorificati fuerit ₇ exaltati.deficiētes queādmodū fum⁹ deficiēt.huiōi hoīes igitur dū ſe in pune peccare aduertūt.dū patiētia dei male vtūtur.dū oībus libidib⁹ ſuis pfruūrur deū negāt:puidentiā irridēt.gen⁹ aliud vite nō putāt.₇ pſuaſi aīam interire cū corpe.poſt mortē nihil nos futuros exiſtimāt.immo ₇ deſiderāt.ne ↄmiſſorū ſcelerū pœnas luāt Idcirco đr in pſalmo.hō cum in honore eſſet nō intellexit Cōpatus eſt iumētis inſipientibus.₇ ſimilis factus eſt illis

De hominis excellentia Ca.xxij.

Uide queſo:qđ iam diu tñ vidiſſe te credo.Sȝ recole mō in quāta excellētia ↄſtitutus eſt hō Ut pcipias q̄ȝ ingrat⁹ ſit deo.qui paſſim pſtituit ſe diabolo Eſt em̄ tātę pſpicacitatis ſuapte natura hō.vt ingenio ſuo diſciplinas oēs ac artes excuderit.At quō id factum Ariſtoteles in pmo libro metaphyſicę indicat dicēs.hoīem Cui ocium ſuppetebat.poſtq̄ȝ ſepe piclitatis in rebus ac cōmin⁹ notis diu ſe exercuit.₇ acta ac euēta memoria collegit .feciſſe artes atq̄ȝ diſciplinas. nihil eſt aliud q̄ȝ qđ.A.Gellius refert dixiſſe Afraniū poetā in togata cui⁹ hi ꝟſus ſunt Uſus me genuit.mr̄ pepit memoria.ſophiā vocāt me grayj.vos ſapiam.ſȝ Ariſtotelis ſectatores ₇ pſertim Euſtratius in ethica pſecuti ſunt dicētes.ex his q̄ eodem mō neccārio ſp̄ eueniūt pdyſſe ſcientiā.a cui⁹ regulis nihil excipit̄.ex his ꝟo q̄ non ſp̄ ſed tñ vt plurimū accidūt.artē fcām.quā q₇ multas exceptiōes admittit.₇ fallere interdū videt̄ artificē:dixit Agathon fortunę amicā.At quę ſepe fiūt nec tñ vt plurimū:ſub artē redigi nequiuiſſe.ſȝ circa ea ꝟſari prudentiā.de his em̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

hoīes ꝯſultando delibꝫrāt. Que autem ꝑ quam raro apparent neqꝫ ſcię
neqꝫ arti neqꝫ conſilio ſubdita caſui ac fortunę reliquerūt. Hęc igiꝉ ſunt
humanę ꝑſpicacitatis indicia. q̄ nę Plini⁹ natural' hiſtorę libro ſeptio.
capite. lvi. Joānis etiam Tortelius in dcōne horologiū tribuētes ſua in-
uēta ſingulis autorib⁹ latinis ꝓſequūtur. Tāte etiā ſublimitatis eſt hō
vt oīm q̄ coelo continenꝉ. immo ⁊ coeli ipſius ac dei ſit Capax. Vn̄ phi-
loſophi gētile multa de deo recte tradiderūt Ut ꝙ vnus: ꝙ immēſus ꝙ
in corporeus: ꝙ ſempitern⁹. ꝙ optim⁹. ꝙ oīpotens. ꝙ ſꝑ vigilās. ꝙ affe
ctibus carēs ꝙ mūdi opifex: ꝙ prim⁹ motor: ꝙ finis oīm atqꝫ pⁱcipiū
⁊ de hoc gen⁹ alijs tam multa recte p̄ceperunt. vt magna ꝑs Theologię
nr̄ē ab eis accepta ſit. Coelum autē qđ tāto interuallo remotū eſt ſic du-
cēte te oculoꝝ acie ratio penetrauit. vt polos. vt axes ęquinoctialē. eclip
ticā maximas ſolis declinatōes. tropicos. arcticū. ⁊ antarcticū Circulos
necnō ⁊ apſidas ſeu epicyclos. motus etiā planetaꝝ ⁊ firmamēti ita dep̄
henderit. vt q̀ diligenter ſupputare ⁊ ad calculū matheſcos reducere vo
luerit vix errare vnq̄ꝫ poſſit Qđ exemplo declaratur Hipparchi. ipſe ei
teſte Plinio ſolis ⁊ lunę curſus ⁊ eclipſes in ſexcētos ānos ſęculo ipſo at
teſtāte p̄cinuit nō minus veraciter. q̄ꝫ ſi ꝯſilioꝝ naturę ꝑticeps fuiſſet.
Tanti inſuꝑ vigoris eſt. vt ſit ei⁹ aīo celeritas vēto citatior igne volucri
or. tātę felicitatis. vt ſit paulomin⁹ minutis ab āgelis. ſicut ꝓpheta in-
quit. ⁊ vt philoſophi dicūt in ęternitatis horizonte locat⁹. hoc eſt rebus
ęternis ꝓpinquiſſim⁹. ⁊ quo ad aīm ꝑticeps ęternitatis Horizontē nā
q̄ꝫ vocāt Aſtronomi Circulū. quo viſus terminaꝉ ⁊ hemiſphęria diuidū
tur. ⁊ dicūt hoīem in eo ꝯſtitutū. ꝙ imaginati ſint naturaꝝ oīm ꝯgerieꝫ
diſtribui in duas ꝑtes. quaſi in duo hemiſphęria mūdi hemiſpherijs iō
ſimilia. q̄ꝛ ſicut mūdi ſic ⁊ naturaꝝ vna ꝯgeries q̄ ęterna ꝯplectiꝉ nos la
tet. altera vero quę tp̄e menſuraꝉ apparet. hō igiꝉ in hoꝝ hemiſphęrioꝝ
cōfinio poniꝉ. q̄ꝛ corporea mole corꝑalia. ⁊ animi īmortalitate cōtingit
ęterna. ⁊ eſt vtroꝝqꝫ quoddā ꝑticipiū ꝑtē ſui in hoc ꝑtem in hemiſphę-
rium illud extēdens Sortitus etiā corpus qđ mortalitatē poſſit indue
re ad imaginē q̄ꝫ dei factus Omniū pręteā animantiū dn̄s habēs ad cu
ſtodiam ſui angelos quaſi ſatellites. aut pędagogos. Coeli inſuꝑ niſi deū
ꝯtemnet heres futurus. demonib⁹ hoc eſt āgelis malis ⁊ apoſtatis īpe-
rat Unde hermes Triſmegiſtus dixit hoīem tātę ſublimitatis. vt deos
faciēdi habeat facultatē Statuis eīn fabrefactis dęmones ad inhabitā
dum eas magicis artib⁹ inducebāt. ⁊ eas quaſi animatas prodijs habe-
bant. Inſuper ⁊ promerendi paradiſum habet arbitrium. ⁊ vt in ſecun-
do phiſicorum meminit Ariſtoteles homo quodāmodo finis eſt omni-
um. ⁊ vt Plinius in principio ſeptimi libri de hiſtoria naturali dicit. ca

ſa hominis videt̃ cuncta alia genuiſſe natura. Et idcirco prędictus Hermes Triſmegiſtus. homo inquit magnum eſt miraculum o Aſclepi. ⁊ in ſecundo libro Aſtronomicon. M. Manlius de homine loquens ita inquit Eximiam natura dedit linguamq̃ capaxq̃ Ingenium volucrẽ q̃ animum. quem deniq̃ in vnum Deſcẽdit deus atq̃ habitat ipſumq̃ requirit Et in tãto demens ↄſtitutus honore. dum appetitũ magis q̃ rationem ſequitur. ↄparat̃ iumẽtis inſipiẽtibus. q̃ nullo rõnis moderamine ſed ſolo impetu ferũtur appetitus

Que ſit ſumma hominis miſeria Capitulum. xxiij.

Status igitur iſte flagitioſorum hominum ſummę miſerię qua nulla in hac vita maior eſſe poteſt. ſtatus eſt. ſumma eñ miſeria culpa eſt. Nam ⁊ ipſi damnati ⁊ ęternis poenis addicti magis eo ꝙ culpis ſordeant. q̃ ꝙ poenis doleant miſeri ſunt: ⁊ ꝙ miſerię plus in ſit culpę q̃ poenę: ſi vacat ⁊ placidi rationem admittitis edam. quod eñ peius eſt. id miſerius. at culpa peior eſt q̃ poena Quid inquã peior: immo neq̃ mala eſt poena cum iuſta ſit. omne eñ iuſtum bonum Sed malum dupliciter dici planum eſt. malum ſcʒ ſimpliciter ⁊ vt Theologi dicunt malum huic. ⁊ fieri poteſt vt quod ſimpliciter bonũ ſit. huic malum. Sicut poena quę ſimpliciter bona cum ſit. eſt tamẽ huic mala quẽ cruciat. mala autem dicitur ꝙ bonum quoddam tollat. ſed quoddam bonum. neq̃ enim ſimpliciter dicitur bonum. ſed tripliciter. bonorum eñ quoddam honeſtum. quoddam vtile. quoddã delectabile. poena de qua ẽ ſermo non omnis boni genus. ſed eius quod delectat expungit. et q2 qđ honeſtum eſt non ſolum non deſtruit ſed fulcit. ſimpliciter bona eſt huic tamen mala qui plectitur. quia per eam voluptate priuatur. Sed age dic vtrum optabilius puniri inſontem an ſontem abſolui: vel quod idipſum eſt culpa ſine tortura. an tortura ſine culpa. Si appetitum conſulas. ſi beluarũ prudentia vtaris: modo impune feras culpam ridebis At ſi mentem interrogas ⁊ coelum ſuſpexeris. nõ moleſtias tantum vitę naturalis: verumetiam carcerem. ſeruitutem. morbos. infamiam. ferrum incendia mortem deniq̃ ipſam culpę antepones Legimus admirandę fortitudinis exemplum ſingulare Cui ſimile non habet gentilis antiquitas. Septẽ mulieres Cappa doces dum cruorẽ Blaſij martyris. cuius agonẽ admirãtes ↄuerſę fuerãt. prone humi ſpongia colligunt. obiecto chriſtianitatis titulo trahunt̃ ad prędem. ⁊ cũ poſt multas cõminationes innictę perſiſterent miniſtri magiſtratus genus omne tormẽtorum

exponūt. Lamias eculeū plumbū liquefactū. ⁊ illos pectines ferreos. q̄
bus Blaſiū mō diſcerpſerāt: ad incutiendū terrore intentāt. ⁊ quo ſit in
ſpectaculo plus energie. qꝛ ꝯtraria mutuo ſe exaggerāt ad nūer̄ mulier̄
ſeptē thoraces igne cādentes ad leuā. ſeptem ꝟo veſtes xylinas molliſſi
mas atqꝫ cādiſſimas ad dextrā collocāt. iubētur vtrū malint ad nudū in
duāt Una illar̄ relictis duob⁹ infantulis q̄s ſecū habebat curſu concita
veſtes xylinas corripuit. ⁊ in ignē negāde fidei incitamēta ꝓiecit Nō ē
ad aſpectū tam terribiliū poenar̄ exterrita mulier. nō ploratu nator̄ mī
elāguit duriora morte tormēta nō horruit ſꝫ naturā vincēte ꝯſtātia tho
racē ignitū ad carnē induit O rē antea nunqꝫ auditā O facin⁹ dignū
ęterna memoria O exēplū ad ꝯfirmādos debiles efficaciſſimū. Nos āt
a maiorib⁹ nr̄is tm̄ degenerauim⁹ tm̄ ab antiqua ꝟtute receſſim⁹: vt vel
mīmo incōmodo vſqꝫ ad dei blaſphemiā ꝓlabamur

De delectatiōe et an ſit peccatū Ca. xxiiij

Conducere ꝓpoſito ſatis arbitror. ſi ad ea q̄ de ꝯcupiſcibili atqꝫ
iraſcibili diſſerebā redeam⁹ Dixi ꝯcupiſcibilē vim in ea tm̄ q̄ de-
lectāt ⁊ iraſcibilē in ea toto īpetu ferri. q̄ labefactare videtur vo-
luptatē. hec igit̄ ita ſe hn̄t ſed alti⁹ ac intimius mēte ꝑgam⁹. rem recō-
ditā cognitu digniſſimā. ⁊ ex phōr̄ ac theologor̄ arcanis deꝓmptā ac
cipito Si ꝯcupiſcibilis qd̄ cupit aſſequit̄. ⁊ voti ꝯpos fiat repēte ex vi
ctoria gaudiū innaſcit̄. flāmeſcit accēditur Si ꝯſequi neq̄t: aut ſi quicqꝫ
offendit qd̄ offendat. triſticiā in currit gaudiū ⁊ triſticia oꝑatiōes non
ſunt ſꝫ ab oꝑatiōe nccārio ꝓfluūt. ſicut palati delectatio non eſt ipſa cibi
ꝯtritio. ſꝫ ex ꝯtritiōe. ſicut lux ex ſole. calor ex igne ⁊ pulchritudo ex iuuē
tute ꝯſurgit. ꝓptēa ⁊ ſi oꝑatio ipſa in nr̄a eſt ptāte vt amare ⁊ odiſſe. po
ſitis tn̄ oꝑatiōibus. delectatio aut triſticia velim⁹ nolim⁹ ſenſum īuadit
ſicut in nr̄a eſt ptāte ignē accēdere at cū accēſus ē. velim⁹ nolum⁹. ſplen
det ⁊ calet. Hinc Plato dixit aīas fieri malas nō ſpōte ſꝫ inuitas Nā li
cet peccādi oꝑatio ſit libera: tn̄ habit⁹ malus q̄ nobis malicię notā inu-
rit ex actiōe libera nccārio ſurgit. ⁊ aīam inuitā capit ⁊ irretit. ex liberis
ergo actiōib⁹ q̄dā nccārio ⁊ naturaliter ꝓdeūt vt paſſiōes ⁊ habit⁹ Dolor
igit̄ corꝑis ⁊ animi triſticia ſil'r gaudiū ⁊ delectatio oꝑatiōes nō ſunt ve
rū ex oꝑatiōib⁹ ſurgunt. amare ⁊ odiſſe qd̄ eſt volūtatis. ſenſiſſe ꝑcipere
qd̄ ſpectat ad ſenſum oꝑatiōes ſunt. ⁊ ex his oriūtur ea q̄ predixi moeror
leticia. dolor ⁊ voluptas. quas latini ꝑturbatiōes. noui Theologi paſſi
ones Greci παθη dicūt Et idcirco eos q̄ natura vel more ſunt rigidi
nec vllis affectib⁹ inflectūt̄ quales legim⁹. Diogenē Pyrrhonē Hera-
clitū: Timonē. apathes hoc ē imperturbabiles vocāt. nō igit̄ in ꝑturba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tione actiōis. ſꝫ in ipſa actiōe peccatum eſt Si rem turpē amas. peccas
delectatio ⁊ libido. q̄ ex amore turpitudis manāt peccatū nō eſt ꝓpterea ſi
ad flagitioſum opus inuitꝰ venias. q̄ꝗ̄ adſit voluptas. nō tamē peccas
Si ꝟo ad honeſtum facinus vltro te ꝯferas. ⁊ ſi nō delectaris tamen re
cte agis: habes ergo in ope ſine triſticia officium. ⁊ ſine omni delectatōe
peccatū In ope igiꝛ p̄cedēte nō in affectiōe ſequēte laus ⁊ vituperiuꝫ
virtus ⁊ vicium Lucrum ⁊ damnum.

Redargutio quorūdam theologorum de delectatione loquentium. Ca. xxv

HInc ſeq̄tur mīme verꝝ eſſe quod dꝛ ad mēſuram malaꝝ voluptatū
torqueri malos in inferno Sunt em̄ plerīqꝫ q̄ꝝ animus eſt ad pec
cata ꝓmptiſſimus. ſꝫ corpꝰ egrum ex cuiꝰ habitu friget appetitꝰ
reſiſtit voluptati. nō ergo delectatio q̄ pendet ex membris. ſed interior
actio q̄ pendet ex aīo rō penaꝝ atqꝫ menſura ē. Locus aūt apocalypſis
quem allegāt ſic eſt exponēdus quātum glorificauit ſe ⁊ in delicijs fuit.
hoc eſt quātum delcāri ſtuduit vel quāte ſe delcātioni expoſuit. mos em̄
ſcripture eſt vt nunq̄ꝫ effectus ꝓ cā ponatur ſi recubeſcere ꝓ verecundari
excandeſcere ꝓ iraſci. geſtire ꝓ gaudere frequēter vſurpant. hoc etiā ab a
liq̄bus theologis ſic enarratur. vt delcātōem duplicē dicāt. vnā q̄ opati
onem an̄cedat. ⁊ hoīem ad peccandū irritet. alteram quā volūtas appeti
tu inardeſcēte corrupta ex ope expectat vt ei fruendo ſe totam immergat
huic ſcdʼe ꝯmenſurari aiunt poenas. q̄bus ꝯtradicimus ea rōne ꝙ volū
tas non ſemꝑ voluptatem quam optat aſſeq̄tur. nō ergo deus delecttōi
quam peccās ꝑcipit. ſed ei quam ex pctō ſperauit tormēta retribuit Ap
petitus ergo ſenſibilis vt coepimus enarrare. ſe rem gratā offendit. exul-
tat ⁊ geſtit. ſi in quidpiā qdʼ offendit. incurrit moerore deijcitur Tūc iraſ
cibilis ꝓ ꝯcupiſcibili pugnās. qdʼ nocet aggreditur. ⁊ ſi voti cōpos ſit ex
ultat. ſin āt non p̄t. triſtatur ⁊ lāguet Nec quiſquā oro. me redarguat ꝙ
in enarrādis his ꝟboſior fuerim. nam q̄ maior ſermonis ꝟtus eſt. q̄ꝫ vt a
pertus ſit: Adde ꝙ ſi vt Auguſtinus inq̄t dicē nihil eſt aliud q̄ꝫ qdʼ aīo
ꝯtines auditori ſermōe oſtendere. Certe q̄ dicēdo id nō ꝯſeq̄tur vt intel
ligatur dixiſſe nō videtur. ſed iam ad cetera feſtinemus

Quid ſit virtꝰ ⁊ viciū. ⁊ in q̄ ſita ſint Ca. xxvi.

HAbes iam q̄d vitium. quidue ſit ꝟtus Eſt namqꝫ ꝟtꝰ in ꝯcupiſci
bili ſeu iraſcibili habitus ꝑ morem acq̄ſitꝰ vires iſtas legi ſubijciens
⁊ ad omne rōnis imperium hoīem ſemꝑ prouocans ⁊ inclinans.
per morem acq̄ſitus inde dictū eſt, vt nō putes ꝟtutē moralē inſtar ſcie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

a ꝑceptore infundi.aut id ꝟtutis eſſe qđ natura ſua ſpōte ꝓduxit Sunt
em̄ pleriqꝫ natura neqꝫ ſcurrę neqꝫ ruſtici ſed vrbani.ſed id nō eſt in eis
ꝟtus.at q̄dam potiꝰ naturę felicitas ac dei donum Qđ craſſus auꝰ craſ
ſi q̄ a parthis interēptus eſt nunq̄ꝫ riſerit Antonia Druſi nunq̄ꝫ ſpuerit
Pomponius ꝯſularis poeta nunqꝫ ructarit.natura id pſtitit.non ꝟtus
propteā id in eis vt Ariſtoteles docet neqꝫ Laude neqꝫ vitupio dignū
fuit.At ꝙ Socrates ſꝑ eodem vultu neqꝫ hilari nimis neqꝫ turbulēto
viſus ſit.id in eo viro ſapia claro ꝟtutem exiſtimo Vicium ꝟo in eiſdem
potentijs habitus eſt ꝑ morem inductus ad ea tm̄ inclinās.q̄ ſenſui pla
ceāt ⁊ applaudāt Cum aſſueuit ergo ꝯcupiſcibilis parere rōni Cōſuetu-
do hęc tempantia eſt.qua ſuadēte ꝯſuetis hō abſtinet voluptatibus ⁊ a
vitio quaſi ab extaſi in ſe reuerſum turpitudis ſuę pudet ac poenitet Eſt
igitꝛ bonus habitus aię ſanitas.nā ſicut corpus tum demū benevalere a
medicis dr̄ cum ⁊ recte opatꝛ ⁊ a ꝯtrarijs nō facile vincitꝛ.ſic ſcđm phōs
atqꝫ theologos tum animus eſt incolumis cū ſm rōem agit ⁊ incitamē
tis malis nō aſſentit hoc ꝑ ꝟtutē habetꝛ Virtus igitꝛ.vt ex ſentētia Pla
tonis añ iam diximus.aię ſanitas eſt.ꝙ ſi ſanitas eſt ⁊ ꝑfectio.

De quibus deinceps agendum. et quantum vale-
at ex arte certare. Ca. xxvij.

SUnt Ariſtotele teſte in ꝑmo ſcđoqꝫ ethicoꝝ libris in diuerſis
aię potētijs ꝓ ingenio ⁊ natura ipſaꝝ diuerſi habitus ſpecieſqꝫ
ꝟtutū Verꝫ poſt habitis alijs de his tm̄ agemꝰ.q̄ in iraſcibili col
lantur.qm̄ hęc ſunt q̄ plurimum valēt animi tuo morbo ꝯducere.de for-
titudine ſcꝫ ac patiētia.de ſpe ⁊ lōganimitate.de pſeuerātia ⁊ fide ſubijci
entes aliqua relatōe digna memorie iucūda.dulcia auditui.neceſſaria v
ſui.has ꝟtutes ſi tibi ꝯciliaueris ſi familiares.ac ꝯtubernales habueris
nullius hoſtis vim formidabis.ex omni periculo euaſeris in omni certa
mine coronaberis.nam cum ab inicio ſcōꝝ comites ſꝑ extiterint ⁊ coꝝ
ſtrategemata viderint.docebūt te certare legitime.qđ quāti momēti ſit
audi Paulum dicētem.nō coronabitꝛ niſi qui legitime certauerit Certāt
illi legitime qui bellice rei pitiam habēt.peritiam autem illi habent.qui
exercētur diu ſcđm artem.q̄ poſtq̄ꝫ tranſiuit in habitū.naturę vim ſic e
leuat.vt par diuinitati neſcio q̄d addat.Subijciā hic ex libro vegetij de
re militari ꝑmū Caput.vt cognito q̄d in corꝑalibꝰ bellis certādi lex va-
leat.Certare ſpūaliter tāto magis diſcas quāto hoīs magis ītereſt vicia
ſuꝑare q̄ꝫ hoīes igitur eius hęc ꝟba ſunt in omni ꝑ̄lio non tam multi-
tudo ⁊ ꝟtus in docta q̄ꝫ ars ⁊ exercitium ſolet pręſtare victoriā. Nulla
em̄ alia re videmus populum Romanū ſibi orbem ſubiecīſſe terraꝝ niſi

armorum exercitio. diſciplina caſtrorum. atqꝫ vſu militię. Quid eñ aduerſus gallorum multitudinē paucitas Romanorum valuiſſet. Quid aduerſus germanorum proceritatē breuitas potuiſſet audere. hiſpanos quidem nō tñ numero ſed etiam viribus corporū noſtris prętitiſſe manifeſtum eſt. Aphrorum dolis atqꝫ diuitijs ſp impares fuimus. grecorum artibus prudētiaqꝫ nos vinci nemo vnqꝫ dubitauit. ſed aduerſus hęc oīa profuit Tyronem ſolertem eligere ius. vt ita dixerim. armorum docere. quotidiano exercitio laborare. quęcūqꝫ in acie euenire prelijs poſſent omnia campeſtri meditatōe prędiſcere. ⁊ quotidiano exercitio roborare. ſeuere in deſides vindicādo. ſciētia eñ rei bellice dimicandi nutrit audaciam. Nemo facere metuit: quod ſe bene didiciſſe cōfidit. Et enim in certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior eſt. Rudis ⁊ indocta multitudo expoſita ſemꝑ ad cedem. hęc Uegetius. ex quibus cōſtat. ꝙ ſi tanta diligētia in ſpūalibus bellis hoīes vterentur. quāta in corꝑalibus vſi ſunt Romani. q̄ꝫq̄ꝫ ſit hoīe diabolus ⁊ longi tēporis experiētia ⁊ ingenij perſpicacia. ⁊ motus velocitate pręſtātior ſꝑ tamē victores eſſemus Nam quod habet minus a demone noſtra natura. ſuppleret deus ꝑ gratiā. ſi noſtram videret ſolertem induſtriā Ariſtoteles in ethicis in ꝟtutibus inq̄t. ſcire ipſuꝫ parū eſt. immo nihil. vti vero atqꝫ exercere plurimū. immo totum. ⁊ ibidem cōtra ignauos inuehit dicens Sed pleriqꝫ nō ita agūt. verum ad diſputationes fabulaſqꝫ conuerſi putant ſe optime philoſophari. ęgrotos imitari qui ꝟba medicorū audiunt q̄dem diligēter faciūt autem nihil ex his quę ſibi precepta ſunt Ut ergo illorum corꝑibus non bene erit. qui ita curātur ita nec illorum animis. qui ita philoſophātur

¶ Que ſunt arma ſpiritualia homini cum diabolo pugnaturo. ¶ Ca. xxviij.

Fortaſſe me miraberis ꝙ tibi quieſcere volenti ⁊ pacifico homini proponam militiam. bellum perſuadeam. ⁊ ad tyrocinij rudimenta ſolicitem. At te reuertere. rationem conſule. ⁊ videbis hoc eſſe ſalutare conſilium. putas ne te inter hoſtium caſtra victurum in pace animaduerte vbi ſis. vbi cubes. in mundo in carne conſtitutę animę. q̄ quies quę ſecuritas quę pax eſſe poteſt. Memor eſto viſionis beatiſſimi viri Antonij Abbatis qui in exceſſum mentis poſitus vidit totum orbē laqueis impeditū. Tota ſcriptura ſacra ad arma clamante. tibi pſuades in pace viuere Militia eſt vita hoīs ſuꝑ terrā dixit Job. ipſi ſcōꝝ prīcipes Apl̄i. ⁊ ipſoꝝ primi Petrus ⁊ Paulꝰ ⁊ pugnādū nobis eſſe ⁊ pugnādi artē ⁊ armaturā docēt. Petrꝰ eñ inq̄t. Sobrij eſtote ⁊ vigilate in

oꝛōibus.qꝛ aduerſarius veſter diabolus tanq̄ꝫ leo rugiēs circuit querēs
quem deuoꝛet.Cui reſiſtite foꝛtes in fide .Ecce bellandū, dꝛ hoſtē oſten
dit.ꝑiculū nunciat arma demōſtrat ſobꝛietatē.oꝛōem fidem.his armis
cū diabolo eſt nō ferro nec funda dimicandū.hoſtis ei qualitas docet ar-
maturā aliter cū gallis.alter cū parthis.alter cuꝫ liberis.alter cū ſeruis
decernendū.ꝓptēa Paulus ad epheſeos ſcribēs admonet eos cuꝫ q̄ ſint
hoſte ꝯgreſſuri.nō eſt nobis inq̄t colluctatio tm̄ aduerſus carnē ⁊ ſang
uinē ſꝫ aduerſus ꝑncipes ⁊ ꝑtātes aduerſus mūdi rectoꝛes tenebꝛaꝝ ha
rū ꝯtra ſpūalia neq̄cie in celeſtib⁹ aduerſus igiť ſpūales hoſtes q̄ certāt
ꝓceleſti hēditate tollēda ſpūalia arma ſunt habēda.⁊ quenā ea ſint.bon⁹
armoꝝ doctoꝛ Paul⁹ expſſit ꝓptēa inq̄t accipite armaturā dei vt poſſi-
tis reſiſtē.in die malo Armatura dei ꝟtutes ſunt.q̄b⁹ munit⁹ hō interi
oꝛ nō timeat a timoꝛe nocturno.a ſagitta volāte ī die.a negocio ꝑambu
lāte in tenebꝛis ab in curſu ⁊ demonio meridiano Et ſubinfert ſtare ergo
ſuccincti lūbos vr̄os in ꝟitate.hoc eſt vere ꝯtimentes eſtote.nam q̄ in a
gone ꝯtendūt ab oībus abſtinēt.⁊ illi quidē vt marceſcibilē coꝛonā acci
piāt.nos āt incoꝛruptā Lumbos ſuccingē eſt libidinē ac libidinis īſtru
mēta velare ligare ꝯficē.Unde ⁊ ſuccintoriū dꝛ veſtis qua pudēda ve-
lātur.a lumbis libido re ⁊ noīe deſcēdit.dꝛ em̄ libido ⁊ lubedo quaſi lum
bedo.ſicut libet ⁊ lubet.⁊ vtrūqꝫ apud vetēs in vſu fuit Un̄ ⁊ eq̄s libidīs
pꝛuritū incūtib⁹ lumbos ꝑcutiūt.⁊ ſubiūgit induti loꝛicā iuſticie Eſt āt
iuſticia q̄dam ꝑticularis diuiſa in diſtributiuā ⁊ ꝯmutatiuam.⁊ hec eſt
quattuoꝛ Cardinaliū vna eſt ⁊ iuſticia generalis ꝟtus.ꝙ ſit totius legis
obſeruatio legalis appellata.de qua dꝛ ab Euripede.neqꝫ lucifer .neqꝫ
heſperus ita mirabil'.hec igiť loꝛice ꝯꝑatur.q̄ armatura ē ⁊ munimētuꝫ
coꝛꝑis quale in antiq̄s imꝑatoꝝ ſtatuis videm⁹ habēs etiā cuꝫ numini
addiť Meduſam in pectoꝛe.nō ocioſe ſignificatiōis ſignū.⁊ de hac que
egis dꝛ puto Paulū intellexiſſe loꝛica em̄ cū Meduſe capite iuſticiam
nō ꝑticularē ſed legalē ſignat que arca eſt illa ꝓmethei in qua ꝟtutes ō
nes incluſit Heſiod⁹.⁊ bene numini attribuitur.ꝙ eam iuſticiā habere
diuinum ſit ꝓptēa loco ꝓdicto addidit Paul⁹ vt poſſitis reſiſtere in die
malo.⁊ in oībus ꝑfecti ſtare Perfectus em̄ nō eſt.niſi q̄ aīo iuſticiā lega
lem hoc eſt oēm ꝟtutē amplectiť huic loꝛice Meduſe caput id eſt ſaxi-
fica ꝟtus inſcribiť.qꝛ aſpectū viri q̄ omni ꝟtute ſit ꝓditus abhoꝛrēt de-
mōes ⁊ ꝓ timoꝛe ſtupiditate ꝯtracta lapideſcūt. Et notandū ꝙ armatu
rā grauem Paul⁹ inſtituit cū iuſticiam legalem nominauit Eſt em̄ du
plex armatura grauis ⁊ leuis.hec quedā arma illa oīa continet qui leui
vtūtur ferētarios q̄ vero graui cataphꝛattos vocant quo innuitur aīam
volētem de diabolo triūphare omnibus armis muniri ⁊ cataphꝛattam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

eſſe oportere Subdit Paulus Calciati pedes in p̄paratōe euāgelij pa-
cis. quo p̄cepto imbuitur tyro ſpūalis. vt omnes aīę vires. q̄ mouendi
corpis fungūtur officio. ſemper paratas habeat. Et ad capeſſenda iuſſa
diuina expeditas ⁊ promptas. Sic etiam a magiſtris rei militaris iu-
niores in p̄mis ad gradum. ad curſum ad ſaltum inſtruūtur. ⁊ de Pom
peio Saluſtius d̄t. ꝙ cū alacribus ſaltu. cū velocibus curſu. cū validis
vecte certabat. nec em̄ aliter potuiſſet ꝑ eſſe ſertorio. niſi ſe ⁊ milites fre-
quētibus exercitijs paraſſet ad prelia. Proſequitur Apoſtolus in oīb⁹
ſumētes ſcutum fidei. in quo poſſitis oīa tela nequiſſimi ignea extigue-
re Cōtra diaboli tela flagrātia p̄tendendū eſt ſcutū. nō Cryſtallum illud
palladis quo ꝯtra Meduſam vſus eſt Mercurius. non qd̄ fabrefecit.
Aeneę vulcanus. ſ; alteri⁹ materię. alteri⁹ artis. tela em̄ diaboli nō ſunt
ignea. nō ſunt fulmina. nō ſunt phalaricę. nō ſunt malta. qua Comage-
ne luculli Romani fugauit exercitum inuiſibilia ſunt tela appetitum ita
ſuccendētia. vt hoīes illis ſauciati ſe ſe in mortem ſponte p̄cipitēt Illoꝝ
autem vim fides extinguit. ſubiūgit Paulus. ⁊ galeam ſalutis aſſumi-
te. galea q̄ caſſis d̄r munimentū eſt capitis. quo datur intelligi oportere
omnis ſenſus qui ſortiūtur ſedem in capite. defenſos eſſe memoria ⁊ deſi
derio ſalutis ęternę. Sūt autem vt phyſici volūt ſenſus decem. quinq;
exteriores qui omibus patēt. ⁊ interiores totidem. ſc; ſenſus quē cōmu-
nem vocāt phātaſia. imaginatio. ęſtimatiua. memoria. his ita vtendum
vt nihil imaginemur. nihil cogitemur. nihil in memoriam tranſire ſina
mus. niſi pium honeſtum. ſalutare diuinum. Idcirco d̄r a ꝓpheta Cogi
tatio ſcā ſeruabit te. Turpes ⁊ imundę cogitatōes miſtri ſunt ſathanę.
⁊ q̄ ̄ ̄ animo blandiātur. cauendū tn̄ ab eis tān̄q; ab hoſtibus quoꝝ tan
to ꝑiculoſior eſt hoſtilitas quāto illecebroſior eſt calliditas Arma q̄ hac
tenus memorauimus quandā patiētię ſpēm ideo pre ſe ferūt. ꝙ ſunt nō
ad offendendū idonea. ſed magis ſeruāde ſaluti noſtrę cuitādis accom-
modata vulnerib⁹ At qd̄ addit Paulus Gladi⁹ ſc; ſpūs qd̄ eſt ꝟbum
dei ad fortitudis naturā accedit. eius em̄ eſt. vt ſępe iam diximus. nō pa
ti ſolum. ſed etiā cum oportet iacturam inferre. vno autem modo ꝟbum
dei eſt chriſtus. de quo Paulus ad hebreos. viu⁹ ē inquit ſermo dei ⁊ ef
ficax. ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti. ⁊ ꝑtingens vſq; ad diuiſionē ſpi
ritus ⁊ aīę: quia diuidit appetitum a rōne. alio mō quicquid inſpirante
deo ſancti loquūtur. eſt ꝟbum dei. quo gladio vſus eſt Stephanus cū ſta
ret in ꝯcilio ꝯtra iudęos Proptēa de iudęis d̄r diſſecabātur cordibus ⁊
ſtridebāt dentibus in eū. vſus eſt ⁊ ipſe chriſtus. cum poſt ieiunium qua
draginta dierum eſt ꝯgreſſus in deſerto cum diabolo. Exorciſtę qui lati
ne adiuratores dicūtur diuinorum ꝟborum vires agnoſcūt. ⁊ ei⁹ p̄cipue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

nominis.qꝺ quia quattuor lr̄is ſcribitur tetragrāmaton ꝺr.ꝑ quo nos dominus .hebꝛei ꝟo; legunt adonai.Qui ergo ꝑdictis armis ſe mumie rit.erit ille fortis armatus.de quo chꝛiſtus ꝺt in euāgelio Cū inquit for tis armatꝰ cuſtodit atriū.in pace ſunt omnia q̄ poſſidet Sic ergo inſtru ctus ſtabis ad ianuam Sūt autem ianua ſenſus exteriores.atrium ꝟo interiores.⁊ ꝯſciētię domū ita cuſtodies.vt ab hoſtili defendatur ingreſ ſu.Si in pꝛīcipio pugnę fortiter feceris.⁊ inſtar Torquati hoſtis deie ceris.arcem rōnis oppugnantes a rege noſtro bꝛeui cononaberis Et vt de pugna magis q̄ꝫ de pace cogites.paucis ita ꝯcludo Tota hoīs vita ē pugna vel ſeruitus.dum tu pacem cogitas.vitia te impugnāt ſi nō pu gnas.vinceris.ſi vinceris ſeruis.vita ergo eſt pugna vel ſeruitus. quem pugnare piget.ſeruire opoꝛtet.Et ſi qui impij ſunt qui pacē habere vide antur.pax iſta non eſt pax.qꝛ nō eſt pax impijs.ꝺt dn̄s.ſed habere paceꝫ videntur.qꝛ ſpōte ſeruitium ferūt.⁊ ſe diaboli fecere mācipia Dicat ergo aīa mēbꝛis coꝛpis q̄ pugne diuturnꝰ laboꝛ offendit illud Maronis

O ſocij(neqꝫ enim ignari ſumus ante laboꝛum)
O paſſi grauioꝛa.dabit deus his quoqꝫ finem
Duratę.⁊ voſmet rebus ſeruate ſecundis.

Quo fine ſanitas querenda eſt. Ca.xxix.

Djcturus de his ꝟtutibus ne interdicēdum tibi grauius ſubꝛepat incōmodum.ſtatui te paucis admonere.ne in coꝝ ſententiam ve nias.qui cū ęgrotant.tāto deſiderio ſanitatis vꝛgentur.vt hippo cratis ⁊ Auicēnę remedijs nō contēti vſqꝫ ad deliramēta vetulaꝝ ⁊ ma gicas incantatiōes inſaniāt:accipe igitur hoc nr̄e militię documentum ⁊ moꝛe romanoꝝ diſce in pace ita dimicare.vt cum bellum ingruerit nō frangare.Quotiēs igitur iniucūdi quid accidit.quid appetitum ⁊ ſen ſum offendat.vt phthiſis.febꝛis.moꝛbuſue alius licet diſpliceat toto co natu contine iraſcibilem.ne ad ꝓpellendum repēte ꝯſurgat Cōſueuit eī temerarie niti ⁊ impetuoſe rōnem anteire.⁊ id theologi ſurreptiōem vo cāt.ante igitur rōem ꝯſulito.quę eſt rectitudis index.⁊ in regno animę dei vicaria.⁊ an moꝛbꝰ hic ferēdus an abigendus ſit in veſtigia rn̄debit rō pythagoꝛicū illud.curādum eſt vt ſit mens ſana in coꝛpe ſano.nā coꝛ pus aīę tanq̄ꝫ inſtrumētū a deo tributū eſt.vt ad id qꝺ rō poſceret.ſe ido neūꝫ ⁊ obtemperās exhiberet.at cum infirmuꝫ eſt:neqꝫ in publicis neqꝫ in ꝑuatis negocijs ſeruit.⁊ tūc animus coꝛpe quaſi ꝯpede quadem ꝑ̄pe ditus a naturę ⁊ ꝟtutis ceſſat officijs fitqꝫ contra naturam membꝛoꝛū ſeruus.q̄ moderari debet ac regere Dicit eñ Criſpus:animi imperio.coꝛ poꝛis ſeruitio magis vtimur Rōnis iſta quidem ꝓbabilis eſt.⁊ ęqua re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſponſio.cui etiam Pauli apoſtoli ad Timotheū ſcribētis cōſentit auto-
ritas Sic em̄ ait Noli adhuc aquas bibere.ſed modico vino vtere ꝓp
ter ſtomachū tuū.⁊ frequētes tuas infirmitates Appetitus ꝟo ⁊ ipſe ſa
nitatē ſuadet vt rō.fine tamē differt.optat em̄ ſanari ac bene valere nō
vt examuſſim ⁊ caſtigate operet̄.ſed vt libidinoſe ac licēter inq̄netur ut
ſcʒ more canum ad vomitum redeat ⁊ more ſuis ad volutabꝛ̄ luti. Sed
hic eſt anime oculus neq̄ʒ.qui opus omne tenebroſum facit.neqʒ em̄ ad
normā reſpicit.⁊ ideo neqʒ eſt oculus·qꝛ eius malus proſpectus.limus
aſpectat.ſtrabo eſt.imo lucioſus:nam in luce cecutiēs videt in tenebris
lux eſt virtus tenebre peccatum.in his que ſunt pcti eſt circūſpectus ocu
latus ⁊ ſagax.in his eſt argus.in his eſt Tiphis.in his eſt Dedalus .in
his ꝟo q̄ ad ꝟtutem ⁊ ſapiam ꝑtinent.iners.ignauus.muricidꝰ.ſomno-
lentior phoca.pigrior coclea.cecior talpa at rationis bonus eſt oculus fi
nem namqʒ ꝓbitatis intēdit regulā ſemper tenens ⁊ perpendiculū pro
pterea ⁊ opus eius eſt nitidum rectum interpolatum ac lucidum lucem
non refugit videri non metuit.at opus malum tenebrarū amicuʒ delite
ſcere cupit ⁊ in publicum vtpote ſue deformitatis conſcium.prodire nō
audet.Timet occurrere ſatyricis.cynicis.veteribus comoedis.veris no
men clatoribꝰ.tetricis cenſoribꝰ.pudet appellari.qđ non putet eſſe In
geniis noſtris nature vis inſit a ꝟtuteʒ in nobis depingit ⁊ vicium.nam
cum de viciis loquimur.cōtractis ſuperciliis.frōte caperata.toruo aſpe
ctu.truculēto vultu.verbis atrocibus fulminamꝰ Species hec vicioꝝ.
Sed cum ſermo eſt de ꝟtutibus ex intimis anime penetralibꝰ exit in fa
ciem feſtiuitas hilaritas.alacritas.exit in ꝟba q̄dam ſuaui loquētie pul
chritudo non fucata.q̄ ſi perpēderis virtutis imaginem conatur expri-
mere Accedit ⁊ fame vulgari iudicium viciis non parcēs.quod ore nō
poteſt more Philomene ſcripto promulgat.ſamitatem ergo fine propo
ſito quem ratio ꝯſulet querere licitum.immo ⁊ debitum.finem ꝟo appe
titus reſpicere.turpe ac inhoneſtum

Quomodo querenda eſt ſanitas. Ca.xxx.

SEd ita finis rectitudo nō ſufficit:niſi modus q̄rendi ſit licitus. li
cita ſunt q̄ lege ꝯceduntur.ꝯceduntur aūt q̄ nō ꝓhibētur.oē quod
pctm̄ eſt.ꝓhibitū eſt.⁊ omne qđ ꝓhibitū peccatum Propterea vt
pituitā cures fornicari nō licet.nec audiendi ſunt medici q id corpis ſa
nationē.pctm̄ inducūt.q̄ em̄ demētia eſt.vt corpꝰ mūdes aiam inq̄nare
id ſil'r ē vt argētū ſerues auꝝ amittē.ne veſtē amittas.corpꝰ occide Le-
gimꝰ Cōſtantinū impatorē graui q̄dā morbo laboraſſe.cui erat medico
rū iudicio cruor hūanꝰ ſingl'are remediū.qđ optimꝰ ꝑnceps chriſtianis

dogmatibus nuper imbutus cum audiſſet.abhorruit ⁊ male ſe dixit ſꝑ
egrotare.ꝗꝫ tam immani remedio ꝯualeſcere.⁊ q̄ꝫq̄ꝫ hoc de Coſtantino
non legerim loco ſatis idoneo.ꝙ ſcꝫ eo morbo laborarit.tamen fidē facit
Plinius qui in vigeſimoſexto de naturali hiſtoria libro capite p̄mo ſic
inquit Diximus elephātiaſim an̄.Pompei magni ętatē nō accidiſſe in
italia.⁊ ipſam a facie ſępiꝰ incipientē in mare p̄mū.veluti lēticula mox
inualeſcēte ꝑ totum corpus maculoſa varijs coloribꝰ.⁊ inęquali cute a
libi craſſa.alibi tenui.dura.ceu ſcabie aſpera.ad poſtremū ꝟo nigreſcēte
⁊ ad oſſa carnes app̄mente intumeſcētibus digitis in pedibꝰ manibuſqꝫ
Aegypti peculiare hoc malū.⁊ cum in reges incidiſſet populis funebre
quippe in balneis ſolia temperabātur humano ſanguine ad medicinam
eam.ſic Plinius.quē locū citauimus vt id medendi genus olim in vſu
fuiſſe ꝯſtaret Sed qͦd mox ſubinfert Plinius credi hoc de Conſtātino
nō ſinit.ait em̄.Et hic quidē morbus in italia celeriter reſtinctus eſt.ſi
ergo tp̄e Plinij qui ſub Veſpaſiano floruit.erat iam reſtinctus hic mor
bus in italia.ſimile veri nō eſt Cōſtantinū eo laboraſſe.qui poſt longū tē
pus imꝑauit.ſed his omiſſis ad ea veniamus vnde p̄t nobis impēdere
periculū.Prohibitę igitur ſunt incantatōes.ſortilegia.ac ſupſtitōes ō
nes quę ſunt ſimpliciū vetularꝝ delirамēta.nō deridicula ſoluꝫ verꝝ ⁊ pe
ſtifera.ac graui cenſura coercēda.⁊ ſi vim aliquā videntur habere nō ver
borum.nō ſignorum.nō dei vis illa eſt.ſed fallaciū demonum nos vanis
obſeruationibus illaqueare ſtudentium.Eſt in quīto decretaliū libro ca
put.cuiꝰ inicium eſt.Cum infirmitas corporis Vbi duo in medicos de-
creta ſunt p̄mū vt priuſqꝫ ad infirmorꝝ curam deueniāt.eos admoneāt
vt medicos aduocēt animarꝝ.Petrus aponenſis vir magnę ſed nimium
audacis temerarieqꝫ doctrinę ſecutus Orpheū Zoroaſtreꝫ Porphyriū
Apuleium ⁊ ceteros dānatę magię ſtudioſos in ꝯciliatore ſcribit incā
tatiōes ad infirmorꝝ curam ꝯferre ꝗꝫ plurimū Verum quia in decretis
Graciani.ca.xxvi.queſtiōe.v.capite nō liceat Vanas iſtas ſtellarꝝ ⁊ in
cantationū obſeruatiōes videtur ſanctorꝝ patrum damnare ſentētia Pe
tro aſſentiendū nō cōſuloꝫ.ſi tamē verba ſint ſancta.fideliter ⁊ nulla ſu
perſtitiōe ꝓlata.vt ſymbolum fidei.⁊ oratio dn̄ica.non damnauerim·
verꝝ ea cum peccati ſuſpitiōe carebūt.nō iam incantamēta ſꝫ religioſa ꝟ
ba aut ſacre preces appellentur.eadē queſtiōe in decretis capite vltimo
gēmas herbaſqꝫ ſanitatis grā.ſine vlla incātatiōe deferre ꝯceſſum eſt i-
magies ꝟo aſtronomorꝝ.charactereſqꝫ p̄ter crucis ſignū penitus dānan
tur de quibꝰ etiā apud Thomā aquinatē multa in ſcd̄a ſcd̄e ꝑte repies
queſtiōe.xcvi.cū ociū lectiōi vacare te ſinet.ſꝫ hęc breuit̄ dixiſſe volui.ꝙ
hac nrā tēpeſtate pleroſqꝫ videmus his malis artibus deprauatos clam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

inita cum diabolo amicicia q̄ plurimos ſeducē ꝛ grauiſſimis erroribus aīas implicare. nos autem quibꝰ ꝓpoſitum eſt nunq̄ a catholica puri-tate diſcedere. talia floccipēdimꝰ eligētes magis ſp̄ egrotare. q̄ cum ſal-uatoris ꝯtumelia ſanos eſſe Dānati hec etiam ꝛ irrideri vidētur a Pli-nio libro naturalis hiſtorię. xxviij. Capite ſcd̄o. tercio. ꝛ quarto. vbi reci-tatis q̄ plurimis huiꝰ curioſę ſupſticioſę vanitatis exemplis. in fine ſe-cūdi capitis ſubiūgit. Quapropter de his ꝛ libitū cuiq; fuerit opinetur Cetera igitur q̄ approbati medici remedia docēt. nō ſolū aſpnanda non ſunt. verūetiam diligēti cura ſumēda. mediciſq; parēdum. ſi peritiā ha-beāt medicādi dicēte ſcriptura. honora medicū ꝓpter neceſſitatē em̄ cre-auit illū deus. ꝛ infra paululuz. Deus creauit medicinā de terra. ꝛ vir ſa-piēs nō abhorrebit eam. Cum poſt maris rubri tranſitū veniſſent iudei in locū vbi fontes erāt amariſſimi. deus ꝯſulēti Moyſi remediūq; pe-tēti lignū indicauit. qd̄ naturali vi ſua miſſum in aquas amaritudinem abſtulit. poterat ſine ligno ſolo v̄bo ſuccurrē ſed ne res naturales fruſtra feciſſe videāt᷑. monuit vbi opus eſt fugiendū ad eas His igitur q̄ lex ꝛ ra-tio damnāt p̄termiſſis. ſic de corpis ſanitate curandū eſt. vt quicquid a-gitur ad aīę ſanitatem referatur. ꝛ ab aīę ſalute ſumatur exordiū Quod ſi ꝯtingat ſanari nō poſſe Sunt em̄ morbi quidā incurabiles. virum ſa-pientem ęquo aīo ferre decebit morbū tanq̄ a deo miſſum. qui nunq̄ p̄-cutit niſi vt ſanet. q̄ nos caſtigat vt meliores reddat ꝛ ex dāno iactura-q; corpis profectū quęrit interioris hoīs.

De patientia Ca. xxxi.

QEdiam ad fortitudinis ꝛ patientię tractatum vt ꝓmiſimus p̄ cō-pendiu ſermonis accedā Mala quę accidūt aut inferūtur licet vt ante dixi repellere ſeruata norma legis ꝛ rōnis habitus in iraſcibi-li. qui ad hoc inclinat. fortitudo d̄r. facit em̄ aīm ad ſubeūda pericula ſub-limez. elatum atq; ꝯſtantem. ꝛ quantum ꝛ quando oportet ſemp auden-tem. vt nō ſecari. nō vri. nō amaris pōtari metuamꝰ aīos igitur ocioſos excitat excitatos erigit. erectos firmat ꝛ īmobiles reddit. hec in infirmo v̄tus tum optima eſt cum ſalnti locus eſt. ita tamē cauendū vt frenetur iraſcibilis. nam more impatiēs excādeſcit. ꝛ bile quaſi bos oeſtro ꝯcitat᷑. natura vero nō ſtatim. nō in momento. ſed tractu tp̄is opatur. At vbi ſanādi ſpes nulla eſt. debet infirmus ſeſe cohibere. ꝛ amuletum ferre pati-entię. Patiētia ergo habitus eſt in iraſcibili. quę nō ad impugnandū ea q̄ ꝯcupiſcibilē offendūt ꝛ ſenſui nocēt. ſʒ ad ęquo aīo tolerandū inclinat ipſius namq; iraſcibilis flāmam extinguit. rabiem ſedat. furorē emollit. fit autem in nobis hic habitus. ſi aduerſa mitiſſime ꝛ ſine reſiſtētia fre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

quēter feramus.ſic em̄ paulatim violēta hęc ꝛ imaniſſima fera p̄t ſubigi
frāgi ac domari.tātoqꝫ eſt maioꝛ patiētię qꝫ fortitudis ꝟtus.quāto gra
uius ac difficilius eſt malis.nullo pacto ꝙꝫ recte reſiſtere fortitudo ei vt
aiūt iuriſcōſulti cum moderamīe inculpatę tutelę.hoc eſt ſic ſe mendo vt
culpari nō debeat reſiſtit.patiētia nullo modo Hinc Jacobꝰ dicit Om
ne gaudium exiſtimate frēs cum in varia tentamēta incideritis Scien
tes ꝙ ꝓbatio fidei veſtrę.i.dum aduerſa patimini.patiētiaꝫ operaꝛ Pa
tiētia ꝟo opus perfectum habet.nam cū habitus eſt inductus.tū demū
perfecte oꝑamur.non em̄ valet patiēs niſi habitum habuerit plene oꝑa
ri.iuuat nāqꝫ habitus rationē ꝛ ꝯiunctis viribus fortius enituꝛ Sco
tus in terciū ſentētiarum diſtinctiōe.xxxiiij.fortitudinē dicit genus eſſe
ſub quo ſpecies collocātur duę vna qua aduerſa repellēdo certamꝰ ꝛ hāc
bellicoſitatem vocat.altera qua ęquanimiter ferimus.ꝛ patiētia d̓r atqꝫ
ita ſcd̓m eū nō diſtinguiꝛ a fortitudīe patientia.vt ſpēs a ſpecie.vt hō a
leone.ſed vt ſpēs a genere.vt puta homo ab aīali.ꝛ erit patiētia bellicoſi
tate tāto pręſtantioꝛ quāto appetitum magis infrenat.De his aliter ab
aliJs diſſeri ꝛ p̄cipue a Thoma aquinate neſciJ nō ſumus.ſꝫ more a cade
micoꝝ nulli ſectę addicti ex vna quaqꝫ arbitratu noſtro qd̓ placꝫ aſſumi
mus. Hec de verę penitētię ꝟtute tradita ſunt.Eſt em̄ alia quędā malo
rum tolerātia.quę ꝟtus non eſt.vt in auaroꝝ negociJs eſt cernere de qui
bus Horatius inq̇t.Impiger extremos currit mercatoꝛ ad indos Per
mare paupiem fugiēs ꝑ ſaxa per ignes Uerum hāc duriciem rectius vo
caueris teſte auguſtino.Neqꝫ em̄ vere patiēs eſt.qui vt dicetur ſuſtinet
tot aduerſa.patiēs eſt qui ꝓ ꝟtute.pro legibus .ꝓ pietate.ꝓ deo nititur
quicq̇d acciderit ferre.nec frangitur

¶ De gradibus patientię Ca.xxxij

VErum patiētiam quę ꝟtus eſt excellētiſſima tres habere gradus
inuenio.vnum q̇ ꝛ ꝑfectiſſimus eſt.illis attribuūt.qui aduerſa
nō ſolū cuꝫ opus eſt ferūt.ſed etiā quęſitū eunt.ꝛ quaſi mercena
riJ opus vnde aliq̇d lucrenꝛ inquirūt.ꝛ qd̓ inquirūt inuēto gratulantur
hoꝝ ꝗꝫ duo ſunt ordines Martyres q̇dā Cōfeſſores aliJ.fuerūt em̄ tꝑi
bus illis cum in ꝑſecutione creſcebat eccleſia.ſicut ſub Nerone p̄mū.de
inde ſub Domitiano.ꝛ pleriſqꝫ aliJs impatoribus.multi chriſtionoꝝ. q̇
aſpirāte dei grā tanta fortitudīe ꝛ patiētia excellebāt.vt tormētis crucia
tibuſqꝫ tyrannoꝝ volūtarie ſeipos.cum latere poſſent.obiJceret Secū
dus ordo ꝯfeſſoꝝ eſt.q̇bus ꝛ ſi tyrāni pepcerunt.ipſi tn̄ ſibi non parcen
tes.ꝛ in ſeipos irati qd̓ poenitētię genꝰ eſt optimum.crucem ſuam tule
re poſt chriſtum.Iſti coram hoibus modici ac humiles ſed deo magni et

excelſi ſunt illi de q̄bus in die iudicij quando ꝯſcientiaꝝ libri ꝓferuntur iudex viuoꝝ ac mortuoꝝ dicet. Uenite benedicti patris mei ꝑcipite regnū qđ vobis paratū eſt ab origine mūdi. Tūc in iſtos Chriſti ꝑuulos ſeculi ꝑncipes ac magnates q̄ modo theſauris incubant. horrea dilatant. mollibus veſtiuntur. ſplendide ꝯuiuant. alterius vite ritum admirantes ⁊ pre triſticia ſpiritus gemētes. repetent illud ſapiētie dictū. hi ſunt quos aliquādo habuimus in deriſum ⁊ in ſimilitudinē improperij. nos in ſenſati vitam illoꝝ exiſtimabamus inſaniam. ⁊ finem illoꝝ ſine honore Ecce quō computati ſunt inter filios dei, ⁊ inter ſanctos ſors illoꝝ eſt ergo errauimus a via veritatis ⁊ de hoc iam ſatis Primus igiť hic atqꝫ optimus patientie gradus eſt In quo ſi Ludonicum morbiolum cōciuem tuū qui anno p̄terito functus eſt vita collocauero q̄ꝫq̄ꝫ multi ſint, vt ſp fuerunt qui iuſti ſimplicitatē deriderant. non ero fortaſſe grauiter condemnandus Secūdus gradus eſt coꝝ. qui nō queſitum eunt nec inuitant ad ſe mala. attamen cū veniunt benigne ſuſcipiunt. ⁊ reuerēter tanq̄ꝫ dei nuncios amplexātur. Ex coꝝ numero fuiſſe Job arbitror. cuiꝰ in patiētia nomen eſt clarum Jpſe namqꝫ cū ſuoꝝ cladem audiſſet coelum ſuſpiciēs dixit. Dominus dedit. dn̄s abſtulit. ſicut domīo placuit ita factum eſt Sit nomen dn̄i benedictū: huic adiungendus eſt Thobias q̄ coecitatem oculoꝝ tam patiēter tulit. vt ab angelo curari meruerit Tercium ac infimū patiētie gradum illi ſibi vendicāt qui mala neqꝫ querūt neqꝫ cū venerunt gratanter accipiūt. ingreſſa non eijciunt. ſecum patiūtur grauate ferunt. conq̄runtur etiam, tamē ſedata bile in deum nō elati muſando tranſeunt. ⁊ a vicio paruꝫ diſtātes in extremis patiētie marginibus ſedent. Et hi ſunt qui noſtra hac etate viri boni ſunt. vix reſtat nobis antique ꝟtutis iſte reliquie. ⁊ raris quidem in locis: vt periculuꝫ ſit ne ⁊ ipſe quoqꝫ breui collabantur

¶ Venerādi fratris Baptiſte Mantuani Carmelite Jſagoges ad patientiam. Liber Secūdus

¶ Qđ patientia via eſt ſcōꝝ ad celū. ¶ Ca. ꝑmū

HIs igiť maiore fide q̄ꝫ eloquētia dictis velim te vir preſtātiſſime paulo altiꝰ inſpicias ⁊ abiectis ſeculi curis. ⁊ ſpinis illis que iuxta chriſti parabolam ſemen. hoc ē verbum dei fructificare non ſinunt. excīſis: teipſum intrinſecꝰ q̄ras. iuxta illud perſianū: nec te q̄ſiueris extra ⁊ cū aīo tuo rōem ponas: aīaduertaſqꝫ ī quonā patie gradu ſis ꝯſtitutꝰ.

Quod ſi fortaſſe. quod mīme ſuſpicor. a patiētia te excluſum videns. ſci
to te a ſcōꝝ ſorte ſupatum. Quotquot em a mūdi exordio ad nrām vſqꝫ
ętatem deo placuerūt· crucis patibulū in mortali ſuo corpe portauerunt
Audi quid in pſalmis dr· Propter te mortificamur tota die ęſtimati ſu-
mus ſicut oues occiſiōis Item trāſiuimus ꝑ aquam ⁊ ignem. ⁊ eduxiſti
nos in refrigeriū.· Paulus ad hebręos de ſanctis ita loq̇tur Alij ludibri-
a ⁊ verbera experti. inſuꝑ ⁊ vincula ⁊ carceres. lapidati ſunt. ſecti ſunt tē
tati ſunt. in occiſiōe gladij mortui ſunt. Circuīerūt in melotis. quę ſunt
pelles ouinę. in pellibus caprinis egētes. anguſtiati. afflicti q̇bus dign⁹
erat mūdus. in ſolitudinib⁹ errātes. in mōtib⁹ ·in ſpelūcis. ⁊ in cauernis
terrę Sed quid ꝑ multa vagor. Nonne Innocētiſſim⁹ abel quē iuſtū
in euāgelio chriſtus appellat. primus omnium ſanctus ab impio fratre.
Chaim occiſus eſt. Dauid quem ſcd̄m cor ſuū deus inuenit vnxit ⁊ ere-
xit. nōn e regis Saul. nōne allophyloꝝ. nonne filij dilectiſſimi petitur
inſidijs Nōne eſaias in duas ptes ſectus· nōne Hieremias lapidibus
obrutus: nōne Helias a Hiezabel fugatus: nōne. Zacharias barachię
filius inter tēplum ⁊ altare eſt occiſus:· Pro ſalute patrię Judas macha
bęus diu fortiter ac animoſę pugnās cum tota fratꝝ ſtirpe deletus eſt.
ſub Alexādri magni ſucceſſoribus vt machabęoꝝ teſtaꝛ hiſtoria. Judęi
qui legem veteri ⁊ obſeruare voluerūt miſere trucidati ſunt. inter q̄s ele
azarus vnus de ſenioribus ſcribarū. vir ętate prouectus vultu decor⁹ vi
tę ſanctitate venerabilis cum porcinā carnē ꝯtra legis inſtituta comeſ
ſe cogeretur maluit iuſte ⁊ religioſe mori q̄ꝫ flagitioſam ignobilemqꝫ vi-
tam paulo amplius producere. dum igitur in tormētis cōſtitutus vici
nam mortem videret. ſic exclamaſſe dicitꝛ gemēs. Domīe qui habes ſcām
ſciētiam. manifeſte tu ſcis. quia cū a morte poſſem liberari. duros corpis
ſuſtineo dolores. ſcd̄m animam vero ꝓpter timorem tuum libenter hęc
patior. fuit iſte profecto digniſſimus. qui in coelo reciperetur quoniam
tam animoſę tam fortiter terrenum hoc corpus ꝓ lege dei tormētis ob
iecit. Taceo Joānem baptiſtam. taceo apoſtolos. taceo martyres. quoni
am nota magis nulli demus eſt ſua Joſeph Innocēs a fratribus vendi
tur Suſana deteſtabilem calumniam patitur Daniel cōibus obijcitur
Sed quid plura Terrena hęc habitatio malis eſt mater. bonis nouerca
Tu ergo Carole Antoni noli triſtari. imo magis gaude. ⁊ gratias age
ꝙ in hoc venerando coetu tot ſanctorum pari cum eis ſorte numereris
nihil hęſitans breui futurum vt ſicut cum eis fueris in poenis ſic etiam
cum eis in coelo coroneris Nonne meminiſti quod non ſunt condignae
paſſiones huius temporis ad futuram gloriam. quę reuelabitur. Quod
ſi meminiſti. cur tantum te maceras. cur moerore conficeris. In hoc de-

loꝛum toꝛculari p̄emeris vt fructum afferas. vt conſcientię rubiginem
exuas vt cęleſtem animum in cœlum attollas . Si dicat aurum argen
tario cur me coquis: cur me cędis: cur me lanias: Nonne recte reſponde
bitur vt perficiaris. vt ad eam ad quam es genitum gloꝛiam peruenias:
Propterea ſcriptum eſt. quem diligit deus. coꝛripit. ⁊ caſtigat omnem
filium quem recipit Et teſte Plinio quoddam aquilę genus. qđ halię
tum vocant. hęc pullos mox vt nati ſunt. contra ſolem ſtatuit quos fixa
acie ſolē ferre poſſe viderit. ſeruat educādos: quos autem oculis conniue
re ⁊ radijs offendi dep̄henderit. tanq̄ȝ indignos vita eliminat Nō aliter
ꝑfecto deus nobiſcū agit. nam quos videt in aduerſis aīo deyci. educare
non curat. qui ṽo ſubſiſtunt. ac durāt. cuſtodit ⁊ nutrit de quoꝝ numero
fuit ille q̇ dixit. ꝑpter nomē tuū deduces me ⁊ enutries me. Itē ſicut adi
pe ⁊ pinguedīe repleatur aīa mea. ⁊ ipſe deus apud ęſaiam de Judęis cō
querens. filios inquit enutriui ⁊ exaltaui. ipſi auteȝ ſp̄euerunt me Quā
diu em̄ beneuiuēdo Deo adhęſerūt cum eo q̇ dixit Mihi autē adherere
deo bonum eſt. ⁊ ponere in deō ſpem meam. tamdiu eos pauit ⁊ rexit At
poſtq̄ȝ cum filio ꝓdigo receſſerunt. ſubſtantia ſua poꝛtione cōſumpta qꝛ
nunq̄ȝ ad patrem redierunt. poꝛcinis cibis ali. ⁊ in agreſtem naturā trā
ſi repermiſſi ſunt

¶ Rationes philoſophoꝛum cur coꝛpus humanum affectum ſit fragile ¶ Ca. ij.

AT dicet quiſpiam q̇ mūdi hui⁹ harmoniam ignoꝛet. Cur huma
num coꝛpus tam fluxū ac fragile fabꝛicat⁹ eſt deus cū lapidib⁹
⁊ ferro tantā duriciē reſiſtēdiq̄ȝ potētiaȝ indiderit. Quid huic re
ſpōdebo. niſi ꝙ apud. A. Gelium libꝛo ſexto noctium atticaꝝ capite pri
mo dixiſſe Chꝛyſippū in libꝛo de ꝓuidentia legiſſe me memī. Ait em̄ nō
fuiſſe pꝛincipale naturę ꝯſilium vt faceret hoīes debiles. ac moꝛbis ob
noxios Nunq̄ȝ em̄ ꝯueniſſe hoc naturę autoꝛi parētiq̄ȝ omniū rerum bo
naꝝ. ſed cum multa magna gigneret pareretq̄ȝ aptiſſima ac vtiliſſima ꝑ
ſequelā adiūcta ſunt incōmoda. Nam cū rōne ſubtiliſſima deus hoīem
fingeret. vtilitas ipſa opis poſtulauit. vt tenuiſſimis minutiſq̄ȝ oſſicul
caput cōpingeret. ſed hāc vtilitatem rei maioꝛis alia q̄dā incōmoditas
extrinſecus ꝯſecuta eſt. ut ſcȝ eſſet caput minus munitū. ictibus offenſi
onibuſq̄ȝ paruis. etiā peruium ac fragile. Inde q̄ȝ moꝛbi ęgritudineſq̄ȝ
cōſecutę ſunt. hāc ſententiā cōtemplatus Auerrois in libꝛ Ariſtotelis
de aīa dixit. Senſus in aīalibus cauſaȝ dediſſe bꝛeuioꝛis vitę Nā vt eui
dētius certiuſq̄ȝ ſentiam⁹ carnes opoꝛtuit eſſe molliſſimas. at mollioꝛa
facili⁹ offendūt. magiſq̄ȝ patēt nocumētis q̄ȝ lignea duraq̄ȝ coꝛpa Utili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tas igitur hoīs ad hāc operis qualitatem duxit artificē qua de re qui cō
querūtur (Cōquerunt autem ſoli imperiti) merētur ſenſu ratione ſub
latis. in lapides ⁊ ligna ꝯuerti. quorū naturam magis ęmulātur. Finge
per ꝓſopopoeiā. quam poetę ⁊ ꝓphete ſępe vſurpāt. duos coram te ligni
truncos humi iacētes interrogāti tibi reſpōdere Interrogent autem q̇d
nam eſſe malint. quam a fabro formam ſortiri cupiāt. Rn̄deat ꝓm⁹ Ci-
tharam me facito. Alter in aratrum me dolato Cithare rō ſubtilitatem
poſcit tabellarū. Corpuſq̄ q̄d facile lędi ⁊ cōfringi poſſit. Quid igit̄ ſi li
gnum poſtq̄ vt popoſcerat Lyrę formam ſortitum eſt de ſua fragilitate
ꝯquerat̄. admittemus ne hāc quęrimoniā an nō potius obiurgabim⁹ ⁊
ingratitudis ac inſipiētię truncum accuſabim⁹. ꝙ opifici grās nō agat
⁊ formę nobilitati duriciem p̄ferat Sic ꝑfecto de noſtra hac fragilitate
ſeu vt philoſophi dicūt. naturali impotētia quam vitalium oꝑationum
ratio poſcit ꝯqueri. hoīs eſt in grati ſimul ⁊ ſtulti. Quis em̄ mentis cō-
pos ſine his quidpiam ꝯſequi ſtudeat quę iuncta illi neccārio videat: hoc
eſſet naturā velle ſubuertere. ⁊ vt ita dixerim exoptare ſolē ſine luce. ter
ram ſine mole Mundum ſine deo In hoc ſumus ſapiētes dr̄ apud Cice
ronem Cato. ꝙ naturam optimam ducē ſeq̄mur. eiq̄ paremus. Subij
cere libet. q̄d Plotinus Platonicus vir excepta infidelitate diuinus in
p̄mo de ꝓuidētia libro capite. xi. de huiōi ſenſerit. ait nāq̄. Quemadmo
dum artifex nō omnia q̄ in aīali ſunt efficit oculus. Ita neq̄ rō fecit om
nia deos. Verū alia quidem eſſe deos ſtatuit. alia ſꝫo demones ſequēti na
tura. Poſt hęc autem hoīes. aīaliaq̄ deinceps. neq̄ id quidem inuidia
ſed rōne intellectualē habēte varietatē Nos āt ſic affecti ſimus ſicut im
periti picturę. q̄ pictorem damnāt. ꝙ non vbiq̄ pulchros ęque colores
poſuerit. Pictor autem vnicuiq̄ parti q̄d eam decebat attribuit Ciuita
tes q̄ bene inſtitutę nō ęqualiter in omnib⁹ diſponūtur Pręterea quis
nam comoediam tragoediamq̄ vituꝑet. ꝙ omnes in ea nō ſint heroes.
ſed interſit ⁊ ſeru⁹. ⁊ ruſtic⁹ aliq̄s rudiori voce ꝓnunciās Poema. tn̄ nō
erit pulchrū. ſi quis inde tolleat deteriores. hęc. Plotinus. q̄ q̄ ſunt nr̄is
admodum ꝯſentanea ſubieci. Ergo duplex hoīs natura cum ſit vna oī-
bus hoībus ꝯmunis. vt recto corꝑe eſſe duas manus. duos pedes habe-
re. loq̄. intelligē. altera vnicuiq̄ ꝓpria. vt talis oris figura talib⁹ linea-
mētis eſſe fictū. vtrāq̄ ⁊ cōem ⁊ ꝓpriā. Sapiēs vir ęquo aīo feret et fa-
ciēs ex neceſſitate (vt aiūt) v̄tutē. corpis deformitatē ⁊ damnū vertet in
animi opulētiam atq̄ ornatū Nō ab re fuerit hic annotare q̄d in p̄mo
libro ethicorū de foelice hoīe ſcribat Ariſtoteles. ꝯfert em̄ eum quadran-
talib⁹ ſeu teſſeris. q̄b⁹ in alueolo ludit̄. greci cubos vocāt ꝙ videlꝫ ſicut
teſſere quomodocūq̄ iactētur. ſic ſemꝑ in vnam partem incumbūt vt et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

rectitudinē ⁊ immotam ſtabilitatem retineat. ita homo cordatus ⁊ ve-
re ſapiēs quo res cūqꝫ cadant. ⁊ in quamcūqꝫ fortunā inciderit. feret op-
time. ac per omnia omnino decēter. ꝙ ſi quotidianos caſus ſic ferre debe-
mus. quomodo non feremus etiam eos quos euitare cōmunis omnium
parens natura non potuit

¶ De quattuor corporis humoribus ¶ Ca. iij.

SUnt qui laborant bile atra. quam noſtri. Medici greco vocabu-
lo melancholian vocant Sunt qui praſina ſeu porracea vel etiā
fulua (grece ΧΟΛΗΝ) plus Juſto abūdent. Sunt qui phlegma
te quam vocant latini pituitam ſuffocent. Sunt qbus impedimento ē
ſupfluus ſanguis hec (vt ſupra diximus) ante primi hois culpam tanta
harmonia ɔtinuata erāt. vt ex ipſis. neqꝫ mors. neqꝫ morbus. neqꝫ mole
ſtie quicqꝫ emergeret. At ſoluta hois in deum obedientia. ſoluta eſt hu-
morum huiuſmodi pax. diſſipata cōcordia. Pituita pre dominās ſynā-
chias. Melancholia quartanas. Cholera tercianas. Sanguis qttidia
nas febres facit. Hoc autem exempli gratia dictum ſit. Nam multis ⁊
innūerabilibus pene modis humores iſti a medio diſcedētes genera in-
finita morborum inducūt. Cholera item fulua: quia acuta eſt ⁊ ignea. re
pentinas iras tollit. ⁊ quaſi nimbus Aeſtiuus cito deſiſtit. atra ſi iram
ɔcipiat. ei⁹ ē ptinax. ⁊ ſero ſe cohibet. qui illam patiūtur Jracūdi vocant
Qui vero hāc amari ⁊ acerbi. ſunt etiam qui atram cū fulua miſcuerint
⁊ in his ſicut humoꝝ. ſic ⁊ morum mixtura ɔſurgit. ⁊ mediū locū tenent
inter pdictos Hippocrates vocatus ab abderitis vt curaret Democritū
ſp ridentē. inuenit eum in agro auiculas exenterantē. ⁊ receptacula hu-
moꝝ iſtorum veſtigantē. multum em̄ confert. ⁊ ad Salutem corpoꝝ ⁊
ad mores humanos iſta cognitio. ⁊ beneficio medicine fieri pt vt quis ī
nouam ɔplexiōem. ⁊ p ſequelā in moꝝ trāſeat nouitatē. ſicut in his pa-
tet qui bilem atram polypodio ⁊ elleboro. fuluam ꝓo curant tu' pontico
qd' pharmacopole reubarbaꝝ vocant

¶ Quā complexiōes diſtribuātur a deo ¶ Ca. iiij.

AT dicet iterum quiſpiam. cur hec ita diſtribuit deus. vt bilē ho
ratio phlegma heraclito. ſanguinem Socrati. melancholiam.
Oreſti tribuerit. Que nam ratio fuit ita diſpēſandi: caſu ne iſta
an prouidētia vlla gubenātur. reduct⁹ ſum in ſyrtes quas ꝑus effugerā
tentabo igitur breuibus verbis etiā hinc elabi ⁊ ſi quid noue mercis in
uenero. poterit his q̄ ſupra diximus applicari. vt ex his duobus locis
vna ſententie veritas. ⁊ ex duobus capitibus vna diſcipline fiat integri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tas. Magne (vt verum fatear) ꝓſumptiõis hec queſtio. Cui Paulꝰ apo
ſtolꝰ vas electõis vſqꝫ ad terciũ coelũ raptus ſic reſpõdet: nõne habet ptã
tem figulus ex eadẽ maſſa aliud quidẽ vas in honorẽ. aliud in cõtumeli
am facere Sufficeret hec dixiſſe. quia iudicia Dei abyſſus multa inueſti
gabiles vie. ⁊ occulta ꝯſilia. nec tñ debet humana temeritas audendo ꝓ
cedere. vt ea cernere velit. que latere Deus inſtituit. Neqꝫ eñ dño gratꝰ
erit ſeruus qui penetralia atqꝫ adyta cũcta q̃ in domo ſunt. pluſtrare tẽ
tauerit. ea namqꝫ temeritas magis videtur exploratis inſidias. qꝫ ſerui
officiũ pre ſe ferre Sic licet inqꝫ reſpõderi poſſit. Dicam tñ aliquid bal
butiẽs ⁊ id Auguſtini fretus autoritate Auguſtini viri ſanctiſſimi ⁊ ſa
piẽtiſſimi hec eſt ſermõe breuis ac ſimplex. ſenſu ꝟo longa multiplexqꝫ
ſententia. quã Theologi noſtri ſepe vſurpãt Sic deus res quas cõdidit
admiſtrat. vt eas agere ꝓprios motus ſinat. Igit̃ ſicut aĩa in toto corpe
ſic deus ſemꝑ operãs in toto mũdo vires naturis ꝓ mucrone addidit. ⁊
opari eas inſtituit. imo inſtrumẽta ſua fecit q̃bus cũ deo patre fabri filiꝰ
vſqꝫ modo operãs vteretur Has igitur vires nec opari impedit. nec ope
rãtes deſerit. ſed ſicut nauta nauiũ iuuat ⁊ dirigit. ille in portum. iſte in
finem. ⁊ queãdmodũ ociãte aĩa membra ſopiuntur. ſic ceſſante deo. vt in
igne babylone monſtratũ eſt. omnis nature conatus inanis ẽ. Immo ſi
nature quas ipſe ꝯdidit ne operentur ꝑ ipm ſteterit videri poterit confite
ri. vel eas nõ recte factas. vel ſe facture ſue poenitere. ꝑt tamẽ ſi vult ⁊ a-
liqñ vult. raro tñ id vſu euenit. ꝑter nature ordinem q̃dã ⁊ facẽ ⁊ ſuo ar-
bitratu impedire. Ea q̃ in coelo ſunt ſidera ſeu ſint ignes vt Platonici.
ſeu q̃dam quĩta eſſentia vt Peripatetici volũt nõ ſigna tm̃ reꝝ inferioꝝ
ſed cauſas eſſe nõ dubiũ. id eñ oẽs Aſtronomi id Ariſtoteles in mete-
oris. id in ſcd̃m ſentẽtiaꝝ Theologi. id ipſi ꝯfitẽtur oculi nrĩ Quis eſt
eñ tam hebete viſu vt nõ videat ſole diſcedẽte. naturã moerere. aues cõ-
ticeſcere frõdes defluere. rurſus ipſo reuertẽte mundũ exultare. terrã opi
ri. plãtas reuiuiſcere oĩa inſtaurari. Vires ergo ſideribus date terram et
terre naſcẽtia ſic afficiũt. ut hoc ſi comedas in bilem. illud in pituitã a-
liud in ſanguinẽ transformet. quo fit vt hoĩe varijs ꝓ arbitrio ſuo cibis
vtente varietur in eo ⁊ ſtomachi ⁊ epatis ⁊ renũ. ⁊ ꝓſequelã ſeminis qꝫ ⁊
vulue cõplexio. Sinit ergo deus ꝓ ſeminũ qualitate ꝓ diſpoſitiõe ma-
terni vteri. ꝓ coeli. ⁊ ſtellarũ aſpectibus. pro ciboruꝫ ⁊ diete natura. fieri
cõplexiones hoĩm diuerſas. ⁊ corpa noſtra in infinitas ire differentias
Angeli ꝟo. q̃ rebus humanis a deo ꝑfecti ſunt. miris modis iſta vel ſuo
vel dei arbitrio moderãtur. hoꝝ ſciam vocamus magiã naturalẽ Cuius
Jacob nõ ignarus ouiũ foetus colorabat in vtero. ⁊ hic modus varia ꝓ
creãdi Poteſt eñ Angelus quiſpiã tibi neſciẽte te perſuadere vt hoc ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

gis ꝗ̄ illud comedas:vt cibis ita cōcoctis fiat coagulatio certi ſemīs vt
hac magis hora cocas.vt mulieris vulua.quam medici matricē dicunt
ſit ſic affecta. Quibus variatis variari ꝗ̄ fœturam oportet Cur autem
in meam magiſquā in tuam perniciem iſta ꝯtingāt Neſcire me fateor ꝙ
autē cauſam dicūt decorem vniuerſi:nō faciunt ſatis animo impatienti
grauiter ferēti ſe cum decore vniuerſi dedecorari Sed ignorata cā.igno-
rari nō licet hęc omnia ęquo aīo ferēda.cum vnicuiqꝫ ꝑſuaſum eſſe debe
at:nihil a dei numine ſine recta rōne fieri poſſe. Sed ſunt q̇dam nō mi
nus impij ꝗ̄ imperiti.tam arrogantes:tam proterui.tam inſolentes et
imphriniti.vt velint naturaꝝ omniū ỽtutes ac opatiōes:angeloꝝ etiaꝫ
ritus ⁊ officia ꝓpter ſui pedis morbum imutari Quod ꝗ̄ alienum ſit a
recta rōne breui exemplo digno ſcito. Si in Cithara ad ꝯcinitatē reda
cta neruus vnus ꝯqueraꝝ.⁊ dicat ſe nimiū tendi rogetqꝫ ſe paꝝ remitti.
quid putamus Citharœdū reſpōſuꝝ.niſi totiꝰ citharę magiſquā nerui
vnius rationē habendā. Sic pfecto deus ordinē mūdi ⁊ naturaꝝ.ex q̇
bus mūdus ꝯſtat:curam gerere ⁊ debet.⁊ gerit/ꝙ ſi ꝯtranitaris.⁊ obij-
cias vniuerſi ordineꝫ opitulari ſingulis debere nō obeſſe:quemadmodū
in optima re.p.ſic cōmune bonum admiſtraꝝ vt ſinguli in pace ſine iniu
ria viuāt. Nec em̄ alterius rei grā ꝑncipes ac magiſtratus creanꝝ niſi
vt ſingulis benecōſulātur. Sicut de Solone ſalaminio dr̄ ꝙ tanto pru
dentię tempamento leges athenīēſibus dedit: vt parem grām a ſenatu
⁊ a plebe ꝯtradixerit.qd̄ ſi tātę(vt ita dicam)cōditurę felicitas ab hoīs
potuit prodire ꝯſilio.qd humano generi ꝑ̄ſtare debuit dei ꝓuidētia cuiꝰ
eſt ad nrām nulla ꝓportio: Nonne potuit.⁊ omnibus ſimul ⁊ ſingulis
bene ꝯſulere: O homo bulla.q̇ naſcēdo moreris ⁊ florēdo marceſcis.tan-
taue cōtra autorem tuū ſurgis audacia vt ei ſuccenſeas: ⁊ velis in eū ex-
ercere cenſuram.pone hanc vaniloquētiam.⁊ recordare dicti illius gene
ſeos vidit deus cuncta q̄ fecerat.⁊ erāt valde bona Sed an ꝯdere potuit
meliora.nō defuere Theologi q̇ diſcerptarint.ꝯducamus ergo nobis q̇
dem a deo bene ꝯſultū. Sed qm̄ vt Ariſtoteles inq̇t:intellectus noſter
in cauſas altiſſimas ita fertur.ſicut nicticoracis oculꝰ in lumē ſolis nō
poſſe nos ꝯſilij diuini rōnem ſcire.⁊ ꝓpterea dictū a chriſto .neſcitis q̇d
petatis At dices iterum.ſi naturaꝝ ordinē ⁊ opatiōes violari nefas eſt
nō licebit infirmo votis ⁊ ꝑ̄cibus cum deo de impetrāda ſanitate tracta
re. Cui obiectioni reſpōdeo.licere quidem ſuppliciter.ac modeſte petere
⁊ qd̄ petitur.ſi datur.cū gratiaꝝ actiōe recipi debere ſi no datur.ꝯqueri
nō licere.iſtorſum mea intendit oratio.

¶ De anime libertate ¶ Capitulū.v.

COrpoꝝ hęc cõditio.animi ꝟo natura libera.immunis in genua
⁊ ab ęrumnis excluſa corporeis nec coelo regitᷣ.nec elemẽtis ſer
uit.⁊ ſi ꝓpter appetitꝰ ↄnexionẽ qui corporeis qualitatibus eſt
ſubditus in penis ſꝑ inclinatᷣ in manu tamẽ ↄſilij ſui eſt.Corpꝰ natura
libus rebus ⁊ deo.aïa ꝟo ſibi ⁊ deo ſubeſt.Propterea vtrꝫ ſm diuerſas
trãſlatiões legimꝰ in pſalmo.latini ſic legũt.Aïa mea in manibꝰ meis
ſꝑ.Greci ãt ſic ηψυχημουενταισ χερσισου.hoc eſt in mani-
bus tuis.i.dei.noſtrę tamẽ trãſlationi Cõcordãt hebręi apud q̃s legitur
napſibe caphi.qḋ eſt aïa mea in manu.Plotinꝰ in libro de ꝟtutibꝰ dicit
Aïam nõ habere ſupra ſe naturam niſi deum a q̃ ſicut luna a ſole ꝟtutez
mutuatᷣ ⁊ lumen.Nec ab ijs multum diſſidet qḋ Ariſtoteles dˀt in poli
ticis rõnem ſcꝫ principatu politico appetitui.corpori vero deſpotico im
perare.inter hos duos pricipatus hoc intereſt:ꝙ in deſpotico hoc eſt he
rili nã greci dominiũ δεσποτιαν vocãt.iugũ ſeruitutis eſt grauius
ſicut ſeruiuit Iſrael in ęgypto.⁊ hoc ius habet animus in corpꝰ.in aïam
vero ſicut ⁊ in angelos ſolus deꝰ.Unde ſicut in apocalypſi legitᷣ Ioãni
ab angelo quẽ adorare volebat reſpõſum eſt.Uide ne feceris ↄſeruꝰ eñi
tuus ſum.ſꝫ in hac dei ſeruitute ſumma Libertas eſt.q2 deo ſeruire eſt cũ
eo regnare.In politico autem ſubditi aliquãdo pñt ⁊ ↄtradicẽ principi
bus ⁊ aduerſari.ſicut ⁊ appetitꝰ rationi Hãc etiã ob cãm ſpũs promptꝰ
⁊ caro infirma vocatᷣ a chriſto.Corpꝰ eſt igitᷣ vile mãcipium.animꝰ aũt
ſemꝑ ⁊ vbiqꝫ principatᷣ.corpꝰ ſuũ regit ⁊ poſſidet.At nos qui ꝓ inſcitia
ac dementia noſtra magis corpus q̃ꝫ aïam colimus.concupiſcentijs no
ſtris illecti ⁊ abſtracti deuz ſubornare ⁊ pueriliter ac inepte ſupplicãdo
in ſentẽtiam nrãm conamur attrahere At ſicut neqꝫ pater filio ſemꝑ in
dulget ſic neqꝫ deꝰ nos ſemꝑ exaudit Proptea filijs Zebedei honorẽ am
biẽtibꝰ ꝑmiſit martyriũ.ac ſi dicet vos ſalutis veſtrę ignari:ea tm̃ q̃ ſũt
corꝑis infantiliter petitis.ergo ãt q̃ tanq̃ꝫ opifex figmẽtuz vrm̃ intelli-
go ⁊ tanq̃ꝫ pater verã vrãm ſalutẽ inq̇ro.corꝑe cuiꝰ natura caduca eſt cõ
tempto.circa ea q̃ animi ſunt laboro Expuẽde ſunt igitᷣ huiõi cogitatiões
Deus vt nri miſeratᷣ orãdus Et in hoc maxie audiendꝰ ẽ Socrates:q̃
nihil vltra a dijs petendũ arbitrabatᷣ.q̃ꝫ vt bona tribuãt.Nos autem id
in plerũqꝫ votis expetere qḋ nõ Impetraſſe meliꝰ foret Ipſe eñi deꝰ fe-
cit nos ⁊ nõ ipſi nos.ſub potẽti manu eiꝰ hũiliari nos decet Ipſi eñi eſt
cura de nobis.⁊ vt Iacobus inq̇t expectat a nobis fructũ noſtrũ tempo
raneũ ⁊ ſerotinũ Eum ſcilicet quem Maius.⁊ quem September affe
rat.q̃ ſunt ꝑ metaphoram dicta.vt per hęc intelligamus ⁊ euz fructum
quem adoleſcẽs adhuc in Iuuenta.⁊ eum quam Aetas in occaſum ver
gens.⁊ in mortem iam inclinata producat.

¶ An diſtributio complexionum procedat a fortuna. vel a caſu. Et ꝙ Ariſtoteles fortunã male deſcripſit.

¶ Capitulũ. vj.

Vides igiť que ſit ꝯplexionũ ratio diuerſaꝝ. que ſi patrem qui generat mortalem inſpicias veniẽt ꝟ fortuna Si ꝟo ad angelos qui mũdo preſunt. ſi ad deum reꝝ opificem ſpectes. nec fortuna nominanda. nec caſus. Id nãqꝫ a fortuna factum dr̃ Ariſtoteles qđ efficiens dum aliud quidpiam optat. effecerit. Ut foſſor ſi dum plãtande vitis grã ſcrobem facit. Theſauꝝ reperiat Theſaurus inuẽtus a fortuna dicetur. ꝛ ipſa fortuna ipſe foſſor erit At deus q̇ vt Auguſtinꝰ inq̇t. nõ aliter nouit facta q̃ꝫ fienda nunq̃ꝫ agere ſic p̄t vt dum vnũ intẽdit. aliud faciat: hoc nobis argutilis ſed re vera parũ cernẽtibus. vt plurimũ alucinãtibus accidit. ſi em̃ foſſor Theſauꝝ hic latere nouiſſet. iam nõ ꝓpter aliud. ſed ipſius Theſauri grã fodiſſet. eſſetqꝫ theſauri inuẽtio nõ fortuita ſꝫ a ꝓpoſito fodiẽtis intẽta. ꝓptẽa dr̃ Ariſtoteles. vbi maior intellectus ſit. eſſe fortunã plerũqꝫ minorẽ. qđ ego ꝑ captu meo ſic intellexerim Intellectui qualis noſter eſt. qui ſibi que euentura ſunt parũ videt. preter ꝓpoſitum multa ꝯtingũt. Nam fallax iſta rerum mobilitas. ꝛ incõſtãs mũdi fluctuantis ingenium noua ſemꝑ important. ꝛ bona ac mala ſperata ꝛ inſperata ꝓmiſcue ingerit nature nunq̃ꝫ ocioſa fecũditas quo fit vt euenta plura ſint q̃ꝫ a nobis mortalibꝰ p̄ſciri poſſint. ꝛ hec cauſa ẽ vt in tãto rerum fluxu querenti vnum. aliud ſe offerat. ſicut in foro cum nundine ſunt. in tanta plebis frequẽtia ignoti plures q̃ꝫ noti occurrũt. Si ergo dum Petrum queris Joãnem reperias. id diceť factum a fortuna. animo igiť omnia intuẽti vt diuino nihil plurima ꝓſpiciẽti vt ãgelico. pauca. pauca cognoſcenti vt noſtro: multa a caſu ꝛ fortuna ꝯtingũt. Nõ videť tñ Ariſto. recte fortunã deſcripſiſſe cũ eã dixit cãm ꝑ accidẽs. licet em̃ is q̇ dũ colit agꝝ repperit theſauꝝ. ſit eiꝰ inuẽtiõis cã ꝑ accidẽs. qꝛ dũ aliud facit iſtud offerť. non tñ eſt fortuna foſſor appellãdus nomẽ em̃ fortune nõ ad ſcãdũ has cãs. ſꝫ ad lõge aliud iuenit antiq̇tas deũ em̃ fortunã dixerũt q̇ dandi ꝛ auferẽdi ius hr̃et. ꝛ ei veteres gubernaculũ ꝛ copiã appingebãt tali figuratiõe innuentes bona hec terrena regia fortuna iuxta illud Ouidij. fortune cetera mãdo Que iuuet. ꝛ meliꝰ q̃ꝫ tu tibi ꝯſulat opto Cãm ǧ quandã latentẽ ꝛ ignotã vñ accidẽtiũ reꝝ ſubitus ꝛ inopinatꝰ ꝓdiret euẽtꝰ dixere fortunã. Qđ ſi dicat Ariſtoteles theſauri fortuitã effoſſionẽ preter foſſorẽ. cauſam nõ habere. ꝛ ideo fortunã foſſorẽ appellandũ. Id plane abſurdũ eſt. nam apud ſapiẽtes confeſſum eſt in omni cauſarum ſerie cauſam per accidens nunq̃ꝫ eſſe primam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Sed cauſas indagātem cum talem inuenerit oportere altius ſpeculari donec cām videat q̄ effectū norit ⁊ intēdat. hāc autem in ſtellis vbi fatū collocant. quia rōne carēt. nō inuentā querem⁹ in ſpūalis natura ſubſtā tię. q̄ deo ⁊ angelis bonis ⁊ malis eſt cōmunis. cām ergo talem arbitra- tu ſuo ⁊ temere. vt aiūt: cuncta diſpenſantē fortunam indigitāt. q̄ ꝑfec- to nihil aliud eſt. niſi deus. ⁊ āgeli in miſteriū dei creati. q̇ ſi aliqñ videnť dando aut auferendo temerarÿ. nihil tñ agunt incōſulte. ſꝫ eſt potius in humano intellectu cecitas. ⁊ in iudicio hoīm magis qꝫ̄ in oꝑatiōe illo rū temeritas. cauſas huiōi imateriales ⁊ incorporeas q̄ re vera mundū adminiſtrant viſus eſt Ariſtoteles nō curare. qꝛ nihil de eis exploratuꝫ haberet. ⁊ qꝛ id negocÿ ſupra humanū iudicauit ingeniū. in hanc diſpu- tatiūculam me traxit ꝓuidentię diuinę reuerentia a cui⁹ autoritate ſub trahi videnť quęcunqꝫ fortunę tribuanť. fortunę inqꝫ̄ quę quid ſit neſci tur. ac cū eam eſſe ꝯſtat dei ꝓuidentiā. leuius patientia ſuadeť ⁊ ęmulus q̇dam deo ſubtrahitur. Sed ÿs iam parcēdum exiſtimo ne in philoſo- phoꝝ q̇ phyſici dicuntur. ſpineta te ducam. ſocratica illa philoſophia v- tilior q̄ vitam ⁊ mores inſtituit: illa enim doctos tantum facit. iſta ve- ro ⁊ doctos ⁊ bonos

¶ In quo conſiſtat felicitas in hac vita contra Peri- pateticos et Stoicos ¶ Ca. vij.

Hic fortaſſe quiſpiam dixerit, cur nō ęgre: cur non moleſte feren- de ſunt ęgritudines. cum nos in hac vita miſeros reddāt. Ari- ſtoteles eñ cuius tāta eſt omnis autoritas vt ab eo preuaricari nefas putent. in ethicis dicit: felicitatem humanam in ꝟtutis oꝑatione cōſiſtere. ſed ꝑfectam nō eſſe, niſi ꝟtuti animi corꝑis ⁊ fortune bona con- iūganť. cuiuſmodi ſunt corꝑis ſanitas. forma liberalis. honeſta familia diuitię etiā quę nobis familięqꝫ ſufficiant. amici quoqꝫ optimi. quibuſ- cum iucunde viuere ⁊ omnia cōmunia habere poſſim⁹ ⁊ vt ipſe Ariſto teles inq̇t ſine amicis nullus eligeret viuere etiā ſi cūcta poſſideat bona. At inter corꝑis ⁊ fortunę bona. ſic eñ vocāt ipſi bona externa p̄mū locū tenere videť corꝑis ſanitas. ſine qua neqꝫ amicoꝝ congreſſus: neqꝫ diui tiaꝝ vſus. neqꝫ bonoꝝ ſplendor. neqꝫ liberoꝝ copia delectare tantuꝫ ſuffi- cit: vt fœlices ſimus. paucis ego Reſpondebo. affirmaboqꝫ Ariſtotelis humanam eſſe ſentētiam Et ꝓpterea oportere eā ſacris eloquÿs cedere. ⁊ veritati reuelatę diuinitus nō eñ potuit ipſe q̇ ad ſpeculatōeꝫ corꝑeę naturę ſe ꝯuerterat: ſupra incorporea oculos eleuare Nec aliud fœlicita tis genus vidit qꝫ̄ eius q̄ in hui⁹ vitę turbinibus p̄t vel nullis certe ad modum paucis accidere Sed filius hoīs qui de cœlo deſcendit nos ad

alium finem genitos eſſe monuit Ipſe nimirū ille fuit de quo inq̄t Oui
dius Pronaqꝫ cū ſpectēt aīalia cetera terram Os homi ſublime dedit.
cœlumqꝫ tueri Juſſit. ⁊ erectos ad ſidera tollere vultus Cōſumata felici
tas in hac vita ſi haberi poſſit: diſputet ab aliis Certe apud nos definitū
eſt a nullo adhuc habitam Legimus omniū qui añ nos fuerūt hiſtorias
hebreus. grecas. latinas. barbaras Qui fuerit in hac vita pfecte beatus
repperimus neminē Legimꝰ infinitas hoīm miſerias. calamitates erū
nas: multoꝝ etiā domi ⁊ foris ſapiēter dicta. fortiter facta. prudēter con
ſulta. vere beatū nuſquā Inuenimus Pli. libro ſeptimo Naturalis hi/
ſtorie. capite. xli. vna inq̄t fœminaꝝ in omni euo Lampido Lacedemo
nia refert. que Regis filia Regis vxor Regis mater fuit. Una Phere
nice· que filia. ſoror. ⁊ mater fuit olympionicarū Pherenice Iſta que et
Callipatira dicta fuit. filium Piſirhodum in certamē olympicū ꝓſecu
ta virili habitu quaſi pugil cū victorem agnouiſſet. ſuperato aggere quo
gymnici claudebant. nudauit ſe. ⁊ ad pœnā queſita ꝙ Alpheū amnē trā
ſiſſet. id eñ diebus illis fœmīs erat capitale abſoluta eſt datumqꝫ id pa
tris ⁊ fratris ⁊ filii verecūdie. q̄ omnes olympionice fuerunt. ⁊ hac cau
ſa inducti q̇ ſacris certamibꝰ p̄erāt ſtatuerūt vt ex eo tpe nudi adeſſēt
q̇ ad ludicrum id certamen ꝯuenirent Una familia Curionum. in qua
tres ꝯtinue vna ſerie oratores extiterūt Una fabioꝝ. in qua tres conti/
nui Pricipes ſenatꝰ. M. Fabiꝰ Ambuſtꝰ Fabius Rutilanꝰ filiꝰ. Q.
Fabius Burges nepos. Idem capite. xliii. Q. Metellꝰ in ea orōne quā
habuit in ſupremis Laudibus pr̄is ſui. L. Metelli Pōtificis. bis ꝯſu
lis. dictatoris. magiſtri equitū. quidecim viri. qui ꝑmus elephātos ꝑmo
punico bello duxit in triumpho. ſcriptū reliq̄t decem maximas res opti
maſqꝫ. in q̄bus querēdis ſapiētes Aetatem exigerēt ꝯſumaſſe eum. vo/
luiſſe eñ primariū bellatorem eſſe optimum oratorem. fortiſſimū impa
torem auſpicio ſuo maximas res geri. maximo honore vti. ſumma ſapiē
tia eſſe ſummū ſenatorem haberi· pecuniam magnam bono modo inue/
nire. multos liberos relinquere. ⁊ clariſſimū in ciuitate eſſe. hec cōtigiſſe
ei. Nec vlli alii poſt Romam cōditam. Lōgum eſt refellere. ⁊ ſupuacu
um. abūde vno caſu refutāte. ſi quidem is Metellus orbam luminibus exe
git ſenectam. amiſſis incēdio cum palladium rapet ex ede Ueſte memo
rabili cā. ſed euētu miſero. quo fit vt infoelix quidem dici nō debeat. felix
tamē eſſe nō poſſit. ſic Pli. alterius metelli. q̄ huiꝰ nepos fuit mētionē
facit. qui p̄ter honores ampliſſimos cognomenqꝫ Macedonie. a quat/
tuor filiis illatꝰ eſt rogo. vno p̄tore. tribus ꝯſularibus duobꝰ triumpha
libus. vno cenſorio. que ſingula qꝫ paucis cōtigere. In ipſo tamen flore
dignitatis ſue a Catinio labeone tribuno plebis. quē e ſenatu cenſor eie

cerat:reuertēs e campo meridiano tp̄e vacuo foro ⁊ capitolio ad tarpeiū
raptus vt p̄cipitaret. vix potuit limie mortis reuocari. ⁊ in fine ei⁹ capi
tis ↄcludit dicēs. Nulla eſt ꝑfecto ſolida felicitas. quam cōtumelia vl-
la vite rumpit. ⁊ in humanę felicitatis inquiſitiōe ꝑſiſtens nomiato et
excluſo Auguſto. qui ꝓpter ampliſſimā imperij dignitatem fœlix cū nō
eſſet: videri tamē poterat. duos ſubijcit. quos ad caſtigādam hoīm vani
tatem dij feliciſſimos iudicarūt Phedium quēdam. qui ꝓ patria ꝓxime
occubuiſſet. Et Aglaum Arcadum pauperrimū: quem a pſophide vico
pſophidium cognominant. cum em̄ Gyges Regno Lydię armis ⁊ di-
uitijs abundātiſſimo inflatus aīo Apollinem pythiū veniſſet ſciſcitatū
an aliq̊s ſe eſſet felicior De⁹ ex abdito ſacrarij ſpecu Aglauꝫ ei p̄tulit Is
ętate ſenior terminos agelli ſui nunq̄ꝫ exceſſerat. paruuli ruris fructib⁹
⁊ voluptate ↄtent⁹ Cui ſnīę plane aſtipulat̄ illud ſapiētię. melior ē buc
cella cū gaudio. q̄ꝫ domus plena diuitijs cum iurgio. Item illud pſalmi
Melius eſt modicum iuſto. ſuꝑ diuitias pctōꝝ multas Et capite. xlvij
memit cuiuſdam Euthymi pyctę hoc eſt pugilis. enim pugil interpręta-
tatur. qui quoniā ſemꝑ Olympię victor fuerat. ⁊ ſemel tantuꝫ a Thaſio
Theagene circumuētus dolo victus Juſſu eiuſdem oraculi ⁊ Jouis aſti
pulatu ꝓ deo eſt habitus ⁊ cultus Patria ei locri in Italia. q̄ epizephy-
rij dicūtur. apud quos erat ei ſtatua. ⁊ Olympię altera. q̄ ambe vna die
fulminis impetu ↄſumpte ſunt. hic teſte Aeliano in libro varię hiſtorię
octauo. ſaxuꝫ ingēti magnitudie geſtabat: qui locris oſtēdebat̄. ⁊ alio q̄ꝫ
cęteri mortales fato abſumptus eſt Nam apud Cecinū amnē q̊ locros
diuidit a Rheginis ab oculis hoīm repēte diſparuit. hi ſunt quos ex to
to humano genere. ex tam infinita hoīm multitudie vt felices haberent̄
electi ſunt. de q̊bus illud Hieronymi noſtri dici p̄t. quātis laborib⁹ here
ditas caſſa expetit̄ minori ꝓmiſſa p̄cio margarita chriſti emi poterat Ve
ra ergo ſolonis ſentētia q̄ꝫq̄ꝫ ab Ariſtotele damnata. q̊ neminem in vita
beatum exiſtimauit dici debere Cui cōſonat illud pſalmi Cum dederit di
lectus ſuis ſomnum ecce hēditas dn̄i. Nō plus ergo q̄renda ē in hac vi
ta fœlicitas. q̄ꝫ apud gallos Roma. apud gallos em̄ nunq̄ꝫ ip̄am vrbem
Romam ſed viam quę Romam ducat inuenias Nulla eſt igit̄ nec eſſe
poteſt dum viuimus nobis alia felicitas. q̄ꝫ ad veram felicitatē vera via
quam qui tenet a mortalitate ac miſerijs ſe aſſerete p̄t Vita em̄ noſtra ſi
cum ꝟtute ⁊ dei gratia agat̄. ad beatitudiuē. ſi cū vitijs ⁊ dei odio a miſe-
ria ad miſeriam eſt via. ⁊ quāto vita hęc laborioſior ęrumnoſiorq̄ꝫ ē. mo
do Juſticiam ⁊ pietatem ſeruet. tāto maior eſt futura felicitas Audi nō
me. ſed Joānem in Apocalypſi Beati qui lauant ſtolas ſeu veſtes ſuas
vt poteſtatem habeāt in ligno vitę. ⁊ per portas intrēt ciuitatem ſtolas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

lauare eſt poenitētiam agere. que pꝛedicatoīs chꝛiſti fuit iniciū. in ligno
vitȩ poteſtatem habere. chꝛiſto qui eſt lignum vitȩ in medio Paradiſi ē
frui poſſe Per poꝛtas intrare Ciuitatem. eſt per mādatoꝝ obſeruationē
ad coelum ire. Dixit eñ chꝛiſtus adoleſcenti. ſi vis ad vitam ingredi. ſer
ua mandata. ſed quid multis opus eſt quando licet vno verbo ꝯclude-
re. res ita ſe habet. vera ⁊ compēdioſa felicitas in hac vita nulla eſt alia
niſi mādatoꝝ dei ⁊ Euāgelicȩ legis obſeruatio. nō diuitijs nō potētia ī
tendendū eſt. Regnum dei ȩſtimationem non habet. quantum exhibere
potes. tāto emitur Non opus eſt ſanitate. nō liberis. nō clientibus. nō
amicis. Sed dei gratia ⁊ ꝟtute conādum eſt. vtrāqꝫ a noſtro pendet ar-
bitro. licet eñ ſine dei munere. neqꝫ ꝟtus. neqꝫ gratia haberi poſſit. tamē
vtrumqꝫ ideo noſtrȩ eſt volūtatis. quia deus bonoꝛū ſuoꝛum liberalis ac
magnificus diſpēſatoꝛ. tantum tribuit. quātum eſt quiſqꝫ paratus acci-
pere. ſtat eñ chꝛiſtus ad oſtium ⁊ pulſat. ad aperiētem intrat. cum eo aſſi
due epulatur ⁊ habitat. Neqꝫ ſtoici igitur cum duce ſuo. Zenone. neqꝫ
peripatetici cum duce Ariſtotele recte de felicitate ſenſerūt Illi eñ in ꝟ-
tute ſola. Iſti in opatione virtutis eam collocāt. Sed nos a deo illumi-
nati ⁊ edocti virtuti opationiqꝫ virtutum ſuperaddimus gratiam Hęc
ſi ꝯſequi potes (potes autē ſi vis) licet amicis priueris. licet ſumma pꝛȩ
maris inopia. Licet cum Job in ſoꝛdibꝰ iaceas. Licet inſanabili moꝛbo
teneas. felicitatem tamē habes non illam quam ſardanapallus vir mu
liere coꝛruptioꝛ. nō eam quam Croeſus ⁊ Attalus. nō illam quam Sa
lomon habuit dum coꝛrupte vixit. ſed eam quam Paulus quā Petrus
⁊ alij habuerūt. qui in tentatiōibus cum chꝛiſto permāſerūt. ſed tandem
poſtremo loco audi teſtimoniū chꝛiſti. quo nullū maius excogitari pt vi
de vbinam chꝛiſti iudicio pn̄tis vitȩ beatitudo ſit poſita beati inqt eritis
cum vos oderint homines. ⁊ expꝛobꝛauerūt. ac eiecerint nomē veſtrū tā
qꝫ malum pꝛopter filiū hominis gaudete ⁊ exultate. ecce eñ merces ve-
ſtra copioſa eſt in coelo

¶ De Syntereſi Ratione. et ꝯſcientia ¶ Ca. viij

Pulſatio chꝛiſti de qua dr̄. ego ſto ad oſtiū ⁊ pulſo. nūqꝫ intromit
titur. die noctuqꝫ ꝑſtrepit. domꝰ eſt aīa: oſtiū volūtas. tres qbꝰ
fit pulſatio. ſunt mallei ſyntereſis. rō. ⁊ ꝯſcīa. Syntereſis eſt aīȩ
generale iudiciū. quo qd agendū ſit naturaliter in gn̄e cognoſcit. vt ꝙ co
lēdus eſt deus. ꝙ pater honoꝛādus. ꝙ ſubueniendū miſeris ꝙ ſp in com
mune bonum aliqd cōferendū ꝙ humana ſocietas eſt ſeruanda. hęc ani-
mi virtus. quia nunqꝫ coꝛrumpitur. Syntereſis. hoc eſt conſeruatio di
citur a grecis. Ratio ad ſingula deſcēdens ſubiungit. hūc eſſe deum hūc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

eſſe patrem hūc eſſe miſerum Cōſcientia ad opus ꝑperās.hūc igitꝰ colē-
dum.hūc honorandū.huic ſubueniēdum eſſe cōcludit diſcurſus iſte con
ſilium eſt,qđ intellectus opatiōe pficitꝰ.⁊ ex his colligitꝰ ſyllogiſmꝰ .qui
apraxi hoc eſt ab opatiōe practicus đr.Ad primā vim nullo nobis opꝰ
pręceptore.Lumē eſt ꝑpetuū naturali luce ſemp illuſtre. ſemp clarum.
nec extingui pt.nec abſcōdi Hoc eni eſt de quo in pſalmo đr .Signatū
eſt ſup nos lumē vultus tui dn̄e.Ad rōnem multū cure. multum opere
impendēdum falli namqȝ facillime pt.⁊ ea decepta ꝯſcientiā que ſequitꝰ
labi decipi ⁊ errare neceſſe eſt Intellectus igitꝰ triplex ē malleus.quo ia
nua id eſt volūtas pulſatꝰ.nam ad intellectum tria illa ptinēt pulſator ē
deus pulſat antē vt aperiatꝰ.apertio eſt electio.hoc eſt ꝯſultationi q̄ pre-
ceſſit ꝯſentaneꝰ volūtatis aſſenſus. Si qđ ꝯſciētia dictat eligitꝰ.patefa
cte ſunt lunę.⁊ ingrediēte deo fit ſalus aię. Recta volūtatis electio do-
mus eſt apertio.grē infuſio dei eſt introitꝰ:de hac dei pulſatiōe Paulꝰ ad
philippēſes capite ſcđo Deus eſt inq̄t qui opatur in nobis ⁊ velle ⁊ pfi-
cere quo ꝓ bona volūtate ſcȝ ſua

¶ Quod ſine dei cuſtodia fruſtra laborat huma na prudentia ¶ Capitulū .ix.

At dicet quiſpiam dum me infirmitas reddit inutilem:q̄s fami
lię aderit.quis Liberoꝝ neceſſitati occurret .Didicimus adhuc
pueri ꝟſus illos Maronis in Georgicis Vidi lecta diu ac mul
to ſpectata Labore Degenerare tamē in.vis humana quotānis Maxi-
ma queqȝ manu legeret.ſic omnia fatis In peius ruere.ac retro ſublap-
ſa referri. Reſpōdebo ad hęc ſic breuiter.vt reſpōſione nō grauem.ſic ꝓ
lixe vt voto ſatiſfaciam. Ille cuſtodiet qui ſemp cuſtodit:At quid đt ꝓ
pheta. Niſi dn̄s cuſtodierit ciuitatem.fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
Niſi dn̄s ędificauerit domum.inuanum laborant qui edificant eam.
An putas tibi filioꝝ tuorum maiorem curam eſſe q̄ȝ deo. Sȝ vide apđ
ęſaiam.capite.xlvi.Quāta nos charitate ſuſcipiat quāta errores nr̄os
patientia ferat:quāta nos fide cuſtodiat.ait enī. vſqȝ ad ſenectā ego ipſe.
⁊ vſqȝ ad canos.ego portabo.ego feci .ego feram. ego portabo ⁊ ſaluabo.
Quomodo fieri pt.vt ſit in alicuiꝰ corde tāta duricies quā diuinę digna
tionis ſermo tā pius emollire nō poſſit Quis eſt aīo tam ſtupido q̄ au-
dita ꝑ os tāti ꝓphete diuine pietatis redundātia tāta nō putet ei ſuarū
reꝝ curam eſſe Nō ſperet ſe mortuo familiā regi. At dices experimēto
didici eas familias poſſum ire quas nullas pater curat.nullus tutor re
git nullus oeconomus admiſtrat At ego quoqȝ experimēto didici mul
tę familias q̇bꝰ deerāt cuſtodes amici. curatores.peſſum iſſe.interijſſe.⁊

euanuiſſe. Ubi Priami domus. que tum cū maxime viris opibuſq3 pol
lebat. igni ferroq3 ꝯſumpta eſt. Ubi Neronis familia: q tum cum ce-
los tāgebat a fundamētis eſt eruta. Ubi lōgobardoꝝ ꝛ gotthoꝝ princi
patus. q poſtq3 ꝑ omnem fere italiam radices miſerat repēte cōuulſus ē
Ubi carthago. Ubi corinthus. Ubi numātia Ubi vetus illa hieruſalē
Ubi Rome gloria Perierūt. in cinerem lutumq3 ꝯuerſe ſunt non quia
defenſoribus carerēt. ſ3 qm̄ deꝰ cuſtodire ceſſauit Hector apud. Maro
nē inqt Si pergama dextra defendi poſſent. etiā hec defenſa fuiſſent At
ꝯtra. qs Romulum ꝛ Remum infantes. nudos feris expoſitos. omni
humana ope deſtitutos ſeruauit inter Lupos. Quis hiſpanoꝝ ducē abi
dem ad feras ꝓiectum. Quis Cyro infanti quem poſtea Perſaꝝ regem
effectum Chriſtum ſuū deus vocat. nutricē canem dedit: Quis iſtos cu
ſtodiuit. nutriuit ꝛ aluit(Quis moyſem fiſcella incluſum. in alga iacen
tem flumis aluuioni expoſitum liberauit. Quis Petrum a fluctibꝰ ab
ſumptum ne mergeret erexit. Quis eſt ergo q facit hec. Nempe ille qui
facit omnia. at dices: ceſſabimꝰ ergo nos. Ignaui iacebimꝰ. faciet ille ō-
nia Ne ſic dixeris Audi qd̄ ſuꝑ hoc Gregoriꝰ ſentiat eiꝰ hec ꝟba ſunt de
deo loquētis. licet em̄ omniū bonoꝝ ſit ipſe Largitor. fructum tamē no-
ſtre qrit induſtrie. finge liberis tuis eſſe nutricem. que morbo ꝯfecta ac
iam moritura filiorum tuoꝝ vicē ingemiſcēs pn̄te te clamet Quis dul-
ciſſimi infantes deinceps me vita functa vos paſcet Quis veſtiet Quis
educabit. ꝛ reget Tu pater q hec audis nōne lamētationes has ꝛ vanas
ꝛ ſuꝑuacaneas dices Nonne rectiꝰ loqretur ſi diceret Deinceps vobis
pueri melius erit qm̄ me abeūte ſub paterna diſciplina futuri eſtis. hac-
tenus viuēte me parētes q2 vos mihi crediderāt. forte negligētiꝰ vos ha
buerūt. at cū abiero. ipſi oneri ꝛ cure ſuccedent. recta hec cogitatio ſermo
q3 fidelis. Sic ꝓcul dubio nobis accidit Carole Antoni vir optīe Deꝰ
nobis pater eſt. lōge plus nos amat. ſapiētius gubernat. q3 nos ipſi nos
Sed noſtra temeritas finem nō habet. fides noſtra ceca eſt ſpes noſtra
ſpū carēs tanq3 follis ſine vēto iacet. fruſtra ergo dictum ē. Iacta in do-
mino curam tuam. ꝛ ipſe te enutriet Ergo tam ſurdi erimꝰ. vt nō audia
mus dominū ad vos ex Euāgelio Mathei clamantē. Conſiderate lilia
agri que nō laborāt neq3 nent. Nolite ſoliciti eſſe dicentes. qd māduca
bimus aut qd bibemꝰ aut quo operiemur Nolite in craſtinū ſoliciti eſſe
ſufficit diei malicia ſua hoc eſt anxietas ꝛ ſolicitudo Querite ꝑmū reg-
num dei. ꝛ iuſticiā eius. ꝛ hec oīa adijciētur vobis.

¶ Cur bonis eueniāt mala phoꝝ opinio ¶ Ca. x.

PLatonici qdam. in quoꝝ catalago Plotinꝰ eſt. cur boni flagellē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tur a deo. cām inquirētes ad Pythagorę Paligeneſiam recurrerūt qui
ab aliquo demone pſuaſus ſe aliqñ euphorbū. aliqñ pauonē fuiſſe puta
uerat. Exiſtimauerūt ergo aīas pluries in corporeis fuiſſe. ⁊ pro vnius
vitę meritis premia in alia vita recipe. ⁊ ſic fieri vt q̄ vni corpi iūcta pec
cauerit. in alteri⁹ ꝯiunctōe plectant. atq̧ ita iuſte potuit ꝑ euphorbi ſce
lere pati Pythagoras. ſ; lōge nobis aliena mens ē Palingeneſiā catho
lica nō audit eccleſia. pter euz de qua Chriſt⁹ dixit oportet vos naſci de
nuo. qđ dictū admirat⁹ Nicodem⁹ pṙiceps phariſeoꝝ Quō inq̇t pt hō
naſci: cū ſit ſenex Sed de hac mō non eſt ſermo Aſtronomi coelo impu
tant. vñ Mar. Manlius in quarto aſtronomicon libro inq̇t.

Manlius

Fata regunt orbem. certa ſtant omnia lege.
Longaq̧ per certos ſignantur tempora curſus.
Naſcentes morimur: finiſq̧ ab origine pendet.
Tunc ⁊ opes ⁊ regna fluunt. ⁊ ſepius orta
Paupertas: arteſq̧ datę. moreſq̧ creati
Et vicia. ⁊ clades damna. ⁊ cōpendia vitę.

Uulgaris ⁊ ſupſtitioſa gētilitas numina q̄dā aduerſa eſſe credidit q̄b⁹
infeſtādi hoīes libido inſit. ⁊ ea eſſe qui Uirgili⁹ leua appellauit. his nō
ꝯtradicim⁹. ſed ad orthodoxę fidei regulā reducētes lęua hęc numia dę
mones nominam⁹ nocēdi auidos ac nobis infenſos. ⁊ iō numia dici po
ſſunt ꝙ habēt volūtatem ac ptātem. numen eñ vtrūq̧ ſignificat. Sed
ipſos cum ſtellis ⁊ cauſis oīb⁹ quas ſecūdas dicūt ſub arbitrio cōmunis
dei optimi maximi credimus ꝯtineri. qđ ⁊ ſancti Job teſtatur hiſtoria
Illic namq̧ dr ptātem tentādi a deo datā. nec prius auſum fuiſſe diabo
lum niſi quādo ⁊ quatenus accepit a deo

Sex cauſę flagelloꝝ noſtroꝝ ¶ Ca. xi.

Beatoꝝ vero patꝝ qui deo inſpirāte locuti ſunt ſnīa eſt: quattuor
de cauſis fieri vt homies vitę hui⁹ anguſtijs preſſi multiplr̄ fla
gellent a deo Ego aūt ſex ⁊ amplius cauſas eſſe ꝯperio qđ ſacrę
ſcripturę teſtimonijs ꝯſtat Quidam nāq̧ flagellant a deo vt flagitioſę
vitę maculas poenitētia deleāt. pctm̄ eñ qđ prudentia nō cauet. poeni
tētia delet Et ipſa vt ſancti docēt ſcđa poſt naufragiū eſt tabula. Nam
cum ſtatim baptizati matris eccię ſinuz ingredimur. q̄ nos ad coeli por
tum vehat. nauē intram⁹. eccia nāq̧ nauis eſt Petri. S; ſi furētib⁹ ten
tationū ꝓcellis innocētie carina ſoluta ſit Corripiēda ē poenitētię tabu
la. Cui ꝑ vn doſum ſeculi fretū innitētes ⁊ ſi non ſicci. viui tñ feramur ad
Litt⁹. pcti aūt remiſſionē litt⁹ voco S; qm̄ in his naufragijs q̇dē vſq̧
adeo ſtulti ſunt, vt neq̧ ſaluari curēt de⁹ optim⁹ ac pijſſim⁹ nauarchus

eos vt tabulā hāc capiāt verberib⁹ excitat negligētiaȝ icrepat ſomnolētiaȝ
diſcutit ⁊ lethargicā ignauiā ſtupet paſtor bon⁹ flagris abigere hāc ob rē
popul⁹ hebręus miſſus ē in captiuitatē totiēs. totiēs nicola fuit in terra
aliena ⁊ in ęgypto ſub pharaonib⁹. ⁊ in Babylonia ſub Aſſyrioꝝ Regi
bus vt tot incōmodoꝝ malleis attriti ⁊ penitētię ſcobina ac lima expoſi
ti ſordē deſinerēt Qđ vt ita eſſe cōperias lege Judith hiſtoriam vide qđ
Achior dux amoitaꝝ halopherni de iudeoꝝ gēte ↄſultāti rn̄derit Dixit
nāqȝ q̄tiēſcūqȝ p̄ter ipm̄ deū ſuū alteꝝ coluerūt dati ſūt in p̄dā in gladiū
⁊ in opprobriū. q̄tiēſcūqȝ āt penituit eos receſſiſſe a cultura dei ſui dedit
eis de⁹ coeli v̄tutē reſiſtēdi Ecce q̄ pacto alienigenaꝝ q̄ȝ teſtimoio (erat
em̄ achior alienigena) flagellat hoiem de⁹ vt ad p̄niam adducat Nec de
ſunt ad h̄ teſtimonia ex Maccabeoꝝ libro quē Joſeph⁹ is q̄ antiq̄tates
edidit ↄſcripſiſſe d̄r ait em̄. Obſecro āt eas: q̄ hūc libꝝ lecturi ſunt ne ab
horreſcāt p̄pt̄ aduerſos caſus Sȝ reputēt ea q̄ acciderūt nō ad interitū.
ſȝ ad correctiōem eſſe gn̄is nr̄i ⁊ em̄ multo tp̄e nō ſinere pctōres ex ſn̄ia
agē ſȝ ſtati vltōes adhibē magni bn̄ficij ē iudiciū. hęc ille legim⁹ Attilā
hunnoꝝ Regē ferociſſimū cū tātis cladib⁹ vaſtaret Jtaliā dixiſſe ſe. q̄ re
vera erat. flagellū dei eſſe: legim⁹ ⁊ i recētiorib⁹ hiſtorijs Tamerlanē tar
taroꝝ q̄ ſcythę ſūt regē. cū rei bellicę ſucceſſu iflat⁹ Paciatē Turcoꝝ im
patorē bello captū quaſi ferā cauea icluſuȝ ſecū q̄cūqȝ caſtra mouiſſet. cir
cūferret. dicē ſolitū. ſe eē dei irā. ⁊ orbis vaſtitatē Meōria p̄ditū ē Hāni
bali cū flagrāti odio feſtiaret ad Jtalos appuiſſe i ſomnis ſ̄pētē horrēde
magnitudis q̄ a tergo ſequēs exercitū nemora ⁊ ſalt⁹ igēti fragore p̄ſter
nēt: qđ aliud erat ſerpēs ille terribil'. q̄ȝ Hānibal ipſe: cui⁹ miniſterio vo
lebat deus totius Jtalię flagitia

Secunda cauſa flagellorū Ca. xij.

Deus etiā hoies nōnunq̄ȝ aſpius tractat. non vt pctōꝝ rubiginem
abſtergat: quā nō h̄nt: ſȝ ne iminēti ſorde ſe inq̄nent. ea diligētia in
nos vſus quā nos in ſeruādis cibis adhibem⁹: ſolemus em̄ carnes
quas ſum⁹ in p̄l'es dies ſeruaturi. aut ſale p̄fundē aut aceto imergē. aut
frigidiſſimo i loco ſuſpēdere Solebāt etiā antiq̄ mortuoꝝ corpa mirrha
perūgē. q̄m his oib⁹ cōtra putrefactionē v̄t⁹ ineſt. Sic nimiꝝ flagella
diuia ↄtra futurā culpā ſingulari ſolēt eē remedio Hic Paul⁹. ⁊ ne ma
gnitudo inq̄t reuelationū extollat me datus eſt mihi ſtimul⁹ carnis meę
ſpūs ſathanę q̄ me colaphizet Legiſſe me memi locū nō memi quendam
viꝝ ſciſſimū a dęmoio qđ ſuis tūc meritis ab energumio' q̄dā expulerat
fuiſſe arreptū. ⁊ id p̄ remedio factū a deo ne ſcȝ tāte gratię miraculo ela
tus gratię ſtatum amitteret: quem habebat

¶ Tercia cauſa flagellorum ¶ Ca. xiij.

SAepe numero deus profectui noſtro ſemꝑ intentus ſicut Aquila ꝓuocans pullos ad volādum. vt nos altius ꝑtrahat. terrenis voluptatib⁹ priuat. ſic fit vt mens q̄ in his humilib⁹ terrę bonis cibū nō inuenit. ſublimius vt paſcat: aſcēdit. ⁊ hęc cum pleriſq; alijs ſcōꝝ tum p̄cipue diuo Hieronymo ad ꝑfectionē via fuit Hieronym⁹ em̄ dū intēpeſta nocte ad pſalmodiam de more ꝯſurgeret muliebrem veſtē ab emulis clam ſuppoſitā: nihil tale ſuſpicatus. induit. ⁊ in eo habitu dum ſtrenuus Chriſti miles in eccīam ſine mora ſe ꝓripit. chorum cantātium ingreſſus patuit ꝯtumelię nō vulgari. nō tamē animo fcūs nec victus a malo ſed vincēs in bono malum. ſapīa em̄ vincit maliciam. cū. ſancto Jacob ceſſit ire ceſſit inſidijs Hieroſolimā ꝓrexit. eremū incoluit teſtamēta trāſtulit. ⁊ mirabilis vitę ſcitate clar⁹ nonagintanouē obijt. Sic ⁊ nos ſolemus aliq̄n euntem equū calcaribus. ut celerius gradiat vrgere. de hoc autem tētationis genere Gregorius in Ezechiele loquens ait Qd̄ flagellū grano. qd̄ fornax auro. qd̄ lima ferro. hoc facit tribulatio viro iuſto. Item ꝑcutimur in via. ne viam ꝓ patria diligamus Et iterū tolerandi ergo vbiq; ſunt proximi quia Abel fieri nō poteſt. quē Chaim malicia non exercet.

¶ Quarta cauſa flagellorum. ¶ Ca. xiiij.

DAtur etiam bonis aduerſitas: vt ad aliorum ꝑfectum ꝑ eas tanq̄ ꝑ indicem magis coꝝ pateſcat integritas Ad qd̄ oſtēndendū duoꝝ hominum clariſſima ꝑferent exempla Habraham ſcilꝫ ⁊ Job eius ꝯſanguinei. nā ſm̄ Hieronymū in quęſtiōib⁹ hebraicis a Nachor fratre Habrahe deſcēdiſſe Job credit. In his ergo duob⁹ viris illuſtribus duaꝝ v̄tutum maximaꝝ ⁊ homini maxime neccārium exemplar. cui te ꝯformari oportet. eſt poſitum Ad hos tanq̄ ad normam ⁊ ꝑpendiculum reſpiciūt omnes q̄ deo volūt ꝑfecte obedire. ⁊ ęquo aīo aduerſa tolerare Stabat lachrymabūdus Habrahā vnicum p̄clari ingenij ⁊ optimę in deos filiū adultum ſibi obſequētem. innocētem. pium. maſuetū q̄ amiſſo plus alteri⁹ ſpes nulla ſuperat. ſtricto ad aras gladio ꝯfoſſurus. Credimus ne ſaxeū pect⁹ Habrahę fuiſſe: putare poſſum⁹ ſuꝑ tam elegātis formę filium cum tam patiēter gladio porrigeret iugulū. pater ne pietatis viſcera non ꝯmota Magna certe ⁊ pluſquā dici poſſit pr̄is ⁊ filij fides fuit. fortitudo mirabilis Cōſtantia pluſquā hūana. patiētia ſingularis ⁊ inaudita. hoc ſpectaculo delectat⁹ deus totā coꝝ poſteritatē vſq; ad aduētum Chriſti peculiari ſemꝑ cura tutat⁹ eſt Job ꝓ patris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

facta eſt miſeris ⁊ erumnoſis cōmune refugium. ⁊ magiſteriū vniuerſa-
le dolētium. in eo tanq̄ȝ in cebetis tabula deſcribūtur vite nr̄e caſus. ⁊ q̄
modo ferēdum ſit vnum quodq̄ȝ aduerſitatis genus oſtendit. ⁊ ſunt q̄
putēt libꝝ illū nō hiſtoriā veram ꝯtinere. ſȝ parabolam eſſe ⁊ quaſi fig-
mētum quoddā poeticū. eorſum inuētum. vt legētes tolerantie leges ⁊
iura ꝑdiſcerēt. ſed re vera geſta res fuit. ita nos ſentire cogit veneranda
autoritas ſanctoꝝ Patrum. ⁊ in p̄mis Hieronymi. qui Job poſt Mo
yſen ⁊ ꝓphetas omnibus agiographis anteponūt. ipſe in tota libri ſui
ſerie nil aliud conat oſtēdere. q̄ȝ hoīes nō ſemꝑ ſuis meritis. ſed etiam ſe
creto dei iudicio aliqn̄ ⁊ ſi ſine culpa: nō tamen ſine cauſa flagellari a deo
ꝯtra q̄d amici ei⁹ ꝓbare nitunt plecti nō debere hoīem innocētem ⁊ eū
qui a deo flagellat. de p̄cedenti culpa ex poena redargui. qui ſenſus cuȝ re
fraget fidei orthodoxe. erit a nobis tanq̄ȝ q̄dam ſcopulus euitandus hec
aūt oīa ad diſciplinā nr̄ām ſunt facta ⁊ ſcripta. ſicut in littoralibus quas
pharos vocāt turribus nocturne lāpades accendunt vt portū nautis tē
peſtate iactatis a longe oſtēdant.

¶ Quinta cauſa flagelloꝝ. ¶ Ca. xv.

Non nunq̄ȝ ad ſolam dei gloriaȝ ꝑcutit homines ſaluator oſtendit
cum diſcipulis interrogantibus ſuo ne an parētum merito factuȝ
eſſet. vt quidam cecus natus eſſet Rn̄dit eam cecitatem. neq̄ȝ ip
ſum cecum neq̄ȝ parētes peccādo meruiſſe. ſed vt in manifeſto ⁊ irrepa-
rabili nature defectu ars ⁊ ỽtus diuina luceſceret. ſicut cū ꝑcutitur aīal
quodpiam vt medici ỽtus ⁊ medicine agnoſcat affectus. ſanctiſſimum
igit Job imitatus. cū ruit in te doloris acerbitas. ꝯuerſis in coelū ocul
dicas. Manus tue domine fecerūt me ⁊ plaſmauerūt me totū in circui
tu. ⁊ ſic repēte p̄cipitas me. memēto queſo q̄ ſicut lutum feceris me: nō
ne ſicut lac mulſiſti me. ⁊ ſicut caſeum me coagulaſti. Pelle ⁊ carnibus
veſtiſti me. oſſibus ⁊ neruis ꝯpegiſti me. vitam ⁊ miām tribuiſti mihi ⁊
viſitatio tua cuſtodiuit ſpūm meum Hec ⁊ his ſilia q̄ȝ plurima q̄ in eo
reperies. in doloribus repēs leuamen accipies. ⁊ quaſi Job ſociū habe-
as in poenis minus morbo tanq̄ȝ in plures diuiſo grauaberis Et memē
to ſꝑ mortalis vite q̄m breuis eſt. bona ⁊ mala cito p̄terire. ⁊ ideo cū Job
cantato. homo natus de muliere breui viuēs tpe replet multis miſeriis
q̄ quaſi flos egredit. ⁊ ꝯteritur. ⁊ fugit velut vmbra. ⁊ nunq̄ȝ in eodē ſta
tu ꝑmanet. ⁊ iterum illud. dies mei tranſierūt. cogitatiōes mee diſſipa-
te ſunt. noctē verterūt in diem. quia me inſomnē fecerūt. ⁊ rurſum poſt
tenebras. ſpero lucem. ⁊ item illud: nunq̄ȝ non paucitas dierum meoruȝ
finietur breui. Dimitte ergo me, vt plangā paulum dolorem meum: āte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

qꝫ vadam ⁊ nō reuertar ad terrā tenebroſam. ⁊ optam mortis caligine. ⁊
ſil'r illud. ſpūs meꝰ attenuabit. dies mei breuiabunt. ⁊ ſolū mihi ſupeſt
ſepulchꝝ hec aſſidue in langore cantāda ſunt. tum ꝟo pacatis doloribus
vbi quietū dat interſticiū. hec iterꝝ ſcrutāda: adhibitis ꝯmētarijs ⁊ pa-
cis tpe ea parāda q̄ poſſint bello ingruēte ꝓdeſſe

¶ Sexta cauſa flagellorum ¶ Ca. xvi.

QUoſdam aliquādo deus exaſperat vt in ꝯſummatam eoꝝ nequi
ciam penis eternis ſequire incipiat. ex his fuit ille impiꝰ Hero
des ſecūdus. qui poſtqꝫ vt placeret iudeis Iacobum interfecit.
cum pateret deum ſe vocari: mox ira dei ꝯprehēſus eſt. ⁊ in vltionem tā
te impietatis ꝟmibus coepit toto corpore repente ſcatere: ventris dolori
bus ꝯcuti. dyſenteria torqueri. ⁊ viuus adhuc poculo amaritudīs liba-
bat primitias ꝑditiōis. Pilatus quoqꝫ in chriſtum ꝑuerſo vſus iudicio
eo tādem deuenit miſeriarum. vt ſibi ipſi manum intulerit Iude iſcario
tis exitum deteſtabilem facinoroſe ꝯſentaneum vite nemo eſt qui igno-
ret. Iulianus apoſtata homo neqꝫ ac peſſimus imꝑator. q̄ chriſtū ieſuꝫ
in deriſionem galileum. ⁊ fabri filiū appellabat. perſico bello ſagitta trāſ
fixus dum expiraret clamare coactus eſt. viciſti Galilee viciſti. hos igit
nō vt ſanaret verum vt puniret deus nō medici āplius beneficio. ſꝫ iuſti
iudicis ꝑcuſſit officio His ergo atqꝫ alijs iuſtiſſimis de cauſis deus nos
tētat. ad peccandū aūt neminē tētat. qꝛ vt Iacobus inq̄t deꝰ intētator
maloꝝ eſt. ſꝫ cum q̄s ad peccandū inducit nunq̄ꝫ tētari ſe a deo cauſetur
nam ſic vnuſquiſqꝫ aut a ꝯcupiſcētia ſua. aut ab humani gn̄is hoſte tēta
tur quāto ꝟo temꝑamēto ꝯdita ſit. ⁊ qꝫ minime noxia. imo q̄ꝫ vtilis ⁊ lu-
croſa dei tētatio mōſtrat cum ad diabolū de Iob dr. verꝝtamē aīam illiꝰ
ſerua Tuū igit fuerit o Carole Antoni cur a deo tēteris aduertere tibi nā
qꝫ ſoli inter hoīes ⁊ vite tue ⁊ cordis arcana ſunt cognita Deus tn̄ q̄ꝫ re
bus oībꝰ eſt intimꝰ. q̄ fixit oculū. q̄ plātauit aurē. q̄ totꝰ eſt ſenſus nūq̄ꝫ
oꝑatiōe deficiēs nō ſolū quid egeris videt. ſꝫ etiā quid acturꝰ ſis ⁊ quor-
ſum tuꝰ vergat appetitꝰ. ⁊ ſicut ſapiēs architectꝰ. q̄ a ſe ꝯſtructe domꝰ
agnoſcēs vicium alijs etiā dnō domꝰ abſconditū fulcra ſupponit anteq̄ꝫ
ruat. ⁊ qd̄ architectꝰ in oꝑe corporeo. hoc deꝰ in animi fecit edificio Nā
vt id poſſit oīpotētia dedit ⁊ vt velit charitas fecit ſi peccatis ſimplicitꝰ
hoc meruiſti. gaude qꝛ ſolueris a diabolo. ſi nō mereris. magis gaude qꝛ
hoc quod ſuſtines apponit lucro. ſed ea multo mitiora ſunt tormenta: q̄
non ſunt ſolida et continua: ſed dato ad quietem ſpacio reuertuntur.
propterea dixit Iob vſqꝫ quo non parcis mihi nec dimittis me vt glu-
tiam ſaliuam meam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Quod virtus que bonum virum facit incrementū accipit ab aduerſis. ¶ Ca. xvij.

VElim hoc loco audire nō pigeat. ⁊ q̇ ſint in paciā fructꝰ aliquā/
tiſper me cum ꝑſcrutari. q̄d eſt q̄ hoīes in primis nō cordati
tm̄ verūetiam rudes ⁊ plebei mirātur ⁊ laudāt. Virtus nempe.
Nā inter terrena bona nihil ē certe ꝟtute pſtanciꝰ Immo terrena bona
ſic p̄cellit. tāto interuallo antegredit̄ vt celeſtibꝰ bonis ꝯferatur hinc il/
lud ſatyrici Egregium ſanctūq3 viꝝ ſi cerno. bimēbri Hoc monſtꝝ pue/
ro. aut admiranti ſub aratro Piſcibꝰ inuētis. aut fœte ꝯpara mulle At
q̄ꝛ ꝟtutū quidam ad intellectū ꝑtinent. vt prudētia ſcīe ⁊ artes libera/
les. ac mechanicę. q̄dā ad appetitū. vt Juſticia Tꝑantia Fortitudo. dic
iudicio tuo. quęnam iſtaꝝ ꝑferūtur. ⁊ preſtant. Certe q̄ intellectꝰ ſunt bo
nis ac malis cōmunes ſunt Videmꝰ eīn aliqn̄ moꝝ corruptiſſimoꝝ ho
minē pręſtare ingenio. liberaliū artiū locos callere. legū enigmata ⁊ no/
dos ſcire naturales ⁊ theologicas q̄ſtiōes ſoluē. de oībꝰ ita diſſerē vt deū
credas. ſunt nāq3 artes ⁊ ſcīe grē (vt aiūt) gratis date: bonis ⁊ malis ex
poſite. ſuapte natura q̇dē hōrabiles vt Ariſtoteles inq̇t in libro de aīa ſ3
vſum malū admittētes. ⁊ ꝓptēa nōnumq3 hn̄ti noxie nō habēti vtiles.
Multi eīn diſciplinis inbuti ſ3 male vtētes tanto magis ꝑnicioſi ſunt
quanto ad nocēdum veniūt magis armati. At Juſticiam Tēꝑantiam
charitatē modeſtiā. paciam. ⁊ id genꝰ alia nō niſi in bonis videmꝰ. neq3
eis quiſq3 abuti p̄t. hn̄t eīn iſtę ꝟtutes ſciſſime ꝓpriā ⁊ indiſſolubilē bo/
nitatē. quā eis q̄buſcū h̄itant largiūtur. ⁊ ipſaꝝ natura eſt bonos efficē.
Apulei ſnīa eſt. nihil eſſe deo ſimiliꝰ. q̄3 vir aīo ꝑfcē bonꝰ. id āt maxīe p̄/
ſtant hę ꝟtutes q̄s morales vocāt. ſnīa eſt Ariſtotelis ⁊ eam oīm confir
mat opinio ꝑꝟtutes intellectuales bonū q̇dē nō ſimplr̄ ſ3 ſm̄ q̄d dici vn̄
⁊ qui grāmaticā h3. nō bonū ſimplr̄ dicis ſ3 cū addito bonū grāmaticū.
ſicut ⁊ qui caute furari ſciat. bonū furē. at q̇ iuſticiā ac tꝑantiā hēat. quę
ſunt in appetitu. bonū ſine addito ⁊ ſimplr̄ dicimꝰ. His ergo ꝟtutibus
tanq̄3 ſolidis quibuſdā clauis ⁊ firmis adminiculis naturā fragilē deꝰ
fulciuit: vt moꝝ bonitatē q̄3 ſecum nō attulit. hauriet ab eis Sed neq3
ipſas ꝟtutes natura produxit Ariſtoteles eīn ait in ethicis. neq3 a natu
ra neq3 p̄ter naturam ineſſe ꝟtutes. eſſe nos quidem natura aptos ꝑfici
autem per exercitium Jd Ariſtotelis dictum genus omne ꝟtutis am/
plectitur. exercitio enim omnes parantur. At de his peculiariter que in
appetitu ſunt in pſalmo cantatur Ibūt de ꝟtute in ꝟtutē. ⁊ videbit̄ deus
deorum in ſyon. ꝓpriū iſtarum eſt in deum ducē. deū oſtēdere: deo cōiun/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

gere. At quę in intellectu ſunt. naturalem impotẽtiam ad hoc habẽt Et hinc argumẽtum trahunt: q̇ in certaminibus ſcholaſticis ſumũt patrocinũ volũtatis. ſunt em̃ in aīa duo duaꝝ capita factionũ. intellect⁹ ſcz et volũtas: q̇bus de p̄ſidentia certamẽ antiquũ eſt Om̃ ergo he ꝟtutes quę alij p̄ſident in infirmitate corpis maxie pollẽt dicẽte Ap̄lo Uirt⁹ in infirmitate pficit. fit vt deſiderabilis ſit morb⁹. quo cũ Ap̄lo dicẽ poſſimus. cũ infirmor. tũc fortior ſum. ⁊ iteꝝ libẽter glориabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me grā chriſti Suſcipiẽdus ergo gratãter eſt morb⁹. in q̄ eſt occaſio tãti pfcũs. in quo eſt ꝓmerẽdi tanta opportunitas. tãtus vſus tãta ꝯmoditas. Un̄ in pſalmo legit Multiplicatę ſunt infirmitates coꝝ poſtea accelerauerũt Quid eſt poſtea accelerauerũt. niſi ad deũ celeriter cucurrerũt Eſt ergo infirmitas hoi. qđ calcar equo qđ ſtimulus boui. qđ remus naui Nobis vt plurimũ accidit. qđ ⁊ iumentis Iumẽta cũ in via cibũ reperiũt voluptate pellecta trahere deſinũt. ⁊ paſtui tam diu inhęrẽt: q̄ꝫ diu bubulci ſtigma nõ ſentiũt. tum demũ accelerãt cũ ꝟberantur. tum ſe in vię accingũt: tum itineri inſtãt. cũ nihil qđ delectet occurrit Nam dum nõ niſi in termino quietẽ expectãt. greſſu citatiore deſudãt. at qui ſępius in via qđ tardat. offendit ad vię finem ſerius pgit Heu quot inuenies q̇ diu mũdi blãditijs quaſi ſirenum cantibus detenti tũc tãdem ire incipiunt. cum iam mortis nocte ingruente vita inuita venit ad veſperam Iſti poſtq̄ꝫ totum vitę tempus. quod dei beneficio ad beneuiuẽdum acceperãt. p ignauiã ⁊ ſecordiam effluxit. dũ fruſtra vixiſſe ſe vident. moerore tabeſcũt. in deſperationẽ cadũt. ſubmerguntur. ⁊ pereunt.

¶ Quod proſperitas ſit inimica virtuti cum declaratione dextrę et ſiniſtrę partis ĩ celo. pro Ariſtotele cõtra Pythagoram. ¶ Ca. xviij.

Maior mortalium ps cum corpore recte valet. mente ęgrotat. cum ſucci ⁊ ſpirituũ plena ſunt membra mens deo vacua friget et torpet. dum ſenſuũ viuacitas in terra ſe paſcit ęgrę ꝯſciẽtię deus non ſapit. dum appetitui volũtas inhęret. ratio hebetata deum nõ videt deuꝫ homo dei mũerib⁹ abutit iumẽtis inſipiẽtib⁹ compat. ꝓptẽa in pſalmo dr. impinguat⁹. dilatat⁹. incraſſat⁹. ⁊ recalcitrauit. immoderata namq̄ꝫ pſperitas vitę laſciuienti p̄bet audaciã. piſcicul⁹ q̇dam marin⁹ q̄ naues teneat vocat⁹ Echeneis q̇ pretoriã Antonij nauẽ bello actiaco fecit imobilẽ. pſpitatis naturã oñdit. hac ei ſicut illo naues magna viroꝝ ĩgenia ne ĩ. portũ ſalutis p viã ꝟtutis veniãt retardant Rõne colligim⁹ ĩ hiſtorijs legim⁹. experimẽto videm⁹. cũ maiore moꝝ periculo nauigari mũ-

do trāquillo tēpeſtuoſo Jdeo in pſalmo dr̄ Cadent a latere tuo mille ⁊ de cem milia a dextris tuis. eo ꝙ dicunt a dextris decem milia cadere. ⁊ a la tere tm̄ mille lat⁹ ſiniſtro accipit: ac ſi dicat Moyſes cui hebrei pſalmū attribuūt. hoī vtriqȝ caſura pericula: ſȝ a dextris lōge plura. Sicut em̄ teſte Ariſto. in li. de cœlo ⁊ mūdo Ante vocat qua ſenſus vigent. retro: qd̄ e regiōe eſt. ſurſum qd̄ lōgitudis ē caput ei ꝯo oppoſitum deorſuȝ ſic qua motus incipit dextrū. ⁊ qd̄ ab eo diuerſum eſt. ſiniſtrū appellat Vn̄ ipſe Ariſtoteles ꝯtra Pythagoricos dextram mūdi dat orienti. ſiniſtrā occaſui. ſurſum. auſtro deorſum boreę. ante huic nrō hemiſpherio. alteri retro. hęc aūt tetigim⁹. vt ꝑ lat⁹ oſtēdam⁹ lęuū intelligi Sȝ in myſtica interptatione q̄ cum oībus ſacris ſcripturis. tum maxie Moyſi conue nit ꝑ dextrā ꝓſperitas. ꝑ lęuam ꝯo ſignat aduerſitas ꝓ millib⁹ ergo peri culoꝝ q̄ nobis ꝑ viam morum euntib⁹ offert aduerſitas: deceȝ millia da bit ꝓſperitas Exēplum ex vita Dauid accipito. qui q̄ȝdiu ꝑſequētib⁹ ho ſtib⁹ bello attrit⁹ eſt. ſanctimoniā tenuit At vbi ꝯſecut⁹ eſt pacem. ⁊ oci um: fcūs eſt mœchus ⁊ adulter. ⁊ qd̄ lōge prius ē. homicida Jn agro ꝓ ſperitatis hęc pullulāt. q̄ breuiter Joānes enumerat: ꝯcupiſcētia carnis ⁊ oculoꝝ. ac ſuꝑbia vitę. Sȝ in agro aduerſitatis ſuccreſcūt triſticię. do lores. ⁊ lachryme: q̄bus appetit⁹ quaſi ager pruinis aſtrict⁹ nihil qd̄ bo nas herbas opprimat germīabit. At cum regnat laſciua proſperitas fu māt culinę. menſę renident. pocula ſpumāt. riſus abūdant. corda luxuri ant: ſȝ dices. q̄d ꝓdeſt nobis ꝓbitas ad quam nō mouet volūtas ſȝ vrget neceſſitas: Audi gregoriū dicētem. fœlix neceſſitas q̄ nos ad deuȝ ire cō pellit. Nōne dici audiſti ſetam filum agere. ſeta eſt timor. filum eſt cha ritas. cuȝ ſeruitio dei q̄s aſſueuit licet a metu inceperit format pedetēpſſim ⁊ breui generat ex vi voluntas. ex timore charitas. ex ſeruitute libertas q̄ ad euāgelicū ꝯuiuiuȝ intrare ꝯpulſi ſunt vt epulas guſtarēt. q̄ triſtes intrauerāt lęti diſcumbebāt O ſi aliq̄ dei munē talē vitā agēm⁹ ſani. q̄lē aliq̄n pollicemur infirmi. quāta eſſet in mūdo trāquillitas. quāta dulce do quāta iucūditas Certe nō aureū tm̄ ſeculū. ſȝ ętas illa florēt innocua quā primi hoīs culpa deſtruxit Oib⁹ em̄ exiſtentib⁹ iuſtis. pijs. manſue tis. ⁊ mitib⁹: oīs diſcordiaꝝ fomes occideret. at ſepulta diſcordia q̄d ſuꝑ eſt: niſi vt ſit oībus vna lęticia.

Qd̄ aduerſitas tollat mortis metū ¶ Ca. xix.

Est aliud quoddā magnū: neſcio an aduertas: infirmitatis bonū Nā liberat nos eo q̄ maxie laboram⁹ incōmodo. mortis ſcȝ metu Cuius mēoria ſic amareſcit. vt etiā ſi cuncta poſſideas bona ſi. vel caris ſp ambroſia: q̄cq̄d guſtat reddit amaꝝ At ſicut cuȝ quis calceo mi

mium p̄mitur. ⁊ ſi ꝑ belle ac ꝑ q̄ȝ venuſte pedem veſtiat. diſcalciari op-
tat Sic nimirū cum q̇s hāc vitā experiꝶ aduerſam. ⁊ ſine ſpe ſalutis af-
fligiꝶ. ꝓ ſingulari remedio mortē expectat. ⁊ nōnunq̄ȝ inuocat. ⁊ ꝗ ſera
ſit increpat. ꝯtra ſe vrget: ſibi etiā ꝯſciſcit: vite ipſi⁹ ꝯtemptor, ⁊ ꝓdig⁹
Cato ille vir memorabilis cui⁹ in ſeueritate ⁊ ꝯſtātia nomē eſt tm̄. in ce-
ſariana tyrānide ſibi aduerſa Neſcio q̇d reꝑpit. q̇d formidoloſe mortis
metū extinxit. Idem antidotū ꝯtra mortis pauorē inuenerūt alij plr̄es
in aduerſis. vt Cleopatra ⁊ Demoſthenes. vt Hānibal. q̇ quaſi remedio
calamitatū vnico obuiā iuerūt fato ſuo. Unā ⁊ ipſe Job patiētie exēplar
quē canis infirmitas in vite ſatietatē adduxerat clamat dicēs. Cunctis
diebus q̇bus nūc milito expecto donec veniat imutatio mea. Et iterum
Quis det inq̇t vt veniat petitio mea: ⁊ qd̄ expecto tribuat mihi de⁹: ⁊ q̇
cepit ipſe me ꝯterat Foelix igiꝶ egritudo: q̄ id a nobis aufert incōmodū
quo q̄ſi abſinthio generali voluptas oīs e vita diſcedit. Gladi⁹ ille quem
ſupra caput Damoclis ꝯuiuātis Dionyſi⁹ tyrān⁹ appēdi iuſſit q̇d alıd̄
notat: quā nullā relinqui cū metu mortis. in vita dulcedinē

¶ Qđ aduerſitas faciat ſe ipſum cognoſcē ¶ Ca. xx

Alia in morbo latet vtilitas: q̄ talis ac tāta eſt. vt ex ea naſcaꝶ foe-
licitas. aperit eñ morb⁹ oculos egrotāti ⁊ ꝯſideratiōe reciproca
ſe intuens dum nihil videt vnde ſuꝑbiat. ſub potenti manu dei ſe
humiliat. Xenophon autor eſt. Croeſo ditiſſimo ac fortunatiſſimo Ly-
dor Regi Apollinē delphicum reſpōdiſſe σαυτον γινωσκων ευδαιμων κροισε περασεις. hoc eſt. teipſum cognoſcens. Foelix
Croeſe eris: hec vox licet a mēdace imo a mēdacij patre ꝓdierit. adeo tñ
vera eſt: vt ꝑ eam crediderit ſue falſitati poſſe viritatis vultū induci dia-
bolus nāq̄ȝ ex paucis veris q̄ loquiꝶ ſuo mēdacio velamē obtendit. ⁊ fal-
ſis vera quaſi mucronē haſte ꝓfigit. vñ ⁊ Lactāti⁹ inq̇t venena nō danꝶ
niſi melle circūlita. ⁊ mala nō nocēt. niſi ſub ſpecie vmbraq̄ȝ ꝟtutū Ue-
ra igiꝶ illa vox eſt Te ipm̄ cognoſcēs felix Croeſes eris. Nā cū q̇s ſe dili-
gēter explorat. ⁊ q̇d ac quāti ſit eſtimat Cōtinuo ad deū cū Job clamat
ꝯtra foliū qd̄ vento rapiꝶ oſtēdis potētiam tuā ⁊ ſtipulam ſiccā perſeq̄-
ris. ⁊ ego quaſi putredo ꝯſumēdus ſum. ⁊ quaſi veſtimētum qd̄ comedi-
tur a tinea. ⁊ illud. breues dies hoīs ſunt. numerus mēſiū eius apud te ē
Cōſtituiſti terminos ei⁹. qui p̄teriri nō poterūt. ⁊ itē illud Si ſuſtinuero
id ē etiā ſi patiēter oīa tulero. infern⁹ dom⁹ mea eſt. hoc ē in ſepulchꝝ itu-
rus ſum Moritur eñ iuſt⁹ pariter ⁊ iniuſt⁹. ⁊ in puluerē redit oīs caro
Et ꝑfecto cū ſcō Job dicē poſſum⁹. cōꝑatus ſum luto: aſſimilatus ſum
fauille ⁊ cineri Nam ⁊ in pſalmo d̄r Recordatus eſt quoniā puluis ſu

mus. homo ſicut fenum. dies eius tanq̄ flos agri: ſic efflorebit Quoniā ſpūs id eſt anima ptrāſibit in illo. ⁊ nō ſubſiſtet. ⁊ nō cognoſcet amplius locū ſuū Nam p mortem ſic de locis ac domibus noſtris eijcimur. vt qr nunq̄ amplius redimus. ea ignorare videamur. ⁊ in alio pſalmo. Relinquent alienis diuitias ſuas. ⁊ ſepulchra eorum domus illoruꝫ in ęternū Et in alio. Ecce mēſurabiles poſuiſti dies meos. ⁊ ſubſtantia mea tanq̄ nihilum ante te. Verūtamē vniuerſa vanitas omnis homo viuēs omnia namq̄ quę in hac vita poſſident vana ſunt. ⁊ omnis homo veniens vanus eſt. Subditur em̄ theſaurizat. ⁊ ignorat cui ꝯgregabit ea. ⁊ Jacobus apoſtolus inq̇t. Quę eſt em̄ vita noſtra: vapor eſt ad modicū apparens in duoꝝ primoꝝ fratrum nomībus monſtrata eſt totius poſteritatis futura ꝯditio. Chaim em̄ interp̄tatur poſſeſſio vel lamentatio Abel vero vanitas vel luctus Quis his appellationibus oſtēdit. niſi poſſeſſionibus hoīm lamēta ꝯiungi. ⁊ omnia cum luctu ⁊ vanitate collabi Itē in pſalmo dr Quoniam omnes dies noſtri defecerūt. ⁊ in ira tua defecimus. ſequit. Anni noſtri hoc eſt vitę curſus: ſicut aranea meditabūtur Vita em̄ noſtra dupliciter meditatur vt aranea. ⁊ q: ſemper aranearum more meditamur inſidias. quottidieq̄ ad opes ad honoēs mille retia tēdimus. ⁊ q: opera noſtra ſicut aranearum telę fragilia modico quouis vento diſſipātur Cū em̄ credimus in portū noſtra traxiſſe negocia. quicquid diu nitēdo curaramus. leuiſſimi munuſculi aura. ⁊ vnius verbi voce demergitur. in eodē pſalmo ſequitur Dies annoꝝ noſtrorum in ipſis ſex diebus ſeptuaginta anni. nam in vita noſtra omnio ſeptuaginta vt plurimum anni ſunt. ſi autem in potētatibus. hoc eſt ſi de potentibus ⁊ corpore robuſtis loquimur. octoginta anni. ſupple ſunt in diebus noſtris. nec huic ſententię ꝯtrarium eſt quod dicitur in Jeſu filio Sirach Omnis potētatus vita breuis. pſalmus em̄ vt diximus de potētia corpis ⁊ membroꝝ firmitate locutus ē Jeſus āt de potētia pricipatus intelligit ſequit in pſalmo. ⁊ amplius. hoc eſt ſi diuitijs ſupuiuamus. qd̄ ſupeſt. vitę. labor ⁊ dolor eſt. Hoc eſt qd̄ poeta clariſſimus inquit

Optima quęq̄ dies miſeris mortalibus ęui
Prima fugit: ſubeunt morbi. triſtiſq̄ ſenectus
Et labor. ⁊ durę ſubit inclemenntia mortis.

Conditionem hanc mortalitatis noſtrę miſerrimam quam ſani corpore clauſis vt plurimum oculis ptranſimus. quoniam ęgritudo ſemp ante conſpectū noſtrū ⁊ e regione ... oculos noſtros collocat: profecto ſanctior ē ſanitate. vtpote cuius ſanctiora ſunt monita. ⁊ quę eſt infirmo pfectus occaſio. propterea dictum in prouerbijs Melius eſt ire ad domum luctus q̄ ad domum conuiuij

¶ Quod aduerſitas fert auxiliū virtuti ¶ Ca. xxi

SI vim ꝛ naturaꝫ ꝩtutis inſpicimus: ſi legum ꝛ rōnis memores ſumꝰ vt debemꝰ eſſe ſolliciti ne libido in nobis dominet̃. ꝛ vt appetitum redigamus in ordinē: aduerſitatē in ꝑmis amabimus cuius ope vt eſt antedictū: efficit̃. vt ſenſus obediat rōni. Eſt em̄ aduerſitas domitrix paſſionum paſſionem definit Damaſcenꝰ ꝙ ſit motꝰ appetitiuę ꝩtutis ſenſibilis cum imaginamur bonū vel malum Tantā quippe imaginatiōi noſtrę ꝯſtat vim ineſſe. vt q̃ꝫ primum boni vel mali q̇dpiam apph̄enderit fiat in appetitu tāta ꝯmotio: quę totū aīalis corpus afficiat. ꝛ cor primū. nam ſicut ex ſentētia Platonis intelligētię cerebꝝ ꝛ nutritiuę epar: ſic appetitus cor eſt inſtrumentū Unde ī lęticia hiat ꝛ aperit̃. in moerore coit ꝛ ꝯprimit̃: Quicq̇d ergo nos cum imaginamur delectat vel ꝯtriſtat. paſſio dici p̄t. quę in parte animę cognoſcēte nō eſt Nam ipſa cognoſcēdo qđ cupit aſſequit̃. quia p̄ter noticiam nihil aucupat̃ Appetitus aūt noticia nō contētus tēdit vlterius. nec quieſcit donec amatę rei ſe ꝯmiſceat infanti ꝑſimilis qui ſedari nullo modo p̄t donec in matris feratur amplexum Jn idem redit a Cicerone data definitio de affectu ꝙ videlicet ſit animi ꝛ corꝑis ex tēpore aliqua de cauſa mutatio. vt ſunt gaudiū. lęticia. miſcđia. cupiditas. metus. moleſtia. Quę mō affectus mō ꝑturbatōes vocant̃. affectōes iſtas ꝩtus q̇deꝫ ꝯprimit ſed magis aduerſitas ꝓpterea cū nobis hoc bello laborātibus ſuppetias venerit abigēda nō erit. ſed vt belli ſocia amplexāda

¶ De vitanda Nemeſi. ꝛ quid ſit ſcđm Ariſtotelem ¶ Capitulum. xxij.

EſT locus q̇dā ſalebroſus ꝛ lubricꝰ. qui q̃ꝫ ꝑiculoſus ſit hinc declarat̃: ꝙ Dauid in eo timuiſſe ſe đt. ꝛ paꝝ defuiſſe q̇n ruerit Ait nā ꝗ mei aūt pene moti ſunt pedes pene effuſi ſunt greſſus mei. ecce periculū. ꝛ ſequit̃. Quia Zelaui ſuꝑ iniq̇s pacē pctōꝝ vidēs. ecce locꝰ ꝑiculi Zelamꝰ cū bona malis euenire dolemꝰ: nā ΖΗΛΟΣ gręce đr iuſta ira Jn̄ Zelotypia. i. formę ęmulatio. quā Chryſippꝰ ait eē aī egritudinē inde natā ꝙ q̇s timeat̃ ne cōe fiat. qđ ſibi ꝓ delitijs ꝓprium optat. ſꝫ ad Zelū redeo Ariſtoteles hūc affectū libro ſcđo ethicoꝝ ΝΕΜΕΣΙΝ vocat ꝛ inter duo extrēa ſicut natura ꝩtutis ē. collocat hoc ē inter inuidiam ꝛ maliuolentiā. vt Argyropolꝰ vel ꝑuerſum gaudiū. vt trāſfert Leonardus Eſt āt vt ſcis īuidia ex alieno bono nata triſticia maliuolētia ꝩo cōtra īuidiā ex alieno ꝯtrahit malo leticiā illa bonū videt iſta malū reſpicit Et vtraqꝫ ꝯtra naturā afficit̃ iſta gaudio illa merore ābo ꝗ vicia deteſtā

da. Inter iſta duo Nemeſis eſt q̄ bona pverſoꝝ intuita ↄturbat. ⁊ non
poteſt egre non ferre. ꝙ his. qui v̄tutem oderūt legem irrident. deū offen-
dūt. ſit tāta felicitas vt eos audire nolit aduerſitas Un⁹ ex multis ꝓfe
ratur Dionyſi⁹ ſyracuſan⁹. q̄ loc⁹ fano Proſerpię ſpoliato: cū ꝑaltum
proſpero vento claſſe veheret ridens amiſſis videtis ne ait q̄ȝ bona naui
gatio ab ipſis dijs imortalib⁹ ſacrilegis tribuat Quoniā igit iuſtū vide
tur ↄtra hos indignari. Nemeſis ꝑ v̄tute ſe ingerit que tamē nō v̄tus
ſed eſt v̄tuti ſiſis effect⁹. caue ergo ne cū huiōi hoib⁹ paſſim occurris cō
ſciētię tuę naviculā ſinas vēto temeritatis huc pelli: nam iudicia dei a-
byſſus multa. Optimas fruges nobis recōdim⁹. viles ⁊ abiectas vel nō
legim⁹. vel ſi legim⁹ cicurib⁹ dam⁹. potētia. honor. diuitię bona plebeia
ſunt. hec etiā hoib⁹. qui brutalē vitam agunt. tribuunt. Deniq3 veꝝ eſt
qđ ad Falconē cum Rome eſſem ſcripſi hoc diſticho

Plurima virtuti laus hic. at premia nulla
¶ Nam deus illius premia ſolus habet

Sed ↄcedam⁹ ⁊ hec bona eſſe cū dei ſint quia dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo
ei⁹: nōne p̄t de⁹ dare hūc denarium etiā his qui vna hora fecerūt immo
etiā ocioſis ſicut etiā illis q̄ diei ⁊ eſtus pondus portauerūt: De natura
eſt eſſe beneficiū. ſolem ſuū oriri facit ſup bonos ⁊ malos. medici eſt oēs
curare Nec debes ei indignari cū in plagas mali hois bonā medelā mun
di videris. medicus em̄ licet infirmus malis ſit. boni viri officiū facit Et
quēadmodum apud dialecticos ex veris ⁊ falſis verū ſequit. ſic apđ mo
rales circa bonos ⁊ malos bonū opus vertit Sunt tn̄ nōnulli q̄bus tā
imprudēs ⁊ p̄ceps eſt animus. hos v̄o tam temerariū ⁊ infrene. vt cum
maloꝝ ꝓſperitatem aut audiūt aut ipſi vident deū dormire aut huma-
na nō curare mox blaterent. de quoꝝ errore deteſtādo quod dicā ad p̄ns
alind nō habeo: niſi illud Horatij Coelū ipſum petimus ſtulticia Neq3
ꝑ noſtrū patimur ſcelus Iracūda Iouem ponere fulmina. ⁊ illud pſal-
mi. Poſuerūt in coelo os ſuū. ⁊ lingua eoꝝ trāſiuit in terra. qđ eſt vna te
meritate loquēdi diuina ⁊ hūana ſimul inuolui.

¶ De generibus filiationis cum declaratiōe dicti euā gelici. dedit eis poteſtatē filios dei fieri ¶ Ca. xxiij

FUere pleriq3 vanitatis humanę ſtudioſi q̄ autoritatis aucupan-
de gratia. filij deoꝝ credi voluerūt. ⁊ in p̄mis Alexander macedo
Philippi filius. qui cū ad templum Iouis harenarij veniſſet in
libyā ꝑmiſſo q̄ ſacerdotes ſubornaret nūcio Iouis filius voluit ſalutari
Sed qđ nos ipſos decipim⁹ dū cupim⁹ vocari: qđ nō ſum⁹. ⁊ vt Hora

tius inq̄t. Cur ego ſi non ſum. ignoro q̄z. poeta ſalutor breuis ⁊ expedita
ad gloriā via ē: quā Socrates duxit vt ſcʒ quales haberi volumꝰ, tales
ſimus Docebo ego te quo pacto dei filiꝰ fias. id em̄ ⁊ optandum ⁊ factu
poſſibile Joānes euāgeliſta dedit inq̄t eis ptātem filios dei fieri Filiꝰ āt
multipliciter dr̄: nam q̄ ex ſubſtātia patris ad eiuſdem nature equalitatē
eſt genitꝰ naturalis dr̄ filiꝰ. vt Salomon Dauid Dauid Jeſſe Chriſtꝰ
dei. Per adoptiōem etiā ⁊ arrogatiōem fit filiꝰ. Hec autem ita differūt
ꝙ adoptamus eos q̄ filij ſunt familias. Arrogamus eos q̄ ſui iuris ſunt
Arrogare igitur eſt quenq̄z in filium ac familiam aſciſcere Et arrogatio
ideo dicta eſt ꝙ is qui aſciſcit/ interrogatˀ an velit illum iuſtum ſibi filiū
eſſe, ⁊ is qui aſciſcitˀ. rogatˀ an id fieri patiatˀ. vel ꝙ arrogatio ꝑ populi ro
gationē fiat. cuius hec ꝟba ſunt Velitis. iubeatis vt Natan ipſi Dauid
tam iure q̄z lege filiꝰ fiet. quaſi ex eo patre matreq̄z familias eiꝰ natꝰ eſſʒ
vtiq̄z ei vite neciſq̄z in eum poteſtas fiat: vti pariēdo filio eſt Jta vt dixi
Jta vos quirites rogo Adoptio autem fit ꝑ pretorem Prima apud ho
mies filiatio fit ex ſanguibꝰ ⁊ voluptate carnis. due alie ex volūtate vi-
ri Sed q̄ ex hoibꝰ in filios dei volūt aſciſci. neq̄z ex ſanguibꝰ neq̄z ex vo
luptate carnis. neq̄z ex volūtate viri. ſperēt id fieri. nunq̄z inuenitˀ qđ nō
ꝑ ſuam viā queritˀ Quo autem pacto id fiat ad romanos ſcribens Pau
lus. explanat. q̄ ſpū inq̄t dei aguntur. hi filij dei ſunt. neq̄z em̄ accepiſtis
ſpūm ſeruitutis: iterꝝ in timore. ſed accepiſtis ſpūm adoptiōis filiorꝝ. in
quo clamamus abba. qđ eſt pater. Ac ſi dicat: q̄ deum non vt ſerui herū
timent ſed vt filij patrem amant. tum effectum operis q̄z affectu cordis
hi q̄ ſpūm dei habēt. qui eſt in generatōe ſpūali quaſi ſemen filij dei ſunt
ꝙ ſi filij ⁊ heredes. heredes q̄dem dei. coheredes āt chriſti. Quare ergo ⁊
tu blandā ⁊ fœlicē hanc appellatōem. nō ꝑ Alexandri deliramēta. ſed q̄
Pauli apoſtoli documēta Pauli documentū eſt ad galatas. qui Chriſti
ſunt. carnem ſuam crucifixerūt cum vitijs ⁊ ↄcupiſcentijs. ⁊ hoc eſt qđ
Paulo ſupius dixerat. ſpū ambulemus. hoc eſt em̄ ſpū ambulare ſcđm.
Chriſtū viuere. vita āt chriſti q̄d aliud eſt q̄z ꝟtutū oim ⁊ patie in ꝓmis
cōe gymnaſiū: ſi patiēs ergo fueris filiꝰ dei iure vocaberis

¶ Qđ donorꝝ dei cōſideratio iuuat patientiā cum co
mēdatione familie bentiuolorꝝ. ¶ Ca. xxiiij.

SEd cum tot ſint genera malorꝝ quibus quaſi decumanis fluctis
bus frequēter ⁊ ſine pauſa iactamur. deo potiꝰ grē agende. ꝙ cuʒ
vno malo tot dona poſſideas: q̄z preces fundende vt hoc morbo
careas, ꝓptea moneo vt donorum dei rōem habeas. ⁊ ea reducas frequē-
ter ad calculum. Si bona animi q̄ris. nō fecit te deus rudeʒ. ignauū. ſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

lidum ve hoīem.luxui deditum.gulę obnoxium.qualis hac tempeſtate
nobilium viroꝝ maior eſt numerus.ſed cordatū.ac docilem.⁊ ab adole-
ſcētia bene inſtitutū. liberalium artium nō ignauū ſacrę etiam ſcripturę
ſtudioſum natura verecūdum.iuſtum.māſuetum.piūm.⁊ vt paucis ex-
ꝓdiam.bonam nō tua ꝑture.vtpote q̇ nōdum eras.ſed magno dei dono
ſortitus es animam.ſi extrema bona ꝯſideras:videbis te parentib⁹ hone
ſtiſſimis ortum.inter primores vrbis tuę ꝯſtitutum.ad preclaꝝ ſexde-
cim viratus collegiū dum adhuc eſſes iuuenis.aſcitum.⁊ ea ſumma eſt
apud Ciues tuos autoritas.primiſqꝫ magiſtratus.adde ꝙ in hac optīa
bononiēſi Ariſtocratia ab optimatib⁹ queſtor electus es.⁊ ꝑfec⁹ erario
Qđ eſt ⁊ charitatis oīm in te.⁊ tuę in oēs fidei magnum argumentum
Hęc ad animi tui trāquillitatē paruz facit.ꝙ dei munere in ea tpa inci
diſti.q̇bus ꝑter ꝯſuetudinē ſuā patria tua Bentiuoloꝝ prudentia rem
gubernāt.q̇nquagenaria iam pace ꝑfruit̄ Solebat an̄ hos ānos quotti
die tumultuari Bononia Ciues īter ſe graſſari.cędes ⁊ incēdia fieri. et
ſeditionū veſtraꝝ plenę erant aures Italie.vt vbi rediīt ad Bentiuolos
iſte prīcipatus.tāta fuit eis in reb⁹ agēdis dexteritas.tāti gubernādi pe
ritia.tanta fœlicitas vt calamitoſoꝝ temporꝝ reſpectu pn̄s ętas cū ſum
ma innocētię laude trāſigat̄ Jam religioſior ē populus.diuinus cultus
amplior Liberalium artium ſtudia ſunt in flore.patricioꝝ ac nobilium
reintegrata eſt dignitas.mercature ſuus eſt honor.fruct̄ opificum offi
cinę.in vomeres ꝯflati ſunt gladiī.⁊ ruſticoꝝ lacertoſa iuuētus non iam
amplius ad bellum:ſed ad agriculturę opus exercet̄ Jam temploꝝ via-
rū porticuū ac domoꝝ ornatui facta eſt acceſſio tāta vt vrbs ipſa ab auis
veſtris ſi reſurgerēt nō poſſit agnoſci Taceo quāta huic clariſſime Ben
tiuoloꝝ familię ⁊ ei ipſi qui merito in ea principatū tenet Joāni viro ꝑ-
ſtātiſſimo atqꝫ Illuſtriſſimo.neceſſitudine ſis iūctus.clientelas ſileo di-
uitias.opes honoreſqꝫ ꝑtereo.de tui generis nobilitate de familię tuę ā
tiq̇tate quicq̄ꝫ dicē ſuꝑuacaneū. ſcitum eſt em̄ ſemꝑ eā inter primas Bo
nonię familias habitā.⁊ id etiam nūc antiqua patꝝ ac maioꝝ tuoꝝ mo
nimēta clariſſima obſcurari nō ſinūt Prodierūt etiā ex ea nō pauci ma
gno ⁊ excellēti ingenio viri.q̇ nō minus belli q̄ꝫ pacis officiīs lōge ac la
te claruerūt.⁊ ſe ac patriā ſimul illuſtrarūt.ſupeſt vt ad memoriam reuo
ces ac recolas.q̄ꝫ caſtam.q̄ꝫ pudicā.q̄ꝫ prudentē.q̄ꝫ circūſpectā ꝯiugē ſis
ſortitus.filias q̄zto corꝑis decore.quāta aīi honeſtate ꝯſpicias .⁊ iā ſplē
didiſſime ꝯiugatas.quātę etiā indolis filios tibi genuerit.q̇ꝝ q̇ maior ē
natu Franciſcus ſi vitę dator ⁊ ꝯſeruator de⁹ affuerit.breui te etiā ſuꝑſti
te oſtēſurus eſt ſe prolem eſſe ⁊ te patre.⁊ tanta maioꝝ claritate digniſſi
mam Hęc oīa ſi in ſtatera rōnis appēdas.ſi ad ꝑpendiculum metiaris

videbis in hac vita tãti eſſe. vt hac ęgritudie videãtur emi poſſe. forſan et debuiſſe ſi vendantur.

¶ Quod alienarũ calamitatũ animaduerſio ad patientiam plurimũ faciat ¶ Ca. xxv.

Contemplare illos q̃s vno horę momẽto de⁹ tanq̃ fulmen extinxit. q̃s patria expulit. q̃s populi tumultuãtis depopulatus eſt furor. q̃s ferrum abſumpſit. Jra trucidauit. momordit iuidia. notauit infamia. q̃s filia tum ⁊ ꝯiugum impudicicia dedecorauit. q̃s rebellium filioꝝ aſſidue cruciat irreuerẽtia. ꝯtumacia. ꝓteruitas. hęc ⁊ mille alia vitę nr̃ẽ incõmoda q̃bus tanq̃ inextricabilib⁹ labyrinthis includimur ſi ꝑpẽderis magno patiẽtię ꝓuẽtu ditaberis Etiã Lucreti⁹ in ſecũdo de reꝝ natura libro nobis hoc genus ꝯſolatõis oſtendit

Suaue mari in magno Luctãtib⁹ equore ventis
E terra magnum alterius ſpectare periclum.
Per campos inſtructa ſui ſine parte pericli.
Suaue etiam belli certamina magna videre
Non quia vexari quenq̃ eſt operoſa voluptas
Sed quib⁹ ipſe malis careas. quia cernere ſuaue eſt.

¶ Reuocato pauliſper ad memoriaȝ eos quos de⁹ varijs calamitatib⁹ pręteritis ſęculis ⁊ noſtra hac tempeſtate ꝑcuſſit. ⁊ ꝓcuÌdubio multos inuenies cum q̃bus nolis ꝑmutare fortunã. ſilẽtio p̃teream⁹ Troianoꝝ interituȝ. Poenoꝝ excidium. ⁊ ea q̃ hiſpania: quę grecia plorauit incendia. trãſiliam⁹, etiã clades Gothoꝝ Longobardoꝝ Alanoꝝ. ⁊ hunnoꝝ quas alijs intulerũt. ⁊ ipſi ab alijs ꝑtulerunt. Ab alijs ſecula calamitatum exempla mendicare nil opus eſt. noſtris abũdamus. noſtra nobis ſuppetũt pluſq̃ deflere poſſim⁹ ⁊ ꝯqueri. Noſtrę tempeſtatis breuiter percurram⁹ nimbos. tonitrua. turbines. ⁊ fulmina. ⁊ diſces illoꝝ cõꝑatõe nihil eſſe qd̓ pateris. in lamẽtabili illa Cõſtantinopolis illuſtriſſime vrbis captiuitate ꝑ quam Turcoꝝ res Coelo ęquata eſt. quãtum humani Cruoris effuſum ſit. quot lachrymę ſparſę. quot eiulatus auditi quot ad coelum vſq̃ lamẽta ꝑuenerint. quis enarrarit Jurgia. contumelias. ſtupra. illuſiões. adulteria. inceſtus. maledicta: blaſphemias. incẽdia. rapinas. illi⁹ ne fandę dici numerare q̃s poſſit. Tolerabilior ⁊ lõge min⁹ acerba certe fuit illoꝝ ſors. q̃ trucidati mox perierunt. q̃ȝ eorum q̃ ex tantis cladib⁹ erepti lõgis poſtea fortunę ꝯtumelijs quaſi diuturna morte ꝯſumpti ſunt: ſed quę de Conſtantinopoli dicunt: iam de tota Thracia. de Macedonia. de Attica. de Boeotia. de Achia. de Arcadia. de Theſſalia. de Epiro. ⁊ de oĩ Gręcia recitant. q̃ȝ plurimos vidim⁹ ⁊ adhuc vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

demus ſplēdido loco natos: q̄ ſolebāt alijs imꝑare. ad ſummaꝫ inopiam redactos victum mēdicare: ꝯiugum ⁊ liberoꝝ amiſſionem deflere. ⁊ ſitu ac ſqualore ꝯfectos ꝓbere in populis horrēda ſpectacula. dei templa prophanata: reliquie ſanctoꝝ ꝯculcate. Regales ac imꝑatorie familie Ludibrio habite. ⁊ deniqꝫ tanta fortune mutatio inſequuta eſt. quātam nemo hoīm fieri vnq̄ꝫ poſſe exiſtimaſſet. hec ⁊ his ſimilia q̄ꝫ plurima ꝯtemplatu vtilia ſunt egro aīo nō vt ꝗ Lucretiꝰ inq̇t. aliena eſſe debeat grata vexatio: ſed qꝛ dum eorum ꝯparatiōe praua videnꝣ eſſe que patimur: minus amare vita trāſigitur: recte igiꝣ. vt ait Plutarchus. Solon dixit. ſi oēs hoīes in vnū aceruū ſua mala ꝯportēt futuꝝ. vt malit vnuſquiſqꝫ domū ſua reportare. q̄ꝫ equalē in oēs fieri portionē

¶ Qđ amicoꝝ obſequia et religioſorum oratiōes et ꝯſilia patiētie ſunt adminicula ¶ Ca. xxvi.

His addendum puto etiam aliud qđ lōge tolerabilia reddit incōmoda: ꝗ ſcꝫ nō eges quibuſcū lamētari poſſis. qui tibi aſſiſtant ⁊ ſeruiāt: qui te ꝯſolenꝣ ⁊ iuuēt. ꝯſolātiuꝫ ꝟba charitatis officia cataplaſmata q̄dam ſunt ⁊ malagmata q̇bus cum applicanꝣ triſticie in animo durata collectio emolliꝣ. ⁊ pn̄ti mox remedio vt expimur: ceſſat curarum acerbitas: dolorum atrocitas Si etiam vt ſepe te moneo vite chriſti portiūculam quaſi quottidianū anime panem ꝓpinante memoria in cibum ſumpſeris ⁊ cogitatōis aſſidue faucibꝰ rumīaueris: erit ſcaturigo iugis refrigerij. ⁊ vitalis q̇dā liquor quaſi opobalſami die ac nocte ſtillātis in animam. habeto ſemꝑ ante oculos paſſiōis chriſti proceſſū ⁊ ordinem. quo mō rōnis metas nō egreſſus ſeruauit in omni actione decorum. quanta in ꝟbis grauitas. quanta moleſtia. quanta animo fortitudo. quanta ꝯſtantia. habeto ſemꝑ in ore hec enigmata. vorāda hec frequēter ad exonerādam mentem catapotia: habes etiam plures q̄ deuꝫ aſſidue ꝓ te orent. ex quorū numero ⁊ nos ſumꝰ. qui ſi vt optas nō exaudimur. memēto quia nec Paulꝰ apoſtolꝰ vas electiōis cum ſtimulum carnis rogaret a ſe tolli: fuit exauditꝰ. Sed ei dictum et: ſufficit tibi gratia mea: qꝛ ꝟtus in infirmitate ꝑficiꝣ Legimꝰ in ſanctorum patrum hiſtorijs quoſdam poſt impetratā ꝑ orōnes ſanitatem cum iterū deum rogaſſent vt ſi anime ſalubrior eſſet egritudo. iterum egrotarent: mox ad priorem infirmitatem: tanq̄ꝫ ad vtiliorem anime ſtatum deuolutos. Perſeuerabimus tamē orantes: nec ceſſabimus: forſitan fuerit aliq̇s inter nos deo gratus. ⁊ dignꝰ. Cuiꝰ dep̄cationē accipiat deus Multū em̄ vt Jacobus apoſtolus inq̇t valet oratio iuſti aſſidua. ⁊ ſic ſi nō ſanitatem patiētiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſaltem obtineas. recordatus multo eſſe melius atq; optabilius corpora egrotare. q; aio Helias vt idem Jacobus ait. hō erat ſilis nobis paſſi-bilis. ⁊ adeo paſſibilis. vt metu Jezabel mortē intētantis quadragenari am paſſus in ediā. In Oreb Arabię mōte latuerit. ipſe igit q̄uis paſſi bilis tn̄ orauit. ⁊ celū qd tribus ānis ⁊ mēſibus ſex pꝑter pccm̄ Achab clauſum fuerat. mox erūpente nimbo ſolutum eſt

Digreſſio de Carmelitarum antiquiſſima origine Capitulum. xxvij

HJc eſt ille Helias qui pmus celibē ⁊ monaſticen ſeu ſolutariam vitam inſtituit qui montem Carmelū vnde nos ⁊ nomē ⁊ origi nē ducimus. miraculis. ⁊ ſcimonia illuſtrauit. Ipſe vt Regum teſtat hiſtoria. ſui pꝓpoſiti imitatorē ⁊ duplicate ꝟtutis heredem reliq̄t Heliſeum pꝓphetam quidem inſignem magnis pdigijs ⁊ ſingularis vi tę ſcitate mirabilē. ⁊ q̄ amboꝝ vitā ſeq̄rent. poſteritate vſq; ad aduentū chriſti pꝓpagata fuere q; plurimi q̄ tpe qui mōtem illū ſanctū incolebant fidei chriſtianę ſe addicentes Chriſti opariȷ ſunt facti. ⁊ apl'is adiuncti: ſummo mane hoc ē dum adhuc infans eſſet eccia venerūt in vineā pris euāgelici diei ⁊ ęſtus pōd⁹ portaturi At poſtq; chriſti mater maria fūc ta ē vita: ipſi ſacellū in eodē mōte pmi ꝯſtruxerūt. ⁊ q̄ ab eis ſumpſit ex-ordiū māſit apud poſteros eoꝝ cult⁹ ꝟginei cura pcipua: ad hos beatiſſi mus pater Hilariō tūc anacoritaꝝ illuſtriſſim⁹: ad hos magn⁹ Baſili⁹ ceſarieſis eps: ad hos diuus Hieronym⁹ ⁊ Euſebi⁹ ⁊ aliȷ plures lrīs ⁊ ſcitate clariſſimi ad q̄s eoꝝ fama pueneratː magnis laboribus puenerūt Sunt etiam q̄ Joānem baptiſtā cum eis habitaſſe crediderint: vtpote de q̄ ſcriptū eſt. ꝙ chriſtū eſſet in ſpū ⁊ ꝟtute Helię pceſſur⁹. ⁊ de q̄ chriſt⁹ dixit: ipſe eſt helias. Et vt paucis expediā erat tūc ille mons chriſtian⁹ qd Athenę. qd Academia. qd Zenonis portic⁹ fuit añ philoſophis p⁹ longa tēpoꝝ curricula viuēdi Normam quam ab Alberto patriarcha Hieroſolymitano lōge añ Franciſcū ⁊ dominicū accepant: ab Innocen tio quarto ſummo pōtifice tādem approbari ⁊ apl'ice ꝯfirmatiōis auto ritate fulciri miſſis Romam nūcijs impetrarūt Ceterum qꝛ ſepi⁹ Bar baroꝝ incurſiōib⁹ ora illa vaſtata ē. vt nūc q; vaſtat: coacti ſunt locū in alto Carmeli vertice ꝯſtructū relinq̄re. ⁊ in occidētales plagas ſcī hui⁹ mōtis ⁊ ecclę pdictę nomē intulerūt Nam Carmelitę genitricis dei ma rię nūcupamur. Habes paucis nrī gnīs originem ſenio venerabilem: lo co inſignem: autore autē firmam ac ſtabilē habes ordis nrī lōgam poſte ritatē ecclę autoritate munitam Beatę ꝟgis titulo claram. patrocinio tutam. Sancti Helię mētio me neſcio quo modo in hāc digreſſionē ad

duxit. q̄ idcirco nō fuerit inutilis: q̄ pleroſq; video gētis noſtrę ꝓpter ā tiq̄tatem latere principium. ⁊ cur carmeli mōtis ⁊ beatę Marię nomē vſurpemus proſus ignorare. Cōſtat autē in nobis verum eſſe qd̄ Ariſtoteles dixit in ꝓblematib⁹. ait em̄ hiſtorias recētiores ⁊ antiquiſſimas iniucūdas videri: has quidem q: ꝓpter vetuſtatē ꝑſimiles fabulis iudicant. Illas v̄o. q: ꝓpter nouitatem cum in promptu ſint omnib⁹. nō habēt maieſtatem. Quę autem medij ſunt tp̄is: vt Romanę: q̄ medio modo ſe habeāt. plus placē Origo igit̄ noſtra tam lōge petita patit̄. id vetuſtatis incōmodum. ⁊ habet ꝓptēa apud male cernētes min⁹ fidei: ſed penes clare intuētes plus dignitatis. Te igit̄ vt ad ꝓpoſitū redeamus'. tā multis ⁊ animi ⁊ fortunę vt aiūt bonis abūdātem decet hanc corporis aduerſam valitudinē cū omni ęquanimitate ꝑferre·

¶ Teſtimonium ex Plinio q̄ natura humana ſit erumnoſa. ¶ Capitulū. xxviij

CUm ſeptimū naturalis hiſtorię Plinij libꝛ enoluerem inueni. Capite quinq̄geſimo ſnīam valitudīs tuę morbo ſaluberrimam Nā cum varia morboꝝ exēpla ꝯnumerat ita inq̄t Incertum ac fragile nimiꝝ ē hoc mun⁹. qd̄ dat̄: nobis malignū v̄o ⁊ breue in his etiā quib⁹ largiſſime ꝯtingit vniuerſum vtiq; ęui ſpaciū intuētib⁹ Quid q̄ ęſtimatiōe nocturnę quietis dimidio quiſq; ſpacio vitę ſuę viuit: Pars ęqua morti ſil'is exigit̄: aut poenę: niſi ꝯtingat quies. Nec reputant̄ infantię anni. q̄ ſenſu carēt. nec ſenectę in poenā viuacis. tot ꝑiculoꝝ genera: tot morbi: tot met⁹. tot curę. totiēs inuocata morte: vt nullū frequētius ſit votū. natura v̄o nihil hoīb⁹ breuitate vitę p̄ſtitit meli⁹. hebeſcunt ſenſus. mēbra torquent̄. p̄morit̄ viſus. audit⁹ inceſſus. dētes etiā ac ciborū inſtrumēta: ⁊ tn̄ vitę hoc tp̄s annumerat̄. Ergo ꝓ miraculo ⁊ id ſolitariū reperit̄ exemplū Xenophilū muſicū centū ⁊ quiq; ānis vixiſſe ſine vllo corporis incōmodo. At Hercule reliq̄s oīb⁹ ꝑ ſingulas mēbroꝝ ꝑtes qualiter nullis alijs aīalib⁹ certis peſtifer calor remeat horis: aut rigor. neq; horis mō ſ; dieb⁹ noctibuſq; trinis quatrinis ſiue etiā toto āno hactenus Plini⁹. qd̄ addidiſſe volui vt remiſcaris viri ſapiētiſſimi ac mīme ī hac ꝑte ſuſpecti relatōe: q̄ ſit naturę nr̄ē ꝯdicio. ⁊ vt ad id qd naturę ratio poſcit te vt ſapientē decet obſequētiſſimū ſꝑ exhibeas.

¶ Ratio multiplicādoꝝ morboꝝ ac vicioꝝ ¶ Ca. xxix

QUoniā admonente nos Plinio ſumus ad naturaliū defectuū nr̄i corporis mentionem adducti ꝓſequamur incoeptum humanę vitę morbos nō inutili curioſitate narremus. his em̄ enumeratis intelliges pene īpoſſibile eſſe hoīem viuē ſine morbo Nam corporis ⁊ animi

valitudines id cõmune habẽt ꝙ ſanitas in vtroqꝫ vno modo attingitur
virtus eñi animi.⁊ ſanitas corpis in quadaꝫ temperie.hęc humorꝝ.illa
paſſionum eſt ſita.Temperies autem medium quoddam eſt ac mediuꝫ
vno modo attingitꝛ.ſicut linea recta vno modo fit.flexa pluribꝰ.⁊ ſignuꝫ
a ſagittario vno modo tangitꝛ.pluribus autẽ nõ tangitꝛ.ꝓpterea vt ſcđo
ethicorꝝ meminit Ariſtoteles Pythagorici dixerũt malum ad infiniti bo
num ad finiti naturã attinere Una ergo temperie corpus beneualet.ma
le autem ꝓpe infinitis.qđ ex ipſis vocabulis conſtat.ſanitas eñi vno vo
cabulo exprimitꝛ.at morbi noĩa ꝓpe infinita ſortiũtꝛ:adeo quotidie mor-
borum numerus inualeſcit:vt medici ⁊ q̇dem doctiſſimi atqꝫ ꝑitiſſimi
in eis diſcernẽdis ambigui falſa plerumqꝫ ꝓ veris accipiãt:ſed de anti-
quis pauca e multis in medium afferamus

De morbis humani corporis Ca.xxx.

Pſoram vocãt morbum qui cutem exaſperat inſtar ſcabiei.ſcabi-
es ipſa importunus ⁊ vulgaris morbus ẽ.porriginem appellãt
furfurem minutuꝫ:qui e corpe ꝓdit Greci catarrhum dicũt.qđ
pituitam nominamus.quę ſi groſſior e naribus fluit.mucus dꝛ. Cum
obturatꝛ naſus gręci Corizã:noſtri grauedinem vocãt.polypus narium
morbus .Cũ caro corrupta plures habet radices.polypus eñi gręce dꝛ.
latinę multipes Unde piſcem marinũ q̇ pluribus brãchijs ſeu pedibus
nititꝛ.⁊ omniũ pene rerꝝ q̇bus adhęret colorem in ſe trahit polypum di-
cunt Vulgares poplum appellant. polypoſus ꝓo dꝛ qui eo morbo labo
rat.naſcũtur aliquãdo natura ob materię inopiam deficiẽte aliq̇ ſine na
ribus.cũ ſolis foraminibꝰ.hi Simones.vel oſſimi dicũtur Epiphorã vo
cãt genarũ.⁊ aliquãdo aliarum corpis partium tumorem illuc cõfluen
tibus noxijs humoribꝰ infeſtum Quibꝰ oculi deprauati ſunt.Strabo-
nes dicimꝰ Cocles q̇ altero caret.⁊ vnoculus dꝛ:qualis fuit Horatiꝰ.q̇
romã defendit ab etruſcis.fuit hoc etiam plurium ducum ⁊ quidem illu
ſtrium inſigne Nam Philippus Alexãdri magni pater Hãnibal Car
thaginẽſis q̇ tot clades intulit Romaĩs.⁊ ipſe de q̇ diximꝰ Cocles Ser
torius etiã romanꝰ ⁊ noſtro tp̃e Fedéricꝰ vrbinatium dux vir ⁊ litteris
⁊ armis inclytus.vno oẽs iſti oculo caruerũt.hoc ad tui ſolaciũ dixerim
ne putes magnis imꝑatoribꝰ ꝑ̄termiſſis in te ſolum morbos deſęuire.
Sunt nõnulli qui ad lucernam nõ videãt.hi lucioſi.Sunt qui noctua
rum ⁊ veſpertilionũ more videant q̄ꝫ veſperi meridie minus ⁊ hi luſcio
nes appellãtur Luſcꝰ ẽ qui hebetes habet oculos.qui etiã defioculꝰ nũ
cupatꝛ Sed hęc potiꝰ vicia oculorꝝ q̄ꝫ morbi ſũt Lippitudo eſt humor in
angulis ſeu finibꝰ oculorꝝ collectꝰ ſaniei ſiĩis qui ꝓo ſicut quondam Ho

ratius.hoc patiṫ Lippus dr̄. Liuor ꝛ plūbeꝰ color in oculis glaucoma
appellatur Aegilops morbus ē in oculo ad naſum: vnde ſanies emanat
Pterygium eſt membrana craſſa neruoſaqꝫ in oculi ſupꝑficie Albugo ve
ro in oculo ſubtercutaneus morbꝰ inſtar nubecule. fit in oculis cęcitas:
quę tāto lamētabilior eſt. quāto viſus eſt pſtantior. Oculꝰ eñ vt in me
taphyſica inq̄t Ariſtoteles ad rerum ſciam plurimum ꝯfert. nam lōge
plures q̄ꝫ cęteri ſenſus rerūꝫ differentias nobis oſtēdit. Democritꝰ tñ vt
altius ꝯtemplareṫ ſibi oculos eruit. ꝛ ſciēdi deſiderio maluit Tireſia eē
quam Strabo. ſic eñi teſte Varone nūcupatus eſt q̇dam centum trigin
taquinqꝫ millia paſſuū peruidebat. ꝛ ex lilybęo. Sicilie ꝓmontorio nu
merū nauium exeuntē ex carthaginis portu claſſe dep̄hēdebat. oculi cer-
te ſicut plurimū pſunt corpori ꝛ ſciētię. ita plurimū nocēt ꝯſciētię Pro
pterea dr̄ in pſalmo Auerte oculos meos ne videant vanitatē. ꝛ ꝓpheta
dicit mortem ꝑ feneſtram. i. pctā ꝑ ſenſus aſcēdere. Lamech ſeptimꝰ ab
Adam p̄mus inter cęcos. q̇ ꝑ cęcitatem ꝯmiſit homicidiū. Nam Cha
im occidit. monet a peccātibꝰ naturę integritatē nō eſſe accuſandam Ec
ce tum quoqꝫ cum recens erat mūdus ante diluuiū iam genus humanū
morbus inuaſerat. Lamech eñ diu viuendo caliginē oculoꝝ incurrerat
Surditas quoqꝫ nō paruo eſt hoībus incōmodo. Auditꝰ eñ teſte Ari
ſtotele diſcipline ē ſenſus. ꝛ qui eo carēt diſciplinam nō capiūt. qui ṫo au
diūt. ꝛ ſi cęci ſunt. plurima ꝛ diſcere ꝛ docē apte pñt Didymꝰ cecus vir
litteratiſſimus. ꝛ ſacrę ſcripturę ſacramēta doctiſſimꝰ tēpore Antonij
abbatis floruit in ęgypto. Beda q̄ꝫ omni diſciplina ꝛ in ſacra lege ap-
prime eruditꝰ cęcus fuit. Opiſthotonus morbꝰ ē caput in ſcapulas in
flectēs Emproſthotōus mentū pectori applicat Spaſmus neruoꝝ cō-
tractio. q̄ nō nunq̄ꝫ mortē inducit. Tetanus ē colli rigor ita vt flecti nō
poſſit. q̇d morbi patiṫ obſtipus dr̄ Chiragra notū ꝛ tibi nimiū familia
re malum: manuū eſt dolor. Paronychiū Gręci. noſtri Reduuū vocant
morbum. q̇ cutem circa vngues ſcindit. Cōdylomata dicūtur ꝑ corpus
tubercula. Pleureſi morbo acutiſſimo gręci a latere. nam πλευρα eſt
latus noſtri a coſta nomē indiderūt. Tormē ꝛ vermē duo ventris dolo-
res ꝑ q̄ꝫ ſil'es. differētes tñ apud medicos. Gibbus viciū tergi vt pluri-
mum. aliaꝝ quoqꝫ partiū aliq̄ñ inde q̇ deformitatē hāc patiṫ gibberoſus
diciṫ. Enterocelę ſunt cū diſciſſo īferiꝰ interiore vētris libro inteſtina de
ſcendūt Taceo rhagades. ficos. ſeu mariſcas atqꝫ hęmorrhoides. q̇ mor-
bi in ſecretiſſima ſedis ꝑte enaſcūtur in grauē hoīm moleſtiam. ꝛ quaſi
in cōtemptum ac cōtumeliam Rhagades fiſſurę ſunt. fici mariſcęqꝫ idē
eſt vlcera ſūt. in q̇bꝰ granula ficoꝝ ſemibꝰ ꝑ ſil'ia cernunṫ. hęmorrhoides
fluxus ē ſanguis Verruca corpꝰ exaſꝑat. porrumqꝫ vulgo appellaṫ. cui

ſil'is ē Neuus:ſʒ naturalis ē.⁊ nō ſanat̄:in eoqʒ nōnunq̄ʒ pili ſuccreſcūt
Sciatici dn̄r q̇bus in coxēdice ſeu in coxe ꝯtebra:q̇ ſcia d̄r.dolor ineſt et
ꝓptēa claudicāt. Uarr⁹ is appellat̄ cui ītroſum Ualg⁹ cui extrorſum
pedes retorquent̄ Podagra pedū eſt.ſicut chiragra manuū dolor.nobili
um viroꝝ morb⁹ vt plurimū:de qua Ouidius in libro de pōto
Soluere nodoſam neſcit medicina podagram
Nec formidatis auxiliatur aquis
Bemurſa morbus ē inter pedū digitos gemitū inducēs quē morbū d̄t.
Plini⁹ ita ī italia reſtinctū:vt ei⁹ q̄ʒ nomē neſciret̄. Attē dicunt̄ hi q̇ de
biles pedib⁹ plātas inſiſtētes nō ambulāt:ſʒ terrā ꝑlatis nō tn̄ eleuatis
plātis ꝯtunt Claud⁹ ꝙ paſſus nō apiat ſʒ claudat Loripes q̄ſi loro ſeu
ꝯpede ipedit⁹ incedit Carbūcul⁹ peſtiferꝝ vlcus grauē dirāqʒ mortalib⁹
lucē ꝯminat̄ Anthrax grece vocat̄ Furuncul⁹.qʒ in extremis ſꝑ ꝑtibus
quaſi fur noceat:appellat⁹ eſt.clau⁹ furūculo ſil'is callus ē duriſſimus q̄
ſi ferre⁹ clau⁹ pedib⁹ aut alteri corpis mēbro īfixus cruciat.pan⁹ tumor
in inguinib⁹.⁊ alibi nōnunq̄ʒ:pānicula etiā appellat̄:parotis vlcus ſm
aures caput infeſtās Elephātiaſis morb⁹ cutē humanā cuti elephantis
cū magna deformitate ſil'em reddens Lychena grece mentagra latīe iō
d̄r:ꝙ a mēto incipiēs totū corp⁹ furfure inficit. Impetigo ſcabies q̄ q̄r
cū impetu ſerpat.⁊ quaſi volet volatica vulgo nuncupari ſolet Lentigo
macula ē lenti ꝑſil'is Alopecia ē capitis depilatio ſic appellata ꝙ vulpi
ſil'em faciat.nam q̄ᵭ ἀλώπηξ grece d̄r vulpes latine noīat̄. Aqua in
terc⁹ grece hydrops d̄r.morbi nō min⁹ moleſti q̄ʒ deformis.⁊ vt pluri-
mū incurabilis ē nomē Icteric⁹ arquat⁹.⁊ morb⁹ regius.tria ſūt noīa
morbi vni⁹. ἴκτερος.grece galgul⁹.vt Plini⁹.vel vt aliȷ̄ galbula eſt q̄
auis ē crocea.⁊ q̄m morb⁹ hic ſil'em colorē inducit ab aue ⁊ ab arquu ce
leſti nomē accepit.regius ꝟo morbus appellat̄ q̄m delicijs ⁊ regis dieta
ſeu regali victu curari d̄r:paralyſis neruoꝝ eſt diſſolutio tremorē indu-
cēs.⁊ man⁹ p̄cipue reddēs inutiles tāto ꝑteruior morb⁹ quāto ⁊ latere
min⁹ p̄t.⁊ mēbri magis nccārij vſum excludit.videns em̄ natura creaſſe
ſe hoīem nudū imbecillū ac inopē man⁹ excogitauit.vt hoc vno iſtrumē
to munimētoꝝ.q̄ pecudib⁹ dederat defectū ſupplēt·eiqʒ ſarciret Lepra q̄ʒ
Horati⁹ malā ſcabiē vocat.morb⁹ ē infeliciſſim⁹:ꝓpter quē volūt q̇dā
Moyſem ſuille carnis vſum iudeis īterdixiſſe:ꝙ ſuā gentē in hūc mor
bū natura pronā.⁊ talē cibū morbo huic cognatiſſimū nouerat Sunt q̇
leprā elephātiā dicāt Nā platina ī vita de⁹ dedit ſummi pōtificis d̄t .le
proſum ab elephātię morbo ꝑ hūc pōtificē oſculo ſanatū:ſʒ tales nodos
ſoluē nō puto p̄ntis eē negocij Fanatici ſunt q̇b⁹ phātaſmata q̇dā.⁊ va-
rię imaginū illuſiōes apparēt:ꝓptēa fanatic⁹ error hic morb⁹ vocat̄. q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

antiqui ſcriptoꝛes Herculē ⁊ Oreſtē laboraſſe ꝯmemorāt. Phagedine dicunt vlcera coꝛrodētia Uari qui ⁊ varioli vulgo cognoīant. Puſtule ſunt cū febꝛe naſcentes moꝛbꝰ vt plurimū puerilis Cācer terrificus ⁊ inſanabilis moꝛbꝰ altas ac plures agit radices. de quo Ouidiꝰ Utq; malū late ſolet immedicabile Cācer Serpere ⁊ illeſas viciatis addere partes Huiꝰ ſpēm dicūt Cācrenā. que ⁊ Carcinoma vomicaq; dr̄ de hoc moꝛbo Piniꝰ libꝛo. vij. naturalis hiſtoꝛie mēoꝛabile recitauit exemplū. dr̄ nāq; phalereū. vel vt q̄dā volūt phereū cū in vomice moꝛbo derelictꝰ eſſet a medicis. ⁊ ꝓpterea vitā ꝑteſus moꝛtem in acie q̄reret vulnerato pectoꝛe medicinā inueniſſe. ⁊ ab hoſte curatum eſſe fecit itaq; ſoꝛs. qd̄ artis induſtria nō fecerat Sacer ignis puſtule ſunt coꝛpus adurētes Febꝛium genera pluria ſunt Sūt nāq; q̄ttidiane ꝯtinue terciane. ⁊ hemitriteus quē volūt quidā eſſe tercianā. q̄ ex duoꝝ dierum ſpacio duodecim hoꝛas tm̄ relinq̄t ſanitatis Uex id medicoꝝ ſubtilioꝛi iudicio relinq̄mꝰ. Satis ē nobis moꝛboꝝ noīa ꝑcurrere. vt qd̄ inſidijs p̄mamur intelligas. Sūt quartane duplices ſimplicesq; febꝛem āt dicūt noxium ac putrefactum humoꝛem clauſis coꝛpꝛ poꝛis exire nō valētem. Apoplexia latīe dr̄ Attronitio ſubito ſenſum omnem motumq; recidit. nullis moꝛbi p̄cedencibꝰ ſignis. Ideoq; interp̄tat̄ ſubita ꝑcuſſio. huic quoq; ꝑſilis ē ſʒ nō adeo noccēs epilepſia. latine comitialis: vulgo caducꝰ moꝛbꝰ appellat̄ vterq; moꝛbꝰ ex oppletiōe Uentriculoꝝ cerebꝛi fit: cū vapoꝛes a ſtomacho mittūtur ad caput: q̇ vias quibꝰ vitalis ſpūs deriuat̄ in mēbꝛa claudūt ⁊ īpediūt Spaticꝰ ē qui pauoꝛe ac ſi demōes occurſantes videat abſterritꝰ non p̄t loco ꝯſiſtē Sūt etiā lunatici q̄s vnū chriſtꝰ ſanaſſe dr̄ hi certis lune tp̄ibꝰ ſeu id demō ſeu noxius humoꝛ vapoꝛve efficiat magis vexātur Tres hi moꝛbi. ſcʒ comitialis lunaticꝰ ⁊ ſpaticꝰ affinitatē quādā hn̄t. ⁊ eos nobis naſcētibꝰ ingenerari volūt Mathematici: cū luna fuerit male collocata: qd̄ an veꝝ ſit. ille nouit. qui ip̄am lunā creauit ⁊ celos Lethargꝰ ē vt medici volūt. in p̄te capitis poſterioꝛe vbi mēoꝛie domiciliū ē Apoſtema. ſeu vt latine loq̄r recollectio q̄dā groſſioꝛ memoriā ebetās ⁊ ē grauedo capitis obliuioſa. ΛΗΘΗ nāq; obliuio ē. lingue quattuoꝛ ad loquēdū ſunt īpedimēta. quattuoꝛ noībꝰ appellata Balbꝰ cui līgua q̄ſi groſſioꝛ ſit īpedit̄ Bleſus q̇ dū loq̄t̄ lrām aliq̄ʒ omittit ſicut de Demoſthene dr̄ q̇ dū iunioꝛ eēt p̄mā artis q̄ʒ diſcebat. ſcʒ Rhetoꝛice lrāʒ Rho. videlʒ ꝓferre nō poterat Traulꝰ ē cui ī vno q̄ʒ v̄bo līgua multū lucrat̄ Opicꝰ q̇ v̄ba īculcat ⁊ ſupplātat Uitiligo ē q̄dā cutis maculatio deformis Diſciacꝰ eſt q̇ nimiū oſcitat Oſcedo oꝛis fetoꝛ. Raucedo vocis impedimentū Cœliſtoma eſt cum reciſa vna qui vulgo vuula dr̄. vox q̄ſi in receſſu oꝛis audit̄ Tōſille ſūt ī faucibꝰ ⁊ īaltio palato glādule nōnūq̄ʒ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

acri dolore hoiem afficiētes Angina grauiſſim⁹ acutiſſimuſqʒ morbus
in mortem niſi repēte occurrat inducit. Synanche ꝛ paſynanche grece
dicit. ea fauces comprimēs ꝛ cibi ꝛ vocis iter occludit Synācia ſꝫo non
eſt vt q̇dam putāt morbus angine ſʒ magis locus vbi valles due ꝯueni
unt. Quib⁹ guttur inflat gutturoſi ſtrumoſiqʒ vocant Nōnūqʒ a miſ
ſo loquēdi vſu muti reddimur. quo ſeu vicio. ſeu morbo neſcio an ali⁹ ma
gis ꝯtra naturam hoibus accidat: vox nam ad exprimēdos animi cōce
ptus. vt Ariſtoteles in libro periherinenias teſtat: ad orādum ad loquē
dum ꝑ ſingulari dono a natura ꝯceſſa eſt. ſine cui⁹ vſu cum neqʒ dome-
ſtica neqʒ ciuilia negocia ꝑtractent. cōſtare nō poſſet humana ſocietas.
ꝓpterea Jacob⁹ apl's inq̄t lingua modicum membrū eſt. ſed magna ex-
altat. in ꝑte pulmonis tabes pthiſis. in toto pulmone pulmonaria. voca
tur Aſthmatic⁹ eſt qui difficile reſpirat Cardiacus ſꝫo qui cordolio pre
mit: cui⁹ multe ſunt ſpes: vt tremor ꝛ ꝯſtrictio: q̄ ipſam vite regiam ob
ſidentes vicinum homini minatur interitum Phreneſis ex cordis vicio
naſci putat a quibuſdam. ea ſi ꝯtinua ē inſania fit. ꝛ tales mentis iopes
aut mente capti nominātur Epatarius eſt cui malum eſt epar. Lyeno-
ſus cui ſplen eſt moleſt⁹. ꝛ latine ſplenetic⁹ vocat Nephretici ſunt qui re
num dolorib⁹ angunt Cruditas ſtomachi vnde pleraqʒ morboꝝ genera
deriuātur. eſt cū ſtomachus facile lędit ꝛ difficile cōcoquit. Coeliaci ſeu
ciliaci ſunt q̇ ſtomachi vicio: vētris ꝓfluuio diſſoluūtur. Κοιλια enim
vēter dˀr. fit colic⁹ dolor in vētre ſub cingulo quo pleroſqʒ vidim⁹ acriter
cruciari Jliac⁹ dolor q̊ ab aliq̇b⁹ cordapſus dˀr quātę ſit violētię ꝛ atro
citatis ab Andrea bentiuolo antiquę nobilitatis ac magnificētię viro:
ciue ac patricio optimo. ꝛ in ſexdecimuiratu collega tuo potes intelligē.
Calculi ꝛ ſtrangurię morbos cū vrina guttatim vix emittit. ꝑniciosiſſi-
mos audio. qui me ꝛ auo ꝛ patre priuauerūt: capitis dolores ꝛ cuʒ totū
ꝛ cum pars. qui eſt hemicranea. cum ſcʒ media cranei. caluarię ꝑs dolet
cum crudelitate ſtomachi cum inflammatōe epatis vſqʒ ad febrem. quā
ꝙ ſic ꝯſueſcat vt nō diſcedat neqʒ ſentiat. dicunt ethicam: diu perpeſſus
ſum dentium q̄ʒ dolorem ꝛ lōgum ꝛ acerbiſſimū pene vſqʒ ad rabiem ꝑ-
tuli. nam cum Paulo aplo libēter gloriabor in īfirmitatib⁹ meis. vt in
habitet ī me vtus chri eſt ali⁹ ſordidior morb⁹ Phthiriaſim gręci. nri
pędicularē nuncupēt. cū ſcʒ in toto corpe pędiculi ſcaturiūt. quo morbo
Sylla ille maximus Romāoꝝ dictator. Qui ꝯ Mariū: qui Jugurthā.
qui ꝯ Mithridatē. qui Romam ipſam domuit: eſt puteolis ꝯſumptus:
ſingulare ſpectaculū erat cernere tm̄ virum tot victorijs claꝝ imꝑato-
rem. mō dictaturę maieſtate depoſita: inter pędiculoꝝ acies morientem
quemadmodum ſolet enecatus ſerpēs inter formicaꝝ plebē numeroſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſpectari a pueris ſunt alię q̄z plurimę ęgritudines ⁊ vitę nrē miſerię.q̄/bus velim⁹ nolim⁹.oēs ſubijcimur Q̄d cernēs Plini⁹ in vigeſimoſexto naturalis hiſtorię libro recitatis multis morboꝝ gn̄ib⁹ ſic īnq̄t.q̄d hoc eſſe dicim⁹ aut quas deoꝝ iras Parū em̄ erāt hoī cętera morboꝝ gn̄a cū ſupra trecentū eſſent:niſi etiā noua timerētur.

De quibuſdam alijs humani generis infortunijs. Capitulum.xxxi.

Accidunt etiam vulnera/ſeu ſponte illata:ſeu caſu oblata.accidit corporꝫ.ſeu natura.ſeu aliter inducta debilitas deformitas .monſtroſitas.animi q̄z ruſticitas.ignorātia.ſtoliditas.infamia etiāz quas ꝑ licētiam obloquēte vulgo vitare nō poſſum⁹ Accedūt varię hominum quibuſcum viuim⁹ naturę praua ingenia.falſa iudicia Zelus īuidia.ſuboriūtur ſuſpiciōes:principū indignatōes.clientū ingratitudines. Amicoꝝ calamitates.annonę charitatis Sępe etiam ſurgūt bella externa ciuilia:domeſtica.filioꝝ rebelliōes ⁊ eoꝝ quos fideles arbitamur inſidię impoſturę.delatōes.ꝓditōes fraudes.ſimultates.odia.temeritates.ſiniſtri euētus.caſus inſpirati.impręuiſę clades Peſtilētię.timores anxietates.mors ſemꝑ impēdens ⁊ in omni noſtra actōe ac negocio fortuna ꝑdominās.⁊ deniq̄z nemo eſt q̄ nō habeat de p̄terito q̄d doleat.de futuro q̄d timeat Quis iſta ꝯſiderās nō cupiat cum Paulo diſſolui.⁊ eſſe cum chriſto Propterea dicebat Miſer ego homo quis me ſeꝑabit de corpore mortis huius Sūt alij q̄dam ſeu morbi.ſeu ꝓdigia:q̄ me vitā hāc formidari compellunt.repti ſunt q̄bus cum dormirēt:in ſtomachum ſerpētes introierint Quin ⁊ in noſtris aluis ſerpētes enaſcūtur.q̄d q̄ fabuloſum putat legat pherecydem phūm.⁊ poetam clariſſimum Pythagorę p̄ceptorē copia ſerpētum e vētre erumpēre quondā emortuum Taceo ruinas tectoꝝ.vidiſti em̄ quot hoīes an̄ duos ānos hic Bononię vna turris opp̄ſſerit Taceo incēdia.fluminū inundatōes.fulminū ictus Terremotuū voragies Terre hiat⁹ Chaſmata ⁊ fiſſuras.q̄b⁹ nōnunq̄z integrę ciuitates abſorbent Taceo beſtiaꝝ impet⁹ Jmbecillitatē nrām ſileo quę tāta eſt vt vnius dentis etiam mimi morſu moriamur Mulier pręgnās vna oſcitatōe ſternutatione ve vno lucerne extinctu ſolet abortire Anacreon(vt Plini⁹ autor eſt) Acino Vuę paſſe. Fabi⁹ ſenator i hauſtu lactis vno pilo ſtrāgulat⁹ eſt Nos inter tot inſidias iter tutuꝫ inter tot miſerias fœlicitatē.inter tot triſticias hilaritatē.inter tot hoſtes pacem.inter tot mortes vitā.⁊ q̄z longā nobis ꝓmittim⁹. Quę nam ē iſta nrā ſtoliditas.q̄ nullo ſermōe minui.nullo exemplo cohiberi.nullis mi

nis terreri.nullis flagellis caſtigari.nullo argumēto vinci.nullo medi⸗
cine gñe cōpeſci poteſt: Uere ſtulti ⁊ mente capti ⁊ ſine vlla ſpe ſalutis
phrenetici ſum⁹ qui deum vltorem ſcelerum credimus.⁊ coram eo riden
tes in omnem nequiciam turmatim irrumpim⁹ Hec igitᷣ hactenus di⸗
cta ſunt vt vitę noſtrę ꝯdicionem agnoſcēs malorum tuorum portiun
culam q̄ ⁊ animę ſanitatem deo ſic diſtribuēte contingit patiētius feras
Caput hoc Heſiodi poete grauiſſimi ꝟſu ꝯcludam⁹ πλειη μεν γάρ
γαια κακων πλειη δὲ θα λασσα.qđ ſi verti poteſt.plena ma⸗
lis tellus.plena ſunt ęquoris vnde.

Quod homo naturaliter erumnoſus ſit teſtimo⸗ nium ex Plinio Capitulum.xxxij

SEd ad cōterendam magis appetitus noſtri petulātiam. ſubijcio
hic principium ſeptimi libri naturalis hiſtorię Plinij.in quo no⸗
ſtroꝝ corporum miſerias omnis breui orōne complexus eſt .ait ēi
ſic de natura. Ante omnia vnum animantium cunctoꝝ alienis velat o⸗
pibus.cęteris varia tegumēta tribuit.teſtes.cortices.coria.ſpinas .vil⸗
los.plumam.pēnas.ſquamas.vellera.trūcos etiam arboreſqꝫ cortice in
terdum gelo frigorib⁹ ⁊ calore tutata eſt.homiem tm̄ nudum ⁊ in nuda
humo Natali die abijcit ad vagit⁹ ſtatim ⁊ ploratuꝫ.nullumqꝫ tot ani
malium aliud ad lachrymas.⁊ has protin⁹ vitę principio.at Hercule
riſus pręcox illi.⁊ celerrim⁹ āte quadrageſimū diē nulli datur.ab hoc lu
cis rudimēto:qđ ne feras quidē inter nos geitas.vincula excipiūt ⁊ om
nium membroꝝ nexus Atqꝫ infœliciter natum iacet manib⁹ pedibuſqꝫ
deuinctus flens animal cęteris impaturꝫ.⁊ a ſupplicijs vitam auſpicatᷣ
Unam tm̄ ob culpam qꝛ natū eſt. Heu demētia.ab his initijs exiſtimā⸗
tium ad ſupbiam ſe genitos; Prima roboris ſpes primumqꝫ tpis mun⁹
quadrupedi ſil'em facit qn̄ hoi inceſſus.qn̄ vox:qn firmū cibis os:qꝫ diu
palpitās vertex.ſummę inter cūcta aīalia imbecillitatis indiciū. iā morbi
tot atqꝫ medicinę tot ꝯtra mala excogitatę.⁊ hę qꝫ ſubinde nouitatib⁹
victę Cętera ſentire naturā ſuā.alia pnicitatē vſurpare.alia ꝑpetes vo⸗
lat⁹.alia vires.alia nare hoiem ſcire nihil ſine doctrina.nō fari.nō ingre
di.nō veſci.breuiterqꝫ nō aliud naturę ſpōte qꝫ flere Itaqꝫ multi extite⸗
re.qui nō naſci optimū cenſerēt.aut qꝫ ocyſſime aboleri. Uni aīantiū lu
ctus ē datus.vni luxuria.⁊ qdē innumerabilib⁹ modis.ac ꝑ ſingula mē
bra Uni ambitio.vni auaricia.vni immēſa viuēdi cupido.vni ſupſtitio
vni ſepulturę cura.atqꝫ etiā poſt ſe de futuro.nulli vita fragilior.nulli re
rū oīm libido maior.nulli pauor ꝯfuſior.nulli rabies acrior.Deniqꝫ cę⸗
tera aīalia in ſuo gñe ꝓbe degūt.cōgregari videmus ⁊ ſtare ꝯtra diſſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

lia. Leonū feritas inter ſe nō dimicat. ſerpentiū morſus nō petit ſerpentes nec maris quidē beluę ac piſces niſi in diuerſa gn̄a ſeuiūt. At Hercule hoī plura ex hoīe ſunt mala. ſic Plinius

¶ Q̄d nō ē reprehenſibilis autor ex multa autoꝝ ꝛ maxie gētiliū citatōe. ꝛ cur hō nud⁹ naſcat̄ ¶ Ca. xxxiij

Sed nec putes me ꝙ ꝯfugiā ad gentilis hoīs autoritatē iō redarguendū. ait em̄ noſter Auguſtinus. Philoſophi ſi q̄ fidei nr̄e conſentanea dixerunt. nō ſolum formidanda non ſunt verꝫ etiā ab eis tanq̄ꝫ ab i iuſtis poſſeſſorib⁹ in vſum nr̄m ꝯuertēda. ſꝫ neq̄ꝫ vicio det̄ ꝙ in hūc libellū nr̄m aliena ꝯgeſſerim⁹. nam appetitus ꝯtumaciam reſtingué noſtꝝ ē inſtitutū. id ſeu noſtris ſeu remedijs fiat alienis. q̄d ad ęgrotum: De Chryſippo cui⁹ tm̄ fuit i dialectica nomē aiūt ꝙ teſtimonioꝝ nube vteret̄. ꝛ quibuſdā ſuis opuſculis totā Euripidis Medeā inſeruit ꝛ Apollodorus Atheniēſis de eo dixit. ſi q̄s tollat de Chryſippi libris q̄ aliena ſunt. charta ei vacua relinq̄t̄ Plinianę ſnię cauſtica vis inē. quā q꞉ p̄t luxuriantē appetitū reꝓmē. tanq̄ꝫ pharmacū opportunū ꝛ fomētū ſalutare porrigim⁹. ad id tn̄ q̄d d꞉ hoīem naſci nudū Ariſtoteles de gn̄atiōe aīaliū libro ſcd̄o r̄ndit dicēs Hō nudo maxīe oīm ꝛ itecto corpe naſcit̄. qm̄ minimum in eo eſt terreni incrementi q̄ cauſa facit vt vngues q̄ꝫ minimos pro portione ſortiatur.

¶ Cur deus floccipendat corpus rationes naturales ¶ Capitulum. xxxiiij.

Recitatis tot morboꝝ ac incōmodoꝝ gn̄ib⁹ q̄b⁹ humanū corp⁹ afficit̄. remané potuit i corde tuo q̄dā noxię cogitatōis aculeus caſtigatę ꝯſcię ꝓmoleſt⁹. videri enī p̄t deū nr̄i vel nullā. vel certe ꝑuā rōnem habuiſſe. q̄s tot calamitatib⁹ ꝛ ęrūnis expoſuit ꝛ ſic nomē p̄ris q̄ illū in ꝑmis honora⁹ amittet ſi paternā curā ꝛ pietatē vl̄ amiſiſſe vl̄ nō hr̄e ꝓbabit̄ vt igit̄ excludat̄ h⁹ cogitatōis iportūitas vicina ꝑcipitio p̄ter rōnes añdictas ad ꝯſiderādū reꝝ naturā ꝯuertamur. q̄ manifeſte ꝯſtet deo corpoꝝ nr̄oꝝ maiorē curā eſſe nō debuiſſe. q̄d ſi alti⁹ repetem⁹ audire nō pigeat. nā nō erit rei natural' i iucūda narratio Phi oēs in corp⁹ ꝛ ſpm̄ ſubſtantiā ꝑtiunt̄ Corp⁹ vocāt q̄d videri. q̄d tāgi. q̄d audiri. ꝛ alijs ſenſib⁹ ꝑcipi p̄t, ſpm̄ vo q̄d q̄ſi iane ſub ſenſū nō veit ſūt tn̄ ꝛ corpa q̄dā naturę adeo tenuis ꝛ exilis vt videant̄ ꝛ appellēt̄ ſpūs. vt vapores terreſtres ex q̄b⁹ ſi ibibito calore ſolis eleuāt̄ fiūt vēti toitrua cometę. ſtellę cadētes ſi vo itra terrę viſcera obturatis ſpiramētis occludant̄. terremot⁹ exurgūt. fontes calefiūt. ꝛ q̄ ex aqua reſoluūtur. ex q̄b⁹ nubes pluuię grādies

et id genus alia ꝑcreant. Item q̄ magicę naturali dant operā. solēt ſpūs
vocare ꝑtes ſubtiliores ex corꝑibꝰ mixtis puta ex vino ⁊ huiōi alijs ꝟtu
te ignis ⁊ caloris emunctas. quin ⁊ in corꝑibꝰ humaīs puriores ſangui
nis ꝑtes. qui ꝑ arterias ad vegetāda mēbra ꝑlabunt. ſpūs vocant a me
dicis ⁊ eos trifariam diuiſerūt. in naturales q̄ in epate. i vitales q̄ in cor
de. ⁊ in aīales q̄ in cerebro generant. his omibꝰ q̄ꝗ ſint corꝑa. tamē ſpi
ritus nomē eſt inditū. ꝙ ſingulari ꝑuilegio ſubtilitatis ⁊ actiuitatis ex
cellāt. ſpūs tamē. ſi more ſtoicoꝝ vim vocabuloꝝ īſpicimꝰ. halitum ſcat
et ad vētum extendit. iuxta illud pſalmi. ignis grādo nix glacies ſpūs ꝑ
cellarum. ſumit ⁊ ꝓ anima. iuxta illud Spūs ⁊ animę iuſtoꝝ. ⁊ itē ani
ma ꝓ halitu Plinꝰ em̄ in libro naturalis hiſtorię d'r. aīę hoc eſt halitꝰ
Leonis. ineſſe virus graue ⁊ vrſi peſtilēs ſ; iam a corporeis ad īcorꝑea
trāſeamꝰ aīam vegetabiliū quę nutriēdi. creſcēdi ⁊ generādi principiū
eſt Item anima brutoꝝ q̄ p̄dcis ſentiēdi ⁊ mouēdi vim ſuꝑaddit: nec nō
et anima rōnalis. in qua p̄dicta duo aīę genera ſicut trigonū ⁊ tetrago
num in pētagono ꝯtinent. ſpūs ſunt. ⁊ pſertim anima rōnalis Sunt et
in aere ſpūs q̄dam. iuxta Pauli apl'i traditōem nō eſt in q̄t nobis colluc
tatio aduerſus carnem ⁊ ſanguinē. ſed aduerſus ꝑncipes ⁊ ꝑtātes tene
braꝝ harum. tenebras autem vocat caliginoſum hūc aerem. qui circūfu
ſus. ꝯtiguus mari ꝑ vicinitatē ⁊ ꝯfuſionem in aquarū naturam degene
rat vel magis ꝑ tenebras mediam aeris Regionē intelligit vbi regnū
eſt ventoꝝ. vbi nubes ⁊ grandines. ⁊ multa terraꝝ incōmoda generāt il
lam em̄ lumie carere ⁊ ſꝑ tenebroſam eſſe phyſica rōne ꝓbatum eſt. nam
ſi vt aiūt. ⁊ experimētum indicat. reflectio radioꝝ a ſolidi corporis pla
na ſuꝑficie reꝑcuſſoꝝ caloris ⁊ lumīs eſt cauſa. nullū erit in ea ꝑte lumē
quę tm̄ a terrę ⁊ maris verberatu ſeiuncta eſt. ſed iam ꝓpoſito accōmode
tur oratio In omni fere corꝑe vel vere ſpūs eſt. vel quoddā aliud qd̓ pro
pter nature vicinitatē ſpūs d'r. ⁊ id q̄dem eſt in omni re melius. vbiq; p̄
ſtātius Quicq̄d em̄ eſt in re p̄ter ſpūm. ſpūs ꝯꝑatione fex eſt. purgamē
tum eſt Interroga empericos. cum aqua ardens ꝑ ignem educta eſt. q̄d
ex vino reſtet niſi inſulſus liquor. ⁊ quaſi quoddā corpꝰ emortuū Quid
pluribꝰ opus eſt. Quicq̄d ꝑ corpoream naturam fieri d'r. opꝰ eſt ſpūs la
tētis intrinſecus ab eo tanq; a fonte omnis oꝑatio deriuat. a corꝑe ꝟo vt
ab inſtrumēto. ꝓptea recte ab Ariſtotele dictū eſt aīam oꝑationum vita
lium eſſe ꝑncipiū. quid mirum igit ſi naturę opifex deus q̄ corꝑa ſpiriti
bus animauit. q̄ figmētum noſtꝝ cognoſcit. q̄ ſcit corpus nrūm eſſe pul
uerem. qui omnē nrām vim aīę inſculpſit. corpus paruipēdat: admiran
tur pueri pomi amęnitatē. q̄ eſt in cortice tu ꝟo ꝓiecto cortice qd̓ ſub eo
ſeruas: in ſrumēti ſpicis ꝯtemplamur ſagacitatē nature mirabilē. gra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

norum ordinem ⁊ diſpōnem. foliculoꝝ amictū ariſtaꝝ vallum. ⁊ eximiā in toto illo ope venuſtatē Attamē poſt modum omni extrīſeca pulchritudīe ↄtempta ſpicas ↄterimus. ⁊ paleas ad ventū iactātes ad ſolū granum curā extēdimus qđ ſi deꝰ facit in hoīe qđ tu ſapiēter facis in meſſe miraris ⁊ damnas: Mirari potius debes hoīm ignorātiam temeritatē audaciam. ꝙ ſe nō agnoſcāt. ꝙ deum incuſent qđ iudicium eiꝰ nō formident Deus ſpūs eſt Uis cauſaꝝ Celeſtiū atq₃ terreſtriū in ſpiritibus eſt omnis corporea ſubſtātia ab incorporea gubernatᷣ. ⁊ regitᷣ floccipendēda ergo ⁊ ↄtemptui habēda ſunt corporea hec membra animus ꝟo oī cura excolēdus. ſupradcis oībus aſtipulatᷣ Paulus immo ſpūs ſcūs in paulo loquēs cū inquit Habemꝰ theſauꝝ iſtum in vaſis fictilibꝰ Theſauꝝ vocat animā. vaſa fictilia ſunt membra Quoꝝ incōmoda animabꝰ materia ꝟtutum. appetitꝰ frenum. ⁊ ſpūalis ꝓfectus occaſio Oēs qui ad veram ſapiam vel ꝑuenerūt vel ꝑuenire voluerūt corpus nō ↄtempſerūt ſolum: verū de induſtria macerarunt ꝑtereo ſcōs de quibus id manifeſtū Uenio ad gētiles. Pythagorici a carnibꝰ abſtinere Diogenes cum baculo ⁊ pera mēdicās. ⁊ diſcipulos mēdicare docebat in cuiꝰ ↄtemptum vt exiſtimo dictū eſt. a chriſto nolite portare baculū neq₃ peram vt oſtenderet lōge etiam minorem q̄₃ Diogenes ꝑdicaſſet corpis curam a nobis habēdam. ipſe Epicurus que₃ alię philoſophoꝝ ſcholę quaſi impudicū ⁊ de ſummo bono male ſentiētem explodūt. cū cœnare lautius volebat ⁊ genio (vt aiūt) indulgē pane ⁊ caſeo victitabat Sacerdotes egyptij in tēplis ſe claudentes Paneſale ⁊ hyſopo veſcebantᷣ Gymnoſophiſtę apud indos vt teſtis eſt Philoſtratꝰ in vita Apollonij Tyanei ſe media extenuabāt. ſomnum ⁊ eū per q̄₃ breuiſſimū in nuda humo capiebāt Caloris ⁊ laboꝝ ita patiētes vt ſaxei viderentᷣ de his Pliniꝰ in ſeptimo naturalis hiſtorie libro de indis loquēs ita dꝛ philoſophos coꝝ quos gymnoſophiſtas vocāt ↄſtat ab exortu ad occaſum ꝑſtare ↄtuentes ſole₃ immobilibꝰ oculis feruētibꝰ harenis toto die alternis pedibꝰ inſiſtere Socrates quarundā mulierculaꝝ quas domi habebat. ↄtumelias ⁊ opprobria ⁊ omne genus iniuriaꝝ ſic ferebat: vt ab eis ſe meliorem fieri ꝑdicaret de eodē Socrate legimꝰ. niſi mea me fallit memoria apud. A. Gellium. ꝙ animę corpus ita ſubegerat patiētię diciplina ſic formarat. vt a veſpera vſq₃ ad veſpera₃ perdius ⁊ pernox fixis in eundem locum ſemꝑ oculis. ⁊ in eiſdem veſtigijs perſiſtebat: quaſi facto a corpore mentis exceſſu ſeneca de corpore loquens aſperius inquit tractandum eſt ne animo male pareat

¶ Qđ tota natura non cōſiſtit in aīa ¶ Ca. xxxv

PRopter ea quę de corpis vilitate diſſeruim⁹ :vt putauerūt q̇dam
totam humanę naturę ꝑfectōem in aīa eſſe.corpus vero quaſi thę
cam hominis ⁊ appendicem animi nihil ad integritatem naturę
ꝑtinere.cui ſententię obuiāt nō Peripatetici ſolū.ſed ⁊ Catholici:q̄ aīas
ad corpa tanq̄ȝ ad ſpeciei ꝑtem inclinari.⁊ deſtructo corpe hoīem interi-
re ac eſſe deſinē dogmatizāt Chriſtū inſup in triduo mortis ꝓpter corpo
ris ⁊ aīę ſepatōem hoīem nō fuiſſe.eſt Theologoꝝ cōmunis opinio.⁊ in
eo allucinatum eſſe volūt Petꝝ Lombardū.qui mgr̄ ſniaꝝ appellatur.
carnis etiam reſurrectōem ꝑ̄dicāt.vt in natura integrata recipiat vnuſ-
quiſqȝ ſtipem coꝝ quę geſſit in vita.

Que ſint mortis cauſę contra philoſophos et ma thematicos. Ca.xxxvi.

NEc de mortis neceſſitate ꝯqueri debet ſapiens.tria eñ ſunt vitę
genera q̄ experiri vnumquęqȝ oportet primū in mortali corpore
ſecūdum extra corpus.tercium rurſus in corpe:cum corruptibi
le induerit incorruptōem.⁊ mortale exuerit mortalitatē hic eſt animaꝝ
circulus ꝑfectus.cū corpe dimiſſe rurſus in antiqua ſua membra com-
pleta periodo remearint.eſt alia(vt aiūt) moriendi neceſſitas.q̄ȝ videlȝ
ex ꝯtrarijs ꝯſtam⁹ elemētis.q̄ aſſidue agēdo ac patiēdo inuicē corrodū
tur.Veꝝ hęc ratio iudicio meo breuitatem q̇dem vitę.mortalitatē ꝟo
nō oſtēdit.Cōſtat eñ diu ſtare nō poſſe,qđ aſſidue defluit At ſi nō ex cō
trarijs elemētis ſed ex vno tm̄ plaſmaret corp⁹.elemētoꝝ ꝯtrarietas ab
lata eſſet.nō tñ mortalitas.Corruptibile eñ eſt corpus ſine ex vno ele-
mēto ꝯſtet ſiue ex plurib⁹.ipſa nāqȝ elemēta ſuapte natura morti ⁊ cor-
ruptioni ſubiecta ſunt.Nō eñ puto aerem ſi ſol⁹ eſſet in mūdo.⁊ ab ali
orū elemētoꝝ ꝯtrarietate liber.fore incorruptibilē.Aliam mortis neceſ
ſitatem a numero animaꝝ ꝓpe infinito.Platonici trahūt.Aiūt eñ ma
teriam tot corporib⁹ ſimul gignēdis nō ſufficere.quot aīę ſunt fuerūt
⁊ futurę ſunt.⁊ ꝓpterea vt alię ſuccedāt.oportere ꝓores abſcedere.⁊ cor-
porum ſuoꝝ materiam nouis animab⁹ quaſi domum nouis habitatori-
bus tradere.vt ſpirituū naturalium numer⁹ impleat.velle igit ſp viue
re(ſi ꝟo hęc ſunt)nihil aliud eſt q̄ȝ materiam alijs animab⁹ debitā plus
ęquo velle occupare.⁊ futuris impedimēto eſſe ne naſcātur Quod q̄ȝ im
probū ſit iudicem⁹ nos.qui nōdum nati eſſem⁹:niſi maiores nrī iam de
ceſſiſſent.Tu ergo quicūqȝ es q̇ male viuendo membra tenes in ſeruitu
te peccati.Memēto corpis tui materiā expectari ab aīa fortaſſe meliori
Cui ꝙ diu viuas infert iniuria.ſi eius Creationi tuę obſcœnę vitę obſtat
longitudo.Cōſtituit ergo ſcđm hos deus breues dies hominis.vt certi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tem pōris curriculo omnium ſumma ꝑdeat animarum Ex p̄dictis infer ri poteſt qđ ꝯceſſum eſt a philoſophis oibus materiē rez corruptibiliū nō corrūpi. iuxta illud Naſonis Pythagoricoꝛ opinionē recitātis
Non perit ex toto quicq̃ȝ mihi credite mūdo
Sed variat: facieq̃ȝ nouat, naſciq̃ȝ vocatur
Appetit autem materia ſemꝑ nouis exornari formis. forma materię do minari Et vbi vna forma deſtituta eſt materia ad eādeȝ nunq̃ȝ niſi in die iudicij. ad ſimilē ſ̄o nō ſtatim reuertiť. p̄t tamē ⁊ ſtatim hoc ē breui tē pore reuocari: vt ſi corpus humanū māduceť ab homīe. ſicut apud An thropophagos mos eſt. trāſeunte em̄ Cibi p̄te in ſemē humanū p̄t ex illa materię portiūcula fieri embryo. ⁊ ad rōnalis anime redire cōſortium. Qđ ſi curioſitas humana quęſierit quo pacto fieri poſſit. vt eadem ma terię p̄s q̄ in plurib⁹ humanis corporib⁹ fuerit. in iudicio ſurgat cū oni bus nunq̃ȝ cum quondam igiť: aiūt Theologi quidam cum p̄mo reſur: recturam. ⁊ qđ eius defectu minus erit in reliq̄s. ſupplēdū a deo. quē ad modum em̄ panes multiplicauit in deſerto. p̄t materiā augē in iudicio ꝙ ſi toto vni⁹ materia fiat tota alterius. oportet nouā alteri materiā da ri. nec vt eccīa docet ꝓprie carnis reſurrectio eſſet. Aſtronomi vitam coe lo metianť. negat Epigenes centuȝ vigītiduos vite annos excedi poſſe Beroſus cento ſeptēdecim. Reges Petoſyris ⁊ Necepſos aiūt poſſe in italia ꝯtingere vitę annos centū vigitiſex Obſeruādos ānos climacteri cos monēt mathematici hoc eſt ſcanſiles ⁊ gradarios. ⁊ hi ſunt q̄ ex ſep tē ⁊ nouē numeris in vnum cōfluentibus ſurgūt. hi namq̃ȝ duo numeri vt aiūt decretorij ac malefici. ⁊ ad vitā ſuccidendā pollētes ſunt. ⁊ ꝓptēa ſexageſimūtercīū annū ſenū ⁊ peſtilētē dicūt. ꝙ nouies ſeptē ⁊ ſepties no uem eū numeꝛ reddūt. hec aſtronomica ſupſtitio. vt Trāquill⁹ teſtis ē ipm̄ q̄ȝ ꝑturbauit Auguſtū Sȝ vt Plini⁹ inq̄t in ſeptimo libro natura lis hiſtorię capite. xlix. Artis ipſi⁹ Aſtronomię incōſtantia declarat q̄ȝ īcerta res ſit Recurram⁹ nos ad Paulū apl'm q̄ nō coeli ſȝ dei arcanoꝛ eſt ꝯſcius ⁊ diſcam⁹ ab eo ſtatutū eē oib⁹ hoib⁹ ſemel mori Job etiā au diam⁹ dicentē ſtatuiſti ťmios ei⁹ q̄ p̄teriri nō poterūt. his ꝯtenti cauſis inq̄rendis finē īponam⁹: nā iſta curioſitas ē p̄cipitio vicina temeritas.

¶ De cauſa breuis vitę et mortis. et de annis anti= quorum patrum. ¶ Ca. xxxvij.

Hec de breuitate vite dolendū nobis ē more Theophraſti. q̄ natu ram viſus eſt accuſare. ꝙ Cornibus Ceruis ac Elephātis lon giſſimam vitam dederit. homini vero cuius intererat. et cui ma xime debebatur. in ſtatuendo vitę ſpacio vſq̃ȝ ad ſuſpicionem inuidie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

parca fuerit. Jmmo ſi Moſi Credim⁹ naturę opifex de⁹ in diſtributio
ne vitę tam liberalis fuit. vt hoī ꝑtātem fecerit nunꝗ̄ moriēdi ſꝫ qui ꝑfe
cte credūt diuinis eloquijs. ⁊ cum iuſticia ⁊ pietate vitam degunt pn̄tis
exilij breuitate ꝯtempta. magis deo grās agūt ꝙ hoī coelū aperuerit ꝗ̄
naturam accuſent ꝙ auara vitę fuerit Sed finge nullā homi coeleſtiuꝫ
bonoꝝ ſpem relictā quid de breuitate vitę dicēdum ſit in ꝓ̄ncipio libri de
bello iugurthę luculēto ſermōe Criſpus explanat falſo inq̇t q̄rit de natu
ra ſua genus humanū. ꝙ Aetas imbecilla atqꝫ breuis ęui forte poti⁹ ꝗ̄
ꝟtute regat. nam ꝯtra reputādo neqꝫ maius aliud. neqꝫ p̄ſtabili⁹ inueni
es magiſqꝫ naturę induſtriam hoīm ꝗ̄ vim aut temp⁹ deeſſe: ſꝫ dux atqꝫ
imꝑator vitę moraliū animus eſt: ſic ille. Qđ vero an̄ diluuij generalis
egreſſum fuerit vitę humanę tāta ꝓlixitas neqꝫ mirari neqꝫ illi ſeculo ī
uidere. neqꝫ eam ſibi optare quiſquā debet Erāt illis quidem hoībus. vt
Aſtronomi aiūt. ⁊ experimēto ꝯſtat Coeli ꝓpiciores volūt nāqꝫ Aſtro
nomi duos eſſe Zodiacos vnum in nona ſphęra alteꝝ in octaua. qđ fir-
mamētum vocāt. ⁊ inicio rerum ac tꝑm ſic a deo diſpoſitos vt aries ari
eti. taur⁹ tauro. geminis gemī iungerent. ⁊ amboꝝ Coeuntibus in vnū
viribus fortior in terris fiebat īfluxus. vnde ⁊ herbas tūc ſalubriores. et
fruct⁹ terre meliores ⁊ lōgiores animantiū vitas fuiſſe nō dubiū. poſtꝗ̄
ſoluta ꝑ motum ſocietate ab inuicem diſceſſerūt. totius inferior mūdus
ęgrotauit. ſuꝑaddūt Theologi primū parētem filios ⁊ nepotes talibus
diſciplinis imbuiſſe: vt quid vtile quid noxiū vitę eſſet. ꝑ ſe vnuſquiſqꝫ
cognoſcēt: Addūt ⁊ terrę vliginē tūc ſyncerā frugibus ſuppeditaſſe ali-
mētum melius ⁊ vberius. q̄ poſt diluuiū ſalſedine maris imbibita debi
lior fuit. Et deum idcirco vetuiſſe ne Adam de ligno qđ vitę dicebat q꞉
vitę ꝓducēdę vim habebat. iteꝝ deguſtaret ne ꝓlōgaret ſimul cum vita
miſerias: debuiſſe autē potius illos ꝗ̄ nos tam diu in vita eſſe ſic ꝓbant
ꝙ videlꝫ nulla p̄deceſſoꝝ inuēta. nullas artes nullas ſciētias tūc haben
tes oportebat lōgis exꝑimentis ea ꝑdiſcere. q̄ nos ex alioꝝ ſcriptis. ⁊ ex
maioꝝ noſtroꝝ lucubratiōib⁹ facile ⁊ ꝯpendioſe docemur. Reducta eſt
tandem cōmunis vitę hūane ſumma teſte. Dauid in pſalmis ad annos
ſeptuaginta. ⁊ in eodem adhuc ſtatu ꝑſeuerat

¶ De annis hominum ante diluuium. cōtra Pliniū.
¶ Capitulum. xxxviij.

EX his patet illos ꝓmi ſeculi ānos fuiſſe noſtris pares vel Pau-
lo minores. tāto ſcꝫ quanto lunaris ſolari eſt breuior. Dauid em̄
de annis loquēs a ſuę gētis more q̇ deſcēdit a Moyſe nō receſſit
Plinius in ſeptimo naturalis hiſtorię libro capite. xlviij. ſic de annis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

quit.annum aliȷ̈ ęſtate vnum terminabāt.alter hyeme. Aliȷ̈ quadripti/
tis tꝑib⁹.vt arcades.quoꝝ anni trimeſtres fuere Quidam lunę ſenio vt
egyptiȷ̈ Itaq; apud eos aliq̄ ſingula annoꝝ millia vixiſſe ꝓdunt.ſic Pli
nius Quib⁹ v̄bis oſtēdit ſe putare ānos qui ꝑmis patrib⁹ tribuunt fu
iſſe menſes Ueruꝫ hęc exiſtimatio ꝑ ſe ſatis explodit.lōge em̄ plus nos
viuerem⁹.q̄ȝ illa mūdi adhuc recētis antiq̄tas.nā centū ānis.mille du/
cēti mēſes includūtur:qui numer⁹ annoꝝ nulli illoꝝ aſcribit.ſed qd̄ cui
denti⁹ argumentū eſſe pt aduerſus eos q̄ annos hebreoꝝ menſes dicunt
q̄ȝ ipſe Moyſes q̄ dixit:vixit autem Malalehel ſexagitaquiq; annis.⁊
genuit Jared.certe ſi ānos ꝑ menſib⁹ accipit Malalehel quiq; ānos ⁊
totidem menſes natus genuiſſet.qd̄ vt Perſius inq̄t Nō ſani eſſe hois
nō ſanus iuret Oreſtes. Sꝫ de his trāſeunter hęc dicta ſunt

❡Quod vita humana nō ſit breuiata ❡Ca.xxxix

Ceſſat inſuꝑ illoꝝ opinio qui dicūt vitam humanam eſſe breuiatā
Nam ſi tꝑe Dauid idem.quod modo eſt ſpacium vitę fuit quō
dicemus in dies vitam breuiari: Et quidem inter Dauid ⁊ nrām
hanc ętatem annoꝝ duo millia quīgenta.⁊ eo ampli⁹ interceſſerūt.quo
tēpoꝝ curſu longiſſimo manifeſta vitę breuiatio facta eſſet Qd̄ ſi dicas
vſq; ad centeſimū annum ⁊ ampli⁹ illis tꝑib⁹ quoſdā ſubiuxiſſe: rn̄debo
⁊ poſteriorib⁹ ſeculis idem ↄtigiſſe.⁊ nūc q̄ȝ ↄtingere Arganzonius rex
Tarteſioꝝ centū quīquaginta Cinyras rex Cyprioꝝ decem ampli⁹ Epi
menides centū quīquagita ſeptē.Gorgias ſicul⁹ centūocto.vel vt Pau
ſanias inq̄t centūquiq;.M.Ualeri⁹ Coruin⁹ centū Terētia Cicerōis
centū ⁊ ſeptē vixit annos Sub Tito ⁊ Ueſpaſiano.ſicut Plini⁹ memit
in ſeptimo libro natural' hiſtorię.cenſu ꝑ italiā agitato viri centū ⁊ vigi
ti ānos nati Parmę tres repti ſunt Brixelli centū ⁊ vigintiquiq; vnus
Item Parmę centū ⁊ trigita annoꝝ repti duo.in veleiacio oppido pla
centino ducētoꝝ ⁊ decem annoꝝ ſex.Joēnes quidam Caroli magni Ro
manoꝝ īpatoris armiger vitę lōgitudine par Neſtori tercentū ānos
vixiſſe ꝑhibet Ex q̄b⁹ veriſimile ſatis eſt qd̄ Petr⁹ Aponēſis rōem ſide
ralem ſequēs in ↄciliatore dicit vitam humanam modo breuiari.mō ꝓ
duci ꝑ vario curſu ⁊ diſpōne cœloꝝ Patet etiam vanū eſſe quod Epige
nes ⁊ Beroſus.Petoſyris.⁊ Necepſos ⁊ aliȷ̈ Mathematici de termīs
vitę tradiderūt Non ergo de ſpacio vitę noſtrę dolendū:ſed omnino cu
randum ne fruſtra viuam⁹.Phocylides dicit vitam eſſe trochū.eſt au/
tem trochus reuolutio.rota.Curſus.Cuius finis certus.ſed quando.in
certum.Propterea a chriſto dictum eſt. Uigilate itaq; quia neſcitis di
em neq; horam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ Quod egritudo preſeruat a multis flagitijs. ¶ Capitulum .xl.

EſSt aliud quoddam in infirmitatibus priuilegiū ſingulare qd in
liberis ciuitatibus licet aduertere. vbi vt plurimū factiōes ſunt ⁊
contentio eſt inter ciues de potētia ⁊ de honore ac pſidentia. dum
eñi quiſqꝫ clientelas habet ⁊ ſuos tueri. ac extollere nitit̃ cū magno ꝯſcie
detrimēto multū laboꝝ multū periculoꝝ frequēter ſuſcipimus. et pde-
tentim in anguſtias pellimur. a qbus explicari ac expedire poſtmodū vl'
impoſſibile vel certe difficile. At qui bene valet. ⁊ ab huiōi ſe officijs ꝯti
net. ignauus ſegnis ſtolidus putat̃. ſꝫ q morbo īpediente detinet̃. malarū
operaꝝ ꝯſcie nō ponit offendiculū. ⁊ apud oēs in promptu hꝫ excuſatio-
nem. viuit ſibi. ſanos autem ſibi viuere non licet vnoquoqꝫ in ſui fauorē
illud Platonicū vſurpāte. Nō ſolū nobis nati ſumus. ſed ortus noſtri
partem patria. ptem amici ſibi vendicāt. Quot putas reperiri poſſe q
mallēt ſe morbo vel grauiſſimo tūc detētos fuiſſe. cum aliqn illa Bono
nie negocia tractauerūt. aut cum illis amicis fauerūt. vnde poſtmodum
ſeditōes exorte. tumultus excitati. manus ꝯſerte ſunt. ac excidia ⁊ incen
dia ſubſecuta. Cū Lucius Catiliana cuius impiū ac immanē conatū Ci
cero ſua prudētia repreſſit ciuili bello ſuperatus ⁊ accepto letali vulnere
corruēs terram momordit. maluiſſet tum cum eam ꝯiurationem ador
tus eſt. podagra laboraſſe. duo fratres ex gracchoꝝ familia viri ſeditioſi.
Caius ⁊ Tiberius cum ſe inſidijs circūuentos ⁊ ab armatis ciuibꝰ opp̄ſ
ſos videre. cupijſſent ſe tūc cū de lege agraria facere ad populum vba coe
perūt Chiragre doloribꝰ infeſtatos Julius Ceſar. qui tantā eſt auſus ty
rannidē cum in ſenatu ſe a ꝯiuratis peti cōſpexit ⁊ cōfodi preoptaſſet ſe
tūc quando cum copijs rubiconem traiecit. grauiſſima febre correptum
egrotaſſe. Egritudines igit̃ ⁊ ſi a quibuſdam vtutum officijs tardāt. ab
innumeris tamē q facturi icurſuriue fueramus delictis periculiſqꝫ nos
liberāt. Poſſem in patria tua multa reperire q dictis meis aſtipulentur
ſed parco nam ea ⁊ nō fuiſſe. ⁊ poſtqꝫ facta ſunt ex memoria hominuꝫ re
ceſſiſſe deſidero Nōnunqꝫ igit̃ vniꝰ viri infirmitas totiꝰ familie. tocius
ciuitatis. tocius etiam puīcie eſt ſanitas Ecōtra vnius ſanitas eſt mul
torum egritudo Etiā hoc dei bonitas ſimul ⁊ puidētia maxime cernit̃ q
noſtris incōmodis voluit cōmodū aliquid admiſcere. vt vniꝰ amaritu-
dinē dulcedo tēperaret alterius Jta fit vt ex his nrē vite miſerijs ⁊ erū
nis ſi bene vti ſciuerimꝰ fœlicitatē poſſimꝰ exp̄mere

Qd ex aduerſitatibꝰ naſcat̃ incūditas ſpūal'. Ca. xli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

TRanſeamus ad ſpūalia tempꝛe Pauli apl'i.hoc eſt ad ſpūales fruc
tus anię beneualentis palato,dulciſſimos.ſed gradiamur ea via
quam ipſe monſtrauit.ne nouam adorti fortaſſe fallamur.ſed quo
melius percipe poſſis.prius ſniam vnā plato nicoꝝ euoluam.aiunt eñi
Platonici duplicem eſſe ꝟtutem.vnam purgatoriam animi.alteram ve
ro animi purgati.pͥma cū vicijs adhuc pugnat.altera domito iam vici
orum exercitu ꝯpoſitiſqꝫ regni ſui reb⁹ pacifice ſine vlla rebellioē guber
nat.pͥma armaẗ vt appetitū ſubijciat rationi ⁊ vt peſſimum hoc qd' in
tra nos inter rōnem ⁊ appetitum geriẗ bellum.excludat.peſſimum inq̄ꝫ
bellū.nam externa bella mala quidem ſunt,Ciuilia peiora.domeſtica pꝫſ
ſima.quę ꝟo intra nos gerūtur inteſtina tanto ſunt peiora quāto animę
q̄ꝫ corpꝫis eſt peioꝛ interitus Uirtus purgatoria gradiẗ ꝑ ſpineta.per lo
ca arida inuia ⁊ inaquoſa.ꝑ caua vallium.ꝑ ardua mōtium.co ſcꝫ itine
re.quod vt Prodicus inq̇t Herculi virtus oſtēdit ad gloriā Finxit eñi
Prodicus Herculi adoleſcēti voluptatem ⁊ ꝟtutē in muliebri ſpecie ap
paruiſſe.⁊ eum certatim ſtuduiſſe ad ſeſe allicē illam pollicitādo delicias
⁊ genus oē libidis.cui⁹ tamen finis futurus eſſet vituperium.dedecus ⁊
ignominia.hāc vero offerēdo primo quidem difficilia ardua aſpera.mox
autem laudem.honorem ac immortalitatē prima illa ſeuera ꝑludia.vir
tutis purgatorię ſunt rudimēta.⁊ eius q̇ ad veram gloriam niti velit ty
rocinia pͥma.que ꝟo ſequūtur dulcia ⁊ amena.fruct⁹ ſunt animi iā pur
gati.Prodico Pythagoras ꝯcorgauit grecam vocalem.y.a. Paleme
de vel Simonide inuentā.nam de autore dubitatur Interp̄tans ſiniſtꝝ
Ramum quia in imo latioꝛ.in ſummo anguſtioꝛ.vbiqꝫ planioꝛ. ⁊ aſcen
ſu facilioꝛ.vicijs dedit Siniſtrum vero ꝟtuti quia longus ⁊ arduus de
radice primum ſurgit anguſtus.aſcendendo expanditur.⁊ inſtar palmę
tanto ſpiſſioꝛ quāto ſublimioꝛ in latam planiciem cacumen extēdit Pri
ma pars rami dextri eſt purgatoria.⁊ ſummitas illa plana purgati ani
mi virtus eſt typum gerens Chriſti.qui dixit.Uenite ad me omnes q̇
laboratis ⁊ feſſi eſtis.⁊ ego reficiam vos: victa difficultate pręambula
id eſt ꝑturbationibus ſedatis.tum demum cum ratione regnat virtus.
Tunc ex virtute quaſi ex vite bene repaſtinata.⁊ arbuſto ſuo alligata ꝓ
deunt hi fructus.q̇bus mens ipſa nutritur ⁊ viget.apes imitata quę eo
dem melle quod procreant viuunt.anima eſt tellus.arbuſtum appeti
tus vitis eſt virtus. Quę de virtute diximus ad ea que videntur ocu
lis maioris intelligentię gratia reducamus. Ut duplicem virtutem
diximus .ſic duplex quoqꝫ .Triticum dicamus. Laſſitudinis vnum.
refectionis alterum vt dialecticorum more vtamur vno vt pluribus .
in quod multipliciter fertur intellectus . primum ergo triticum eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

dum aratur ⁊ ferit͛ runcatur ⁊ metitur. vapulat ⁊ molit͛. alteꝝ eſt dum manducatur Hoc igit͛ qđ palato iucundū eſt. qđ voluptatē affert ⁊ nutrimentū tātis laboribꝰ eſt partum. tot pruinis canduit. riguit tot niuibus. maduit tot pluuijs. aruit tot ſolibꝰ. expauit tot grandines. ⁊ tandē poſt tot iniurias ſuccīſum ⁊ cū multo ſudore perlatum in aeram ꝟberibꝰ tundit͛. iactatur ad ventum. fert͛ ad catyllum. ⁊ cribro polinario excuſuꝫ globatur in maſſam. fermento corrumpit͛. pugnis ſubigit͛. Ad vltimuꝫ quaſi iam quodam martyrio ꝯſumādum redigit͛ in trochiſcos. ⁊ in fruſta diuiſum torret͛ in clibano Sic ꝑfecto ꝟtus q̄ magna futura eſt ī difficultate plantat͛ radicat in dolore. germinat in erumnis ſudore rigatur Curis ſtercorat͛ firmatur anguſtijs floret in laboribꝰ frōdet in negocijs. foetat in aduerſis: cū ergo ꝟtus ſumpſit incremētum. ⁊ gratie ſole incaleſcēte coaluit. incipit fructꝰ afferre mirificos Tūc oēs ſicut nos amamꝰ alienis gaudemꝰ bonis eque ac ꝓprijs. intꝰ ac foris nobiſcum ⁊ cū alijs pacifici ſumꝰ Tūc animi noſtri ꝯpotes ac reges incōmoda oīa equanimiter ferimꝰ In fidei ⁊ moleſtie pietatis ⁊ ſapie. caſtitatis ⁊ iuſticie ſtudijs exultamꝰ Uirtutū ergo fructus ipſaꝝ ꝟtutum eſt vſus. cum ꝑ morem ⁊ habitū factus eſt operāti leuis ⁊ dulcis Uides q̄ pacto tandem ex ſpinis vuas colligimus: tum ſcꝫ cum gregē affectuū diſpeſcētes ſtudioſe curamꝰ ſeminitas in nobis a natura ꝟtutes. hoc ē ergo vt rn̄dere ꝓpoſito incipiamꝰ. qđ in ſcđa ad Corinthios epl'a Paulus dicit Sꝫ ordinē ꝟboꝝ ſolerter attēde In oībꝰ inq̄t exhibeamꝰ nos ſicut dei miſtros. ī multa patia. in tribulatōibꝰ. ī neccitatibꝰ. in anguſtijs. ī plagis. in carceribꝰ in ſeditiōibꝰ. in laboribꝰ. in vigilijs. in ieiunijs: hucuſqꝫ ꝑ patie ſpineta gradiēdo. ꝟtus purgatoria laborauit. ⁊ Ariſteus vt mel inueīret. cū Proteo depugnauit. q̄ mox ſubinfert. ſunt mel quod q̄rit͛. ſunt quas vitis in terra paſtinata. hoc eſt ꝟtꝰ in mēte purgata fruges emerito reddit agricole Sequit͛ em̄ ſic eodē loco. in caſtitate. in ſcia. in lōganimitate. in ſuauitate. in ſpū ſcō. in charitate nō ficta. in ꝟbo ꝟitatis. in ꝟtute dei Notādū āt qꝛ ꝑ ꝟtutes nō habitꝰ ocioſos. ⁊ ſine opibꝰ mortuos q̄ arbori īfecūde ſunt ſil'es: ſꝫ iugi exercitatōe fructiferos ꝯmēdat Apl's. ⁊ in euāgelio dixit chriſtꝰ. ignē veni mittē in terrā. ⁊ q̄d volo niſi vt ardeat

¶ Quod debuit eſſe naturaꝝ varietas ad oſtendendam dei ſapientiam ¶ Ca. xlij.

Memini me libro ſecūdo capite quarto cum de ꝯplexionibꝰ ageremus. Citaſſe Plotinum dicentem ad decorem vniuerſi non parum facere. immo ⁊ neceſſariam eſſe rerum veritatem. placet ſuaſioni huic ratiunculam addere patientie ꝑfectui ſatis accōmodatam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Sumit̃ autem hęc ratio ab oſtendēda arte ſummi opificis.ꝛ eſt huiōi.
ſi pictoꝛ vnicolorē faciat parietem.q̄ꝫq̄ꝫ coloꝛis ſit ꝛ ꝑcio cariſſim⁹.ꝛ ſpe
cie ameniſſim⁹ vt purpuriſſum.putares ne tu id eſſe ꝯſumati op⁹ artifi
cis Nō putaret hoc Apelles nō zenſis.nō Parrhaſius.putaret fortaſſe
Cleophantus ꝛ aliq̇s eorum pictoꝝ.qui arte nōdum ꝑfecta monochro
mata pinxerūt.At qui exactiſſime artem adepti volūt abſolutiſſime pin
gere.ꝛ penicillo naturā ęmulari.vt Protogenes.qui in ducēdis lineis
cum Apelle certauit.nō colorem vnum tm̄ adhibēt.ſed minio.armenio
Cinabari Chryſocolla.indico Sandaraca purpura.cocco Sinopide.
hyacintho Balauſto.ꝛ alijs id genus quaſdā arbitratu ſuo figuras faci
ent.ꝛ quaſdam veras certam rem exprimētes quas Iconas vocāt exarā
tes.ibunt in infinitā rerum varietatem Pictoꝛ quia res ipſas creare nō
poteſt rerū imagines facit id eſt artis ſummū beneficium nihil expectes
ab ea p̄ſtantius.ſed deus qui nō imaginum ſed reꝝ eſt artifex.ſuaꝫ aliq̄n
volēs mōſtrare peritiam.venit ad officinam.ꝛ in ſe ꝯtemplat⁹ naturaꝝ
imagines.quas ideas.ꝛ paraligmata greci vocāt.animū extēdit ad ope
randū:Sunt autē in eius mente.nō quarūdam paucarum.immo cunc
tarum imagines rerum.ꝛ faciundoꝝ operum viua exemplaria Idcirco
Platonici dicūt creationē ac ꝓductionem nihil aliud eſſe q̄ꝫ aſſimilatio
nem Deus em̄ ꝛ miniſtri eius āgeli coeloꝝ motores ad ideas reſpiciētes
cuncta ꝓducūt Unde ꝛ Moſi dictū eſt inſpice ꝛ fac ſcd̄m exēplar quod
tibi in mōte mōſtratū eſt. Nec tibi nouū videat̃ quod audies Quot in
mēte diuīa ſunt ideę.tot nec plures pn̄t gigni a deo naturę fingedem plu
res gigni.ſequet̃ eas factas quaſi ab ignorāte.faber nanq̄ꝫ qui clauū excu
dit cui⁹ in mēte ſpēm non habuit:certe quaſi dormiēs ꝛ ignorās fecit at
idea eſt ſpēs ꝛ rō mentalis.rei faciūde naturam oſtēdens An ꝟo res crea
tę tot numero ſint quot ideę.ſcire quis poſſit niſi ipſe q̇ fecit Nō decuit
igit̃ vnum effectum fluere ab artifice cui⁹ opus immēſę ſignum eſt ſapię
Et ne videat̃ idem ſępi⁹ repetitum fecit naturas inſtar numeroꝝ.immo
inſtar ideaꝝ hoc eſt inęquales:oportuit ergo quaſdā eſſe minores q̄ ma
ioꝛibus collatę quādam humilitatē prę ſe ferrēt ꝛ ſic ex plurib⁹ naturaꝝ
gradib⁹ ſcala ꝯſurgit.ꝑ quam intellect⁹ in eum aſcēdit.ſupponēs em̄ ea
eſſe numero finita q̄ ordinem habeāt ab eſſentia.naturam quādam ꝓmā
ꝛ p̄cellentem reperit.a qua tanq̄ꝫ a pelago ꝑfectiōis.fluant in alias riui
bonitatis.ꝛ hoc eſt quod Iacobus apl's dixit.Oīe datum optimū ꝛ om
ne donum ꝑfectum deſurſum ē.deſcēdens a patre luminū.apud quē non
eſt trāmutatio.neq̄ꝫ viciſſitudis obumbratio.hoc eſt de quo Ariſtoteles
inq̇t eſſe animal ęternum a quo deriuat̃ eſſe ꝛ viuē his clarius his obſcu
rius hui⁹ imago viſibilis ē ipſe mūd⁹.ſi ei ſeruata ſubſtātia mūdo quāti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tatem abſtuleris. remanebit q̄dam rex ſine magnitudie immēſa congeries. cui⁹ magnitudo erit bonitas inſerta ſubſtātię. Ad oſtēdendā igiť ſapientiā tāti artificis fcūs eſt mūdus. ⁊ in mundo oīa ⁊ inter oīa nos hoīes loco ſatis digno ꝯſtituti. hoc eſt in angulo hemiſphęrioꝝ vbi duo parietes diuerſi tpalium ſcʒ ⁊ ęternoꝝ miro artificio ꝯiungunť. de iſta Creaturaꝝ multiplicitate Paulus ad corinthios ſcribit dicēs nō oīs caro eadem caro. ſʒ alia hoīm. alia pecoꝝ. alia volucꝝ. alia piſciū. ⁊ corpa celeſtia. ⁊ corpa terreſtria. ſʒ alia q̄dem Cęleſtiū gloria. alia terreſtriū. alia claritas ſolis. alia claritas lunę. alia claritas ſtellaꝝ. ſtella em̄ a ſtella differt in claritate. ⁊ q̄ eſt in naturis eadem eſt in donis repꝑtita diuerſitas. In Abel nāqꝫ claruit Juſticia Pietas in Enoc. In Noe lōganimitas Religio in Melchiſedech: Fides in Abrahā. i Jacob foecūditas. in Joſeph pudicicia. in Sanſon fortitudo. in Dauid ꝓphetia. i Salomōe ſapia. in Abſalone forma. in Petro crudelitas. in Paulo ꝯſtantia. in Joanne ſcīa. ⁊ vt in p̄dicta ep̄la Paulus inq̄t. diuiſiōes ꝟo gratiaꝝ ſunt. idem autem ſpūs ⁊ diuiſiōes miſtrationū ſunt. idem autē dominus. ⁊ diuiſiōes opationū ſunt. idem autē deus qui opatur oīa in oīb⁹. ⁊ paulo infra hęc autē oīa opatur vnus atqꝫ idē ſpūs. diuidens ſingulis ꝓut vult In hoc vltimo ꝟbo obſtruiť os nrē temeritati. qđ em̄ nobis ꝯſtat deū velle ꝑſuaſi id nō poſſe niſi bonū eſſe. debem⁹ hūilitez ⁊ reuerēter ferre.

❡ Quod mundus eſt quoddam ſpectaculum nobis a deo exhibitum quo inuitamur ad patiēter ferēdum omnes aduerſitates. ❡ Capitulum. xliij.

Sapiētia ergo diuina tot rex exhibitura ſpectaculū quaſdam naturas condidit q̄ ſpectarenť. vt inaīata. q̄dā etiam aīata rōne carentia. Quędam vt ⁊ ſpectarenť atqꝫ ſpectarēt vt homies ⁊ angelos: mundū hunc quaſi quoddā theatꝝ mirabiliū reꝝ refertiſſimū videntes: dum opa admiranť opificē pdicāt. q̄ꝝ vnus erat q̄ dicebat Coeli enarrēt gloriā dei ⁊ opa manuū ei⁹ enūciat firmamentū Jtē Conſideraui opa tua ⁊ expaui Jtē delectaſti me dn̄e in factura tua ⁊ in opib⁹ manuū tuaꝝ exultabo Eat nūc ⁊ ꝓ re mirabili oſtēdat Callicratides ex ebore formicas ⁊ alia tam pua aīalia vt ptes coꝝ vix oculis cerni poſſint. afferat. Myrmecides quadrigā eburneā quā muſca alis ītegat recitet Cicero ꝓ miraculo Jliada Homeri ſcriptā in mēbranis tam puo volumie vt nuce includerenť Feccrit Ariſtides Theban⁹ pictor tabulā qꝫ centū talētis licitatus eſt Attalus emerit Timomachi duas tabulas octoginta talētis. Cęſar dictator Cnidiā venerē tota gręcia inclytā Praxiteles fecerit Demetri-

us expugnator Rhodo pepercerit ne ꝓtogenis tabulā ꝯcremaret Jouem olympium Phidias capitolinū. ⁊ ephesiam Dianam Mētor exculpſerit. hec hoīes olim mirabant̄ ⁊ ad quinquennale grecie certamē afferebāt celebritatē famę ⁊ imortalitatē noīs aucupātes At deus hoc totum qđ cernis qđ etiam nō cernis fabrefecit. oculos dedit vt videas mentem vt cognoſcas qua laude ꝗ̄ hōre dign⁹ ē opifex. ps pma tāti ſpectaculi ſūt iſta mortalia corporea terrena. ſi hęc bene ſpectaueris ⁊ opificē ſpectādo pia mēte colueris. oculis tuis ęterna ſubijciet: q̄ cum tāta animi voluptate ſpectabis vt ab eis diuelli nunq̄ʒ poſſis. ſi ꝟo hāc pmā ꝑtem ſtulte ⁊ infantiliter ſpectaueris. tanq̄ʒ indign⁹ qui imortalia videas. excluderis ꝓpterea ſcriptū eſt de ꝟgib⁹ fatuis. ꝙ dum irēt oleum emere. clauſa eſt ianua. ⁊ clamātib⁹ Dñe dñe aperi nobis: reſpōſum eſt. Amen dico vobis neſcio vos. excluſę ſunt q̄ ſe ac alia male ſpectauerāt. nec in ſe ⁊ alijs deū cognouerāt Uade ergo ⁊ gaude te in ſortē miſterij huius aſcitum a deo. ⁊ fer ęquo animo vitę moleſtias. vt tranſire poſſis ad diuinarum rerum cęleſte ſpectaculum

¶ Comparatione rerum inequalium probat meliorē eſſe vitam ſanctam cū aduerſis q̄ʒ vitam felicem cum vicijs. ¶ Capitulū. xliiij.

ALiud ē qđ ideo tecū volo ꝑcurrē vt ad diuinā ſapiam magis intentus ei⁹ te bonitati credas ſecuri⁹ Empedocles autor ē licet id ſibi vſurpet Ariſtoteles q̄ttuor eē mortaliū rez̄ ſemīa pmitiua. q̄ nuncupam⁹ elemēta Jgnē Aerē Aquā ⁊ Terrā Hec ita ꝯtraria ſunt vt etiā ꝯueniāt ſic colligata ſunt vt annuli quattuor īuicē ſe ꝯplexi Jgnis qđ de ſecatiſſimū ē elementū. ꝑ ſiccitatē terrę ꝯnex⁹ ē ꝑ frigiditatē terra aquę ꝑ humiditatē Aqua aeri. ꝑ caliditatē Aer igni Quattuor iſte pmę qualitates Caliditas. frigiditas. hūiditas. ſiccitas. ita ꝯiugatę ſūt in elemētis. vt qualibet eaz̄ bis repetita ꝯbinatiōes q̄ttuor reddāt Qđ ſi q̄ras q̄ ꝯbinationū iſtaz̄ pręſtātior. reſpōdebo: videri eam q̄ in nobiliſſimo elemēto ſit poſita. hoc ē ſiccitas ⁊ caliditas q̄ eſt in igne. Si ꝟo vtra iſtarū qualitatū ſit nobilior q̄ras. nō erit abſurdū caliditati dare pncipatuʒ. ꝙ eam pmū elementū ⁊ ſi ꝯmunicat. neq̄ʒ eñ ꝓpriā hʒ. nō niſi tñ aeri ſcđo ſibi in dignitate cōicat. ſiccitatē vero ⁊ terra ꝑticipat. Uidet̄ eñ iure nobilius id qđ in ſecundū. q̄ʒ id qđ in quartū a pmo diffundit̄. nā meliora meliorib⁹ natura ꝯiūgit Uides igit̄ vt hęc miro mō ſibi cohęreant. ⁊ inꝯꝑabili artificio colligent̄. hoc q̄đ ē viderūt phi. ꝗt aliā rez̄ ꝯiugatiōem nō viderūt. quā volo (ſi placet) paucis explicem⁹ Quattuor in vniuerſo genera ſunt vitę Mūdana. infernalis. purgatorea. cęleſtis. hoc ē mun-

dana ad cęleſtẽ. quod terra ad ignem Sicut eñ terrę ſiccitatẽ ⁊ frigidi
tatem damus. ſic mũdanę vitę attribuimꝰ ꝓ frigiditate immũdiciaȝ. ꝓ
ſiccitate lęticiam Qui eñ ſcḋm mũdi ritum vitam ducũt. hi ſunt de qui
bus dꝛ tenẽt tympanum ⁊ citharam. ducũt in bonis dies ſuos. ⁊ in pun
cto ad inferna deſcẽdunt. in q̇bꝰ rebus vir ſapiẽs cum immũdicia lęticiã
expſſit nõ eñ ad inferna deſcẽdere dici poſſent. niſi eſſent vicijs inuoluti
Cęleſti vitę damus cũ ſanctitate leticiam. in purgatoriam ṽo quę eſt vi
tę cęleſti qḋ eſt aer igni ſanctitatem a cęleſti deriuamꝰ. eamq; triſticię co
pulamus. ꝗ triſtari oporteat. q̇ torquent̃. infernali autẽ quę oĩno a cęle
ſti ſicut aqua ab igni diuerſa eſt attributa eſt immũdicies ꝯiuncta triſti
cię Sunt igit̃ tot qualitatũ combinatões in quattuor in his vitis quot
⁊ in elemẽtis Uerum illę corporeę. iſtę ſpũales. q̄ ſunt ſanctitas ⁊ lęticia
ſanctitas ⁊ triſticia. immũdicia triſticia. lęticia immũdicia. Sed reſtat
dubitatiõi reſpõdere. Uideor eñ infernalem vitam mũdanę ꝑponere:
cum illam aquę ꝯfero. ⁊ iſtam terrę. dicimus hoc ideo nos feciſſe ꝗ ſicut
aqua eſt tellure ſubtilior ac immaterialior. ſic ⁊ infernalis vita iam terreis
defuncta corpibus quatenus defecatior. eatenus videri poſſit eſſe pſtan
tior. ꝗ ſi ꝯtendas meliorem oĩno eſſe mũdanam vitam. reſpõdebo ⁊ ter-
ram in multis aquę pferendã. Sed age hęc ptermittamꝰ. ſequamur ea
quę plus habẽt euidẽtię. ⁊ minꝰ audacię plꝰ vtilitatis. ⁊ minꝰ ambitõis
Mundana ergo vita cũ cęleſti ꝯmunem habet lęticiam. At infernalis
aquę ꝯparata cum cęleſti habet ſicut cum igne aqua. nullum ꝯmercium
eſt eñ triſtis ⁊ ſordida. At cęleſtis lęta ⁊ ſancta Purgatoria ṽo aeri col
lata. q: ſancta eſt ⁊ triſtis. infernali aſſimilata ẽ in triſticia. in ſanctitate
cęleſti: ſi ergo quis q̄rat que iſtaꝝ cõbinationũ ſit potior. nõne reſponde-
bit̃ cum ſanctitate pſtare lęticiam. Quid eñ his meliꝰ excogitari pt Si
vero querat̃ quę duaꝝ qualitatum ſanctitatis. ſcȝ ⁊ lęticię pferẽda ſit re
ſpõdebimꝰ eadem rõne ꝑponendã eſſe lęticię ſanctitatẽ. qua ſiccitati cali
ditatem pauloante ptulimꝰ. ꝗ videlicet ſanctitas eſt in quo ſcḋm p̊mo.
pſtabilius optimo ꝯiungat̃. Nam purgatoria quę pcellit mundanam
cęleſti in ſanctitate ꝯiuncta eſt Quorſum hec putas altiꝰ repetita Nem
pe vt ex rebus naturalibus oñderem lõge pſtantius eſſe cũ ſanctitate tri-
ſtari more illorum q̇ degunt in purgatorio q̄ȝ inter ſordes ⁊ inopiã mo-
re ſuo exultare quoꝝ vita eſt in coeno volutari. Aegrotantiũ ṽo vita vt
eſt omnium ſanctoꝝ ꝯmune iudicium: ſi bene (vt debẽt) ęgritudines fe
rãt. nõ mũdana vita eſt ſed purgatoria. ſi purgatõe indigẽt ſi autem nõ
egent. in ęgrotãte tutela eſt ṽtutum. primo ad ſanctitatẽ hortamentu;
vtriq; meritoꝝ augmentũ Uide iam vbi ſis. eo eñ ratiocinãdo deductꝰ
es. vt tibi neccãrio fatendũ ſit lõge melius eſſe poenas ferre cũ ſanctitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

q̄ʒ in vitę turpitudīe letari Sʒ pauliſper ad elemētoꝝ ſpeculatōem rede amus. Ignis ſupne vbi coelo iungit̄. eſt defecatioꝛ. vbi aerē circuit. in aerem degenerat. aer vbi ignē ꝯtingit. eſt rarioꝛ Clarioꝛ vbi aquę ꝯmittitur. denſoꝛ. obſcurioꝛ. nebulis em̄ ꝛ vapoꝛibꝰ affectꝰ imbibit alienę naturę ꝯtagium. Aqua vbi terrę vicina eſt. terreſtrioꝛ eſt: vbi magis diſtat. purgatioꝛ. limpidioꝛ. terra q̄ aquis abluit̄ mūdioꝛ. vt harena: q̄ terra eſt diluta. Inferioꝛa igit̄ ea ꝑte qua ſupioꝛa ꝯtingūt. melioꝛa ſunt. Purgatorij ergo vita q̄ ſecūdo gradu eſt a cęleſti. ea parte qua cęleſti appropinquat eſt melioꝛ appropiat āt ꝑ ſanctitatem. ꝙ ſi tm̄ conari ꝛ ꝓficere poſſes. vt haberes cum ſanctitate leticiam. moꝛe aplōꝝ. de q̄bꝰ ſcriptum eſt. Ibant apl̄i gaudētes a ꝯſpectu cōcilij: qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu cōtumeliam pati: iam purgatoꝛia vita trāſiret in cęleſtem. eſſetq̄ʒ homo nō terrenꝰ. ſed cęleſtis. cum Aplō. iam nō tu viueres. ſʒ viueret i te chriſtus Laboꝛandū igit̄ quoad fieri poteſt: vt in hoc vitę breuis purgatoꝛio viuē ſancte iucūdeq̄ʒ valeas. ꝙ ſi facēs. iam beatitudini vicinꝰ cęleſtē in terris vitā incipes. ꝛ ſicut aer igni ꝯtiguus paꝝ ab ignis natura ſeiungit̄. Sic hō patiēs ꝛ gaudens videt̄ in angeloꝝ trāſiſſe cōſoꝛtium. huic Paulus dicebat: nr̄ā autē ꝯuerſatio eſt in coelo ꝛ alios exhoꝛtat̄ clamās Quę ſurſum ſunt q̄rite: non q̄ ſup terrā: q̄ ſurſum ſunt ſapite. ꝛ in pſalmo d̄r. coꝛ meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuū.

¶ Quod tolerātia aduerſitatū facit breuioꝛem trāſitum ad paradiſum. ¶ Ca. xlv.

AUdi (precoꝛ) ꝛ aliq̄d inſipientię meę ſuſtine. Si dicat tibi deus: vbi triginta annos in hac vita. ꝛ totidem poſt moꝛtem in purgatoꝛio egeris. protinus in coelum admitteris Dic ſodes. ſi coeli gaudia recte eſtimaueris. nonne longa magis eſſet votis expetendū. vt purgatoꝛij tempus cum vitę ſpacio quę nō breuis eſſe poteſt. ſimul excurreret. ꝛ vtrūq̄ʒ vita ſcʒ ꝛ purgatio vna eademq̄ʒ periodo finem acciperet. q̄ coeli mox conſoꝛs fieres. quam poſt vitam quę nō niſi laboꝛioſa ꝛ ęrumnoſa eſſe poteſt: maioꝛibus iterum cruciatibus deſtinari: ꝛ a coeli deſiderio tandiu fraudari. via ad bonum quāto compēdioſioꝛ. tāto optabilioꝛ quia melioꝛ. Habes igitur pręcipua dei liberalitate. Munus hoc magnum ꝛ ſingulare. quod multis p̄cibus impetrādum. quod magno eſſet p̄cio emmendum: ꝙ videlicet ſi ęquo animo fers. viuis ſimul ꝛ purgaris Utere igitur tāto dei beneficio. nec ſinas occaſiōem hanc tātam euolare ferunt em̄ foꝛtunam duas habere comites. occaſionem. ꝛ poenitētiam. ꝛ cum ad quenq̄ʒ venerit: offerre primū occaſiōem. eam cum oblata eſt. nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

arripienti reliquere pœnitẽtiam. quã gręci dicũt METANOIAN. Quo datur intelligi occaſiõem ſp̃ eſſe vel quęrendã vel expectãdam. ꝛ qui inuentam vel repertam neglexerit. ſolitum pœnitere Patrãdi ergo tam p̄clari ac ſalutaris negocij opportunitate amplexare. ꝛ ꝗ eam tibi obtulerit. Deo grãs age Nã ſi ſic egeris. iſta corporis tui terra. quaſi opportunos imbres accipiẽs ꝛ coloni verſata ligonib⁹ quo magis vexabit̃ tanto vberiores afferet fructus. ꝛ tandẽ diſces nõ illuſum te a domino Sꝫ ad petram hoc eſt ad chriſtum. vt ſordes excuterẽtur. alliſum. ꝛ mox vt viuere hic deſieris. ſine vllo more interſtitio in cœlo renaſceris. ꝛ ſimul erit ꝛ purgatorio ꝛ vitę ſatiſfactum.

Venerandi Fratris Baptiſtę Mantuani Carmelitę Theologi. Iſagoges ad patiẽtiam Liber Terci⁹

Quattuor virtutes plurimũ valere ad tolerãtiam Capitulum primum.

ET q̃m hoĩem natura fragilem tot morbis expoſitum: tot malis obiectuꝫ difficile eſt nõ frãgi: vel nõ inflecti neceſſariũ arbitror te admonẽ: vt quattuor p̄cipue ꝟtutib⁹ munire te ſtudeas. quaꝝ p̄ſidio vim oẽm flagelloꝝ facili⁹ feras Hę ſunt quas p̄mo libro pollicebamur Fides. ſpes. ꝑſeuerãtia. ꝛ lõganimitas Iſte nãqꝫ quaſi fulcra q̄dã. calũneqꝫ firmiſſime patiẽtię ſuſtinẽt ędificiũ. Et q̄ꝗꝫ ſupra dixerim⁹ cataphratum eſſe oportere. q̄ velit cũ diabolo pugnare. tñ ꝛ pleriſqꝫ ſuffecit ad victoriam leuis armatura Pictac⁹ mitylenęus vn⁹ ex ſeptẽ ſapiẽtib⁹ cum de agri cuiuſdã poſſeſſiõe iter Athenieſes ꝛ mitylenęos armis certaret̃: ipſe cũ Phrynone Atheniẽſiũ duce: q̄ Pancratiaſtes ꝛ Olympionices fuerat. ſingulari certamĩe pugnare ĩſtitnit. rete igit̃ Clypeo tegẽs Phrinonem inuoluit. ꝛ eum interemit Dauid adhuc adoleſcẽtul⁹ ſtetit cõtra gigantem loricatũ. ocreatũ. galeatũ. clypeatũ. ꝛ haſtile haſtę ei⁹ erat quaſi liciatoriũ texentiũ ip̃m ãt ferrũ haſtę ei⁹ ſexcẽtos ſiclos habebat ferri. Dauid baculo paſtorali armat⁹ ꝛ funda gigãtem nõ expauit. ꝛ vicit Dic ergo ꝛ tu diabolo. q̄d ꝛ Dauid dixit Allophylo Tu venis ad me cũ gladio ꝛ haſta ꝛ clypeo. ego ãt venio ad te in nomĩe dñi exercituũ: dei agminum Iſrael. Predictę igit̃ virtutes tanto tibi vſui erũt. vt ceteras ſi ha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

bes tibi cuſtodiāt Si nō habes.ad te alliciāt Oēs em̄ ꝟtutes ſic mutuo ſe amāt vt vbi paucas tute habitare ꝯſpexerint.alię ꝯfluāt.ꝛ ſic contin get vt breui ex feretario fias Cataphrattus.ſed venio ad ꝟtutes dicturꝰ pauca de naturis eaꝝ.vt eaꝝ in te creſcēte noticia creſcat ꝛ amicicia.creſ cat ꝛ ꝯtra vicia in corde tuo bellādi fiducia

De Fidei fundamento et natura Ca.ij.

DUplicem fidem dicimus actiuam ꝛ paſſiuaꝫ.paſſiua eſt que eſt in creditore Actiua q̄ in debitore Unde ꝛ deus fidelis appellat̄ Pau lus em̄ in calce pͥmę ep̄lę ad Theſſalonicēſes inq̄t.fidelis eſt deus qui vocauit vos.q̄ etiam faciet.ꝛ ideo hec ea eſt q̄ꝛ ꝙ fiat dictum fides eſt dicta.iuxta illud Naſonis dicta fides ſequit̄.ꝛ hęc nil eſt aliud.q̄ꝫ pͥmiſ ſi redditio.paſſiua ꝟo pͥmiſſi expectatio.paſſiua item duplex.infuſa ꝛ ac q̄ſita Ueꝝ hi magis poſſunt diuerſi habēdę fidei modi.q̄ꝫ diuerſi habitꝰ iudicari Fides paſſiua ſiue acquiſita ſiue infuſa eſt habitꝰ intellectꝰ quo credendis nō apparētibus reuelātis autoritate permoti.ꝑpter vltimuꝫ finem q̄ eſt beatitudo.firmiter atqꝫ ꝯſtanter adheremꝰ.hęc tribus acq̄-ritur.p̄dicatōe.miraculis.ꝛ inſpiratōe.quę ſola defectum ſupplet aliorū alia ꝟo ſine hac quaſi membra ſine ſpū moribūda langueſcūt ipa fides eſt lux vera.q̄ illuminat omnem hoīem venientem in hūc mūdum.Et hęc eſt lux q̄ lucit in tenebris ꝛ quam tenebrę nō comp̄henderūt Licet enim gētiles q̄ tenebraꝝ noīe deſignant̄.eam conati ſint eradicare.ipſa tamen quaſi ſol q̄ neſcit occaſum.nebulas errorum.tonitrua minarum.ꝓcellas odioꝝ.fulmina irarum.ꝛ quicq̄d excogitauit ingenioſa crudelitas Tyrā norum lucis ſuę claritate diſcuſſit.Nec te moueat ꝙ gētiles qui tāta re rum ſciētia claruerūt.tenebras appellemꝰ nam philoſophię mūdanę cla ritas ſine fidei ꝯdimento lumē eſt illud de quo d̄r in euāgelio Uide ergo ne lumē quod in te eſt.tenebrę ſunt Pythagoricū Socraticū Platoni cum Ariſtotelicū.ꝛ cynicuꝫ dogma eſt lumē.quod qui adeptus eſt dicit hoc ſcio:ꝙ nihil ſcio.Sic em̄ ſolitū dicē Socratem accepimus.poſtq̄ꝫ ꝯſumpta in inquiſitōe veritatis ętate.reſpōſo Apollinis iudicatus ē ſa piens ꝛ cum veniſſet iam in tātam apud hoīes opinionem.vt appellare tur ſapiētię humanę terreſtrę oraculū.at chriſti ꝟbum obbreuiatū quod vnius horę ſpacio diſci poteſt.nobis oſtēdit q̄d philoſophi fruſtra labo-rantes toto vitę ſpacio q̄ſierunt Et ideo perſonam philoſophoꝝ tenuiſſe videntur chriſti diſcipuli cum dixerūt.pręceptor per totam noctem la-borantes nihil cepimus.in ꝟbo autē tuo laxabo rete.quibus verbo duo innuūtur.ꝛ fuiſſe philoſophos in nocte verſatos.ꝛ eorum laborem eſſe vanitatem qui ſine deo querunt veritatem.Erant certe illi ſimilis his.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

(Alchimiſtę vulgo nuncupãtur)qui auaricię cupiditate deluſi volũt ex
aere aurum elicere. Sicut ergo iſti fallacib⁹ experimẽtis circũacti dum
quęrunt diuitias:incurrũt inopiam Sic illi vana curoſitate deluſi vbi
diem putãt. noctem inueniũt. ꝓpter quod dictum eſt a ꝓpheta Credidi
propter qđ loquutus ſum.ac ſi diceret laborantib⁹ alijs circa ſciẽtias et
naturę occulta ſcire conantib⁹ ego meli⁹ exiſtimaui credere diuinę tradi
tioni.ꝛ ideo đt.credidi ꝛ quia credidit loquutus ē.ꝛ quid ſit loquut⁹ ſub
infert dicẽs.omnis homo mẽdax ac ſi diceret omnes qui ſuo ingenio ad
verę ſapiẽtię lumẽ aſpirarũt.mendaces fuerũt.ꝛ vt chriſt⁹ inquit fures
ꝛ latrones.quia animas ad veram ſapientiam annitentes ſuis nuga mẽ
tes captare contendunt. ꝛ quaſi abigei a domino greges.ꝛ a vero paſto-
re pecus abducunt

Quod fides ꝑ aureum Virgilij ramũ figuratur.et quedã de natura ꝓphetię enarrata ¶ Ca.iij.

Fides eſt ille aureus Maronis noſtri Ramus q̇ ad elyſium ꝑgen
tibus eſt neccesſari⁹.videbat em̃ vir ille ſeu ſuopte ingenio ſeu di-
uina magis inſpiratõe quam ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΝ gręci vocant.
ſicut ꝛ aduẽtum chriſti ante peruiderat.eſſe quoddam ſapiẽtię genus ſi-
ne quo futurę vitę nõ valeat homini claritas apparere.ꝛ eam ramũ au-
reum recte nũcupauit.eſt em̃ fides Ram⁹ hoc eſt q̃dam delibatio diuinę
ſapiẽtię.ꝛ aureus q̇dem.quia ꝛ ꝓcioſiſſima ꝛ immarceſſibil' vt auri ſub-
ſtãtia.ꝛ recte etiã in magno nemore dixit inueniri.qꝛ iter varios ꝛ mul-
tiplices humanę ſapiẽtię modos inter ſcꝫ philoſophantiũ ſectas ꝛ tradi
tiões hoim diuerſas quaſi arbor in ampliſſimo nemore fidei ſapia delite
ſcit.Quod Virgil'.đt. Ipſe volẽs faciliſq; ſequet̃. Si te fata vocãt. ali
ter nõ virib⁹ vllis vincere.nec duro poteris cõuellere ferro.Quid aliud
eſt q̃ꝫ quod đꝛ a chriſto Nemo poteſt venire ad me niſi pater me⁹ traxe-
rit illum.dei namq; voluntas fatum đꝛ.Et recte đꝛ id muneris ferri ſi-
bi velle ꝓſerpinã.ꝓſerpina em̃ teſte Varrone.eſt luna a ꝓſerpẽdo dicta
nam ſole ſemꝑ eclipticam obſeruãte luna modo ad dextraꝫ modo ad ſini
ſtram coeli ꝑtem ſerpit ꝛ oberrat.luna autẽ in ſcripturis ſacris ſignat ec
cleſiam militãtem. iuxta illud Apocalipſis Mulier amicta ſole.ꝛ luna
ſub pedib⁹ eius.quod exponẽs Bernard⁹ inquit.eccleſia em̃ eſt luna illa
ſub pedib⁹ eius Poteſt etiam ꝛ de luna qui planeta eſt terrę ꝓpinquiſſi
mus.id ĩtelligi ſicut namq; eccleſia militãs vult ad ſe veniẽtes eſſe fide-
les ſic ꝛ eccĩa triũphãs nõ niſi fideles admittit.ꝛ inueniẽtes vult ramũ
proſerpinę hoc eſt fidem lunę offerri.nam cum ipſa luna rerum immor-
talium ac ęternarum ſit limen.fides quę enigma quaſi lunę maculam ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

tendit.ibi recte relinquitur.vbi iam incipiũt apparẽ diuina Quod vo ęne
as ferẽs ramum p loca poenarum Sibylla comitãte gradiatur.nil mirũ
nam ꝛ filij ecclesię dicũt.trãsiuimus p ignem ꝛ aquam ꝛ eduxisti nos in
refrigerium Sibylla ast ſapia diuina vel angeloꝝ custodia homĩ attri-
buta.qua nos ꝓtegẽte atqꝫ gubernãte fidem inuenim⁹.inuentã ſeruam⁹
ꝛ p huius vitę difficultates ac tenebras ambulãtes tandẽ ad Elysium.
hoc est in paradiſum mutata in ſciẽtiam fide ptrãſimus.ideoqꝫ dr perfe
cto munere diuę deuenere locos lętos.ꝛ amoena virecta.ꝙ ſi obijcias cre
di nõ debere deum q̃ futura erãt hoĩ pagano reuelaſſe Respondeo malos
ęque ac bonos hoĩes facturam eſſe dei.dei instrumẽta dei ministratores
ꝛ deo liberum eſſe eis vt ſuis vti.cum libuerit Balaam vir culpabilis de
futuris aute lõge pnunciat Sibyllę quas ꝛ Lactãtius ꝛ Augustinus
ad astruendã fidẽ citãt.mulieres ex media gẽtilitate fuerũt Caiphas vir
ſcelestiſſim⁹.vt in euãgelio legimus ꝓphetauit neſciẽs q̇d dicẽt Ipa Ba
laam Asina animal natura brutum ac indocile voces humanas edere p
docetur Et deniqꝫ vt paucis expediam.ꝓphetię donum nõ ad grãm q̃ gra
tum facit.ſꝫ ad eam q̃ ſolum gratis dari dr.ex theologoꝝ autoritate refer
tur.gratitudĩs autem vocabulũ ſi late extendatur.omnes ꝓculdubio crea
turas includit.omnia enĩ diligit deus.ꝛ nihil odio habet eorũ q̃ creauit.
ſed ex theologoꝝ vſu eis appropriatur.q̇ ad aliquem futurę beatitudis gra
dum acceptantur.Et quẽadmodum in magna domo.q̃zuis oẽs patrifa-
milias grati ſint.ſoli tamẽ liberi ſunt heredes.ſic ꝛ in mũdo oẽs deo gra-
ti ſunt.non tñ oẽs christi cohęredes.ſꝫ illi tm̃.in q̇bus est fides nõ ocioſa
nõ extincta.ſed opatõe accenſa.futuri ſunt

¶ Quod fides est principium ineundę cum deo ami
citię. ¶ Capitulum.iiij.

Quod homo deo placere incipiat ꝛ ſi omnium vtutum est officiuꝫ
maxima est tamẽ fidei attributum.propterea dr accedentem ad de
um oportet credere.ꝛ ſine fide impoſſibile est placere deo Cuius rei
rõnem hãc aſſignauerim.amat deus hominem tanq̃ꝫ ſibi ſimilẽ Cęteris
animãtibus pfectum.ꝛ tanq̃ꝫ ſuũ in terra vicarium. immo vt terrenum
quẽdam deum cum quo videtur partitus imperium.iuxta illud Coeluꝫ coe
li domino:terram autem dedit filijs hoĩm.at qm̃ dei natura est bonitas
ſicut ſolis natura est claritas quẽadmodum ſol nunq̃ꝫ illimiare ſic de⁹ be
nefacẽ nunq̃ꝫ ceſſat.cogitat ergo hoĩem ex terreno facẽ cęlestem.ꝛ prop-
terea quodã inter eos opus est cõmercio.ꝛ arcana quadã admonitione
ac diſciplina ſecretiore qua veluti quodã cęlesti ſemĩe.iam pcepta.pde-
tentim incipiat trãſformari.ꝛ quaſi diuineſcere Institucẽdum autem cre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

dere opoꝛtet inſtituenti. diſciplinę em̄ ſunt de occultis ⁊ iſta p̄cipue neq̄ em̄ ē ex mathematicis. quas dicūt peripatetici primū certitudis gradū vſurpare. diciſplina hęc ē de ignotis: de remotis nō min⁹ ab ītellectu q̄ʒ a ſenſu. qd̓ em̄ remouet̄ a ianua remouetur a domo. ac ianua intellectus ē ſenſus. q: teſte Ariſtoteles nihil ē in intellectu quin p̓us fuerit ⁊ in ſenſu At in his q̄ lateat ſenſum ⁊ intellectū. q: ſcīa deficit opinio non ſufficit. currēdū ad fidem. q̄ vt habeat̄ captiuādus ē intellectus. ⁊ vinculo q̄dam alligandus. qd̓ vocat̄ docētis autoꝛitas. hoc vinculo aſtrictus quaſi capiſtro equus ſub dei diſciplina perſeuerat. donec ⁊ ſpe ⁊ charitate veſtitus omnem accipiat ꝓ celeſti militia ꝯmeatum Exēplo Abꝛahę pro bauit hoc Paulus. neq̄ em̄ Abꝛahā ex legis obſeruatiōe. aut ex circūciſiōe. q̄ nondū erat. ſʒ ex ſola fidei credulitate tantā iniuit cum deo amiciciam. vt eius elegerit de qua chꝛiſtus naſceret̄ vnam familiā. Unde ſcriptum eſt. Credidit Abꝛaham deo. ⁊ reputatum ei ad iuſticiam. Ratio pꝛobabilis facit opinionem. Cauſarum cognitio ſcientiam. Dei autem autoꝛitas fidem

¶ De fidei progenie ſpe et charitate ¶ Ca. v.

Fides duas peperit filias moꝛtalem vnam alteram immoꝛtalem. Spes moꝛtalis eſt. Charitas immoꝛtalis. q̄ ſic ex fide oꝛiuntur. vt ex viſu ſcientia. neq̄ em̄ ſperari aut amari p̄nt quę neſciuntur. Spes ⁊ charitas in amoꝛe ꝯſiſtunt. ⁊ ambę ſunt habit⁹ rōnalis appetitus. q̄ voluntas dꝛ ambę circa idem intentę eodem fere opere exercentur amāt em̄ ambę ⁊ idem ſed nō eodem modo ꝓſequūtur Spes p̄mium reſpicit Charitas bonitatem Spes erat quę dicebat. inclinaui coꝛ meum ad faciēdas iuſtificatōes tuas in ęternum ꝓpter retributionem. Charitas retributiōem nō reſpicit. amat liberaliter. ⁊ mercedis reſpectu nō habito. ⁊ nihil ſolicita pro pꝛemio bona cęleſtia q̄ nec oculis vidit nec auris audiuit: nec in coꝛ hoīs aſcenderunt. nec ꝑ ſciam capi nec ꝑ opinionem ſic perſuaderi valēt. vt ſperent̄: coelum em̄ ſine fide q̇s ſperauerit. neq̄ etiam vt diligātur. diligi autem voco qd̓ nō ſolum animo cōplectamur ſed operatiōe. nō habet̄ opinio quoq̄ ꝓſequamur. qui ardens ⁊ efficax amoꝛ appellat̄ De credēdis ergo ſciētia nō habet̄. opinio nō ſufficit. fides q̄ inter vtrāq̄ ſita eſt habet em̄ firmitatem cum ſcīa ⁊ obſcuritatē cum opinione ꝯmunem. cum ſit in ęnigmate Sufficit ad ea perſuadenda q̄ ſperari debēt ⁊ amari Et quatenus firma ē adhęſio ē eatenus immoꝛtalis. quatenus ṽo obſcura eſt moꝛtalis ē. cum em̄ facie ad faciem deū videbimus omnis tollet̄ ꝑplexitas. omnis incertitudo. om̄is obſcuritas. ⁊ reliquię fidei trāſeuntis in ſciam iſtę ſuperūt Nō mirum ergo ſi ex matre q̄ ex du

plici ꝯſtat natura duarum naturarum filię ꝑcreentur mortalis ſcȝ ⁊ im
mortalis. nam aliter fieri nec debuit forte nec potuit opoꝛtet em̄ ſimilem
eſſe parētibus partum. ⁊ efficiēs omne ſolicituȝ eſt vt ſibi quoad p̄t effe
ctum aſſimilet. ſed qui fieri p̄t inquies vt ex imꝑfecta matre nam mancū
⁊ imꝑfectum qđ eſt fides. generet̄ charitas q̄ matrem ac ſororem digni
tate ꝑcellat. ipſa namqȝ paulo atteſtāte non occidit. At fides ⁊ ſpes ver-
terētur in aliud Spes in rem fides in ſciam Reſpōdeo id ita fieri poſſe
ſicut fieri poſſe perſpicuū. vt ex imꝑfecto ſemis corpuſculo arboꝝ ſurgat
tāta ꝓceritas. quāta ē in quercu Acere ⁊ populo ⁊ id genus alijs arbo-
ribus quercus. Acer. populus. vel ſi hoc nō placet. ſicut fieri poteſt vt ex
viſu qui ē brutis cōmunis ⁊ homini generet̄ prudentia ſine qua nō cōſi
ſtit humana ſocietas.

Quod potius dicenda eſt ſpes in charitatem trāſire q̄ȝ in rem. Ca. vj.

Quod āt diximus ſpem in rem tranſiturā ſcđm alios q̇dē id dictū
eſt. ego em̄ rectius dici arbitror tranſiturā ſpem in charitatē. nā ſi
cut ſi a fide demas obſcuritatam ſcia remanebit. ſic ſi a ſpe poſſeſſio
nis tollas reſpectū Charitas reſultabit. ⁊ ſicut in elemētis ſcđm. Ariſto
telē trāſmutatio ē inter ea facilior q̄ ſymbolū. i. cōis qualitatis hn̄t ꝯiu-
giū vt inter ignē ⁊ aerē. qr vna qualitatū remanēte nō fit in trāſitu tāta
mutatio Sic ⁊ in haꝝ ꝟtutū metamorphoſi tāto ē trāſfiguratōis maior
facilitas q̄ȝto ē eaꝝ ſtrictior affinitas Sūt etiā q̇ dicāt ſuccedē ſpei tētio
nē. ſȝ ea tētio cū nō manuū ſit ſȝ volūtatis: nil aliud eſſe p̄t q̄ȝ amor cha-
ritatis Qui āt dicūt ſpei rē ſuccedē. ꝑ rē nihil aliud itelligē pn̄t q̄ȝ rei diu
⁊ eatenꝰ deſiderate quatenꝰ abſens fuit. nouā p̄ntiam atqȝ tentionē atqȝ
ita ſcđm ⁊ naturē ⁊ alioꝝ opinionē ꝯſtat ſpem trāſire ī charitatē Scien
dum autā virtutū quaſdā eſſe q̇bus imꝑfectionis nil annectit̄ Sapien
tia Prouidentia Charitas has etiam deo tribuimus. quaſdam eſſe natu
ra imꝑfectas. vt Spes Fides. ⁊ ipſa ad quā te adhortamur patientia. ⁊
hę quidem ſicut a dei natura ſunt alienę ſic naturę humanę in hac mor-
talitate ſunt neceſſarię

De nominibꝰ eorum q̇ a fide deficiūt. Ca. vij.

Qui ad fidei noſtrę lucem nunq̄ȝ venerunt latine infideles. ethni-
ci id ē gentiles grece nūcupant̄. εθνοσ em̄ gentē ſignificat Dicū
tur ⁊ pagani hoc ē ruſticani. qꝛ nō ſpū renati ſicut chriſtiani. ſȝ in
ea q̄ geniti ſunt ruſticitate ſp ꝑmanſerunt Machometiſtę q̇ Aphricam
Aegyptū Arabiā ⁊ Syriā īhabitāt ſtulticiā coꝝ idicāte vocabulo more
noiant̄. q̇ em̄ dr̄ μωρὸσ a grecis. dr̄ Nabal ab hebreis. fatuus a no-

bis. Nec putet q̇s eos dici moros ꝗ ex mauritania ſint vel venerint. vt
morus ꝓ maurus ſicut ploſtrum ꝓ plauſtrum ꝓferatur Machometus
em̄ arabs fuit. mauri aūt vltimas Aphricę occidentalis oras ⁊ regiōe ad
hiſpanos inhabitāt Notabile certe. ⁊ a curioſitate humana nō ꝑtereun-
dum forſitan ⁊ myſterio carē non extimandū. ꝗ tres maximi legum lato-
res ⁊ illuſtriſſimi autores trium religionum q̄ totū terraꝝ orbem occu-
parūt. in tribus mūdi ꝑtibus ſibi vicinis immo cōfinibus atq; cōtinuis
⁊ in medio terrę habitabilis conſtitutis hoc eſt Aſſyria arabia ⁊ egypto
fuerint ꝓcreati. fuit em̄ chriſtus aſſyrius. Machometꝰ arabs. Moſes
egyptius. Sed hęc diſſimulāda ſunt ad pn̄s. neq; em̄ ſuppetit nūc ociū
nobis ad ꝯiectādum Qui de rebꝰ fidei recte ſentiūt catholici vniuerſales
vocant̄ Nam fides noſtra nō ſicut lex vetꝰ ſolis Iſraelitis vni gēti vl̄ na
tioni ſed generaliter data ē vniuerſis q̄ poſtq̄ʒ fidem ſuſceperunt de neceſ
ſariȷ̇s ad ſalutē partim recte partim praue ſentiūt. hētici hoc ē ſectatores
appellantur. αιρεσιο namq; ſecta appellat̄ qui penitus a ſuſcepta fide
defecerint Apoſtate. i. rebelles vocant̄. nam αποστασιο rebellio in-
terꝑtatur. Et quēadmodum chriſtiani a chriſto quam appellatōem vi-
uētibus adhuc apoſtolis primū Antiochię factam narrat Lucas in acti
bus aploꝝ. ſic ⁊ iudei a iuda ſunt vocati a quo deſcēdit tribus regia ⁊ in-
ter duodecī magis honorata. dicti etiam ſunt hebrei. ⁊ hęc cognomina-
tio lōge vetuſtior ꝓfluxit vt aliqui volūt ab heber in cuiꝰ familia qn̄ ē lin
guaꝝ facta ꝯfuſio in babylonie remāſiſſe fertur lingua ꝑmitiua. q̄ ab eo
dicta ē hebrea. vel vt aliȷ̇ ſentiūt ab Aheber qđ interꝑtat̄ trāſitꝰ Trāſiuit
em̄ Abrahā monitus a deo ex Meſopotania ad cananeoꝝ terrā. quo cuʒ
ꝑueniſſet vocatus ē hebręus hoc ē tranſiēs ⁊ aduenticius. ⁊ hoc fuiſſe vi
det̄ omen ⁊ quoddā pręſagiū futuroꝝ hebrei em̄ ſepenumero vt ſacre teſ-
tantur hiſtorię de ſedibꝰ ſuis trāſlati de gente in gentē trāſmigrarūt. ⁊ tā
dem eoꝝ lex vt tale cognomē futuꝝ innuebat. more ſuę gētis inſtabilis ⁊
trāſitoria trāſiuit in nrām. plura āt de his ſubȷ̇cerē: niſi ſcirē te ⁊ chriſtia
niſſimū. ⁊ ſacrę ſcripturę fieri indies magis ſtudioſum. in ea em̄ oīa quę
ad ſalutē ⁊ ad btitudinē ꝑtinent videre facillimū

De cauſis fidei ¶ Ca. viij.

Redeamus ad tria q̇bus fidem fieri ſupra iam diximus. ea ſunt ſer-
mo. miraculum. inſpiratio. Per ſermonem ⁊ miraculum ſine in-
ſpiratione neminem ad fidem veniſſe cognouimus per inſpiratio-
nē ⁊ ſermonē ſine miraculis ⁊ cum miraculis credidere q̄ʒplurimi Ser-
mo quid credas explanat. Miraculum facit vt audiēs aduertat. Ser-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

moni etiam aſtipulatur ⁊ dicta ꝯfirmat. inſpiratio vero aſſenſum incli-
nat. Ergo fidei materia vt omne genus cauſaꝝ attingam quaꝝ in ſecũdo
libro de phyſico auditu meminit Ariſtoteles Circa quã ſunt credẽda. in q̃
eſt intellectꝰ Materia eñi triplex in qua circa quã ⁊ ex qua Sꝫ de tercia
nihil ad pñs. illa eñi Soloꝝ eſt corpoꝝ. Forma inducenda ipſa eſt fides
nam forma ẽ fides materię diſpoſitio ideo nõ nccãria. qꝛ p̃t ab agẽte ſup
pleri. Eſt miraculum agẽs deꝰ. actio inſpiratio. aſſenſus introductio. fi
nis beatitudo Aſſenſus ãt duplex ⁊ quo intellectus ꝟo. quo volũtas bo-
no aſſentit. inſpiratio intellectui ꝑmum veritatẽ. mox volũtati oſtẽdit
bonitatem. nam vtriuſqꝫ ſpẽs lucet in credendis Primus aſſenſus eſt fi
dei ſecundus magis charitatis ⁊ ſpei

De vi et natura miraculoꝝ. Ca. ix.

Theologoꝝ quidem doctiſſimi atqꝫ clariſſimi ſubtiliſſimis diſpoſi
tionibus q̃ſierunt an ꝑ chriſti miracula ꝓbatu ſit poſſibile eũ fu-
iſſe deum ⁊ meſſiam in antiqua lege ꝓmiſſum. Sunt q̃ affirment
ſunt ⁊ qui negent. Ego autem (vt paucis expediam). in eoꝝ qui negant
hoc eſt Berardi Bononieñ. ⁊ Pauli Peruſini ordinis mei ſñiam vado
Si eñi ꝑ miracula id ꝓbaret iam nõ crederet. ſed id nobis credendũ ꝓ-
ponitur Adde ꝙ cuꝫ nõ ꝯſtiterit qua ꝟtute ꝓpa ſcꝫ an aliena Dei an Bel
zebub vt iudei calumniãtur. id fecerit. dici ſemꝑ poterit id cõmune ⁊ a-
lijs fuiſſe. Nam p̄cedentibus etiam ſeculis apud gẽtiles ⁊ hebręos pa-
ria. nec minora ſunt viſa. legimus Magos Pharaonis q̇ gẽtiles erãt ſi
cut ⁊ Moſem feciſſe miracula. legimꝰ Heliam mortuũ ſuſcitaſſe. Heli
ſeum Naaman a lepra curaſſe. Jeſaias narrat decem lineis ſolem eſſe re
uerſum. quo miraculo neſcio an maius vnq̃ꝫ audiuerim. q̇d eñi maius.
quid ve mirabiliꝰ eſſe poteſt. q̃ꝫ ꝙ vt vim hoĩ hoc eſt Ezechię regi ęgro
tãti. de recuꝑanda ſanitate fides fieret ille cęleſtium Spęraꝝ diuinus ⁊
ſempiternus ordo mutaret Quis ꝓ miraculo nõ accipiat. ꝙ a Tito Li
uio p̃mo libro de ꝑmo bello punico recitat Romanos ſcꝫ cum triẽnio pe
ſtilẽtia laboraſſent Sibyllinis libro admonitos miſiſſe legatos epidau
rum Pelopõneſi vrbem. qui Aeſculapium deum Romam accerſerẽt. q̃
cum veniſſent numẽ ipſius dei in ſerpẽtis ſpecie apparuiſſe ⁊ ꝑ vrbis cę
leberrimas ꝑtes mitibꝰ oculis leni tractu labi cœpiſſe. ⁊ tandẽ ſpectãte
populo ad Triremẽ Romanam ſpõte ꝓfectum. in quinti Ugolini lega
ti tabernaculo multiplici orbe ſe ꝯſpiraſſe quieuiſſeqꝫ ſemꝑ. donec Anti
um quę in italia volſcoꝝ eſt ciuitas. ꝑueniſſent. Ubi ex naui prolapſum
poſtq̃ꝫ in veſtibulo templi ſibi dicati triduo ꝑmãſit in nauim iterum ꝓ
ſerpiſſe, ac demum Triremi iam Romam ingreſſa in inſulam Tyberi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

nam vbi templum ei dicatū eſt. tráſnataſſe. Sunt iſta q̇dem (non imus
inficias) ꝯmenta diaboli. ſꝫ q̇s hoc mortaliū niſi chriſtiana imbutus diſ
ciplina dinoſcat: Plato ſcribit pherēum quēdam Pamphilium inter
eos q̇ in acie ceciderāt decem diebus iacuiſſe. biduoqꝫ poſt q̄ꝫ inde ſublatꝰ
eſſet impoſitum rogo reuixiſſe. ac mira q̄dā tp̄e mortis viſa narraſſe. Sꝫ
ne ſit neceſſe ꝑ multa vagarī volentē gētilium mira repire. legat̄. Uale-
rij ꝑmus liber factoꝝ ac dictoꝝ memorabiliū ⁊ q̇d de oībus. de ſomnijs.
de ꝓdigijs ⁊ de miraculis referat. attendat̄. Qđ autē chriſtus đt feciſſe ſe
q̄dam q̄ nemo alius vnq̄ꝫ ante fecerit. Ideo vtiqꝫ dixit. qꝛ alij miracula
nō ꝓpria. vt hoīes ⁊ ſi ꝓpria nō diuina ſicut ipē fecit ꝟtute feciſſent. nō
ergo miraculoꝝ exhibitio. ſed vis exhibēdi ſingularis in chriſto Et quo
niam ſcimus mira q̄dā a deo. a ſpiritibꝰ etiā malis ęque ac bonis. ⁊ a na
tura q̄ꝫ fieri poſſe. ⁊ cum ſiūt a quo potiſſimum fiat ſemꝑ ambiguū. con
cludimꝰ miraculum fallax eſſe ſignum: quēadmodum ⁊ color in vrina. ⁊
in vultu obſcuritas. vtpote q̄a pluribꝰ cauſis ꝓuenire ſolēt. ⁊ a q̇bus ꝓ
ueniat. raro ꝯpertum Hec igit̄ dixi nō vt noſtra infirmem. ꝓ q̇bus etiā
fundendus eſt cruor. ſed ne ſimul cum noſtris aliena ꝯfirmem. q̇bus eſt
cum noſtris ꝯmune miraculum Tenemus etiā Antichriſtū dogmatū
ſuoꝝ impietatē miraculis roboratuꝝ. q̇bus quottidie ne fidem adhibea
mus. admonemur q̄ innuit poſſe ⁊ miraculis licet non veris. ſꝫ quo ad
nos veritatē pręferentibus aſtrui falſitatem

¶ De errore Auicennę et aliorum qui dicūt oīa miracula fieri naturaliter. ¶ Ca. x.

SEd potiꝰ ex fide miraculum q̄ꝫ ex miraculo fides efficit̄. dicit em̄
chriſtꝰ Si habueritis fidem ſicut ē granū ſinapis. ⁊ dixeritis mō
ti huic. trāſi hinc: trāſibit. Fuere tn̄ nōnulli glorię diuinę quodāmodo i
uidi. naturę āt nimis addicti. inter q̄s eſt Auicēna q̇ conati ſunt oīm mi
raculoꝝ etiā eoꝝ q̄ in nr̄m beneficiū deus oſtēdit in natura reꝝ cauſas in
uenire. Aiunt em̄ noſtrę imaginatōi cū fortis ē. obedire p̄mū vires aīę:
ea eſt q̄ digerēdo nutrimēto pfecta ē. q̄ ſępe factum dicūt vt nōnulli ex le
prę imaginatōe leproſi euaſerit. obedire etiā imaginationi nō corpus ſo
lum animę imaginātī ꝯiugatum qđ ⁊ nos cōcedimꝰ ſed ⁊ materiam q̄ꝫ
exteriorem. qđ negamꝰ. nec tn̄ id aiūt omnibus aīabus eſſe cōmune ſed
quarundā eſſe priuilegiū ſingulare. quas alijs excellētiores ac diuinioēs
putant quales eſſe volūt ꝓphetaꝝ ⁊ horum ſeu ſemideoꝝ Iſigonus et
Memphodorius teſte Plinio in ſeptimo naturalis hiſtorię libro capi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

te ſcd̛o tradūt in Aphrica quadam eſſe familias. quarum laudatiōe in-
tereant ꝓbata. areſcāt arbores. emoriātur infantes Eſſe eiuſdem generis
in Triballis ⁊ Illyriis adiicit Iſigonus. qui viſu quoq̄ꝫ effaſcinent ⁊ in
terimāt quos diutius intueātur iratis precipue oculis. ⁊ hos pupillas
binas in oculis habere. ſunt vt aiunt huiꝰ generis foemine in Scythia bi
thye appellate Verum hec nō imaginationibꝰ ſed vel halitui horis pe-
ſtifero. vel vapori venenoſo q̇ ex oculis prodeat aſcribenda. ſicut accidit ī
his qui peſtilentia ſunt inffecti. corum namq̄ꝫ anime conſtat vim ineſſe
mortiferam: que ⁊ in alios ꝯtagio ſequēs ⁊ multiplicatōe ſui inualeſcat
⁊ ſerpat. hi nimirum q̇ effaſcinādi vim habēt: neſcio quid ſimile patiun-
tur: ſibi innoxium. aliis letiferum. ⁊ ne videat̄ impoſſibile huiōi veneno
ſos humores intra nos gigni. ſubiiciam que Pliniꝰ libro ſeptimo natu
ralis hiſtorie. capite. xv. de menſtruo mulieruꝫ. ex quo humana corpora
concreātur. enarraret Sic em̄ inq̇t. nihil facile reperitur mulierum pro
fluuio magis monſtrificū. aceſcūt ſuꝑuentu muſta. ſterileſcunt tacte fru
ges. moriunt̄ inſita. exurunt̄ hortorum germina. ⁊ fructus q̄bus inſede-
re: decidunt. ſpeculoꝝ fulgor aſpectu ipſo hebetat̄. acies ferri p̄ſtringitur
eborisq̄ꝫ nitor. aluei apum emoriūtur. es etiā ac ferrū rubigo protinꝰ cor
ripit. odorq̄ꝫ dirus aera. ⁊ in rabiem aguntur guſtato eo canes. atq̄ꝫ inſa
nabili veneno morſus infigitur. ſic Plinius Aiunt etiā Medici peſti-
lentiā nō ſꝫ ꝯtagio fieri. ſꝫ humoribus atq̄ꝫ ſpiritibus in hoīe viciatis
dirum illud morbi inſanabilis genus enaſci Quo ſit vt nō oīa in cauſas
naturales. ſed q̄dam etiā in demōes. q̄dam hoc eſt ea q̄ vera ſunt. in bo-
nos angelos. ⁊ in deum ſint referēda miracula

¶ An ſit vbiq̄ꝫ Chriſti lex promulgata. ¶ Ca. xi.

SEd an impletum adhuc ſit ꝙ d̛r. In oēm terram exiuit ſonus eo-
rum. ſi ꝑ terram intelligas ꝯtinentem. non dubito. adimpletum
em̄ exiſtimo. ſi vero terre vocabulum ad oīm hoīm habitationem
extēdas dubito. ⁊ eo maxime ꝙ diebus noſtris opa regū hiſpanie multe
in atlantico. in ethiopico. in indico oceano vltra etiam circulū capricor
ni. ⁊ torridam zonam. vbi altera terre habitabilis portio collocatur. rep
te ſunt inſule. ab homibus habitate: noſtris etiam multo maiores. vtpo
te quarum alique tric milia. ⁊ amplius paſſuū milia circuitus habeāt. ⁊
harum. neq̄ꝫ Strabo. neq̄ꝫ Ptolomeus. neq̄ꝫ Pomponiꝰ Mella. neq̄ꝫ
Plinius. neq̄ꝫ antiquorum ſcriptorum quiſquā meminerunt: quo con-
ſtat fuiſſe ſemper hactenus ignotas. ⁊ nunc primum accepiſſe nuncium
de Chriſto. Qui vero inter illos huius ignorantie nocte perduran-
te ſecundum legem naturaliter hominibus inſitam beneuixerint.

etiam ſi aliquādo peccauerint.mō poſtea egerint poenitentiā. putam⁹
poſt mortem aliqđ foelicitatis gen⁹ habituros ⁊ loca aliqua dei dono ſor
tituros Ubi meli⁹ vel ſaltem min⁹ male ſint habituri. q̄ȝ hi qui ſordide
⁊ flagitioſe vixerūt Sic putare me cogit iuſticię ⁊ clemetię diuinę ꝯtē
platio.⁊ Dauid autoritas ita dicentis Quia tu reddes vnicuiqȝ ſecun-
dum opera ſua

Religionē Chriſtianorū non eſſe a ſtellis vt errant aſtrologi. ſed eſſe breuiſſimam ad celum viam a deo inuētam et traditam. ¶ Ca·xij.

QUod ꝟo dicūt Aſtronomi religiōem chriſtianam a coeli conſtel-
latiōibus fluxiſſe.falſum nefarium atqȝ impium puto Aiūt nam
q̄ȝ Iouem iunctum cum Saturno feciſſe hebręam.Cum Marte
chaldęam.cum Sole ęgyptiam.cum Venere ſacracenicam.cū Mer-
curio chriſtianam.Cum luna ꝟo facturū aliqñ dicunt Antichriſti reli-
gionē.qui in fine ſeculoꝝ vēturus eſt.hec nugamēta ficticia execramur
⁊ quaſi Nenias infantiles ridem⁹ aſſidue.⁊ q̄dem multis rōnib⁹ ꝑſuaſi
ſed ea potiſſimū ad pñs q̄ ſcim⁹ tales planetaꝝ coitus ſępe añ has reli-
giōes factos.⁊ nunq̄ȝ tñ ex eis legem fluxiſſe.quo ꝯſtat leges ab eis non
fieri.⁊ nō eſſe religionum cauſas hos coitus.ſi em̄ cauſę eſſent.cum poſi
ta cauſa naturali poni neceſſe ſit ⁊ effectum.q̄ȝ primū ꝯgreſſa fuiſſent ea
ſidera.ſicut poſtea ꝓduxerunt.ſic ⁊ tūc legem ꝓduxiſſent.q̄ ſi facto coitu
lex nō ꝓdijt.certa rōne ꝯcludim⁹ coitum legis vel nō eſſe cām.vel ſaltē
diminutam Dicimus ergo ⁊ qđ dicim⁹ credim⁹.fidē chriſtianā nō a ſi
deribus ſed a deo ꝑ mediatorem dei ⁊ hoim deum ⁊ hoiem chriſtū ieſum
ꝯditam.ab Aplis ꝓmulgatam.miraculis ꝯfirmatam.veritate ſubnix-
am.ꝓditam honeſtate.fultam rōne.hāc ergo vt teneas hortor ⁊ moneo
⁊ repetēs iterumqȝ iterūqȝ monebo hęc em̄ vita via eſt in coelum recta ⁊
q̄ȝ breuiſſima ad illa ſempiterna bona q̄ oculus non vidit nec auris audi
uit. Ut Mathematici volūt lineaꝝ quę in punctum aliqđ ꝓtrahūtur
nullo breuior eſt q̄ȝ ea q̄ recta eſt.rectitudinem hāc habet chriſtiana Re
ligio.vtpote q̄ poſt mortem iuſtoꝝ animas nō ꝑ anfractus ducat ad deū
ſicut olim lex hebręoꝝ q̄ animas quātacūqȝ iuſticia pollentes mittebat
ad inferos.⁊ ad locū quem Abrahę ſinum appellabant.erat illa lex via
quidem ad deum.ſed lōga ſed obliqua.quę ꝑ nrām ad rectitudinem ⁊ ad
compendium eſt reducta.immo in nrām mutata.nec illi ꝑ nrām niſi re
ctitudo quicq̄ȝ eſt annexū Via quę obliqua erat lōga.⁊ ꝑplexa ꝯfacta eſt
recta.breuis.expedita Alię ꝟo leges ambages ſunt.⁊ fabulationes ſicut
dicit pſalmus Narrauerūt mihi iniqui fabulationes.ſed non vt lex tua

et alibi Non fecit taliter omni natiōi ⁊ iudicia ſua nō manifeſtauit eis.

¶ De Georgio nouarienſi Bononię combuſto cum quibuſdam diſputationibus de fide chriſtiana.

¶ Capitulum. xiiij.

Tnam ſubijciam fidei argumentatiunculā. q̄ȝ ego quoad potui
ab errore reuocare ſum conatus Georgium Nouarienſem illū
quem ante quattuor annos hic Bononię. vt meritus erat. arde
re conſpeximus verum ſicut natura ceſſante medicina nil iuuat. ſic quia
deus iuſto ſed occulto iudicio non aſpirauit. nullum attulerunt verba re
medium Erat em̄ adeo deprauatus. ⁊ in reprobum ſenſum datus vt ne-
q̄ȝ euidentiſſimas rōnes audiret. poſtq̄ȝ in doctoꝝ ac pręſtantium viro
rum conſenſu huius a. Notario lecta ſunt dogmata: Dicentibus alijs
eum hereticum Ubi ad me ventum eſt (faciebat em̄ ordinem dicendi or
do ſedentium) non hereticum. ſed quod longe eſt deteſtabilius. reſpondi
apoſtatam. longa em̄ iudeoꝝ conſuetudine ideo corruptus quia a deo de-
relictus iudaizabat. ⁊ in ſe verificabat qď dicitur Cum ſcō ſcūs eris ⁊ cū
ꝑuerſo ꝑuerteris. huic noſtrę ſnīę ⁊ ſi ꝑmū viſi ſunt aliquātiſper. quidā
aduerſari tandem tamen vt intellexerunt. oēs aſſenſere Paulopoſt ipſe
Georgius vt audirē ipam beſtiam ſua ꝟba reſonātem. adductus eſt Nō
erat ſtaturę iuſtę formę liberalis. corpe firmo robuſtoq̄ȝ. ingenio Uafro
prauo ac ſub dolo. adeo vt in eo vno viderer agnoſcere Catilinā Ulyxem
⁊ Sinonem Cū igit̄ alij multa in eū ſcite apteq̄ȝ ſȝ certe bonitatem ma
licia ꝓfocante inutiliter dixiſſent. ſtatui ⁊ ego aliq̇d p̄ter ea q̄ adducta di
ctaq̄ȝ fuerāt. ſubinferre. q̄ ⁊ ſi nō illi ad ſalutē. mihi tn̄ eſſet vtilis ad me-
ritum labor meꝰ Sic ergo inter nos certamē initū ē. Chriſtū inq̄ȝ in le
ge ꝓmiſſum nōdum veniſſe putas o Georgi: Puto dixit ille. nōdum ve
niſſe chriſtum veꝝ. tūc ego Daniel' inq̄ȝ ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ vaticinijs de q̄
bus ab alijs abūde iam dictū eſt p̄termiſſis Uolo tecum ſermōe mater-
no ſimplici ac familiari ⁊ de circūuentiōe mīme ſuſpecto fabulari. cuȝ ve
nerit chriſtꝰ dic ſodes boni q̇d afferet Populi liberatōem rn̄dit. ſubijci-
et gētes. ⁊ lōge ac late dominabit̄ Tūc ego ſi tibi inq̄ȝ alium dedero cuius
maiora ſint lōge ac meliora facinora. nōne hūc chriſto tuo p̄ſtare fatebe-
ris. Fatebor rn̄dit Tūc ego ęquo aīo ſis dixi. ⁊ auribꝰ ſane. ſi Attila. aut
Otomanꝰ aliq̇s Bononiam obſideat. ⁊ duoꝝ alteꝝ petat a ciuibꝰ vt aut
terrenū principē: aut deum ſuū negēt. vtꝝ facilꝰ putas ipetratu Ut ꝑn
cipē terrenū negēt. rn̄dit Tūc ego ſubieci. hactenꝰ Georgi ſcite ſapienter
q̄ȝ rn̄des. atq̄ȝ vtinā ſic in finē vſq̄ȝ rn̄deas. ſic em̄ facile te ex his ꝯpedibꝰ
exſolues. nō ſunt deliri hoīs iſte voces Erāt em̄ in collegio q̇dā qui eum

ſub demētię ꝓtextu ſaluare ꝯtenderēt. ꝑgamꝰ inq̄ꝫ ꝛ recte vt cœpiſti ſem
per rn̄deas? Maius ē ergo. factuqꝫ difficiliꝰ Deum veꝝ vel eum quē veꝝ
quis putet. q̄ꝫ terrenū principē explodere. ꝛ ex mentibꝰ hoim̄ cōtempta
eiꝰ cultura deturbare: maiꝰ rn̄dit Tūc ego. At chriſtus nūq̄ꝫ noſter hoc
egit. ille his auditis ſubito expalluit. vt nudis preſſit q̄ calcibus anguē
Et lugdunenſem rhetor dicimꝰ ad aram. ꝛ ſubiungēs vides dixi Georgi
quomodo ſapiā chriſti vincit tuam maliciam. quō fateri coactꝰ es nr̄m
chriſtum tuo quem ſomnias chriſto ꝓferēdum Nō venit chriſtꝰ verus
mūdi vt putas q̄ſiturus imperiū. Dixit em̄ ipſe. Regnum meum nō eſt
de hoc mūdo ſꝫ vt nos de diaboli ꝑtāte ꝛ ab idololatria reuocare Propteā
cum paſſionem ſuam ſciret inſtare. nūc ꝓnceps huiꝰ mūdi inq̇t eijciet̄ fo
ras. ꝛ ego ſi exaltatꝰ fuero a terra. omnia traham ad meipm̄ hic eſt ꝯmu
nis ꝛ antiquus iudęoꝝ error Chriſtū putare tꝑaliter regnatuꝝ. quo etiā
mater Joānis ꝛ Jacobi. vxor zebedei cum more iudaico eſſꝫ implicata ro
gauit filijs mūdanam dignitatē. ꝛ ꝓpteā de ignorātia damnat̄ a chriſto
Putabat namqꝫ mulier adhuc iudaica ſapiēs Chriſtum more Dauid et
Salomōis in purpura ꝛ auro ꝛ armoꝝ potētia regnatuꝝ. ſic populꝰ il
le carnalis ſemꝑ fuit. ſic rudis ꝛ hebes. vt nunq̄ꝫ dei voces intellexerit ꝓ
pteā tātam coꝝ ꝑteſus ignauiam terga eis dedit Qđ futurum deus ante
mōſtrauerat eo ꝓcipue caſu. ꝙ cum Moſes deum rogaret vt faciem oſtē
deret. ꝯfeſtim abiēs tergo oſtēdit Unde ſcriptum eſt. vidi poſteriora vi-
dentis me Joānis in epiſtola ſua. capite tercio/ cur Chriſtꝰ venerit mani
feſtat dicēs. ille apparuit. vt peccata tolleret. ꝛ paulo infra. ī hoc apparu
it filiꝰ dei. vt diſſoluat opa diaboli. nō igit̄ vt putatis vos: quo tēporali
ter regnaret Sed vt idololatriam deſtruens Mundum ad dei cultum
reuocaret. Tibi ergo ꝛ iudęis inutiliter appꝛuit. ꝛ facitis apud vos cona
tum eius eſſe ſine fructu: dū caligo veſtrę ꝑtinacię bonitatis eius lumen
excludit. ſed q̇bus vtiliter apparuit Jeſaias capite. lxv. longe ante ꝓdixe
rat. Juuētꝰ ſum inq̇t a nō quęrētibꝰ me. palam apparui his q̇ me nō in
terrogabāt Ad Jſrael autem đr. Tota die expādi manꝰ meas ad popu-
lum nō credētem. ſꝫ ꝯtradicētem mihi. Aeſtuas dixi o Georgi: ęſtuas.
At breui. niſi reſipiſcas ęſtuabis acerbius Tūc ille nō ęſtuo dixit: ſꝫ phi
loſophię ac dialecticę retibꝰ me inſeq̇ris. q̇bꝰ ꝛ ſi capi poſſum. teneri nō
poſſum. q̇d has inq̄ꝫ vanas excuſatiōes perꝑrā adducis: Quid de diale
ctica ꝯquereris: ſum ne ego Chryſippꝰ de quo dictū eſt ab antiquis. ꝙ ſi
Juppiter dialecticam habere velit nō aliam habituꝝ q̄ꝫ Chryſippeam:
nō potui nudius nō potui ſimplicius apertiuſqꝫ loqui. ſed vt video ex il
lis malis es piſcibꝰ. de q̇bus dicit̄ Simile eſt regnum cœlorum ſagenę
miſſę in mare. ꝛ ex omni genere piſcium ꝯgreganti. quam cum impleta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

eſſet educētes.⁊ ſecus littus ſedētes elegerūt bonos in vaſa ſua.malos āt
foras miſerunt Nec negare potes tot populos ꝟtute Chriſti ad vniꝰ dei
cultum reuocatos nam in eius noīe:vt ipe ꝓdixerat:ſunt eiecta demonia
ſunt curati morbi.mortui ſuſcitati.idola ꝯfracta.templa deſtructa.⁊ de-
mum ꝓdicata ꝑ totum orbem veritas orthodoxa hoc Apoſtoli.hoc mar
tyres.hoc ſancti ꝯfeſſores inuocato Chriſti noīe.nō in Angulis.ſ; palā
coram ꝑncipibus regibus'⁊ populis in aperto fecerūt.Nulla iam natio
nulla mūdi ps niſi fortaſſe.vt ꝓdixi.aliquę apud Antipodes.ſi vſquam
ſunt Antipodes vel alibi inſulę abditiſſimę ⁊ nobis ignote ſint.in quas
nōdum Chriſti fama trāſierit Idololatrię ſeruit.⁊ quis hanc ꝑ orbem do
ctrinam ſparſit.Quis hanc mercem ꝑ Aſiam Aphricam ⁊ Europam
tulit:Iudęi ne:Non vtiq;.neq; em̄ vnq; ipſi gentem vllam ad vnius
dei cultum reuocarunt ſed ipſi ſępius ad idololatriā relicto dei cultu de
clinarunt At q̇s hoc dogma ꝑ mare.per inſulas.per terram ſeminauit.
Nempe illi de q̇bus Dauid dixerat.Pro patribꝰ tuis hoc eſt ꝓ patriar-
chis ⁊ ꝓphetis.nati ſunt tibi filij id eſt apoſtoli.qui ſunt a chriſto in pa
trum antiquoꝝ locum ſubrogati ⁊ ſequit Dauid.Cōſtitues eos princi-
pes ſuꝑ omnem terram.⁊ in omnem terram exiuit ſonus eorū.⁊ in fines
orbis terrę ꝟba eorum.Nam dum Thomas parthos Matthęus Ae
thiopiam.Ioānis Aſiam.Petrus Pontum Galatiam.capadociam.
Paulus Gręciā ⁊ Illyricum.⁊ ambo Petrus ſc; ⁊ Paulus Romā et
Italiam die noctuq; docēdo perambulabāt:pulſa ſunt ex templis ⁊ ex tē
plorum adytis ſimulacriſq; dęmonia templa euerſa.ſtatuę comminute
arę cōtritę.Et tādem Cōſtantinꝰ imꝑator bene in chriſtianos animatꝰ
fide ſuſcepta.⁊ cruce ꝓ aliquis ⁊ imperij inſignibꝰ ꝯtra Maxentiū Ma
ximiani filium chriſtianoꝝ ꝑſecutorem eleuata in chriſti reuerentiā ve-
tuit quēq; in crucem agi.Sūmo chriſtianoꝝ Pontifici Syluestro Ro
mam ceſſit.templa q̄ adhuc extāt Chriſto maximis impēſis poſuit Ec-
ce Georgi hęc ſunt oꝑa triumphalia Chriſti noſtri ⁊ q̇d chriſtꝰ tuus am
plius gerere poterit:q̇d ęquale:q̇d eſt.dum eſt.impoſſibile factu ē.Ari-
ſtoteles em̄ inter ꝑncipia reꝝ naturaliū numerat ⁊ priuatiōem.⁊ ſicut li
gnum ex nō ligno.⁊ lapidem ex nō lapide.ſic cultū ex nō c'ltu fieri ē ne
ceſſe.cultu ergo diuino iam inducto quicq̇d agēdum reſtat minꝰ eſt hoc
facto.qui ergo futurus eſt Chriſtꝰ.eo q̇ iam fuit.⁊ hęc fecit.minor certe
erit.⁊ id ex tua ꝯfeſſione ſequi manifeſtum Ad hęc Georgiꝰ ſubiratus:
mihi ne dixit tanq; mulierculę iſta narras:putas ne te hodie auiculā cō
uerſuꝝ:Non ſunt inquam o Georgi.nō ſunt tuę iſtę voces.factꝰ es em̄
diaboli ſimulacrum Sed pone miſer hāc amētiam.⁊ noli ꝯtra ſtimulū
calcitrare.noli ſpiritui ſancto reſiſtere.incipe ſi q̇d habes.⁊ has noſtras

aniles fabulas tu qui tantus es. diſſolue ſi potes. Habeo inq̄t penes me reſpōdere quid poſſim. ⁊ cū tempus erit reſpōdebo Tunc ego: Reſpondi nūc optime Uir. quādoquidem ⁊ tēpus ⁊ locus id poſtulāt. Mentitus es inquit me. quem improbum iudicas: virum bonum appellans. parcius dixi. o Georgi parcius ego te optimum virum non aliter quam chriſtus dei filius Judam amicum dixit. qui ſcilicet non eſſet. ſed amicus eē debuiſſet. ⁊ quē zelo charitatis amicum optabat Reſponde igitur. ⁊ confer pedem. tua namq; ſi bona fuerint: reſponſa amplectemur. ⁊ huc hui⁹ gratia venimus vt tu de fide recte ſentiens ⁊ ſane reſpondens abſoluare. ⁊ nos te adiuuantes cum aliquo ſpiritualis frugis emolumento reſipiſcenti tibi colletemur. Nondum inquit Idolorum cultura eſt exploſa. ſed nunc maxime idola colitis vos chriſtiani. o ſancte preceptor inq̄ꝫ perge oro te. perge. tolle ex mentibus noſtris hanc impietatē. ⁊ doce nos hodie que chriſtianorum ſint idola Juro enim tibi me illa confeſtim negaturum. dic agedum. Que ſunt chriſtianorum idola o Georgi. Petrus. Paulus Hieronymus Ambroſius: Reſpondit ille. Uis inq̄ꝫ o Georgi amici aduerſum te fungar officio: Uolo reſpōdit. Tunc ego amici officium eſt dixi amicos cum quid deliquerint. obiugare nam inquit Ariſtoteles in ethicis Melius eſt ferre auxilium in moribus quam in diuitijs. quando id honeſtius ⁊ amicicie magis congruum. obiurgabo ergo tecū bona venia. Quid miſer caluminaris chriſtianos quod Idolatrie dediti ſint imputado. nonne vides inſane tuam amentiam. ⁊ quod dum me vocas idolo latram. teipſum eſſe iudicas idiotā: quomodo Petrus eſt idolum. cum Petrus ſit aliquid. idolum autem nihil. Idolum eſſe nihil Paulus diffinit. ⁊ recte quidem. nam in earum naturarum catalogo que a mundi opifice deo ſunt condite non magis eſt idolum. quam chimera. quam hircoceruus. ⁊ alia ficta ac imaginaria. q̄ rationis entia vocant dialectici nec plus eſt idolum vnum quiddam q̄ꝫ nauis ⁊ nauta. q̄ꝫ arator ⁊ ſtiua. ⁊ cetera ſimilia non per ſe nec a partium natura. ſed aliunde vnitatem habentia. hic Georgius concitas inquit vt video aduerſum me omnem philoſophiam ionicam ⁊ italicam Uis dialecticorum elenchos ⁊ preſtigia ſophiſtarum contra me armare. Sed que gloria veſtra eſt. Si puerum iuuenes ſi multi fallitis vnum. Dauus ſum non Oedipus. Sphingis enigma non intelligo. Ah Georgi dixi quam longe a recto erras itinere. ⁊ quam facile redires ad viam ſi redires ad te ipſum. non es Dauus. ſed es aſpis ſurda. que cauda obturans aurem ſuam ne audiat vocem incantantis ſapienter. heu miſer in quā diram ſtrigem incidiſti. que ſic omnē tibi ſanguinē luctu hauſit. quo es tot⁹ deuorat⁹ a Lamia Ah miſer exue iā opa tenebrarū. ⁊ indue arma lucis. ⁊ re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

di ad mrēm tuaꝫ ecciam catholicam queͤ te genuit.q̄ te mortuū luget.q̄
nos huc miſit vt ſuſciteris.redi cum filio ꝓdigo ad patris pietatem ſcis
nec doceri te eſt opus.qꝫ ſit Clemēs ꝛ benign⁹.ꝛ p̄ſtabilis ſuꝑ malicia ex
pectat te chriſt⁹ ꝛ āgeli ſancti.de q̇bus dr̄.gaudium eſt angelis ſuꝑ vno
pctōre poenitentiā agente.redi ad gremium matris eccleſię.parcit tibi.
cōdonatur hic error iuuētuti.Recordare parētum cognatoꝝ affinium.
amicoꝝ.ꝛ patrie.q̇bus infidelitatis notam hāc inuris.perais hac demen
tia teipm̄ maculas hoc ſcelere genus tuū.cōtaminas hac impietate nrm̄
hoc ſeculū.ad hęc ille ſol⁹ fixos oculos tenebat Nec magis incoepto vul
tum ſermōe mouet Quam ſi dura ſilex.aut ſtet marpeſia cautes.Et fac-
to paruo ad videndum q̇d rn̄deret interuallo.mox adiūxi.at poſtqꝫ per-
ſtas in ꝓpoſito.redeo ꝛ ago ad ꝓpoſitum.noli metuere georgi te a nobis
decipi.neqꝫ em̄ ſum⁹ decipuli vt tu perperam vocas chriſti diſcipulos.qꝛ
videlꝫ hoīes piſcarent.hoc eſt ſcd̄m tuam interp̄tatōem deciperent.indu
co cōtra te veritatem nō ſophiſma.q̄ de Idolo dixi non ſunt ex apicibus
vel appēdicibus humanę curioſitatis.ſed ex vere philoſophię fundamē
tis.aīaduerte quoꝝ ꝯſpectib⁹ aſtes.licet em̄ ego ꝛ tu forte ſum⁹ Damoe
ta ꝛ Menalcas.nō ſunt tamē Palęmones q̇ circumſpectant.Idole in-
quit a me appellat quicq̇d aliud a deo non adorādum adorat.vt ſanctoꝝ
veſtroꝝ imagines.quas ego tum etiam cum eſſem adhuc puer ſolebā la-
pidib⁹ ferire ꝛ luto ꝯſpergē Tūc ego ſubieci illud Perſianum.O curuę
in terris animę ꝛ cęleſtium inanes.ꝛ item illud O miſer inqꝫ dies vltra
miſer.huccine rerum venimus.An neſcis qd̓ quottidie ꝯtionamur ad
ppl'm adorari ꝛ deum ꝛ creaturas.ꝛ em̄ quid eſt adorare niſi venerari ꝛ
colere.qꝛ ſi dicas ſcriptum eſſe deū tuū adorabis ꝛ illi ſoli ſeruies: reſpō
demus adoratiōis gen⁹ eſſe duplex vnū qd̓ latria.aliud qd̓ dulia vocat a
grecis p̄mo adoratōis genere inclinamur alicui tāqꝫ creatori tanqꝫ deo
hoſtias ꝛ oblatōes offerēdo.ſcd̓o inclinamur creature.q̄ inclinatio ē cu-
iuſdam excellentię ꝓteſtatio.de quo gn̄e dr̄ cum in multis ſcripture lo-
cis.tum p̄cipue qd̓ memorię nūc occurrit.capite.xxxiij.geneſeos: vbi dr̄
qꝛ Rahel ꝛ Joſeph Eſau patruū ſuū adorarūt.qd̓ ergo penes nos eſt Pe
trus ꝛ Paulus.hoc pene iudęos eſt Moyſes Aaron Neemias Eſras
Dauid Samuel.ꝛ cęteri vitę approbatę ꝛ doctrinę viri.ſanctos em̄ vt
deos nō adoramus.at tanqꝫ dei amicos amam⁹.honoram⁹ veneramur ꝛ
colim⁹ aliud eſt regem.aliud ē miniſtros honorare ꝓpter regē.ad hęc il
le nequicia ſua quaſi quadam ſpūali apoplexia corrept⁹ obmutuit.ꝛ hoc
ea de cauſa qꝛ ei deerat qd̓ eſt in ꝯuerſiōe potiſſimū.inſpiratio.bene ergo
a chriſto dr̄.Nemo p̄t venire ad me.niſi pater meus traxerit eum pauca
hęc fide tecum receſſi.ſcio em̄ magnam ꝛ pluſquā dici aut cogitari poſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſit fidei vim ineſſe.qꝫ ſi vigilāter cuſtodieris faciet te oīm inimicoꝝ victo
rem.⁊ oīm calamitatum ꝯtemptorem Propteā Joānes apl's in prima
epl'a capite quīto dīt. Hec eſt victoria q̄ vincit mūdum fides noſtra q̇s ē
autem q̇ vincit mundum niſi q̇ credit qm̄ ieſus eſt filius dei:Qui ieſum
dei filium firmiſſime credit dictis eiꝰ aſſentire nō dubitat.q̇ dictis eiꝰ fir
miter adheret.iam mundū hūc neceſſe eſt cōtemnat.at qui mūdum con
temnit vincit.recte ergo Joānes ꝯcludit mūdi huiꝰ eſſe victorem qui ie
ſum credit eſſe ſaluatorem.⁊ Paulꝰ.fundamentū inq̇t aliud nemo po-
teſt ponere ꝑter id qd̄ poſitum eſt:qd̄ eſt Jeſus chriſtus.Addam vnam
Hiēmię ſententiā.quā Paulꝰ ad hebręos.capite octauo Cōtra iudęoꝝ
citat ꝑuicaciā.vituperās em̄ deꝰ iudęos in Hieremia dixit Ecce dies ve
niēt dīt dominꝰ.⁊ ꝯſumabo ſuꝑ domum iſrael.⁊ ſuꝑ domum iuda teſta-
mentū qd̄ feci patribus eoꝝ.in die qua apphēdi manum eoꝝ vt educe
rem eos de manu ęgypti qm̄ ipſi nō ꝑmanſerūt in teſtamēto meo.⁊ ego
neglexi eos,dīt dominus.ſic Hiēmias Cernę qꝫ manifeſtū nouo teſtamē
to ferat teſtemoniū.quid eſt oro te ꝯſumare.niſi cōplere.vetus teſtamē
tum diu id eſt vſqꝫ ad chriſti aduentum fuit inchoatū fuit imꝑfectuꝫ.⁊
erat quaſi mola inferior ocioſa.cui noui teſtamēti mola ſuperior erat im
ponēda.vt aduenīēte fluxu ſpūs vehemētis:hoīm inter vtramqꝫ comꝑ̄
henſa duricies pœnitētię ꝯtritōe moleret͛ Unde Joānes baptiſta ſupe
rioris molę ꝑ̄curſor ⁊ nūcius ex euāgelio Matthei clamabat.pœniten-
tiam agite.appropinquabit em̄ regnuꝫ cœloꝝ vocat regnum cœlorum
nouū teſtamentū.ad qd̄.cum iam eſſet veteri imponendum hoīes quaſi
triticum vocat ad molendū. Ideo dixit chriſtꝰ Erunt duę molētes.vna
aſſumet͛.⁊ altera relinquet͛:Erat ergo vetꝰ teſtamentū in nouo ꝯſuman-
dum.qd̄ vbi factū fuit.⁊ rei ⁊ ꝯſumatiōis huius autor chriſtꝰ nō tacuit
Sed Hiēmię rn̄dens alta voce mox dixit Cōſumatum eſt Uide mirabi
lem dei ſapiam.inexpugnabile fidei fundamētum.⁊ nutātis aīę ſolidum
firmamētum Sꝫ ne dicētes vnam iſtaꝝ molaꝝ alteri impoſitam videa
mur ſentire ꝯtra chriſtum dicētem vnam aſſumēdam.alterā relinquen-
dam.dictum eiꝰ ſumma cum reuerētia ſic declaramꝰ.vt dicamꝰ fideꝫ he
breoꝝ hoc eſt vetꝰ teſtamentū dici a chriſto ideo derelinqui.ꝙ ꝑs ea q̄ de
ceremonijs id eſt ſacrificijs ⁊ ea ſimiliter q̄ agit de iudicijs ⁊ de contracti
bus humanis.ꝑ nouā abroget͛. Nos autē nrām illi dicimus imponi.ꝙ
retētis ex veteri teſtamēto moralibus ꝑ̄ceptis ritus illi cerimoniales in
chriſti ſacrificium Cuius erāt figura.trāſlati ſunt.quo fit vt lex illa vetꝰ
hebręoꝝ ꝑ̄dagogus.⁊ derelicta.⁊ noſtra illi impoſita dici poſſit Nō fue
rit etiam abſurdum.ſi dicat͛ per molētem derelictam intelligi teſtamēti
veteris partem abrogatam per eam vero quę aſſumēda dr̄.deſignari de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

calogum.⁊ ceremonias.vt ad vetus teſtamētum totum id chriſti dictū referatꝛ.nam vt dixi qđ eſt de moribus remāſit intactum Cerimonię vero mutantꝛ i'melius Sed' q̄ꝫq̄ꝫ ſcđm hanc expōnez ad vetus teſtamentū ꝑtinere videatꝛ dictum chriſti.reuera tamē tangit ⁊ nouū'nam illas pa tes aſſumi quid aliud eſt.q̄ꝫ illas in nouū trāſformari:Te igitꝛ ſepius in terroga an ꝑfecte credas.ſi firmꝰ fueris.nihil eſt qđ tolerare iam nō poſ ſis.ſinautem infirmum te ſentis.dic chriſto cum Apoſtolis.auge nobis fidem.nam ſi quis indiget ſapia poſtulet a deo.⁊ dabitur ei.'Poſtulet au tem in fide nihil heſitans. ⁊ memento ꝙ qui deo credit.eum honorat. q̄ vero non credit mendacem facit.quo nihil eſſe poteſt indignius deteſta bilius pernicioſius.

De Spe et Charitate. Ca.xiiij.

SEdeo aliquantiſper ad fidei familiam ſpem ⁊ charitatem.Ut bre ui quadam anacephaleoſi magis earum pateſcat ingenium ⁊ quic quid dicetur erit ex theologorum officina depromptum Spes igi tur eſt habitus voluntatis quo ad eorum deſiderium inclinamur,quę fi des pollicetur.deſiderium autem eorum eſt bonorum:quę non habentur Sed quo nam paracto tres iſtę virtutes theologicę ſint diſcretę breui ter explicabo.fides vt ante diximus.ſic intellectū afficit.vt his tātum fa ciat aſſentiri.q̄ ſcripta ſacra ꝯmuni reuelatiōe complexa eſt. Eſt autem cōmunis reuelatio.q̄ ſaluandis vt ſaluētur credenda ꝑponit.ſunt ⁊ alię quędam reuelatiōes non cōmunes ſed ſpeciales.vt Joānis apocalypſis quę ⁊ ſi vera eſt.⁊ ei cui oſtenſa fuit intellecta.nobis tamē quia q̄ neceſ ſario explicite ſint credenda non cōtinet.cauſa ⁊ occulta In intellectu igi tur eſt fides Spes autem ⁊ charitas in volūtate.volūtas operationem habet.⁊ quietem.negocium ⁊ ocium,operatio eius duplex Una qua ve lit.altera qua nolit Utriuſq̄ꝫ negatio ē quies.quod theologi exprimunt per non velle.ē autem operatio melior quiete.velle quoq̄ꝫ q̄ꝫ nolle prę ſtantius.Uelle item duplex propter ſe.⁊ propter aliud.primo frui dici mur.ſecundo vti.Fruimur eñ eum propter ſe.Utimur vero cum gra tia alterius melioris quidpiam amamus.vt panem propter vitaꝫ Frui quoq̄ꝫ duplex.Nam ⁊ quotiens aliquid cum poſſeſſiōis deſiderio.⁊ quo tiens item poſſeſſionis reſpectu non habito ſui gratia amamus.ſic vtra q̄ꝫ operatione frui dicimur.vt duos amores duobꝰ vocabulis illum ſpei iſtum charitatis nuncupemus.⁊ ſi dicas ſecundum hęc dicta nō vide ri ſpem ab vſu differentem vtpote qua ſicut ⁊ vſu quidpiam propter aliud.vt deum propter nos diligamus.Reſpondeo non omnem amo rem eſſe vſum quo refertur ad aliud quod amatur ſed eum tantum quo

in melius ordinamꝰ qd̾ amamꝰ ſꝫ omittamus impñſentiaꝝ theoremata
iſta ſubtiliora. tũc repetẽda cum theologicis q̄ſtionibꝰ acriuis intendemꝰ
At quia vna oppoſitoꝝ eſt diſciplina. de deſpatione aliq̇d quomodo ſcꝫ
generet̃. adijciam Cum volũtas ſibi deũ deſiderat ac ſperat. ſi decepta ra
tio id eſſe obtẽtu impoſſibile dicat neqꝫ em̃ niſi decepta id dicet. volũtas
quia impoſſibilium nõ eſt electio. deum vel nullo ampliꝰ modo. vel ſub
ꝯditõe puta ſi obtinẽ poſſet deſiderat. ⁊ horũ vtrumlibet id eſt vel nullo
modo. vel cũ ea conditõe diffidendo expetẽ. triſticiam quandam parit in
volũtate. q̄ vna ſatin eſt ad deſperandũ. Judas in vltimo illo ſubmerſio
nis ſuę naufragio veniã ſub conditõe. hoc ē ſi poſſibilis eſſet. exoptabat
ſed q̇ꝛ decepta ratio id factu impoſſibile nũciabat. deſperatõe adductus
laqueo ſe ſuſpẽdit Eſt igit̃ a natura ſpei aliena ꝯditio. ſed forti atqꝫ ani-
moſa fide ſperandũ eſt. nam ſub ꝯditiõe aliq̇d expetẽ. nõ eſt ſperare. ſicut
ſub ꝯditiõe velle nõ ē ſimpl'r velle. vt q̇ merces vult ne moriat̃. ꝓijcẽ nõ
vult ſimpl'r ꝓijcẽ Cõditõibꝰ igit̃ impone ſilentiũ. ⁊ alteriꝰ vitę bona ſim
pl'r ⁊ abſolute ſpare ꝯſueſce Sꝫ q̇ vult efficaciter ſpare. oportꝫ eũ firmiſ
ſime credere Proptẽa deſpantibꝰ pſuademꝰ vt credãt Et chriſtus apud
Matthęum dixit paralytico Cõfide fili. ⁊ duobꝰ cęcis Creditis inq̄t q̇ꝛ
hoc poſſum facẽ vobis. rñderunt. vtiqꝫ dñe. Tunc tetigit oculos eorum
dicẽs Scd̃m fidem veſtram fiat vobis. Sed de his hec hactenus. iam
ad longanimitatem tranſeamus.

De longanimitate. Ca. xv.

Longanimitas v̾tus eſt ad patiẽtię ſubſidiũ adinuẽta. eius nam-
qꝫ eſt longinqua ac magno tp̃is interſtitio remota bona cõſtanter
aggredi. ⁊ inter expectandum nullis iniurijs frãgi. nullis difficul
tatibꝰ abſterreri. nullis ꝑturbatiõibꝰ in fugam verti Lõganimitas igit̃
patiẽtię baculus eſt Cuiꝰ adminiculo diutiꝰ ſubſiſtere ⁊ ꝑ luculentã hãc
ad lubricã vitam ſine lapſu ⁊ caſu poſſit incedere. Spem q̄ꝫ adiuuat v̾-
tus iſta Nam bonum qd̾ ſperat̃ etiam ſi in immẽſum differat̃. ſuadet ex
pectãdum Floruit ãt iſta v̾tus in ꝓphetis maxime ⁊ patriarchis. qui vẽ
turum chriſtum a lõge videntes ⁊ in fine ſeculoꝝ naſcituꝝ fortiter ac lõ
ganimiter expectabãt. ⁊ ideo dicti ſunt lõganimes in ſpe hinc illa vox Je
ſaię ꝓphetę Utinã diſrumperes coelos ⁊ deſcenderes. ⁊ illũ. mitte quem
miſſurus es ⁊ iſtę q̇dem voces ſunt ſpei. Audi iam lõganimitatẽ. Expe
cta inq̇t Dauid dominũ viriliter age Confortet̃ cor tuũ. ⁊ ſuſtine dñm
Eſt ⁊ illa apud Jeſaiam lõganimitatis vox. expectabo dñm qui abſcon
dit faciẽ ſuã a domo Jacob ⁊ p̄ſtolabor eum. ⁊ alibi. Si moram feceris
expecta eum. Hęc igitur v̾tus propter expectandi difficultatem inuẽta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

eſt. Nam difficile expectātur ea. q̄ ardenter amata nō ſtatim habēda ſed
lōge poſita eſſe iudicant̄. Hinc illud qđ in p̄ma nrā pthenice diximus.
Spes ē longa dolor. pmiſſaq₃ munera amāti Expectare diu. labor eſt. ⁊
pōdus iniquū Sicut igit̄ magnanimitas in magnas. ita lōganimitas
in res q̄ lōge abſunt vel abeſſe putant̄ animas leuat ⁊ inter eandū mentē
ne ꝯcidat. pſeuerātia ſuſtinet. nam pleriq₃ dum ad ea p lōganimitatem
pgunt q̄ procul apparēt. quaſi iumētum in via laſſum diuerticula q̄rūt
ab onere tergum a iugo ceruicem ſubtrahūt. ⁊ nōnunq₃ aliquātiſper ex-
orbita declināt. inuēt⁹ eſt igit̄ funis quidam. q̄ quaſi Theſei filum exten
tus ac animi manu tētus. nec ad dexterā nec ad ſiniſtrā errare pmittat:
ſed vſq₃ in finē itineris ne ſit opus quiete. ſuſtētat. hęc ē igit̄ pſeuerantia
q̄ difficultatē ex patiētię diuturnitate ſurgentem lenit. ⁊ quaſi Ambro
ſię ſucco vires laborētis inſtaurat Et queādmodū pſeuerātia peculiari-
ter ꝯtra tolerādum faſtidiū ſic aduerſus omne qđ ſe obijcere p̄t impedi-
mētum ꝯſtantia militat

Anacephaleoſis dictoꝝ ⁊ q̄ nō recte dr̄ a theologis volūtas an̄cedēs et cōſequēs in deo. Ca. xvj

SEd anacephaleoſim facio eoꝝ que dixim⁹ . circa difficilia teſte
Ariſtotele verſatur virtus. ſicut ergo multiplex difficultas. ita q₃
v̄tus eſt multiplex. difficultas ē magna ſubire pericula. hanc forti
tudo demolit̄. difficultas ē inter tolerādum triſticia nō vinci. huic diffi
cultati paciētia ſe obijcit. difficultas ē que de futura vita dicūtur credē
ac ſperare. in hoc ſpes ⁊ fides ſuppetias ferūt Difficultas ē lōge diſtantia
bona diuturna animi ſuſpēſione morari. huic lōganimitas opitulatur.
Difficile ē nouos caſus quottidie ꝯtra nos emergētes ęquanimiter fer-
re huic ꝯſtātia p̄ſtat auxiliū Dū longinqua bona pia lōganimitate expec
tamus. difficile ē mētis nō in currē laſſitudinē. tenere ſp intentā cordis
aciem nunq₃ obdormire. nunq₃ halluciari. nunq₃ ab incepto ope diuari-
cari: occurrit huic periculo pſeuerātia. ⁊ ita fit vt conſtare tibi poſſit de-
um ⁊ naturam nihil p̄termiſiſſe qđ homi ad beataꝫ vitam poſſit ꝯferre
Et hoc nimiꝝ eſt qđ theologi dicunt deum velle oēs volūtate an̄cedente
ſaluos facē: ſed volūtate ꝯſequēte quoſdā tm̄. iuxta illud. multi ſunt vo-
cati: pauci v̄o electi Ego āt nō an̄te ⁊ ꝯſequēte Sꝫ an̄cedentis ⁊ ꝯſequē
tis debere dici exiſtimo. vt p hoc innuat̄ deū oēs ideo ſaluos fieri velle q̄ ō
nib⁹ vt dixi palam fecerit atq₃ cōmuni cauerit ea q̄ an̄cedere debeat ad ſa
lutem. hec āt ſunt lex ⁊ v̄tutes. ex q̄b⁹ tanq₃ ex an̄te ſequit̄ beatitudo tan
q₃ ꝯſequēs Sicut apud dialecticos dr̄ p̄miſſas eſſe an̄s ꝯcluſiōem vere
q̄ ſequit̄ ex p̄miſſis eſſe ꝯſequens Licet ergo deus non det omnibus cōſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

quēs.hoc ē beatitatē.tñ velle dare nō videt.q₂ dare vult ⁊ dat añs.ex q̄
p Syllogiſmū recte opatōis inferat ꝯſequēs beatitudis. Sȝ q₂ maior
ps mortaliū dum ꝯtemptui hȝ formā hui⁹ illatōis.pdit felicitatē illi⁹
ꝯſequētis.d₂ de⁹ velle nos ſaluari.q₂ p liberalitatē ſuam dat añs.⁊ non
velle nos ſaluari.q₂ p ſegniciē nrām nō dat ꝯſequēs.haꝝ ꝟtutū habitus
ꝯſuetudieſqȝ lōgo iuſtas exercitio poſſum⁹ naturalr q̄dē habere.operati
ones autē ſcd̄m eas vſqȝ in vitę finē integre pducē.ſine dei peculiari au-
xilio certe non poſſumus

Q̄d et q̄re de⁹ odio habeat ocioſos.

Capitulum. xvij.

PAnda eſt igit opa vt in his exerceamur.nulla namqȝ ſine exerci
tio ꝟtus.nulla ars ſine vſu eſſe pt.vſu aūt parit.ꝯſeruat. auget.
Nec negauerim deū vno momēto poſſe oēm ꝟtutē nobis iplue-
re Sȝ ipſe ſp ⁊ vbiqȝ deteſtās ocioſos eas quas nobis ꝯtulit vires ad v-
ſum ⁊ exercitiū vult ꝯferri Dixit em̄ oparijs.q̄d ſtatis hic tota die ocioſi
ite ⁊ vos in vineā meam.⁊ qd̄ iuſtū fuerit dabo vobis . Sȝ cur pigris et
inertib⁹ aduerſet.duas impſentiaꝝ cāſ iuenio.vnam q̄ huiōi hoīes duꝫ
ſegniciē ſequūtur.maxie diſſiles deo efficiunt.de⁹ namqȝ natura ē actuo
ſiſſim⁹ chriſto dicēte pr̄ me⁹ vſqȝ mō opatur.⁊ ego operor nec voco deū
actuoſum.q̄ curſitet aut ſaliat.vt iſtrio Sunt em̄ opa ei⁹ ſedentaria.ſed
ſolida aſſidua perēnia Et pptēa fuere theologi q̄ ſciſſime dixerint ſub-
ſtantiā illam īfinitam quā deū vocamus ab actu magis quā ab habitu
debere appellari.⁊ ex vocabulis ea deo potius ꝯuenire.q̄ opatiōem. quā
q̄ potētiam opandi ſignificēt.vt rectius noietur docēs quā doctor dans
quam dator regēs quam rector.diuina namqȝ opatio nō ſicut nrā tēpo
raria.ſȝ eſſentię ſuę coeterna tanta firmitate ſubſiſtit.q̄ȝta ⁊ eſſentia. Al
teram.qd̄ oīs rei pfectio teſte Ariſtotele in libro de coelo ſita eſſe videt in
trinitate.hoc ē in eſſentia.potētia ⁊ opatōe.eſſentia vt aīa.eſt potētię ra
dix ⁊ fundamentū.potētia puta intelligētia in eſſentia aīę.eſt vt ram⁹ in
arboris caudice.opatio āt vt itellectio quaſi dactyli ī termitibus palmę
qui ergo p ociū ceſſat ab opatōe videt naturā fraudare vltima ſua pfec-
tiōe.⁊ iniuriam opifici naturę irrogare.q̄ȝ eam nō eo vſqȝ pducat q̄ ipſe
perducendā inſtituat.ſicut agricolā pculdubio offendit q̄ arborē ne fru-
ctificet:facit.pptēa d₂ a Joāne baptiſta in Mattheo Dis arbor q̄ nō fa
cit fructum bonum.excidetur ⁊ in ignem mittetur. Tantum igitur vigi
lantia noſtra moliatur.tantum induſtria ſe acuat tantum ratio ſe attol-
lat.vt indies magis perficiēdo ad ꝟtutes ⁊ ad bonos mentis habitus.q̄
ſunt felicitatis inſtrumēta pueniat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

¶ De quattuor nouiſſimis. et primo de morte cū declaratione dicti Empedoclis de lite et amicicia:

¶ Capitulum. xviij.

AD maiorē huius ſancte ac ſalutaris diſcipline pfectū quattuor
adiumēta querēda ſunt. q̄ nō eſtiment ideo ɔtemnēda qꝛ vulga
ta. ſ ꝫ potius ꝓpterea amplexanda qꝛ vtilia. ⁊ pfecto nō alia fuit
diuulgatōis rō q̄ꝫ multiplicis vtilitatis cognitio Hoc āt dixerim ꝓpter
coꝝ prauam ɔſuetudinē. qui ſine reſpectu vtilitatis familiaria oīa con-
temnūt. ⁊ vſu quottidiano protrita faſtidiūt. q̄s epigrāmatic⁹ poeta no
tat dicēs Et pueri naſum rhinocerotis hn̄t. nos v̄o nugis poſt habitis
ſaluti ɔſulētes quicq̄d ꝓeſt q̄ꝫq̄ꝫ ſit vile ɔmune triuiale. ſemꝑ amplecti
mur tanq̄ꝫ rem p̄cioſam. negocio accōmodatam. ⁊ opportunā Quattu-
or ergo adiumēta ſunt iſta. Meditatio nouiſſimoꝝ Lectio ſcripturaꝝ.
Imitatio ſcōꝝ. ⁊ ſupplicatio. Nouiſſima ſunt quattuor Mors Infer-
nus Paradiſus. ⁊ Judiciū Ad naturā mortis enarrandā mihi ſe offert
quod d̾r Empedocles. fieri ſcꝫ oīa ꝑ litē ⁊ amiciciā. amicicia aūt eſt gene
ratio. q̄ diſiūcta hoc eſt corpus ⁊ aīam. ⁊ quattuor ī corꝑe elemēta ɔglu-
tinat Lis ē mors. q̄ ɔiūcta diſſociat Nam corrupta elementoꝝ harmo-
nia lis exorit̄. ⁊ calore in humidū ſeuiēte ſequit̄ deſiccatio. quaꝫ incinera
tionē medici vocant. ex incineratiōe v̄o hoc ē ex radicalis humidi ɔſum
ptiōe mors naſcit̄. mediū inter litē ⁊ amiciciam. hoc ē inter generatōem
⁊ mortē interſtitiū. quies ē ɔtrarioꝝ inter ſe pugnantiū. licet em̄ ſꝑ pug
nēt tn̄ vocari p̄t amicicia. q̄ꝫdiu nō eſt pugna peremptoria ⁊ eā quietē que
ſunt inſtar pacis inducię q̄dam. appellare ſolem⁹ mortalē vitā. quam vt
volūt Aſtronomi coelū vt theologi p̄dicāt. de⁹ vt ego ſentio vtrūq̄ꝫ diſ-
penſat. conſeruat. ⁊ limitat

¶ An mors corporis ſit naturalis. ¶ Ca. xix

AN v̄o mors ſit naturalis ambigit̄. ⁊ pfecto qd̄ naturā deſtruit ei
q̄ꝫ aduerſat̄. dicēdum naturale nō videt̄ Qd̄ itē a p̄ncipio venit
intrinſeco. naturale id eſſe manifeſtum. ⁊ hoc in ſecundo libro de
phyſico auditu ɔfirmat Ariſtoteles dicens in hoc differre naturalia ab
artificioſis. q̄ꝛ hęc a p̄ncipio extrinſeco. illa ab intrīſeco habēt motionē ⁊
hoc vtrūq̄ꝫ in morte ꝑſpicimus naturam em̄ deſtruit. qd̄ eſt manifeſtum
⁊ fit a cauſis nobis intrinſecis. nā corpus aīatum cauſas q̄bus diſſolui
tur. intra ſe habet Calorem ſcꝫ naturaleꝫ. quo radicalis humor eroditur
⁊ q̄ꝫq̄ꝫ cibo ⁊ potu noua ſupinfundat̄ humiditas. nō eſt tn̄ aduēticiū hoc
humidum p̄ori ɔparandū. ⁊ naturę ęque affine ⁊ amicū Huic alimentoꝝ

defectui ē annectendū vim nutritiuā in nobis fatigari.ac in dies inuali/
dā fieri.⁊ in horas magis euadē repandis corꝑibus nr̄is imbecillā.q̄ fit
vt corp⁹ pedetētim viciet̄.⁊ fiat aſſidue deteri⁹.⁊ aīe magis inhabile.et
incōmodū.⁊ ad vite munia min⁹ idoneū.cū igit̄ mors q̄ nihil ē aliud q̄ꝫ
vite extinct⁹.hoc pacto ab ītrinſeco īducat̄ certe ꝓficiſci a natura videt̄.
⁊ iſta q̄dē eſt nr̄a ſn̄ia Sꝫ neqꝫ p̄tereundū hic naturaꝝ pl̄alitatē ineſſe
corꝑib⁹.natura em̄ d̄r materia.⁊ forma.⁊ ip̄m ꝯpoſitū Vn̄ fit vt natu/
ral̄r fieri:poſſit q̄dpiā multipl̄r dici.ex alto cadē naturale id materie.h̄
eſt corꝑi Cui grauitas a natura ē inſita.forme v̄o neqꝫ naturale neqꝫ cō
tra naturā.vtpote elemētoꝝ exꝑti.⁊ q̄ eſt a fermēto aliena corꝑeo Aſt ī
tellige naturale ē aīe.cui⁹ vis intrīſeca ē intellect⁹.ꝯpoſito ⁊ hoī natu/
rale ē ridere.audire.loq̄.ābulare.q̄ iſtoꝝ nō in ꝑte ſꝫ in ꝯpoſito ſunt ſita
p̄cipia.magis tn̄ in aīa.ꝓptea vt bene dixit Ariſtoteles nature nomē
clatiōe dignior ē forma.mori ergo naturale ē corꝑi naturale ⁊ homī ſm̄
corp⁹.aīe v̄o ꝯtrariū hoc ē nō mori ⁊ ꝑ ſequelā hoī naturale.q̄ fit vt de/
bita ſit ei reſurrectio.q̄ poſtq̄ꝫ moriēdo ſcm̄ eſt ſatis nature corꝑee ſatiſſi
at ⁊ ſpūali reſurgēdo.ꝓptea dogma ē catholicū remanē in aīab⁹ inclina
tionē ad corp⁹ eternā.donec a deo datore formaꝝ ab inuicē diſiūcta iteꝝ
ꝯiūgant̄ Nō ergo vt obiectiōi priē rn̄deā mors hoī infligit̄ vt deſtruat̄.
feci vt nature ⁊ volūtatꝫ diuine ſeruato ſꝑ ordie deducat̄ caro ad eē ſpūa
le.hinc illd̄ euāgelicū Niſi granū frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit
ip̄m ſolū manet.ſi āt mortuū fuerit.multū fructū affert.ꝓptea ⁊ ab Apo
ſtolo mori d̄r ſeminari cū inq̄t.ſeminat̄ corp⁹ aīale.vt ſurgat corp⁹ ſpūa
le.ſi ē corp⁹ aīale ē ⁊ ſpūale.ſicut ſcriptū eſt.fact⁹ eſt p̄m⁹ Adā in aīam
viuentē.nouiſſim⁹ Adam in ſpm̄ viuificantē Adā apud hebreos hoiē
ſ̄cat.⁊ ſicut apud nos hō ab humo.ſic apd̄ eos Adā ab adama q̄d terrā
ſ̄cat.deriuat̄ Vides iā quō mors hoī natural̄ Sꝫ ⁊ alijs modis natura
le q̄d d̄r.naturale nāqꝫ ē ⁊ q̄d alicui ſpēi vt igni ⁊ q̄d rerū nature cōi ⁊
q̄d ſit placitū etiā deo ſoli aſcēſus igni natural̄ q̄r leuis.at ſi natura cōis
vniuerſo ne ſciſſura fiat.ne ſchiſma ī reb⁹ accidat.ne mūdi ꝯtinuatōe di
ſſoluta vacuū q̄d abhorret ītercidat.ignē demittat erit mot⁹ ille igni cō
trari⁹ vniuerſo tn̄ natural̄.ſicut latrōis mors.latroni aduerſa Ciuib⁹ ꝓ
picia.q̄ ſi etiā nature cōi quicq̄ꝫ repugnās deo placuerit vt q̄ celū ſtet l̄
retrogradiat̄.id q̄ꝫ imo id maxie dici naturale digniſſimū.tāto ei natura
lis appellatio ē verior.q̄to vn defluit cā ē altior At ſupna oīno natura ē
de⁹ Cui obedire toti īferiori nature ē naturale Simpl̄r ḡ hoī naturale ē
mori.⁊ naturale reſurgē.qm̄ ſic ab opifice oīm natura ſtatutū eſt.

¶ Opiniones varie de morte ¶ Ca.xx.

Mortis meditatiōem ſummā eſſe phiam dixit Plato. Nihil eſt
enī qđ magis aut ęque appetitus Luxuriā premat ꝛ ad rōnis re
gulam mores cōponat q̄ȝ ſꝑ ingruētis mortis meditatio Apud
Gethas ꝛ Thraces q̇dā feri ſunt ꝛ ad mortem paratiſſimi. ꝗ redituras
putāt aīas obeuntiū Quidā ꝛ ſi no redituras. nō extingui tn̄ autumant
ſed ad loca beatiora tranſire. aliꝗ emori q̇dē. ſed id meliꝰ eſſe quā viuē Foe
mine ſuꝑ viroꝝ cadauera interfeci ſimulq̄ȝ ſepeliri votū eximiū hn̄t apđ
quoſdā eoꝝ puerperia lugebant Et has apud illā gentē opiniōes diſſe-
minaſſe putādus ē Orpheus. q̇ fuit īdigena magni vir igeniꝗ. ꝛ poeta ſua
uiloquētię ſinglaris. q̄ȝ barbaroꝝ aīos demulcēte. ſyluas ꝛ ſaxa hoc ē ſyl
ueſtres ꝛ ſaxeos hoīes ad ritꝰ quoſcūq̄ȝ libebat traducēdi liberā ptātem
habebat. dies natalicꝗ Triſtes agebant. funera ꝟo q̄ſi ſacra cū luſu ꝛ can
tu iucūdiſſime ꝛ cū ſumma hilaritate celebrabāt. ꝛ recte q̇dē Nam cum
naſcimur pegre ꝓficiſcimur. īcerti qđ iter. qđ hoſpiciū: quē vię terminū
ſimus habituri. ꝛ cū morimur finita peregrinatione in antiq̄ matris gre
miū reuocamur. peregrinationē hāc pctōres ꝓduci. ſancti ꝟo breuiari ſꝑ
rogāt. hic Dauid inq̇t Heu me qꝛ īcolatꝰ meꝰ ꝓlōgatꝰ eſt.

¶ De multiplici genere mortis corporalis. et nō eſſe tē-pus merendi poſt mortem ¶ Ca. xxi.

Sed multiplr̄ ꝛ nō vno mō mors dr̄. nam ē mors hoīs. qua homo
diſſoluit ꝛ volūt q̇dā Theologi hoīem ꝛ omne totū quoddam ter-
cium eſſe p̄ter ptes qđ eaꝝ ꝛ coitu reſultet. ꝛ abitu diſpereat. ꝛ id
eſſe aiunt. qđ morte totiꝰ diſſipet. eſt ꝛ alia q̄dā mors corpis. qua vlteri
ori reſolutōe reuertit in ea. ex q̇bꝰ ꝯſtabāt elemēta Prima ſi in dei timo-
re. ſi in pietate ꝛ religiōe hoīem repperit. bona ē. de qua dr̄ Precioſa in cō
ſpectu dn̄i mors ſcōꝝ eiꝰ. ſi pctōrem īpoenitētem repiat mala ē Ideo qꝛ
vt ꝑma ē foelicitatis. ſic iſta ē miſerię ſempiternę ꝑncipiū Quādiu mor-
talē hanc vitā viuimꝰ ex ꝟtute in viciū. ex vicio in ꝟtutē arbitrio noſtro
tranſire ꝑmittit. at poſtq̄ȝ de corpis huiꝰ tabernaculo eiecti debitū natu
rę ꝑſoluimꝰ. nec a vicio in ꝟtutē. nec a ꝟtute ī viciū ē trāſitꝰ Tūc enī ꝛ vi
atores eſſe deſinimꝰ. ꝓmerēdi ac cōmerēdi ſtatū amittimꝰ Uocabantur
ab antiq̇s viatores nūcꝗ ac miſtri magiſtratuū. qui hoīes ex agris accer
ſebāt Noſtri āt vię appellatōem ad vitā hāc trāſſerūt ait enī Gregoriꝰ
in p̄nti vita q̄ſi in via ſumus. qua ad patriā ꝑgimꝰ. maligni āt ſpūs iter
nrm̄ quaſi q̇dā latrunculi obſidēt. Cū hac ergo vita q̄ morte terminat fi
niunt nō pctā. ſȝ merita quicq̇d enī ꝛ in ꝑadiſo recte agit a ſcīs. ꝛ ī infer
no peccat a dānatis. iō meriti rōem amittit. ꝗ extra viā fiat. etenī vita ē
agon: vita ē theatꝝ. vita ē olympia. vbi ſpectātibꝰ arbitris ꝓpoſitis coro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

nis decertatꝛ Ubi ſunt Corone finitis certamibꝰ diſtribute. q̇ amplꝰ certat nō vt coronetꝛ ſed ex ꝟtutis liberalitate decertat nō negauerim tn̄ ꝛ tali certami ſi certamē id dr̄ vbi nō laboratꝛ. poſſe etiā multa dari corollaria a deo maxie Qui p̄t poenas dāpnatoꝝ. ꝛ etiā augē gl'am beatoꝝ Quales morimur ſiue boni ſiue mali. tales futuri ſp̱ egredimur. hoc excepto ꝙ ſicut boni meliꝰ. ſic mali ſunt ſp̱ peiꝰ habituri Qui mutari vult. i vita mutetꝛ. nam poſt mortē. tāta ē alteriꝰ vite ſeueritas. vt in ea ſicut ſinguli icipiūt. ita pſeuerāt. illic vbi nox ē. nunq̄ꝫ illuceſcet Ubi dies ē. nunq̄ꝫ lucis nigreſcet occaſus Hinc Jacobꝰ de patre luminū mentōem faciēs. apud quē dixit nō eſt trāſmutatio. neq̄ꝫ viciſſitudis obūbratio

De multiplici genere mortis ſpiritualis cum excuſatione platonis. Ca. xxij.

SUnt genera duo mortis ſpūalis. vnū quo ꝟtus ꝛ dei timor in nobis expirat. alteꝝ qd̄ vicia ꝛ vicioꝝ fomenta mortificat. de p̄mo dixit chriſtus. Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos Mortuos em̄ appellauit q̇ ſeculo appetitui. q̇ diabolo ſeruiūt. qui praue cōſuetudinis ſepulchro incluſi nec gracie celeſtis aerē attrahūt. nec dei ſpm̄ ↄcipiunt. nec ad legis mandata ſe attollūt De ſcd̄o ſpūalis mortis genē dr̄ a Paulo ad Romanos capite ſexto Qui mortuꝰ eſt iuſtificatus eſt a pctō Si autē mortui ſumus cū chriſto. credimus qꝛ ſimul etiā viuemus cū illo. ꝛ paulo infra Jta ꝛ vos exiſtimate vos mortuos q̇dē eſſe pctō. viuētes āt deo in chriſto ieſu. ꝛ quō hac morte moriēdū ſit dt Nō ergo inq̇t regnet peccatū in veſtro mortali corpe. vt obediatis ↄcupiſcentijs eius. ſed neq̄ꝫ exhibeatis mēbra veſtra arma iniq̇tatis pctō Sꝫ exhibeatis vos deo tā q̄ꝫ ex mortuis viuētes. ꝛ mēbra veſtra arma iuſticie deo. hanc mortem dixit Plato licē vnicuiq̄ꝫ ſibi inferre. qd̄ ab euāgelica ꝛ ap̄lica doctrina nō diſcrepat. veꝝ nōnulli hoc nō aduertētes ꝛ. Platonē de cōmuni morte loq̇ calūmiantes. dum eū incōſulte criminantꝛ de manifeſta ignorātia cōdemnantꝛ Mortis meditatōe ſic decurſa. ſi cōquieſcere vides appetitū. ꝛ iraſcibilē tuam infrenari. potes quorſuꝫ libet mētis tue clauū inflectere ꝛ quaſi iam ceſſauerit tēpeſtas remiſſius habere ſtudiū gubernandi. ꝙ ſi adhuc recalcitrat cataplaſma aliud adhibēdūꝛ mox pferēda eſt infernalis baratri recordatio vt ſicut eſtuans lebes ifuſis aquis. ꝛ frequēs equꝰ verberibꝰ incuſſis. ſic feruor appetitꝰ eterne miſerie oſtēſione reſtrictꝰ remittat feruorē ſue temeritatis nam rei triſtis ſola memoria dum dolorē ciet in ſenſu. laſciuiā extinguit in appetitu

De loco dampnatoꝝ qui dr̄ infernꝰ. Ca. xxiij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

DAmnatoꝝ locꝰ vt eſt ſcoꝝ cõmunis opinio non ſub ipſo globo. vt Iſidorus putat. ſ; in ipſiꝰ globi terreſtris medio. tellure ipſa ſinũ ⁊ quaſi aluũ apꝛiẽte credẽdus eſt. Iſidorus autẽ dixit futuꝝ eſſe. vt poſt iudicium. ſolis ⁊ lunę oꝛbes ita firment̄ vt huic noſtro tm̄ hemiſpherio lucẽ infundãt. damnatos ꝟo in ſempiternã noctẽ alteriꝰ hemiſpherij religãdos. vbi eſſe a multis putant̄ Antipodes. ſed hęc ẽ iam pridem exploſa ſentẽtia. nam in medio terrę ventre nõ in tergo loca illa ĩfamia vbi nullus oꝛdo ſ; ſempiternꝰ hoꝛroꝛ inhabitat. ponit eccĩe ſcã credulitas. ⁊ credulitati huic rõ nõ diſſentit. decet eñ eos q̃ obſtinate a deo ꝑ prauã volũtatem ⁊ moꝝ obſcœnitatẽ diſceſſerũt. ad infima trudi. ⁊ a cõſpectu ſolis ⁊ cœli vbi dei eſt ſedes. ſub ſcabellũ pedũ eius. hoc ẽ ſub terraꝫ de qua d̄r. terra ſcabellũ pedũ meoꝝ. mitti vt ſic impleat̄ qḋ d̄r ꝑ ꝓphetã Sede a dextris meis. donec ponã inimicos tuos ſcabellũ pedũ tuoꝝ. nec ſub terrã ſolũ ſed etiã in terrę ꝑtẽ abditiſſimã. ⁊ cœlo remotiſſimã. ⁊ mũdi cẽtro cognatiſſimã imitti debẽt in terrã. in quã miſerię ⁊ tenebraꝝ opertã moꝛtis caligine. ⁊ a dei benignitate. ⁊ a naturę beneficijs. ⁊ at cœlorum influxibus derelictam

❡Opinio antiquoꝝ gentilium de inferno. ❡Capitulum. xxiiij.

NEc oĩno vanũ eſt poetę gentiliũ cecinerũt apud inferos eſſe ſtygẽ acherontem. lethen. cocytũ. phlegethontẽ. Stygem legimꝰ eſſe aquam ad nonacrim Arcadię regionem ex altiſſima ſaxi crepidine diſtillantẽ. tam violẽtę frigiditatis. ⁊ naturę tam atrocis. vt in ea neq; argenteũ. neq; ęreũ neq; ferreum vas poſſit ſubſiſtẽ. ſ; mox diſſiliat ac diſſipet̄ Stygos hydoꝛ appellat̄ Cõtineri ⁊ cõſeruari poſſe aiũt vngula tm̄ Mulina. ⁊ ea regẽ Alexandꝝ ferũt enecatũ. eſt etiã ſil'is ingenij ⁊ nominis aqua ⁊ in Achaia ad phaneũ vrbẽ. ⁊ in Theſſalia ad peneũ amnẽ Acherõtem Seruius d̄t eſſe locũ non ꝓcul a Baijs in campania. montibus vndiq; clauſum. ⁊ patere tantum ad meridiem ſoli. Ubi Aeneas Miſeno ⁊ Ulyxes Helpenoꝛe occiſis necromãtiã exercuere. ẽ ⁊ Acheruſia ſpecus in aſia ad mare euxinũ ꝑ quam cerberum ab Hercule tractum fabulant̄. tam pꝛofunde voꝛaginis. vt illinc credatur deſcenſus ad inferos. Lethes fluuius. ⁊ in Hiſpania. ⁊ in Aphꝛica circa extremum ſyꝛtium coꝛnu. vꝛbem abluens Berenicem. de quo Lucanus Quam iuxta Lethes tacitus pꝛęlabitur amnis infernis vt fama trahens obliuia venis Hęc antem attigerimus. vt oſtendatur antiquoꝛum opinionem fuiſſe apud inferos omnium eoꝝ eſſe congeriem. quę apud nos legunt̄ tetra dira. hoꝛrenda. peſtifera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

DE Paradiſi gaudijs temere quicq̃ꝫ dicẽ non auſim. nã ſi vt ſcri-
bit Jeſaię capite. lxiiij. ⁊ ĩ epl'a Pauli ꝑma ad Corĩthios capite
ſcđo. nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit. nec ĩ cor hoĩs aſcẽdit. q̃
ꝑparauit De⁹ diligẽtib⁹ ſe Quid tẽtabo v̈bis expromere qđ in cogitatõez
neq̃t aſcẽdere Greci ſapiẽ deã tritogeniã vocãt. ꝙ ordinate tria ꝓducat
recte cogitate. recte loq̇. recte opari ⁊ Ariſtoteles ĩ libro de iterꝑtatõe đr
voces eſſe notas eaꝝ q̃ in aĩo ſunt affectionũ. ex q̃ ſequiť ligua nõ poſſe ex-
plicari qđ fit ĩpoſſibile cogitari dicã tñ aliq̇đ vt aĩm tuũ prouocẽ ad deſi-
deriũ videndi ea q̃ mortales oculi vidẽ nõ pñt. hoc eñ deſideriũ mentẽ a
a terrenis reb⁹ ad celeſtia ſubrigẽs facit vt adhuc terreni ac mortales ſi-
mus ſaltẽ ex ꝑte celeſtes nã ſi veꝝ ẽ illud Ubi theſaur⁹ tuus ibi ⁊ cor tuũ
Si theſaurꝝ in cœlo habem⁹. neceſſe ẽ in cœlo eſſe cor nrm̃. ꝙ ſi ẽ in celo
celeſte ẽ. deſideria facẽ corda nrã celeſtia. ⁊ conabimur ex paucul' infinita
ex minis ingentia meditari. illo vel maxĩe moti qđ in Gregorij dialogo
recitať. Si mulier ĩ ſubterraneo ac teterrimo Carcẽ pariat ĩfantulũ ⁊ ei
in tenebroſis ⁊ anguſtis locis iam adulto velit enarrare cœli altitudinẽ
mũdi amplitudinẽ Solis claritatẽ. auroræ venuſtatẽ Lunę pulchritu-
dinẽ ſtellaꝝ nitorẽ. terrę latitudinẽ. veris amœnitatẽ. auiũ alacritatem
vocũ modulationẽ riuuloꝝ grãm. hortoꝝ leticiã. odoꝝ fragrantiam. ma-
ris redũdantiã. ⁊ reliqua Nunq̃ꝫ v̈bis ꝯſequi poterit vt ĩ miſeria illa na-
t⁹ ⁊ educat⁹: cui lucernũcula ꝓlata diẽ abſcõdita noctẽ ſꝑ induxerit: cre-
dat q̃ audierit Sic ꝓfecto nobis in terra natis ⁊ enutritis accidit. qđ et
chriſtus Nicodemo loquẽs ſic expſſit Si terrena dixi vobis ⁊ nõ credi-
tis quõ ſi dixero celeſtia credetis: ⁊ q̇dẽ ſicut celũ magnitudĩe. pulchritu-
dĩe altitudĩe terras añcellit Sic celeſtia bona terrenis bonis ꝑferẽda nõ
dubito Hoc inq̃ꝫ nõ dubito. illa tñ non cognoſco. q꞉ oĩ imaginatiõe nrã
maiora ſunt Partis intellectiuę duę ſunt potẽtię Jntellect⁹ ẽ volũtas ĩ-
tellectui cognitio veritatis. volũtati poſſeſſio ꝯmoditatis adeo grata eſt
vt nihil poſſit eẽ iucũdius. ĩ hac vita ex ꝑte ſcim⁹. ex ꝑte ꝓphetam⁹ Sa-
pim⁹ vt ꝑuuli loq̇mur vt ꝑuuli. q꞉ videm⁹ ꝑ ſpeculũ in enigmate Nã cor-
p⁹ qđ occidit aggrauat aĩam. ⁊ opꝑmat ſenſuz multa cogitante. ⁊ vtĩ li-
bro ſapiẽ đr Cogitatõęs mortaliũ timidę. ⁊ incerte ꝓuidẽtię nrẽ. Quo
fit vt ĩtellect⁹ Cupiditas quãtumcũq̃ꝫ hic ſe ingurgitet ⁊ bibat. ſꝑ tñ ſiti-
bũda remaneat At ĩ ꝑadiſo q꞉ videbit facie ad faciẽ. ⁊ cognoſcet hõ ſicut
cognit⁹ eſt Euacuabiť qđ ex ꝑte ẽ Qđ ꝑuuli ẽ. qđ imꝑfecti ẽ. eritq̃ꝫ imẽ-
ſo huic nrõ deſiderio oppido ſatiſfactũ Cũ illa omniformis eſſentia q̃ eſt
prima veritas nrẽ ſe intelligẽtię reuelabit. tum demũ illud adimplebiť.
Uacate ⁊ videte qm̃ ego ſum de⁹ Nũc eñ intellect⁹ multipliciũ phãtaſ-
matũ vexatus occurſu. ⁊ quaſi puer in venali foro vagus. nunc hoc. nũc

illud demiratur.nec vacat.nec videt deum:ſed operat̃ ⁊ laborat incaſſum
hactenus de intellectu. Poſſeſſionē cōmoditatis cui⁹ amicicia ē inſepabi
liter annexa volūtati. vita iſta nō pręſtat teſte Salomōe.qui poſtq̄ ſen
ſibus ſuis quicq̄d deſiderabile erat indulſit.⁊ omne genus voluptatis ex
ptus eſt.quaſi nihil adhuc pfeciſſet.tādem inq̄t Ebel ebelim ve col ebel.
interptet̃ Uanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas . Uiderat em̄ omne qd̄
delectat vel nō ſatiare.vel repēte trāſire. ⁊ amitti. ⁊ ſenſus ipſos annis re
cedentib⁹ hebetari.ſacietatem omnium fieri.⁊ ſeneſcere cum etate libidi
nem Et certe patria iſta quātumcūq̄ innocēter ac pie viuam⁹.ſpei ⁊ de-
ſideriorū eſt patria.in ea poſitus pphera dicebat Glorioſa dicta ſunt de
te ciuitas dei.⁊ q̄ dilecta tabernacula tua domine ṽtutum ↄcupiſcit ⁊ de
ficit anima mea in atria domini.⁊ Sicut deſiderat ceru⁹ ad fontē aqua
rum.ita deſiderat anima mea ad te deū Sitiuit anima mea ad deum fon
tem viuū.quā do veniam ⁊ apparebo ante faciem dei Hic.de fine bonorum
hoc eſt de beatitudine diſputāt philoſophi.⁊ vſq̄ adeo q̄rentiū in hac
vita.⁊ nuſquā inuenientium beatitudinem curioſa ſuccreuit induſtria.vt
teſte Auguſtino in libro.xix.de ciuitate dei naturam ſectarum de beatitu
dine loquētium ad ducētas octuagītaocto. Uarro produxerit.quarum
omnium fides ſi quę illarum aliquid vere bonitatis attingūt.noſter pa-
radiſus abūdanter includit.nam ſua redūdantiſſima voluptate ſic om-
nem volūtatis appetitum inebriat.vt liberum arbitrium in ea poſitum
peccādi facultate priuetur Quod tamen non eſt libertatem minui ſ; au-
geri.longe enim pręſtantior eſt libertas.ea tantum velle poſſe quę diſpli
citura ſint nunq̄.quam ea etiam velle poſſe.quę aliquādo nolle ſit neceſ-
ſe Tunc erit deus omnia in ōnibus.hoc eſt quicquid ſinguli deſiderabūt
ſuppeditabit deus Quia tanta dulcedine mentibus noſtris illabetur vt
perfecte compleatur quod dicitur a propheta. Satiabor em̄ cum appa
ruerit gloria tua.vel vt in hebręo eſt imago tua.nam in hebręis codici-
bus eſt.temuneca.qd̄ interptatur imago tua Hec de intellectuali ſeu ra
tionali parte perſtrinximus.de ſenſibus autem quonam pacto beati fu-
turi ſint paucis explicemus

¶ De beatitudine partis ſenſitiuę. ¶ Ca.xxviij.

Naturam ſeu animę potentiam quę ⁊ virtus ⁊ vis appellatur:
tunc beatam dicim⁹ cum optimum eorum quę ab ea capi poſ-
ſunt ſic per operationem perfectam eſt aſſecuta vt ſit de eterna
ei⁹ poſſeſſiōe ſecuta.optimū qd̄ intelligi.qd̄ diligi pt.eſt de⁹ Sed qd̄ ſen
ſibus percipit̃ non eſt ſpūs Deus autem eſt ſpūs.a quo igit̃ beatitudo ſic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſenſuū nō ē oīm doctoꝝ vna ſnīa Sūt q̇ dicāt illā imēſam ꝑtis itellectiē
voluptatē. de q̄ apd̕ oēs ꝯſtat vn̄ fit. redūdare ⁊ q̄ſi ſupflué. ac i potētias
ſenſibiles deriuari. queādmodū expimur ex varijs aī accidētibꝰ corpꝰ af
fici. ⁊ qd̕ aīo pacato pauloāte valebat bn̄. nūc aīo ꝑturbato ęgrotare ⁊ q̄ꝫ
q̄ꝫ ad oīm ſenſuū gl'am modꝰ iſte ſufficiat. tn̄ de auditu ⁊ viſu aliq̇d pecu
liare diccdū ē audiēt em̄ iucūdiſſimas dei laudes vndiqꝫ reſonare. iuxta
illud ꝓphetę Btī q̇ hītēt in domo tua dn̄e. in ſcl'a ſcl'oꝝ laudabūt te. Ui
debūt itē coelos ac oēm coeloꝝ harmoniā ꝑcipiēt. videbūt ⁊ ipm̄ xp̄m et
mrēm ⁊ oīa oīm btōꝝ corꝑa gl'oſa: q̄ iā incorruptibilia ⁊ mirabilia deco-
re ꝯſpicua fiēt intuentiū ocul' tā dulce ſpectaculū. vt qd̕ deſiderari meliꝰ
poſſit: neſcituri ſint Jd q̄ꝫ erit viſu iucūdiſſimū. qꝛ ſicut nūc ex motu cor
poris aīam incē ꝑcipimꝰ. ⁊ vegetare ac regē mēbra corꝑea. ſic tūc coelo ⁊
elemētis ⁊ rebꝰ oībꝰ deū eſſe intimū. ⁊ i qualibet vniuerſi ꝑte totū. cōſer
uare. alere ac gubernare mūdi hāc machinā nō dubio cernemus intuitu
Nūc id ſatis rō ꝑſuadet. ⁊ credimꝰ. tn̄ prę inſcitia nrā naturali nō ꝑpē
dimꝰ Tūcāt ocl'os circūquaqꝫ ꝯtētes id ꝑpēdemꝰ. tāta ei erit vis i ocul'
tā acuta vidēdi acrimōia. vt ⁊ corpoꝝ nrōꝝ ac elemētoꝝ ⁊ coeli quātita-
tes nūeros ꝓportōes harmonias ſymmetriā ac naturā oēm btī viſu pe-
netrātes icbriādi ſint ab vbertate domꝰ dei ⁊ dicturi Hęc reqes mea i ſę
culū ſęculi. hic hītabo qm̄ elegi eā Adde. qꝛ btīs nihil erit iuiū. nihil clau
ſū. nihil inacceſſū ſꝫ mira ſubtilitate ac agilitate corꝑis illuc etiā ſine pe-
dū miſterio ferent̄. q̄ deſiderabit ardor volūtatis. ſic erit aīę iꝑīo corpꝰ obe
diēs ⁊ ſubditū vt aſcēſui nulla moles nulla ꝯtinuo motui laſſitudo. nul
lus labor obſiſtat Nō defuerūt q̇ dixerit ⁊ i ſcriptis reliq̄rint i cęteroꝝ ſē
ſuū inſtrumētis gn̄andā a deo qualitatē. ꝑ quā melliflua ac nectarea q̄-
dā voluptate dulceſcāt Sꝫ quicq̇d de huiōi qualitate dicēdū ſit. vnū eſt
certū hoīes ęternę vitę deſtinatos a deo ꝑ metamorphoſim ſic iſtituēdos
vt nihil i eis ſit nō beatū. his p̄mijs donāt̄. his coronis decorāt̄ a deo. nō
q̇ vrbes aut ꝓuīcias. ſꝫ q̇ carnē mūdū ⁊ diabolū vicerūt. nec p̄mia victori
bꝰ debita ſolū reddit. ſꝫ pluria ac maxia corrallaria. donatiuū. cōgiariuꝫ
epulū ſuꝑaddit. q̄ oīa pollicitꝰ ē Chriſtꝰ in euāge. dicēs. faciet illos diſcū
bé. ⁊ trāſiēs miſtrabit ill'. ex q̄ innuit̄ deū ſcīs ſuis omne hūanitatis obſe-
quiū. omne liberalitatis officiū. omne magnificētię genus. omne chari-
tatis indicium exhibiturum

Quod naturaliter virtꝰ eſt honorāda probatur ex conſuetudinibꝰ antiquoꝝ. Ca. xxviij.

Conſuetudo antiqua Romanorum fuit ex Lauro p̄mum. ex auro
mox coronare triumphātes. q̇ obſidiōe caſtra liberaſſent. gramine

de obſidionis loco decerpto:q̇ ciuē in bello liberaſſet querna frōde cinge-
bat̄ qui p̄m⁹ murū hoſtiū aſcēdiſſet. corona muroꝝ inſignita pinaculis.
q̇ prim⁹ in hoſtiū caſtra irrupiſſet Corona vallo decorata caſtrēſi q̇ p̄m⁹
bello nauali claſſem hoſtiū inſiliȷ̇ſſet. donabat̄ corona roſtris armata na
ualib⁹ Celebrabāt Greci ſacra certamina hoc eſt olympiacū. pythium
Iſthmiacū Nemeęū. hoꝝ victores hieronice vocabāt̄. ⁊ ponat̄ eis ĩ vic-
torię loco ſtatua Coronęq̇ȝ dabant̄ in olimpicis ludis ꝑ Joue ex oleaſtro
in pathijs ꝑ Apolline ex delphica lauro. in Iſthmijs iteꝝ ꝑ Joue ex pi
na. in Nemicis ex apio. iuxta illud Satyrici. graięq̇ȝ apiū meruiſſe coro
ne. ⁊ q̇ huiōi certamia ꝑuiciſſet dicebat̄ viciſſe periodon. hoc ē cōſumatę
ꝟtutis opa ꝑꝑtraſſe Eſt em̄ period⁹ apud rhetores ſermōis ps ꝑfecta
cola ꝯtinēs ⁊ comata. cū videlȝ ſnīa certa quadā deſcriptōe diffinit̄. dice
bant̄ etiā victores huiōi paradoxi. hoc ē admirabiles: qꝛ videlȝ putabāt̄
cūctos mortales fortitudīe. ac ea de qua certaſſent ꝟtute p̄cellē Singula
ri etiā p̄uilegio donabant̄ vt vrbē ingreſſuri poſſent ſi libuiſſet. nō porta
ſed deiecta muroꝝ ꝑte introire. vt apud Trāquillū de Nerone legimus
Capuam intraturo. his exēplis p̄clare ꝯcludit̄. naturale ſꝑ hoī fuiſſe ꝟ-
tutē extollē. ⁊ ei⁹ excellentiā ac diuinitatē aliq̇bus egregię laudis ac p̄ci
pui honoris declarare numerib⁹. hāc de⁹ inclinatōem mortalib⁹ dedit.
eandē ipſe habet. ꝓptēa nunq̇ȝ ceſſauit minis. exhortatōib⁹. ⁊ exēplis ꝑ
internūcios prius ⁊ tādem ꝑ ſe ip̄m nos ad ꝟtutis ſtadiū ꝓuocare Cui⁹
finis ac premiū eſt fœlicitas. nō ea quam vita iſta ꝓmittit. ſȝ illa de qua
dr̄. Cum dederit dilectis ſuis ſomnum. ecce hereditas domini. ⁊ hęc hac
tenus de beatitudine.

¶ De Judicio. et q̄ Aſtronimi et doctores etiam ca tholici qui tempus iudicij predixerunt manifeſte de- luſi ſunt. ¶ Ca. xxix.

SUpremi diē iudicij ⁊ generalē carnis hūanę reſurrectionem mul
ti p̄dicere voluerūt Sȝ in oīb⁹ huiōi vaticinijs ꝯpertū eſt chriſti
dictū eſſe veriſſimū Nō eſt vrm̄ ſcire tp̄a ⁊ momēta q̄ pater poſuit
in p̄tāte ſua Lactātius allegās illd̄ pſalmi. mille āni in ꝯſpcū tuo tanq̇ȝ
dies heſterna q̄ p̄terijt. ſex milib⁹ ānis credidit mūdū duratuꝝ. q̄t dieb⁹
eſſet ꝯdit⁹ ab inicio Cōcordat huic ſnīę qd̄ legit̄ in Talmud hebręoꝝ in
eo namq̇ȝ libro. vbi agit̄ de Jdolatris ſcribit̄. filios Helię q̇ fuerūt anceſ
ſores nr̄i filij ꝓphetaꝝ Carmelitę. ſic dixiſſe Seſet alapim ſana aia holā
ſene. alapim. tou. ſene alapim torat. ſene alapim dies meſſie. quod ſic in-
terpretatur. Sex mille anni fuere mundi. hoc eſt aſſignati ſunt mundo
a deo. duo millia vanitatis vł inanitatis quia ſine lege trāſierūt duo mil

lia legis.duo millia chriſti.Eodē fere modo lapſi ſunt Methodius Be
da Euſebius ⁊ alij q̄ ſex dies opatōis diuinę ⁊ ſeptimum quietis fruſtra
cōtemplātes ⁊ cuilibet dici chiliadem ſupſtitioſe ſatis aſſignātes ad ſum
mam ſeptem millium annoꝝ duxerūt excurſum ſeculoꝝ. Huic cabaliſti
cę numeroꝝ rōni videt alludere qd a Catholicis doctorib⁹.⁊ pcipue qd
in fine libroꝝ de ciuitate dei dr ab Auguſtino Sex ſcꝫ eſſe mūdi etates ⁊
tpis hui⁹ noſtri ſeculi articulos Primam ab Adam ad Noe Secūdā
inde vſqꝫ ad Abraham nō equalitate tpm.ſed numero generationū.de
nis em̄ generatōib⁹ ambe terminant.hinc ſicut Mattheus recitat tres
etates vſqꝫ ad chriſti ſubſequūtur aduētum.q̄ ſingule denis ⁊ quaternis
generatōibus implent.ab Abrahā vſqꝫ ad Dauid vna.altera inde vſqꝫ
ad trāſmigratōem babylonicam.tercia inde vſqꝫ ad Chriſtūm Sexta q̄
nūc agit:quem finem ſit habitura nō dixit.hūc finem volēs quibuſdam
ſignis chriſt⁹ oſtēdere dixit Surget gens ꝯtra gentē ⁊ erūt terremotus
magni ⁊ peſtilētię ⁊ fames.qbus verbis mot⁹ Gregori⁹ cū videret multa
ex his q̄ dicunt a chriſto tempeſtate ſua cōtigiſſe.putauit adeſſe diē iudi
cij.verum pphetię ac vaticinia omnia tot ſunt obſcuritatib⁹ obumbra
ta tot ambagib⁹ inuoluta:vt niſi iam adimpleta poſſint fere nunqꝫ intel
ligi Juſtiani impatoris tpis circumferebat oraculum.quo dicebat mun
dum cum ꝑle ſua periturꝝ cum ad Romanum impium Aphrica rediiſ
ſet.⁊ cū eo tpe Beliſario duce ſtrenue rem agēte rediiſſet putabat in fori
bus adeſſe iudicium Subpauidi oēs arrectis animis circūſpectabāt vn
de coſlagratio gn̄alis erumpet. In hac cōmuni gentium ac populoꝝ tre
pidatōe ac tumultu pugnę cuiuſdā repētinus euētus cum ſumma oīm
admiratōe pene ac riſu declarauit oraculum Nā poſt receptam Aphri
cam cum vellet idem impator liberare gothis italiam.ducem noie Mū
dum ad p̄clari id negocij miſit cū exercitu q̄ in ipſis italię faucib⁹ ꝯtra
Gothos infeliciter pugnās cum ꝑle occiſus ē Mox cū rumor icrebuiſſꝫ
Mūdum ducem periiſſe. vaticinio intellecto timore iudicij functus eſt
mūdus. His adiūgend⁹ eſt error aſtronomoꝝ tam hebręoꝝ qꝫ nrōꝝ te
meritatem ſuam frenare nolētium Abraham hebręus aſtrologus q̄ pri
ceps cognoiatur a ſuis cōiunctioni Jouis cum Saturno Moſis nati
uitatem regnū iſrael ⁊ legis ꝓmulgatōem attribuit.⁊ cum āno Chriſti
M.cccc.xliiij.in cācro ⁊ rurſus p⁹ ānos.xx.hoc ē.M.cccc.xliiij.in piſci
bus futurā p̄uideret eam cōiunctōem.putās redeūte cā redituꝝ effectum
Meſſiam in altero p̄dictoꝝ Coitu ū expectari debere p̄cinuit.ſꝫ nō ſoluꝫ
nō venit.ſꝫ ea tpa tāta iudęoꝝ ſtrages eſt inſecuta.vt ex oī hiſpania vbi
opib⁹ ⁊ multitudie plurimū coaluerat.noſtris dieb⁹ a Ferrado rege fini
to Granatēſi bello ad vnum oēs eiecti ſint Arnaldus etiā noſter vatici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

nari voluit ãno Chriſti M.ccc.lv.ob cõuentum triũ ſupnoꝝ planetarũ
in aquario.vel M.cccc.lxiiij.ob cõnexionẽ ſupradictoꝝ Saturni ⁊ Jo
nis in piſcibꝰ.venturꝝ Antichriſtũ. Sꝫ cũ ea tpa iam p̄terierit.igiť agiť
eñ nũc a chriſto ãnus mileſimus quadringẽteſimus nonageſimus ſepti
mus eos profecto ignorantes.arrogantes.mendaces.leues ⁊ ridiculos
nugigerulos declarat euentus

Futurum eſſe diem iudicij. Ca.xxx.

SEd quamq̃ꝫ ſit incertũ iudicij tps.certũ tñ eſt futuꝝ iudiciũ.nam
carnis reſurrectionẽ ⁊ Plathonici cõceſſerunt.⁊ Sibyllę p̄ſagie-
runt.⁊ pphetę p̄dixerũt.Chriſtꝰ cõfirmat.p̄dicant apl'i.nunciant
aſtronomi.⁊ q̇d pluribꝰ opus ẽ: Cõflagratõis extremę memoria.vl' a de
monibꝰ edita.vel a coelo poſtẽſa in antiq̇s gẽtiliũ libris celebrať Jnde il
lud Ouidij in p̄mo metamorphoſeos libro de Joue loquẽtis

Eſſe quoqꝫ in fatis reminiſcitur:affore tempus:
Quo mare.quo tellus:correptaqꝫ regia coeli

Ouidius in metamorphoſy

Ardeat Memini me apđ Petꝝ apõneſem ĩ eo libro q̇ cõciliator ĩſcribiť
legiſſe.tp̄e diluuij gñalis planetas oẽs ſub aquatico piſciũ ſigno ↄueniſ
ſe.⁊ ↄſpirãtibꝰ aſtris in aĩaliũ p̄niciẽ coelũ ↄiuraſſe.ſorte pari mõ volũt
aliq̃n futuꝝ.vt planetis oibꝰ in Leone ↄiunctis q̇ flãmigerãtis ẽ natu-
rę.v̄tus ignis ſupramodũ excreſcẽs ceteris elemẽtis ⁊ cũctis aĩantibus
moliať interitũ.ſed qꝛ hinc ſequi videť diẽ illã ab aſtronomis poſſe p̄uide
ri.vtpote q̇ peritiã hñt motuũ cęleſtiũ.puto hũc admirandũ ac terribilẽ
effectũ nõ a coelo.ſꝫ a dei volũtate pendẽte.q̄ cũ ſit etiã ãgelis ⁊ beatis in
ſcrutabil' p̄ſciri nullo mõ iudiciũ dať.niſi a deo ip̄o reueleť. ⁊ cũ apl'is id
ſcire deſiderãtibꝰ.⁊ ſup eo chriſtũ interrogãtibꝰ reſpõſum fuerit.nõ eſt ve
ſtrũ ſcire tpa ⁊ momẽta q̄ pater poſuit in p̄tãte ſua:credo id fruſtra ſpera
ria poſteritate.⁊ ſatiꝰ eẽ deſiſtẽ ab hac tam curioſa temeritate Nõ deſunt
etiã nr̄is tp̄ibus q̇ dicãt appropinquare tẽpꝰ ãtichriſti.quędã q̄ꝫ pphe
tã breui naſcituꝝ q̇ magnã moꝝ ⁊ legũ varietatẽ inducat fuerũt q̇ dixe-
runt a chriſto vſqꝫ ad antichriſtũ mũdũ ſex ętates habituꝝ ⁊ p̄mã fuiſſe
apl'oꝝ.ſcđam martyꝝ.terciã doctoꝝ.quartã anachoritaꝝ.hoc ẽ ſecedẽn-
tiũ.Pauli p̄mi eremitę ⁊ Antonij ac ſimiliũ.quintã monachoꝝ.ſextam
mẽdicantiũ.⁊ hac euoluta putãt Antichriſti tẽpꝰ affuturꝝ Sed cũ om-
nia ſint incerta ⁊ plena fabulaꝝ illud chriſti tenendum ẽ. Eſtote parati
qꝛ qua hora nõ putatis filius hois veniet

De helia patre Carmelitarum ante diem iudicij premittendo. Capitulum xxxj.

Heliam patrē noſtꝝ ꝓmittēdum a deo canit Malachias. ſic em̄ quarto capite dt. Ecce ego mittam vobis Heliam teſbitem an̄ꝗ̃ veniat dies dn̄i magn⁹ ⁊ terribil'. vel vt iterp̄tati ſunt ſeptuaginta. illuſtris. q̇ ꝯuertet cor patrū ad filios. ⁊ cor filioꝝ ad patres. ne forte veniēs ꝑcutiam terram anathemate. vel vt tranſtulerūt ſeptuaginta. penit⁹ Ad q̇d ṽo peculiariter ꝓmittat̃ Helias declarat Aug⁹ vigeſimo libro de ciuitate dei capite. xxix. dicēs eum exponēdo legē ſpūaliter ac myſtice ꝯuerſuꝝ corda patꝝ ad filios ⁊ filioꝝ ad prēs. hoc eſt ope impleturum. vt filij q̇ legem ſcd̄m lrām interp̄tant̃ tum demuꝫ eam ſic itelligāt vt ſancti prēs eoꝝ intellexerūt. ⁊ ideo cum chriſto in trāſfiguratōe Moſes ⁊ Helias recte apparuerūt. vt oſtēderet̃ vterqꝫ legis ſenſus per Moſem lrālis quem iudei in cecitate ſequūtur. ⁊ ꝑ Heliam Myſticus quē tenēt electi Chriſto ꝯſentire ac teſtimoniū ferre. Conflagraturū orbem. morituros hoīes. atqꝫ reſurrecturos. Chriſtum in maieſtate venturū ac appariturꝝ. ⁊ de miſcdie operib⁹ ſcrutinium habituꝝ bonos in vitā. malos in ignem miſſuꝝ. nō dubitam⁹ Si ṽo hec ad plenum ſcire deſideras q̇d vt facias etiam atqꝫ etiam te hortari nō deſino Auguſtini vigeſimuꝫ libꝝ de ciuitate dei frequēter euoluas. ipſe namqꝫ teſtimonijs vndiqꝫ cōtractis lrās nrās atqꝫ gētiles. vet⁹ inſtrumentū atqꝫ nouū exſcribēs ſummo ingenio ſumma diligentia de his luculētiſſime diſputauit hec ſunt q̄ ſi memorie tenueris. ⁊ frequēter quaſi rumināđo meditatus fueris. egritudis tue moleſtias patiētiſſime feres. ⁊ ꝯſtanter hui⁹ vite mortalis bona eque ac mala ꝑitura ꝯtemnes

De ſacra ſcriptura et primū cur ſit adeo ſuadibilis ¶Capitulum. xxxij.

Magnum ⁊ mirabile ꝯtra corpis dolores ⁊ animi iuſticiā inuenies ex ſacre ſcripture lectiōe remedium. ⁊ certe iudicio meo nullus eſt ſermo qꝫqꝫ ſit accuratiſſime cultus ⁊ ſumma eloquētia ornatus ac ſplendidus. q̇ mētes egras magis ꝯſolari ⁊ curas eque poſſit demoliri. Feci ego ꝑſepe ꝑiculū. nam cū fuerim aliqn̄ circūuent⁹ multis anxietatib⁹ q̄ꝝ feraciſſima ē turbulēta iſta mortaliū vita. ꝓfugi ſꝑ ad codices ſacros tāꝗ̃ ad arcē munitiſſimū. ⁊ ꝓ̄ſentaneū medicamentū aī laborātis. ⁊ q̇d in eis q̄rebat̃ leuamē inueni. nec a ſpe nec a deſiderio meo ſum fraudat⁹ Sepe numero mecū cogitaui vnde tā ſuadibil' ſit iſta ſcriptura. vn̄ tam potēter influat in aīos auditoꝝ. vnde tm̄ habeat energie: vt nō ad opinādū tantū. ſed ad ſolide credēdum oēs inflectat. nō eſt hoc imputandū rationum euidētie quas nō adducit. nō artis induſtrie aut ṽbis ſuauib⁹ ⁊ ad ꝑſuadendū accōmodatis. quibus non vtit̃ Sed vide an id in cauſa ſit ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

ſuaſimus eā a pͥma veritate fluxiſſe. ſed vnde ſumus ita pͥſuaſi niſi ab ip-ſa quaſi ad ei credendū nos ſua ipſi⁹ trahat autoritas. ſ; vñ oro hanc ſibi autoritatē vēdicauit. neq; em̄ vidim⁹ nos deū ↄcionantē. ſcribentē docē tem tñ ac ſi vidiſſem⁹. credim⁹ ⁊ tenem⁹ a ſpū ſcō fluxiſſe q̄ legim⁹. forſitan fuerit hec rō firmiter adherēdi. q̄ in ea veritas ſit ſolidior. q̄uis nō clarior. habet em̄ oīs veritas vim inclinatiuā. ⁊ maior maiorē. ⁊ maxīa maximā Sꝫ cur ego nō oēs credūt euāgelio. Rñdeo. q̄ nō oēs trahunt a deo Sed q̄d lōga opus eſt diſputatiōe. firmiter ſacris ſcripturis ideo credimus. q̄ diuinā inſpiratōem intus accipimus

Contra philoſophos dicētes credere nos ſcripture ſacre ꝓpter cōſuetudinē Ca. xxxiij.

Dicūt phi ꝟtute ↄſuetudis id effici. etem̄ vt aiūt illa in q̄bus fuimus ⁊ nati ⁊ ab infantia imbuti: ⁊ hacten⁹ educati. ſic nos afficiunt vt ea relinq̄re quaſi naturalia nō poſſim⁹. Uerꝫ id friuolū quō nāq; ꝓpͥas ędes. quō patriā. quō parētes q̄ nos genuerūt a q̄b⁹ his imbuti ⁊ educati ſum⁹ vnq; relinq̄rem⁹ ſi ↄſuetudini tm̄ tribuim⁹: que fuit vnq; ↄſuetudo lōgior. perēnior. blādior. dulcior. q̄ ea qua inter parētes ⁊ liberos interceſſit: ⁊ tñ relinq̄t hō prēm ⁊ mrēm ⁊ adheret vxori ſue Sꝫ dices id fieri q̄ oī ↄſuetudīe natura ſit fortior. ⁊ q̄dē id fateor. ⁊ erit iſte nihil locus ad arguēdum ſi eſt ↄſuetudīe natura validior vt obijcit. cur ergo rō naturalis q̄ fidei nō ↄſentit fidem nō frāgit: neq; em̄ ꝟginē peperiſſe ⁊ deum cōcepiſſe natura pͥſuaſit. imo ⁊ diſſentit. Cur ergo ↄſuetudinē ſicut in abducēdis a parētibus liberis. ſic ⁊ credendis natura non vincit: Ineſt ergo ſcripturis ſacris neſcio q̄d. imo ſcio q̄d natura ſublimius. i. inſpiratio facta diuinit⁹ ⁊ diuine irradiatōis iſluxus cert⁹ Q. ō ſi ⁊ aliaꝝ religionum hebraice ⁊ machometane exempla ꝓduxeris in q̄b⁹ eſt aſſenſus q̄ nō diuino influxui. ſꝫ īputandus ſit ↄſuetudini Rñdemus coꝝ religiōe ↄtineri humilia. ⁊ nihil fere ſupra terrena ac hūana q̄bus credēdis cum nō multum natura reluctet Cōſuetudo facile opitulat. nrā ꝟo ſunt ſublimia. diuina Celeſtia Creditu difficillima ⁊ q̄bus cū fortior ↄſuetudīe natura ↄtradicat. neceſſe ē vt inſpiratio faueat. Ex q̄ forte ↄcludi nō immerito poſſit fidei. ſpei. ⁊ charitatis habit⁹ acquiſitos nō ſufficere. ſed infuſos cum inſpiratōe haberi oportere Nō magni ergo momēti vt dicē ceperamus eſſe nō pn̄t ꝟba. que ſpū ſcō inſpirante ſunt prolata Unde mentibus multoꝝ fidelium ſeu religio ſeu magis quedam ſuperſtitio id faciat. iam dudum inſedit vt ſacroꝝ ꝟboꝝ ſenſus ad quicq; operādum nō ſufficiat. ſꝫ opus eſſe ꝟba ipſa in ea qua primū prolata ſunt lingua ꝓferri q̄d ſentire videt Origenes in pͥmo libro cōtra Celſum di-

cens demōes ꝟbis quibuſdā lingue illius vbi loca fortiti ſint.a magis
coartari ab alterius lingue vocabulis ſenſum eundē faciētib⁹.quaſi ma
gnū nō audiāt.nil moneri hꝫ igit̄ vitale nutrimentū venerāda maieſtas
ſacraꝝ ſcripturaꝝ.ꝓpterea cū audiſſet chriſtus ꝓpter ꝑabolā de his que
intrātia ꝑ os nō coinquināt aīam.quoſdā inſipientes a fide receſſiſſe.et
ideo apl'is dixiſſet.nunq̇d ⁊ vos vultis abire Rn̄dit Petr⁹.ꝟba vite ha
bes ad quē ibimus eſt in eis ꝟbis veſtita nuditas.multiplex ſimplicitas
ſublimis humilitas.⁊ habilis vniuſcuiuſqꝫ ingeniꝫ ſubtilitas ē in ea qđ
rudib⁹ foris pateſcat.⁊ qđ eruditos introrſum adducat.eſt qđ fortiores
robuſte exerceat ⁊ qđ imbecillis vltro ſe exhibeat

De multiplici ſenſu ſacre ſcripture. Ca.xxxiiij

SCriptura ſacra nullum putamen hꝫ.nihil diminutum nihil ocio-
ſum.nam non ꝟba ſolum veꝝ ⁊ res ⁊ facta ſcāt.ſi ſenſum ꝟborum
attēdis.hiſtoriam habes.ſi ſcātiam rerum aſpicis.vt ꝙ agnus ty
picus chriſtum ſignificet.allegoriam vides . Si ad mores referas .vt ꝙ
chriſtus a nobis cū ꝟtutum odoribus eſt q̄rendus.qꝛ ſancte mulieres cū
aromatibus ad monumētū venerūt.tropologia eſt.ſi ad coelū rem tran
feras. Ut cum ꝑ Hieruſalem celeſtis patria deſignat̄.anagogiam facis
habēt ⁊ hebrei ſenſum hūc quadruplicē in ſacris lr̄is. Litteralē appellāt
peſat.hūc ſicut apud nos Nicolaus Lyra Sic apđ eos Rabi Salomō
⁊ Chemei ꝑtractarūt. Allegoricus đr midras. Un̄ extat midras Rut
et midras coelet hoc eſt myſtica rut ⁊ eccleſiaſtis expoſitio.⁊ doctores tal
mudici hāc ſequunt̄ Tropologicū appellāt Sechel. in quo Abram ab
Nazara ⁊ Leui ben Serſon ⁊ Rabi Moyſes egyptius deſudarūt Ana
gogicus autē calaba nuncupat̄.nam expoſitio illa legis tāto verior quā-
to abſtruſior.quā Moſes ab ore dei đr accepiſſe nō ex libris diſcebat̄.ne
qꝫ em̄ ſcripta erat.ſed a docēte ſuſcipiebat̄ a diſcipul' tanqꝫ res ſacra ⁊ ha
bēda inter arcana Cabala namqꝫ ſuſceptio interp̄tat̄.⁊ hec expoſitio a lit
terali ſenſu ad anagogicum quaſi a terrenis ad celeſtia volare contendit
Senſum hūc quaſi aīam legis ⁊ ꝟboꝝ medullam ne amitteret̄ poſt cap
tiuitatem babyloniam Eſras ꝯuocatis ſeptuagita duob⁹ ſapientib⁹ in
ſcriptis redegit.⁊ in ſeptuagita duo volumia digeſſit.q̄ deo p̄cipiēte palā
legēda nō ꝓpoſuit.ſed ſolum legis peritis ac in ſacraꝝ lr̄aꝝ ſtudio exerci
tatis ac ſapiētib⁹ viris ꝯmunicāda edixit.hos ſenſus Paul⁹ apl's ſpm̄
vocat.cū rep̄hendens iudeos qui ſoli littetali innitebantur dicit.littera
mortificat.ſpūs autem viuificat Notandū inſuꝑ hos ſenſus poſſe Mo
ſis faciem appellari.litteralem aūt eſſe velum ei ſuperpoſitū. quo adhuc
iudeorum ꝓſpectus ne veritatem videāt,impedit̄.propter quod Mala

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

chias propheta dixit Heliam Carmelitam Patrem prophetam magnū
et admirabilem ante chriſti aduētum ad iudiciū premittēdum:.qui ſcri
pturam ſpūaliter exponens ⁊ velum a facie Moſis detrahens patrū ad
filios corda ꝯuertat.ſenſus hos myſticos credimus chriſtū crediđiſſe di
ſcipulos.cum(vt ſcriptum eſt in euāgelio)aperuit eis ſenſum:vt ſcriptu
ras intelligerēt.de his etiam intellexit cum dixit ſcrutamini ſcripturas.
ipſe teſtimonium ꝑhibent de me.ſed ideo defecerunt ſcrutātes ſcrutinio.
quia quod erat in ſenſu.querebāt in textu.ꝙ vero ad hos ſenſus ſit recur
rendū.docet ipſe chriſtus.q̄ fere ſemꝑ myſtice loquebatꝛ.vt in parabolis
eius manifeſtatꝛ cum igitur eodem ſpū quo chriſtus loquebatꝛ data lex fu
erit.innuitur ꝙ ſic querenda ſit veritas in ꝟbis legis. ſicut modo quere-
tur in chriſti parabolis.

¶ Quod et cur ſcriptura ſacra Arce legis cōparatur. ¶ Capitulum.xxxv.

SCriptura ſacra federis arca eſt intus ⁊ foris deaurata aurum inte
rius Charitas in deum.aurum exterius dilectio eſt in proximum.
Jn arca tria ſunt.Lex dei.virga Aaron.⁊ manna.Lex docet quid
agendum.a quibus cauendum.dat ꝑcepta moralia.que quia ſunt de le-
ge nature:in ſua adhuc maieſtate perdurant.dat precepta cerimoniarū
hoc eſt ſacrificiorum Veteres enim ſacra cerimonias appellabant hec
quia chriſti.quod verum eſt ſacrificium erant figura Chriſto veniēte ceſ
ſauerunt.⁊ quia ſunt in melius cōmutata.dici deſtructa ⁊ ſoluta non de-
bent Non enim venit chriſtus ſoluere legem.ſed adimplere.⁊ vt ſupra-
dictum eſt conſumare At qui in melius commutat nō ſoluit ſed quod
minus erat.quod inchoatum.quod vacuū.ſupplet.perficit ⁊ adimplet
pro omnibus enim antique legis ſacrificijs vnicum chriſti ſacrificium
nos habemus ⁊ ꝙ chriſtus ille agnus ſit quē iudei quinta decima Mar
tij Luna paſchalibus ſolemnijs offerebāt Joannes baptiſta a littera ad
ſpiritum hoc eſt ad ſenſum tranſiens allegoricum.manifeſtat cum inq̄t
Ecce agnus dei Ecce qui tollit peccata mundi.acſi diceret.nō ille agnꝰ
animal brutum vt verborum textus.ſed iſte vt innuit ſpiritus et ſenſus
ſaluare nos poteſt Dat inſuper iudiciorum precepta.que ſi placent obſer
uare permittimur.dummodo nō putemus ea veteris inſtrumenti auto
ritate ſeruanda Nam quo ad hec inſtrumētum illud eſt antiquatum re
ſciſſum abrogatum ſed ſi ex re eſſe videatur denuo inſtitui ⁊ pro legibꝰ ha
beri nō vetitū.qđ ſi fiat.debebūt obſeruari ⁊ ꝑ legibꝰ haberi.vimqꝫ vt di
ximus nō a veteri īſtrumēto ſꝫ a nouo ſortientꝛ inſtituto Jtem in arca ē
ꝟga qꝛ in ſcriptura ſacra eſt īperiū quo regimur cuiꝰ autoritas deſcēdens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

a chriſto in ſummum pontificem tranſit.a pontifice in imperatorē. Pō
tifex em̄ eſt mediator chriſti ⁊ hoīm.nam regnuꝫ chriſtianoꝝ magis eſt
ſacerdotiū dicēdum q̄ꝫ imperiū.dicēte Petro apl'o genꝰ electū.regale ſa-
cerdotiū Quare pōtificatꝰ nō in locū imperij ſubrogatꝰ ſꝫ impio eſt ſup
poſitꝰ vt a pōtificatu regat̃ impium.⁊ qd̄ pōtificatꝰ ſanctitas faciēdū
arbitrat̃:imꝑatoria maieſtas exequat̃ Vn̄ ⁊ duplex ē gladiꝰ.vnꝰ ſpūaliū
q̇ eſt pōtificis.alter tꝑaliū q̇ pontifici ⁊ imꝑatori ē cōis Sed hꝫ eū pon
tifex in vaginā ꝯuerſum Imꝑator ꝟo tenet manu ſtrictū.in vaginā con
uerſus ē autoritatis poſſeſſio manu āt ſtrictꝰ autoritatis exequutio vter
q̄ꝫ a chriſto pōtifici.alter a pōtifice dat̃ imꝑatori Virga hęc aliq̄n florēs
aliq̄n arida.aliq̄n mollis.aliq̄n dura.nrē em̄ gentis imꝑium nūc hūile.
nūc ſublime.nūc flexibili ⁊ lenta.nūc ferrea rigida vtit̃ ꝑtāte.q̄ꝛ nonnū-
q̄ꝫ iuſticia ſeuerius agit.nōnunq̄ꝫ ęquitas in clęmētiam ⁊ miam mitius
dulceſcit.cum floret āt nō terreni roris.ſed diuinę ꝟtutis id opus eſt.nā
chriſtiane gentis imꝑium cęleſte nō humanū egit arbitriū Item in arca
eſt māna.q̄ꝛ ſcriptura ſacra ſpe futurę vitę ⁊ cęleſtium bonoꝝ ꝓmiſſione
in huius vitę deſerto nos paſcit.donec extincto Moſe Jeſus alter dux in
terrā repromiſſiōis inducit Teſtamētum vetꝰ myſterijs ac figuris eſt re
fertum.quaꝝ multę iā diu ītellectę.multę quottidie reuelant̃.multę īfu
tuꝝ ab eodem ſpū q̇ eas condidit docēdę ſeruant̃ Recitat Plinius de hi
ſtoria naturali libro octauo capite.xx.venenatis pabulis .Cynare herba
ceruos mederi.ꝑcuſſos a phalāgio qd̄ eſt aranei genꝰ.cancros comedere
Cū vulnerati ſunt.dictami paſtu ſagittas eijcē.hirundines vexatos pul
loꝝ oculos Chelidonia ſanare Muſtelam in murium venatu rura ſe fo-
uere anguem hyberna latebra viſu obſcurato herbę marathro ſeſe affricā
tem oculos reparare Elephātem cameleonte deuorato q̇ herbę eſt ꝯcolor
oleaſtri folijs veneno occurrē Quemadmodū his ⁊ alijs animalibus re
media morboꝝ dant̃ a natura.ſic nobis a deo ꝯtra ſpūales morbos data
eſt ſcriptura.dicēte Paulo Quęcūq̄ꝫ ſcripta ſunt ad nrām doctrinā ſcri
pta ſunt:vt ꝑ patientiam ⁊ cōſolatiōem ſcripturarum ſpem habeamus.
Primo igit̃ loco ſcriptura ſacra tibi legēda eſt Secūdo doctorum codi
ces approbati.Tercio philoſophi.q̇ de moribus diſputant ⁊ poetę gra-
ues.qui mira eloquētię ſuauitate philoſophię ſeueritatem cōdiunt.ſuꝑ-
cilium ponūt.frontem caperatam extendūt.⁊ veternoſum ei ſenium au-
ferētes venuſtatis gratiam ⁊ iuuenilem quēdam decorem inducūt.nihil
enim eſt aliud vera poeſis q̄ꝫ philoſophia quędam myſtica.fucata.inter-
polata Quarto hiſtorię.hac ſpiritualium ciborum varietate refectus in
hac pulchra ac ſancta ſupellectile conſtitutus potes omnem ⁊ ęgritudis
et vitę perferre moleſtiam.

De ſanctorum mutatione ¶Ca.xxxvj

Exempla fortitudĩs.ac patiẽtię.ſpei.lõganimitatis.⁊ ꝑſeueran-
tię frequẽter legẽda ſunt ⁊ ſemꝑ habẽda eſt añ oculos ſanctimo-
nia confeſſoꝝ.pudicicia ꝟginum.ꝯſtãtia martyꝝ.hoc ſit ſpeculũ
ad qḋ anime tuę q̃ ſpõſa eſt chriſti.caput amicicias.faciem linias ſinuz
exornes.vt in veſtitu deaurato.Charitatis circũdata varietate ꝟtutũ cũ
huius vitę nox ꝑceſſerit ⁊ ęternę vitę dies illuxerit ãbulare honeſte vale
at inter triũphales choros paradiſi ⁊ habẽs veſtem nuptialẽ poſſit ęter
nis adeſſe cõuiuijs.bona illa Romanoꝝ antiquitas q̃ ꝟtutum lapidibꝯ
orbis terraꝝ fundabat imꝑium.vt ad imitãdum iuuenes ꝓuocaret pan
gebat in cõuiuijs egregia maiorum facinora cõꝑhẽſa carmibꝯ Simili
officio Religioſi omnes ⁊ nos ꝑcipue.cum cibo reficimur.ſemꝑ vnum e
nobis cõtentioſe legẽtem omnes auſcultamus.⁊ cum ſilẽtio comedentes
erectis ad ꝯcionãtem nõ oculis.ſed mẽtibꝯ fere ſemꝑ auidius ſumimus
animoꝝ ad mẽſam alimẽta q̃ꝫ corpoꝝ ⁊ certe iudicio meo pẽdet hinc ma
gna ꝑs religioſę vitę.q̇d em̃ eſt aliud cõmunis hęc lectio q̃ꝫ vicioꝝ extir
patio ſpũalis ꝓfectus exhortatio.⁊ q̃dã gñalis ꝟtutum irritatio: Con-
uerte ergo mẽtem ad cõtemplãda geſta ſanctoꝝ.⁊ quaſi tuã ꝑteſus igna
uiam ꝙ nihil adhuc egeris viro dignum.mitte manum tuam ad fortia
⁊ vigorem elatiõem ac ſublimitatem illorum ęmulare Cũ videris in pu
eris vt in Uiro,in fœmineo ſexu.vt in Catharina.in paganis ipſis q̇ de
um ignorabãt.tantaꝝ experimẽta ꝟtutum.pudebit te.q̇ vir qui chriſtia
nus es.cui cœlum in hęreditatẽ ꝓmittitur.vnam ęgritudinem ferre nõ
poſſe Lege Regum libros.inuenies regem Dauid in aduerſis omnibꝯ
quę multa ꝑpeſſus eſt.patiẽtem.pium.mitem.lõganimẽ ⁊ a dei timore
nunq̃ꝫ diſcedẽtem.⁊ in pſalmo ḋt Ego autem in flagella ꝑatus ſum ⁊ fa
ctus ſum ſicut hõ non audiẽs ⁊ nõ habẽs in ore ſuo redargutões.qm̃ in
te domine ſperaui.tu exaudies me domine deꝯ meus Lege Ezechiam re
gem in lecto iacentem cum lachrymis ꝯuerſum ad parietem quindecim
vitę ac ſanitatis annos impetraſſe In ſeculo Maccabęoꝝ reperies ma
trem cum ſeptem filijs pro paternis legibꝯ tyranno reſiſtere.⁊ cõtempla
tus animum in fœmina plus q̃ꝫ virilem ne habere iudiceris ĩ virili cor-
pore animũ fœmineũ. fortius niſi fallor eniteris .De noſtris hoc eſt de
chriſtianis nihil dixerim Sunt em̃ omnia huiuſmodi exemploꝝ plena
volumina.⁊ chriſtianę vitę regula eſt mala pati.⁊ mala nõ reddere perfe
ctõis noſtrę ſumma hęc eſt.ꝑcutienti vnam maxillam ꝑbere ⁊ alteram.
auferenti tunicam donare ⁊ palium.

De aſſidua dei deprecatione. ¶Ca.xxxvij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

SUpereſt vt deo ac dei amicis aſſiduis ſupplicationibus te commē des. ⁊ vt amici Job ęgrotanti conſulebant ad ſanctorum aliquem conuertere Sic futurum eſt vt ſaluis mercibus ⁊ naui. velis paſ-ſis. ventiſqꝫ ſecundis cum magno meritorꝫ prouentu ac fœnore portum ſempiternę q̇etis introeas Quā tibi mihiqꝫ ꝯcedat pater miſericordiarꝫ et deus totiꝰ ꝯſolatōis. q̇ ꝯſoletur nos in oī tribulatōe nrā AMEN

¶ Hęc habui de tenui facultate meę penurię q̄ diuturnę nr̄ę Amicicię ⁊ mutuę charitatis officio dederi. Tu ex ingenij tui fertilitate ac copia: ex laboris tui opa ac induſtria ꝯq̇res plura atqꝫ meliora. q̄ his nr̄is ad-iūcta tibi ad Celeſtē patriā ꝓperanti erūt ꝓ vehiculo. ¶ Vale

¶ Impreſſum Dauentrię per Richardum paſraet Anno dn̄i. M. CCCCC. I.

¶ Joānis Taberij Brixiani ad Heliam Capreolum amicoꝝ optimū Antigraphia

Poſtqꝫ plena malis ſubieruut tempora:noſqꝫ
  Scylleis lacerat ſors truculenta vadis
Nec ſperare ſinit portum temeraria bello
  Romanum totiens Gallia paſſa iugum
Uincere ſi quiſquam cupit inſuperabile fatum:
  Naturamqꝫ animo ſuppoſuiſſe ſuo.
Et quaſi de coelo mortalia temnere.vimqꝫ
  Fortunę:atqꝫ omnem pellere corde metum:
Hęc legat:⁊ ſacri ſeruet documenta libelli·
  Quem dedit Ocniacę fama ſecunda tubę
Impetrat vt lętus ſubeas:quodcunqꝫ neceſſe eſt:
  Paruaqꝫ in ęternum vertere damna bonum.
Ille etiam noſtri mala temporis:ille Roberti
  Fata ducis cecinit:Parthenicesqꝫ duas.
Et quę Socraticis certent Epigrāmata chartis:
  Multiplicem vitijs impoſitura modum
Mox dabit hiſpani carmen ſublime triumphi:
  Pulſaqꝫ ab occiduis numina vana locis.
Cinge tuo Andinas Uati pia Mantua lauros
  Seu pede.Cadmea ſeu notat ille manu.
At tu tantarum fautor iuſtiſſime laudum.
  Ut tua:qui ſummi carmina vatis amas:
Hunc tantum placido.ſophię Decus:aſpice vultu
  Capreole:auſpicijs exerit ora tuis.
Nam quid opus clypeo:ſacris ꝓcul omnis abeſto.
  Zoilus:in ſanctos nil mala lingua poteſt.
Gloria viuenti comes inuiolata.ſepulto
  Atria cęlicolum meta laboris erunt

¶ τελος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
227 E 14